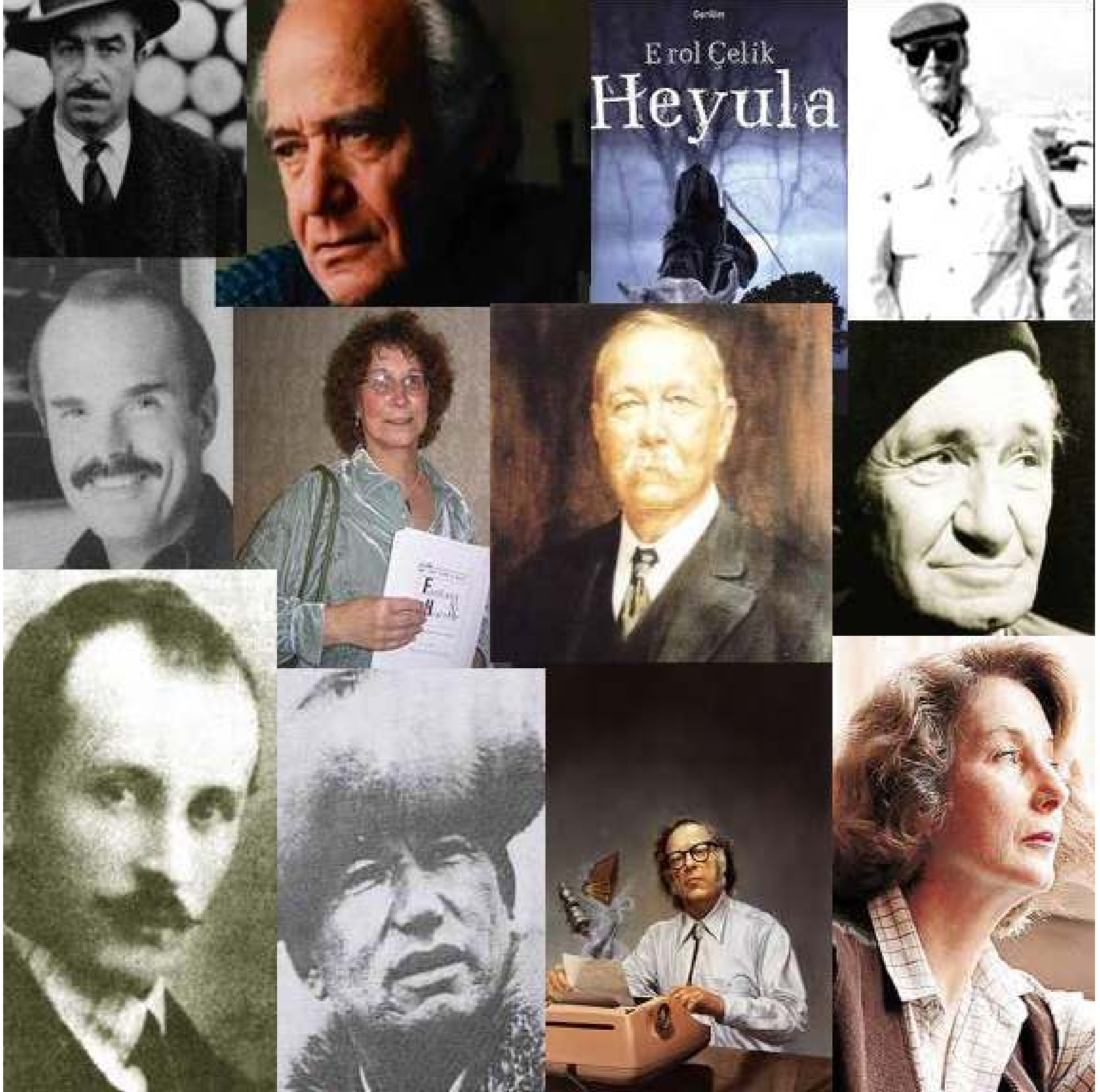
EN İYİ ÖYKÜLER (2)

ÖYKÜ LİSTESİ

AYŞE KULİN

UNUTMAK

Pencerenin önünde duruyor adam. Ellerini beyaz uzun giysisinin ceplerine sokmuş, camdan giren gün ışığı gözlerimi kamaştırdığı için yüz hatlarını seçemiyorum. Adam, aydınlık renklere boyanmış bir tuvalin orta yerine resmedilmiş bir insan silueti gibi... Bakışları, ifadesi, duyguları değil de salt sesi ulaşıyor bana. Bu, gırtlaktan gelen kalın ses, geçirmiş olduğum ameliyatları, dikilen organlarımı, çivi ile birleştirilen kemik parçalarımı anlatıp duruyor. Onu dinlerken açık tutmaya zorladığım gözlerim kapanıyor, içim geçiyor, hiçbir şey duymaz oluyorum. Tekrar odaya, yatağıma, pencerenin önünde duran adama döndüğümde, o hâlâ beni bana anlatmaya devam ediyor. Acaba bu aynı gün mü, aynı anın devamı mı? Öyle olmalı. Söyledikleri bana dair, ama beni hiç ilgilendirmiyor. Çünkü, ben diye biri yok. Ben yokum.

"On haftalık bir bebek kaybettiniz. Daha evvel hiç doğum yapmamışsınız. Çocukken bir apandisit ameliyatı geçirmişsiniz. Vücudunuzda herhangi bir başka ameliyat izine rastlanmadı. Azı dişlerinizde ve sol kaninde dört adet dolgu, sağ arkada bir köprü var. Dişleriniz size ait. Otuz, otuz beş yaşları arasında, sağlıklı, genç bir kadınsınız."

* * *

Sağlıklı bir genç kadınmışım. Demek bir erkek değilim. Şu yatağa bırakılmış bir kırık kemik torbası değil de bir insan olduğumu anlayabilmek için haftalar geçmesi gerekir.

Tepeden tırnağa sargılar içindeyim. Sol kolum alçıda. Sağ bacağım traksiyonla yukarı çekili. Alçıda olmayan koluma bir serum takılı. Bacaklarımın arasından bir sondanın ince hortumu geçiyor. Beni kımıldatmamak için takmışlar, bir haftaya kadar çıkacakmış. Bir hafta... Bir zaman dilimi. Ben ne zamandır burdayım? Ben neden burdayım? Burası neresi? Neyim, kimim ben? Ben bir kadınım. Öyle dedi pencerenin önündeki adam. Onun sözlerinin dışında, kadın olduğuma dair hiçbir kanıtım yok. Bir şey söylemek için kendimi zorladığımda, gırtlağımdan insan sesine benzemeyen bir hırıltı çıkıyor. Alçıda olmayan serum takılı kolumu uzatıyorum adama doğru. Adam kımıldıyor. Pencere çerçeveli aydınlık tualin içinden çıkıp, bana doğru geliyor. Yatağın üstünde duran, ona doğru uzanmış elimi tutuyor. Yine zorluyorum kendimi bir şey söylemek için. Konuşmayı da mı unuttum ben? Düşünebildiğime göre, konuşabilmem de lazım. Adam kazada dilimin koptuğunu söylemedi ki. Yine zorluyorum kendimi. Hırıltılar arasında, zayıf, ince bir "Siz kimsiniz?"

"Yormayın kendinizi konuşmak için. Birkaç gün daha bekleyin. Ona da sıra gelecek. Her şeyi yapacaksınız. Konuşacak, gülecek, yürüyecek, koşacaksınız. Ve hatırlayacaksınız, yavaş yavaş, sırası geldikçe. Ben sizin doktorunuzum."

* * *

Elimi sıkıca tutup, bırakıyor... Ne olur elimi bırakma, tut elimi, sıkı sıkı tut, bırakma. Benden hayata değen tek şey, bu demin sıktığın elim. Bir 'kişi' olduğumu, yaşadığımı nasıl anlardım tutmasaydın elimi. Gözlerimi sımsıkı yumuyorum. Tekrar ediyorum içimden; ben bir kadınım. Doktorum öyle dedi. Ona inanmalıyım. Dişlerimde dolgular varmış. Apandisit ameliyatı olmuşum. Ya gözlerim, gözlerim ne renk? Saçlarım var mı? Varsa da sargıların içindeler. Sarışın mıyım? Esmer miyim? Ayna vermediler bana. Hemşire, yüzümdeki şişlerin henüz inmediğini, aynayı bir on gün sonra vereceğini söyledi. Moralim boş yere bozulmasınmış. Nasıl olsa eski halime dönecekmişim. Eski halim? Otuzlarında bir kadın hali mi? Evli miyim? Evli olmalıyım. Bir bebek kaybettim. Bir bebek kaybetmişim. Tanrım ne demek bu? Bir bebek kaybetmiştim. Yüreğim hızlı çarpmaya başladı. Başucumda aletler olmalı ki, bir hemşire başucuma doğru bakıp koşturuyor bana ve nabzımı saymaya başlıyor... Kocaman yusyuvarlak bir ışık görüyorum. Işık giderek büyüyor, büyürken gürültü de çıkarıyor. Parlak, çığırtkan, göz kamaştıran ve kulakları sağır eden bir ışık büyüyor, büyüyor... Hemşirenin üstüme doğru eğildiğini hissediyorum. Görmüyorum ama hissediyorum. Bu yatakta kımıldamadan, hatırlamadan, bilmeden yatar olduğumdan beri, sezgilerim gelişti sanki. Odaya birinin girmekte olduğunu, yaklaştığını, üzerime eğildiğini, ya da odada yapayalnız kaldığımı sezmekteyim hep. Bir köpek gibi... Köpek? Köpekleri tanıdığıma göre demek bir köpeğim vardı benim. Köpekli bir kadın, otuzlarında. Köpeğim vardı... Ya bebeğim? Bebeğim... bebeğimi kaybettim. Bebeğimi kaybetmişim. Işık büyüyor, büyüyor, büyüyor. Koluma bir iğne batırıyorlar.

* * *

"Hasta henüz sorgulanmaya hazır değil," diyor doktor.
"Çok uzun zamandır bekliyoruz sorgu için."
"Size yardımcı olamıyorum."
"Olmak istemiyorsunuz. Hasta kendinde değil dediniz, üç hafta bekledik. Şimdi de hiçbir şey hatırlamıyor, diyorsunuz. Bizim de bir görevimiz var."
"Hasta ölümden döndü, bir sürü ameliyat geçirdi. Hafızası zaman içinde yerine gelecektir. Şoku atlatamadı henüz. Ayrıca ağır dozda ağrı kesici ve müsekkin alıyor."
"Hiç arayanı soranı çıkmadı mı?"

"Bu hastanede, hayır. Size söz verdim, kimliğine dair en ufak ipucu bulduğumuzda haberdar edeceğim sizi," dedi doktor.

Başımdaki sargıları açtılar. Dikişler yüzünden tıraş ettikleri saçlarım, diplerden fırça gibi uzamaya başlamış. Gözlerim renkliymiş. Aynayı verdikleri gün gördüm. Gözlerimin rengi, gözaltlarımdaki sarı, mor çürüklere benziyordu. Seher hemşire bir süre bana Ela adını taktı. Sonra başka biri, esrarengiz kimliğimden dolayı adımı Esra'ya değiştirdi. Şimdilik, yine bir başkası olana kadar Esra'yım.

Kolumdaki alçıyı açtılar, röntgen'e indirdiler. Hazır indirmişken bahçeye de çıkardılar. Temiz havaya ilk Ela olarak çıktım, ilk adımlarını Ela iken attım. Ellerimden tuttular, bahçede birkaç adım yürüdüm, duvara dayanıp, yüzümü güneşe verdim ve ilk kez bir şey hatırladım. Beni geçmişime bağlayan tek şeyi;

* * *

bugün pazar
bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar
ve ben ömrümde ilk defa
gökyüzünün bu kadar benden uzak
bu kadar mavi
bu kadar geniş olduğuna şaşarak
kımıldamadan durdum
sonra saygıyla toprağa oturdum
dayadım sırtımı duvara
bu anda ne düşmek dalgalara
bu anda ne hürriyet, ne karım
toprak, güneş ve ben
bahtiyarım

Doktor Adnan'a, "Ben bir şiir biliyorum, dizeler öylece aklıma geliverdi," dedim. Okudum aklıma gelen şiiri. Yüzüne bir gölge düştü Doktor'un. "Bu şiirden şimdilik Necati beye söz etme, seni yanlış anlayabilir," dedi. Israr ettimse de nedenini söylemedi. Benimle yaptığı seansların dışında, bana her gün gazeteler, dergiler ve yabancı dillerde bir sürü yayın getiriyor Doktor Adnan, İngilizce bildiğimi fark ettim. Komiser Necati, İngilizce öğreten okulların on yıl evvelki resimli yıllıklarını karıştırmış benim resmimi bulmak için. Kendime benziyor muyum ben, fırça gibi rengi belli olmayan saçlarımla, yeşil mor halkalı gözlerim, şişi inmemiş burnumla? Necati, netice alamadı.

Yüreğim en çok kaybettiğim bebeği düşününce sızlıyor. Bebek yüzünden değil. Bir erkekle bu kadar yakınlaştımsa, iki buçuk aylığa varan bir hamileliğe rıza gösterdimse, demek benim bir kocam, en azından birlikte çocuk yapmaya karar verdiğim bir sevgilim, bir erkeğim vardı. Nerede şimdi o adam? Hastane hastane gezip, neden aramıyor beni? Polise gidip, kaybolduğumu neden haber vermiyor? Kocam aramıyorsa, annem, babam da mı yok benim? Kardeşlerim, ablalarım, ağabeylerim yok mu? Tıpkı bu hastaneye bir battaniyenin içinde karga tulumba getirilip bırakıldığım gibi, doğduğum zaman da bir battaniyeye sarıp cami avlusuna mı bıraktılar beni acaba?

"Esra kızım hatırlamaya çalış. Kazanın olduğu gün nereye gidiyordun o saatte?"

"El çantanı bir yankesicinin kapıp kaçtığını varsayıyoruz. Hırsızdan kurtulmak için mi fırladınız caddeye?"

"Birinden mi kaçıyordunuz? Seni dövmek, öldürmek isteyen birileri mi vardı?"

"Hatırlamaya çalış. Cevapla. Söyle."
"Kimsin?"
"Ne iş yaparsın?"
"Hangi okullarda okudun?"
"Hangi derneklere üyesin?"

Esra'lığı sevmiyorum. Ela iken, Necati bey, yatağımın karşısındaki bir iskemlede oturarak sorguluyordu beni. Üstüme varmıyordu. Ben yorulunca, hemşire çıkartıyordu onu dışarı. İlaç saati geldi, iğnesi yapılacak, yemeğini yiyecek diyordu. Derken dikişlerim alındı, alçılarım çıktı, şişlerim indi, yürümeye, dolaşmaya, okumaya başladım. Necati bey ve o badem bıyıklı polis, beni Başhekim'in odasında sorgulamaya devam ediyorlar. Bir süredir, yaralarım iyileştiğinden beri Esra'yım. Esra'lığım da Komiser'in başının altından çıktı bence. Doktoruma bu adı önerdi. Doktor Adnan, çok yüz vermeye başladı bu adama. Bana, "Seni fazla yormasın, zorlamasın diye suyuna gidiyorum," diyor ama, o da bıktı diğerleri gibi, bu ellerinde kalıveren aklı uçmuş kadından. Beni ne yapacaklarına bir türlü karar veremiyorlar. Emanete bırakılıp, unutulmuş eski bavul gibiyim. Başlangıçta Ela'lığım sırasında acıyorlardı, ilginç buluyorlardı. Artık alıştılar. Kafka'nın böceğiyim sanki. Gregor'um ben. Kafka!... Doktor Adnan'a koşuyorum.
"Doktor, Kafka'yı biliyorum, Kafka'yı hatırlıyorum ben."
"İyi ediyorsun, ne olur bir de adını, kim olduğunu bilsen..."

Adımı bilmiyorum, kim olduğumu, neden ve nasıl o kazayı geçirdiğimi bilmiyorum. Kim olabileceğime dair ihtimaller çok fazla. Örneğin bir mafya şefinin, ondan kaçıp kurtulmaya çalışan karısı veya sevgilisi olabilirim. Doktor Adnan, ezbere Nâzım okuyabilen ve Kafka'nın Metamorfis'inden haberdar bir kadını mafya şefi karılığına yakıştırmıyor. Bu olasılığı geçiyoruz. Aldatıldığını öğrendiği için kocasından kaçan bir kadın. Necati beye göre uzak bir ihtimal ama varsayalım ki öyle. Neden aramıyor beni kocam? O ihtimali de geçiyoruz. Acaba ben çok iyi Türkçe öğretilmiş bir ajan mıyım? Herhalde değilim, ajanlar hamile kalmazmış. Peki neyim ben? Kimim? Sabahlara kadar oturup düşünüyorum.
"Bir gün birdenbire çözülüverecek gözündeki perde," diyor, "yapacağın şey sabırla beklemek." Sabırla bekliyorum. Necati bey, badem bıyıklı polis ve diğerleri de öyle sabırla bekliyorlar.
Bazı geceler, giderek büyüyen o ışık gözüme patlıyor, çığlık çığlığa uyanıyorum. Doktor Adnan, o ışığın bana çarpan arabanın farları olduğunu söylüyor. Ama hani ben caddeye fırladığımda, yan tarafından atlamıştım arabanın önüne. Vicdanıma taş gibi oturan bir şey daha var, bana çarpan arabanın şoförüne ne olduğunu merak ediyorum. Sordukça geçiştiriyorlar. Ölmediğime göre, paçayı kurtarırmış.
"Arabanın önüne ben atladığıma göre (kazayı gören şahitlerin ifadeleri öyle), ölsem bile, suçlu bensem, o ne diye cezalansın?"
"Hem ezbere şiirler, Nâzımlar, Kafkalar, hem mantık içeren açıklamalar. Sen tehlikeli birine benziyorsun Esra, polis senin gibileri sevmez," diyor Doktor Adnan.

"Ne kadar hatırlayabiliyorsunuz?"
"Hiç."
"Olmadı. Bunca şiiri, yazarı, kitabı hatırlıyorsunuz ama."
"Elimde olan bir şey değil ki aklıma geliverenler."
"Kimlik değiştirmeye mi çalışıyorsunuz yoksa?"
"Kim bilir. Bilinç altında, kendimi sevmiyor olabilirim."
"Bu kaçışın sonu yok. Eninde sonunda bulacağız kimliğinizi."
"İnşallah."

"Hangi gazeteleri okuyorsunuz?"
"Bir sürü. Hastaneye alınanların hemen hepsini."
"Siyasal, sosyal olayları, partileri takip ediyor musunuz?"
"Gazetelerden bildiğim kadar."
"Bugün seçim olsa, hangi partiye oy verirdiniz?"
"Ya siz?"
Necati bey, asabileşiyor. Hiçbir şey söylemiyor, üstüme varmıyor ama, ben onun giderek sinirlendiğini biliyorum. Başarıya ulaşamadıkça, zaman hızla geçtikçe kızıyor. Polislere ait çok şey biliyorum nedense. Adeta bir sonra soracakları soruyu, bir önceki sorudan anlıyorum. Ben kazadan önce bir polis miydim? Bunu söylediğimde, badem bıyık bayağı keyifleniyor, "Sizi alıp yetiştirelim, iyi polis olabilirsiniz, bu gözlemciliğinizle," diyor. Necati beyse, "Polis falan değildiniz, sadece akıllısınız," diyor. Aklımı birçok şeyi gizlemek için kullandığıma inanıyor. Keşke doğru olsaydı. Keşke her yaptığımı bilinçle yapabilseydim. Hemşirelerin, polislerin bana taktıkları isimlerle, bir klinikte sığıntı gibi yaşıyor olmasaydım.
Dışarı çıkabilecek kadar iyileştiğimde Necati bey, bu kez beni Emniyet'e çağırdı soruşturma için. Taksiye bindik Seher hemşireyle. Seher, ben içerdeyken alışveriş edecek, sonra birlikte döneceğiz.
Taş zeminli odada, masanın arkasında, kimlik değiştirmiş bir Necati bey var. Ona hastane odalarından daha çok yakışmış burası, 'Şefim' diye hitap eden polislerin biri girip biri çıkıyor odaya. Tahta bir iskemleye ilişmişim. Bana sigara ikram ediyor, taze demlenmiş çay söylüyor. Bir lamba var masanın üstünde. Gündüz vakti ne ilgisiz. Necati bey mi yaktı lambayı, polislerden biri mi? Gözüme patlayan bir ışık var. Bir ışık var.
"Bu ışığı söndürün lütfen," diyorum.
"Ne ışığı?" diye soruyor Necati bey, şaşkınlıkla.

* * *

Gülsevil, Zehra, ben ve Emine yan yana oturuyoruz koridora dizelenmiş tahta sandalyelerde. Önce Gülsevil'i alıyorlar içeri. Fazla uzun kalmıyor. Ancak dört sigara içtim arka arkaya. Kapıdan çıkarıp, önümüzden geçirmeden, öte yana götürüyorlar. Sıra bende. Basit bir sorgulama bu, korkulacak bir şey yok. Niye titriyor o halde dizlerim, suçluymuşum gibi? Çünkü olan da olmayan da herkes suçlu bu ortamda. Herkes kim vurduya gidiyor. Herkes korkuyor, herkes dehşet içinde. Başının belaya bulaşması için genç olmak, öğrenci olmak yeterli. Tam gidecekken, eteğimi çekiştiren Emine eğilip kulağıma bir şey söylüyor. Kolumdan tutup iteleyen polise aldırmadan, hırkamı çıkarıp veriyorum Emine'ye, polis çekip alıyor hırkayı.
"Olmaz!"
"Arkadaşımın ihtiyacı var," diyorum. Polis hırkayı inceleyip duruyor, ceplerine bakıyor. Hiçbir şey bulamayınca, bana dönüyor.
"Al hırkanı yürü."
"Hırkayı ona bırakacağım."
"Olmaz."
"Beline saracak, eteği kirlenmiş, lütfen anlayış gösterin," diyorum yavaşça.
"Böyle aşağılanmak istemeyenler, sizin gibi davranıp, bu durumlara, buralara düşmezler," diyor polis.
"Ne aşağılanması ulan. Senin ananın, karının, kızının da her ay başına gelen şey bu. Zehra'nın kalın sesini, polisin şaak diye yüzünde patlayan tokatı kesiyor. Bakamıyorum Zehra'ya. Gözlerim yerde.
"Sen benim ailemi bir daha ağzına alırsan..." diyor polis.

Odaya giriyorum, iki sivil giyimli, bıyıklı adam. Sandalyeye oturuyorum. Biri masanın arkasında, öteki ayakta. Gözüme bir lambanın ışığı patlıyor.

"Adın?"

"Doğum yerin? Doğum yılın?"

"Ana adın? Baba adın?"

"Okulun? Üyesi olduğun dernek?"

"Kimlerle çalışıyorsun? Bağlantıların?"

"Örgüttekilerin adları?"

Örgüte bağlı değilim. Hücrem filan yok. Kimseyle çalışmıyorum. Evet solcuyum, kabahat mı bu? Benim yaşımda herkes solcu olur. Elbette o kitapları okuyorum. Pembe dizi okuyacak halim yok ya. Partiye üye değilim. Örgüte üye değilim. Arkadaşlarım solcu olabilirler. Faşist mi olsalardı? Sevgilim mi? Bundan size ne. Canımı yakıyorsunuz. Bir şey bilmiyorum ki anlatayım. Hayır ülkücüleri sevmiyorum. Hayır, ölsünler istemem, kimse ölsün istemem. Ne olursa olsunlar kimsenin ölmesini is... Yapmayın, lütfen yapmayın. Yapmasana be. Çek elini, vurma. Vurma. Hayır değilim, üye değilim. Hayır, kimseye yataklık yapmadım. Ona bile yapmadım. Bir sigara verin bana. Evet verin, teşekkür ederim. Hayır, böyle bir şey imzalamam ben. Hayır tanımıyorum. Hayır hiç duymadım. Işığı gözümden çekin. Çekin ışığı gözümden. Kim ölmüş? Nasıl ölmüş? Ne zaman? Yalan söylüyorsunuz. İnanmıyorum size. Hayıırrr!

Necati bey, "Siz iyi değilsiniz Esra hanım, bugün sizi daha fazla yormayalım. Ama söz verin, aklınıza herhangi bir şey gelirse, hemen arayın beni," diyor.

Seher'le buluşup taksiye biniyoruz. Ben durmadan soruyorum, soruyorum. "Esra bu olaylar olalı on beş yılı geçti, nereden çıktı şimdi darbe marbe? Bir şeyler mi hatırlamaya başladın sen?" diyor Seher. Sesi endişeli

* * *

Babamın sesi endişeli, gözleri endişeli, elleri bile öyle. Endişe ve üzüntünün ötesinde bir başka duygu, örneğin bir yudum anlayış görebilmek için yüzünde, zorluyorum kendimi. Babam hiç susmadan konuşuyor. Beni dinlemiyor, duymuyor bile.

"Bunu nasıl yaptın bize? Nasıl yapabildin? Tek evladımızdın, sana her şeyin en iyisini verdik, ne istedinse yaptık, ne arzuladınsa aldık. Seni, çok şeyden feragat edip, imkânlarımızı aşan okullarda okuttuk. Dil öğrensin dedik, dünya görsün dedik. Bir tek eksiği olmasın dedik. Bu muydu göreceğimiz karşılık? Bunlar mıydı koca üniversitede edineceğin arkadaşlar? Neydi derdin? Dünyayı sen mi değiştirecektin? Kim başarabilmiş bunu kızım? Niçin yetinemedin elindekilerle? Bu, bu... erkek kılıklı, haset içinde, görgüsüz, edepsiz kızdan başka peşine takılacak insan bulamadın mı? Yoo, itiraz etme... Hem bizim alnımıza sürdün bu lekeyi, hem kendi hayatını mahvettin..."

Çırpmıyorum anlatabilmek için. Zaman zaman bağırıyor, zaman zaman yalvarıyorum.

Babamın yüzü yemyeşil, elini böğrüne götürüyor... Yüzündeki acıyı, bana o an duymakta olduğu nefret zannediyorum. Sağ tarafına düşüyor başı.

"Baba... babacığım..."

Annemin sesi, bir yılan tıslar gibi, kulağımda.

"Yüreğine indirdin babanın. Allah belanı versin senin."

"Yüzün bembeyaz kızım. İyi değil misin?" Yüzüme gelinliğimin beyazı vurmuş olmalı. İyi değil miyim? Bunu sen mi soruyorsun anne? Bir diyet ödüyorum, sana ve babama yaptığım kötülükleri affedebilmeniz için. Sen benim yüzümden çektiğin acıları unutasın, babam da huzur içinde uyusun diye, her zaman benim için arzuladığımız türde bir evliliğe adım atıyorum. Beni ancak böyle affedebileceğini biliyorum. Paralı pullu, iyi bir kocam olacak, hiç

geçim sıkıntısı çekmeyeceğim, markalı elbiseler giyip, Avrupa seyahatlerine gideceğim, cici çocuklar doğurup, onları en iyi okullarda okutup, piyano, tenis, kayak öğreteceğim. Senin benim üzerime kurduğun tüm hayallerini, ben de onların üzerine kurup, gerçekleşmeleri için bekleyeceğim. Bu, görünüşte benim, ama aslında senin mutluğun olacak. Böylece sana ve babama yapmış olduklarımı bağışlayıp unutacaksın. Oysa sizinle hiç ilgisi yoktu yaptıklarımın. Sizi üzmek aklımın ucundan bile geçmemişti. Benimle iftihar edersiniz sanıyordum. Daha iyi bir dünyayı sadece kendim için değil de başkaları için de istiyor olmam, babamı sevindirir zannetmiştim, içine düştüğümüz dipsiz kuyudan, sadece kendi çıkarlarını kollayan, kendi yollarını bulan ve zaten politikaya da bunun için giren siyasetçilerden şikâyet edip duran o değil miydi? İnsanın en mukaddes duygularını, Allah sevgisini bile sömürüyor bunlar, diyen? Siz bana her şeyin en iyisini veriyordunuz, ama sevmediğiniz arkadaşlarımın hiçbir şeyleri yoktu. Her şeyin en kötüsüne bile sahip olmayan insanlarla doluydu çevrem. Buna isyan etmek, bunu insanların kaderi olmaktan çıkarmaya çalışmak mıydı bağışlanmaz suçumuz? Bana mı kalmıştı dünyayı değiştirmek? Meğer kalmamış, ben kendimi bile değiştiremedim.

"Ahh, ne kadar güzel bir gelin oldun. Gıpta edecekler saha. Dur kımıldama, şu fiyongun yerini değiştireceğim. Kımıldama ayol, iğneyi yutturacaksın bana."

Eleni ağzına toplu iğneleri sokmuş, bir yandan konuşuyor, bir yandan eteğimin üstüne fiyonglar iliştiriyor.

"Gülümse biraz kızım. Bak, yepyeni bir hayata başlıyorsun."

Yepyeni bir hayata başlayabilirdik hepimiz. Ama başaramadık. Öylesine genç, öylesine saf, tecrübesiz ve iyi niyetliydik ki. Her şeyi, herkesi seviyorduk. Yurdumuzu, taşımızı, toprağımızı, insanımızı seviyorduk. Kitaplar, şiirler okuyor, türküler söylüyorduk.

"Haydi bakalım, gelin marşını çalmaya başladılar, kuğu gibi süzülerek yürü şöyle," dedi annem. Gözleri yaşlıydı. Ne düşündüğünü biliyordum. Ben de düşünüyordum aynı şeyi. Babamı istiyordum, babamı özlüyordum. Onu ben öldürmüştüm. Kendimi hiç ama hiç affetmeyecektim. Annem de etmeyecekti. Onun hatırı için evlensem de, ona torunlar versem de, benim üstüme kurduğu tüm hayallerini gerçekleştirsem de bağışlayamazdı beni. Yepyeni bir hayata başlayamıyordum. Eski hayatıma da dönemiyordum. Sadece unutmak istiyordum ben.

Uzun beyaz eteklerimi hışırdatarak yürüdüm. Duvağımın altında, ölü beyazı yüzüm pek seçilmiyordu. Babam kolumdaydı, yanımda yürüyordu, "Senin için her şeyin hep en iyisini istedim ben," diyordu kulağıma, "biricik kızımsın benim." Karşımızda, siyah smokinli çok yakışıklı bir genç adam duruyordu. Babam beni ona verdi. Adam elimi tutup sıktı, bana doğru eğildi, "Seni mutlu edeceğime söz veriyorum," dedi.

* * *

"Uyan Esra, geldik. Haydi canım, aç gözlerini. Aaa, sen ağlıyorsun. Bu yaşlar da nesi?"

Bağışla beni Seher hemşire, nasıl oldu da yanaklarımdan akıverdi gö2yaşları? Oysa ben onları hep içime akıtırım. Hiç kimse görmez, bilmez gözyaşlarımı. Çok uzun yıllardan beri, sürekli ağladığımı, sürekli bir şeyleri unutmak istediğimi nasıl bilebilirsin ki? Kendimi hep unutmaya koşulladığımı... baş düşmanımın anılar olduğunu... huzura, unutabildiğim ölçüde kavuştuğumu... ve nihayet bir gün, kaza neticesinde bile olsa, bunu başardığımı. Ba-şar-dı-ğı-mı...

Evet evet, kesinlikle kelimeler arasında gizemli, esrarlı bir bağ var. Bugün neticeye Necati Bey sayesinde ulaşmam gibi, esrarengizliğimden ötürü Esra olmam gibi, Seher'in hastabakıcı

olduğu için hep seher vakti uyanması gibi. Unutmayı bu kadar çok isteyip, bunu başarmış olmamla, hatırlamayı bu kadar çok isteyip, sonunda onu da başarabilmemle, adımın Başar olması gibi.

Tüm bunlar bir rastlantı mı yoksa ben deli miyim?

Doktor Adnan ümitle bakıyor yüzüme, "Acele beni görmek istemişsin. Hayrola bir şeyler mi hatırladın?"

Bir süre dudaklarımı kemirerek bekliyorum.

"Esra, haydi bir ileri adım at. Mesela bugünün tarihini biliyor musun? Ayın kaçı? Günlerden ne?"

"Bugün 28 Haziran 1996, günlerden cuma. Ve bugün koalisyon hükümeti kuruldu. Gazete okudum sabah. Ama ben daha geriye doğru hatırlamak istemiyorum. Pardon, demek istemiştim ki hatırlayamıyorum yani."

"Ben de öyle," diyor doktorum, "bugün başımı kötü çarptığım bir kaza geçirmiş gibiyim, ben de hatırlamak, düşünmek ve bilmek istemiyorum artık. Bazen en iyi tedavi unutmaktır." Elini uzatıyor bana, "Gel birlikte unutalım."

CENGİZ AYTMATOV

CEMİLE

O basit çerçeveli küçük resmin yine karşısındayım işte. Köye gidiyorum yarın sabah; resme uzun uzun, dikkatle bakıyorum, yolculuk için bana bir şeyler söyleyecek sanki.

Resim sergilenmedi. Üstelik, köyden akrabalar gelince hemen kaldırıyorum onu, saklıyorum. Sanat eseri sayılmaz gerçi, ama utanılacak bir şey de değil. İçindeki toprak kadar yalın.

Arkada soğuk bir sonbahar göğü çizili; ötelerde, sıradağlar üstünde kaçan bulutları kovalayan rüzgar. Önde, kurumuş pelinlerle kaplı bozkır, son yağmurlarla ıslanmış, kararmış yol; iki yanında kırık çalılar. Çamurlu yolda iki yolcunun ayak izleri durmakta. Yol uzaklarda silinip giderken izler de belirsizleşiyor. Birer adım daha

atsalardı, çerçevenin arkasında kaybolacaklardı sanki. Biri... Ama sırayla anlatayım.

Her şey ben çocukken oldu. Savaşın üçüncü yılıydı. Uzaklarda bir yerlerde, Kurak'da, Orel'de, babalarımız, ağabeylerimiz düşmanla savaşırken bizler, on beş yaşındaki çocuklar, kolhozda çalışıyorduk. Cılız, gencecik omuzlarımız, koca adamların işini yüklenmişti. En gücü de hasat zamanıydı. Haftalarca evden uzak kalır, günlerimizi, gecelerimizi tarlada, harman yerinde ya da istasyon yolunda ekin taşımakla geçirirdik.

Oraklarımızın ekin biçmekten sanki kor kesildiği o kavurucu günlerin birinde, boş arabamla istasyondan dönerken eve uğrayayım dedim.

Sokağın taa sonunda, ırmağın yanındaki tepecikte iki ev vardır; sağlam bir duvarla çevrilidir ikisi de, duvarın ötesinde uzun kavaklar yükselir. Bizim evlerimizdir bunlar. Ailelerimiz uzun yıllar yan yana yaşamıştır. Ben, Büyük Ev'dendim. İki ağabeyim vardı, ikisi de bekardı, ikisi de cephedeydi, uzun zamandır ikisinden de haber alamıyorduk.

Babam ihtiyar bir dülgerdi. Seher vakti sabah duasını ettikten sonra, ortak avludaki atölyesinde çalışmaya gider, akşamın geç saatlerine kadar da orada kalırdı.

Anamla kız kardeşim evden çıkmazlardı.

Yakın akrabalarımız bitişikte, köylülerin Küçük Ev dediği yerde otururlardı. Ya dedelerimizin dedeleri ya da büyük dedelerimizin dedeleri kardeşmiş, yine de yakın akrabalarımız sayardım onları, çünkü bir aile gibi yaşardık. Atalarımızın göçebeliğinden kalma bir şeydi bu; büyük dedelerimiz bir yerde konaklar, hayvanlarını bir arada otlatırmış. Aynı geleneği sürdürüyorduk. Köyde kolektifleştirme olduğu zaman babalarımız evlerini yan yana kurmuşlar. Aslında, hepimiz bir obadan geliyorduk köyde ırmak boyunca uzanan Aralskaya Sokağı'nda oturan herkes, aynı soyun torunlarıydı. Kolhoza katıldığımızdan kısa bir süre sonra Küçük Ev'in erkeği ölmüş; dul karısıyla iki küçük oğlanı bırakmış geriye. O sıralar köyde hala geçerli olan eski oba geleneğine göre, oğul sahibi dul kadınlar topluluktan ayrılmazlarmış; babamın kadınla evlenmesi kararlaştırılmış. Ölen adamın en yakın akrabası olduğu için, atalarına saygı duyan babam bu görevi yerine getirmiş.

İkinci ailemiz böyle kurulmuş işte. Küçük Ev'in kendi toprağı, kendi hayvanları vardı; ama gerçekte bir arada yaşıyorduk.
Küçük Ev de iki oğlunu savaşa yollamıştı. Çocukların büyüğü Sadık, evlendikten kısa bir süre sonra gitmişti. Seyrek olmasına rağmen, ikisinden de mektup alıyorduk.

Böylece iki kişi kalmıştı Küçük Ev'de: kiciapa, yani Küçük Ana dediğim kadın, bir de gelini, Sadık'ın karısı. İkisi de sabahtan akşama kadar kolhozda çalışırlardı. Küçük anam iyi, saygılı, uysaldı; hendek kazmada olsun, tarla sulamada olsun, gençlerden geri kalmazdı. Kader, hamarat bir gelin vermişti ona. Cemile, tam ona yakışır bir kızdı; yılmak nedir bilmezdi, canlıydı, dipdiriydi.

Cemile'yi severdim. O da beni severdi. Yakın arkadaştık, ama birbirimizi ilk adlarımızla çağıramıyorduk. Ayrı ailelerden gelseydik, hiç çekinmez, Cemile derdim ona. Ama ağabeyimin karısı olduğu için ben ona yenge, o da bana kiçine bala, yani küçük çocuk demek zorundaydık. Küçük değildim, yaşlarımız arasında pek az fark vardı. Köylerimizin geleneği bunu gerektiriyordu: gelinler, kocalarının küçük kardeşlerine kiçine bala derlerdi.

Anam, iki evin işine de bakardı. Kız kardeşim yardım ederdi ona; örgülü saçlarını hep iple bağlayan tatlı bir kızdı. O güç yıllarda nasıl çalıştığını hiç unutamam. İki evin kuzularını, buzağılarını otlağa götüren oydu; yakmak için tezek ve çalı çırpı toplayan oydu. Cephedeki oğullarından haber alamayan anamın kara düşüncelerini dağıtan, yalnız günlerini ışıtan oydu, kalkık burunlu kardeşimdi. Büyük ailemiz, dirlik içinde yaşamasını anama borçluydu. İki evi de o çekip çevirirdi. Göçebe dedelerimizin yanına geldiğinde gencecik bir kızmış; iki aileyi kimseye haksızlık etmeden yöneterek, onların anısına bir çeşit saygı gösteriyordu. Akıllılığından, hakseverliğinden, hamaratlığından ötürü bütün köy halkının saygısını kazanmıştı. Evi yöneten oydu. İşin aslında, köylülerin hiçbiri ailenin başı saymazdı babamı. Ah, ustaya gitme, o sadece kendi baltasının dilinden anlar. Her şeyin başı Koca Ana. Bir şey danışacaksan ona danış, derlerdi. Küçük olmasına küçüktüm, ama ağabeylerim savaşa gittikleri için, benim de sözüm geçerdi ailede. Çoğu kere, iki ailenin bir başı diye takılırlardı bana, bazen de ciddi ciddi, evin erkeğinin ben olduğumu söylerlerdi. Doğrusu gurur duyardım bundan, derin bir sorumluluk duygusuna kapılırdım. Anam da isterdi sorumluluk duymamı. Günlerini rende rendelemekle, tahta kesmekle geçiren babam gibi olmayayım, akıllı, tutkulu bir çiftçi olayım isterdi.

Neyse, arabamı bir söğüdün gölgesine çektim, dizginleri gevşettim, avluya giderken bizim küme başkanı Orozmat'ı gördüm. At sırtındaydı, koltuk değneğini eyere bağlamıştı yine. Anam yanında duruyordu onun. Tartışıyorlardı. Yaklaşınca, anamın sözlerini duydum:

Olmaz! Allah korkusu yok mu sende? Kadınların arabaya çuvalı yüklemesi duyulmuş şey mi? Olmaz yiğidim, bırak gelinimi, şimdiye kadar nasıl çalıştıysa yine öyle çalışsın. Benim zaten çalışmaktan güneşi gördüğüm yok. Sen dene bakalım, bir evin içinde iki evi çekip çevirmek nasıl oluyormuş? İyi ki kızım büyüdü de arada bir el uzatabiliyor bana. Bir haftadır sırtımın ağrısından belimi doğrultamıyorum. Her yanım keçe gibi oldu. Şu mısırlara bak,

susuzluktan kuruyorlar! Konuşurken, başörtüsünün ucunu yakasının altına sokuyordu boyuna; öfkelenince hep öyle yapardı.

Orozmat, öne eğilerek, Anlamıyor musun? diye bağırdı.

Bacağımda şu kütük yerine doğru dürüst bir ayak olsaydı sana gelir miydim? Kendim yüklerdim çuvalları, atları da kendim kırbaçlardım eskisi gibi! Biliyorum, kadın işi değil bu, ama erkeği nereden bulayım? İşte onun için askerlerin karılarını çağırıyoruz ya! Gelinini bırakmazsan, kolhoz başkanı benim tepeme biner. Askerler ekmek ister, zaten planı uygulayamıyoruz. Anlasana!

Kırbacımı yerde sürüyerek yanlarına vardım. Küme başkanı beni görünce gülümsedi; aklına bir şey gelmişti anlaşılan.

Gelinini o kadar düşünüyorsan, kiçine bala'sı ona gözkulak olur.

Beni gösterdi keyifle. Hiç korkma! Seyit koca adam sayılır artık. Ekmeğimizi onun gibileri sağlıyor; bizi düzlüğe de onlar çıkaracaklar.

Anam dinlemedi bile onu.

Üstüme yürüyerek, Şu haline bak! Serseri! diye bağırdı. Saçın yeleye dönmüş! Baban da ne babaymış ya oğlunun saçını bile kesmeye vakti yok.

Orozmat, İyi öyleyse, bugün evde kalıp saçını kestirsin, dedi.

Seyit, bugün burada kalır, atlara bir araba veririz. Birlikte çalışırsınız. Ama ondan seni sorumlu tutuyorum. Artık canın sıkılmasın, baybiçe, Seyit gelinine gözkulak olur. Hem Daniyar'ı da yollarım. Tanırsın, sessiz sedasız bir oğlandır, askerden yeni geldi. Ekini üçü taşırlar istasyona, gelinine de kimse dokunamaz. Yalan mı? Sen ne dersin, Seyit? Cemile'yi sürücü yapalım diyoruz, anan yanaşmıyor. Artık ananın gönlünü etmek sana düşer.
Orozmat'ın övgüsünden hoşlanmıştım, koca adam yerine koymuştu beni. Hem istasyona Cemile'yle gitmek güzel olacaktı doğrusu. Ciddi ciddi kaşlarımı çatarak anama döndüm:

Ne olacak Cemile'ye? Kurt mu kapacak?

Kırk yıllık sürücü gibi dişlerimin arasından tükürüp
önemli, biriymişim gibi yürüdüm, kırbacımı da yerde sürüyordum hala.
Anam, şaşkınlıkla, Şuna bakın! diye bağırdı. Hoşlanmasına hoşlanmıştı davranışımdan, ama söylemeden edemedi: Kurda kuzuya aklın mı erer senin?

Onun aklı ermez de kimin erer? dedi Orozmat. Seyit iki ailenin bir başı göğsün kabarsın! Anamın yine direneceğinden korkuyordu.

Nerde... Seyit daha çocuk; ama çocukluğuna bakmaz, gece gündüz çalışır. Yiğitlerimizin nerede olduğunu Allah bilir. Evlerimiz, terkedilmiş konak yerlerine döndü.

Oradan uzaklaştığım için anamın bütün sözlerini duyamadım. Ardımda bir toz bulutu kaldırarak evin köşesini döndüm, kapıya yöneldim; bu arada, kardeşimin gülümsemesini bile karşılıksız bıraktım. Avluya çökmüş, tezek yapıyordu. Kapının oraya varınca çömeldim; testiden su alıp ellerimi yıkadım. Odaya girdim sonra, bir tas ayran içtim, bir tas ayran da pencerenin önüne koyup içine ekmek doğradım.

Anamla Orozmat avludaydılar hala; artık tartışmıyorlar, alçak sesle bir şeyler konuşuyorlardı. Ağabeylerimin sözünü ediyorlardı herhalde. Anam, yeniyle gözlerini siliyor, Orozmat'ın her dediğine baş sallıyordu. Besbelli, Orozmat anamı avutmaya çalışıyordu. Uzaklara, ağaçların tepelerine bakıyordu anam; sanki oralarda bir yerde oğullarını görecekti.

Benim tasalı anacığım, Orozmat'ın isteğini galiba kabullendi. Küme başkanı amacına ulaşmıştı, keyifle atını kırbaçladı, çekti gitti. Bunun neye varacağını o anda ne anam biliyordu, ne de ben.

Cemile'nin iki atlı bir arabayı rahatça kullanacağından hiç kuşkum yoktu. Atların huyundan anlardı, Bakair'li bir at bakıcısının kızıydı çünkü. Sadık da at bakıcısıydı. Söylendiğine göre, bahar yarışlarında Cemile'yi geçememiş Sadık. Bu yüzden de onu kaçırmış. Ama başka söylentiler de vardı: Cemile'yle Sadık birbirlerine sevdalanmışlar. Evlilikleri dört ay sürmüştü sadece. Sonra savaş çıkmış, Sadık'ı askere çağırmışlardı.

Niye, bilmiyorum belki de babasının tek çocuğu, hem oğlu hem kızı olduğu, küçük yaştan atlarla uğraşmaya alıştığı için erkeksi bir hava vardı Cemile'de; bir erkek sertliği, bir erkek kabalığı vardı; erkek gibi de kıyasıya çalışırdı. Öteki kadınlarla iyi geçinirdi ama biri haksız yere kendine yüklenirse altta kalmazdı; bazı bazı kadınlardan birini saçlarından tutup sürüdüğü bile olurdu.

Komşular gelip yakınırlardı:

Ne biçim gelininiz var? Şunun şurasında geleli kaç gün oldu? Her şeye burnunu sokuyor! Ne saygı biliyor, ne utanma!

Anam, İyi ki öyle! diye cevap verirdi. Benim gelinim her şeyi adamın yüzüne söyler. Arkasından konuşmaz. Bir de kendi kızlarınıza bakın; görünüşte hepsi erdemli. Ama çürük yumurtaya benzer erdem: dışı güzeldir, pırıl pırıldır...bir de içini kokla bakalım.

Babamla küçük anam, Cemile'ye hiç de kaynana, kaynata gibi sert davranmıyorlardı. Seviyorlardı onu; tek istekleri, Cemile'nin bir

Allah'a bir de kocasına inanmasıydı.

Onları anlıyordum. Dört oğullarını savaşa yolladıkları için, iki evin bir gelini Cemile'ye sımsıkı sarılmışlardı; üstüne titriyorlardı onun. Ama kendi anamı anlamıyordum. Birine sevgi gösterecek kadın değildi anam. Sertti, huysuzdu. Kendi kafasının dikine gider, kimseyi dinlemez, ne biliyorsa onu yapardı. Sözün gelişi, baharda havalar ısınmaya başlayınca, babamın gençlik yıllarında yapmış olduğu çadırı kurar, katırtırnağı yakarak tütsülerdi. Bizi de hamarat insanlar olarak yetiştirmişti; büyüklerimize saygı göstermemizi, her isteğine boyun eğmemizi isterdi.

Cemile öteki gelinlere pek benzemiyordu. Doğru, büyükleri sayardı saymasına, ama ezilmezdi de. Öteki gelinler gibi, kimsenin arkasından konuşmazdı. Düşündüğünü, hiç çekinmez, açık açık söylerdi. Anam desteklerdi onu. Son söz anamdaydı.

Galiba Cemile'yi, açık yürekliliği ve hakseverliğinden ötürü, kendisiyle bir tutuyor, onun ileride aileye yaraşır bir baybiçe olabileceğini düşünüyordu.

Sık sık, Allaha dua et, kızım, iyi bir aileye düştün, derdi. Talihin varmış. Kadının mutluluğu çocuk doğurmak, kalabalık bir evde yaşamaktır. Allaha şükür, bir eksiğimiz yok, nemiz varsa sizlere kalacak. Onurunla yaşarsan mutlu olursun. Unutma bunu!

Ama Cemile, bir bakımdan iki kaynanasını da tedirgin ediyordu: çok şendi. Hala çocuktu sanki. Durup dururken gülmeye başlardı. İşten dönerken de ağır ağır yürümez; arkın üstünden atlayıp koşa koşa avluya dalar, kaynanalarına sarılır, onları öper öperdi.

Cemile türkü söylemeyi severdi. Büyüklerinin yanındayken bile hiç çekinmez, türkü mırıldanırdı hep. Köyümüzde gelinlerin böyle davranması olacak şey değildi tabii. Ama iki kaynana da, Cemile'nin zamanla durulacağını söyleyerek ses çıkarmazlardı. Gençliklerinde kendileri de öyle yapmamışlar mıydı? Bana kalırsa, dünyada Cemile'den iyisi yoktu. Birlikte eğlenir, avluda koşmaca oynar, boyuna gülerdik.

Cemile çok, güzeldi. Uzun boyluydu, incecikti; düzgün saçlarını sımsıkı örer, boynunun iki yanından sarkıtırdı; beyaz yazmasını bağlardı başına esmer tenine o beyaz yazma nasıl da yakışırdı! Gülümsediği zaman simsiyah, badem gibi gözleri ışıl ışıl olurdu; bir sevda türküsüne başlamaya görsün, sevdayla tutuşurdu gözleri. Köyün yiğitleri, hele cepheden dönenler, onu görünce büyülenirlerdi sanki. Gözümden kaçmazdı. Cemile herkese takılmayı severdi, ama karşısındaki biraz ileri giderse ağzının payını verirdi. Pek hoşlanmazdım bundan. Çocuklar ablalarını nasıl kıskanırsa, ben de Cemile'yi öyle kıskanırdım; yanında bir delikanlı görsem hemen araya girerdim. Şöyle bir kabarır, ters ters bakardım delikanlıya. Yavaş gel.

O benim ağabeyimin karısı; sahipsiz belleme! der gibi.

Böyle durumlarda lafa karışır, karşımdakileri alaya almak isterdim. Beceremeyince süngüm düşerdi, küskün küskün bir yana çekilirdim. Delikanlılar gülmekten kırılırlardı:

Şuna bak! Kız, herhalde yengesi olacak! Allah Allah? Sahi, yengesi mi acep?

Kendimi tutmaya çalışırdım, kulaklarım kor kesilir, gözlerim dolardı. Ama Cemile, yengem, beni anlardı. Yüreğinden kopan kahkahaları bastırır, ciddi bir havaya bürünürdü hemen. Sonra da bir güzel haşlardı delikanlıları:

Ne yani? Evli barklı kadınların işi yok da sizinle mi kırıştıracak? Belki sizin orada adet öyledir, ama bizim kitabımızda yoktu bu! Gel, kiçine bala, sen onlara kulak asma! Sonra başını geriye atar, çalımlı çalımlı yürür giderdi; yolda kendi kendine gülümsediğini görürdüm. O gülümseyişte hem tedirginlik, hem de bir çeşit sevinç vardı. Belki de, Sersem çocuk! Canım istese beni kim tutabilir sanki? Bütün aile karşıma çıksa, yine bildiğimi okurum! diye düşünürdü. Susardım, hiç konuşmazdım. Evet, kıskanıyordum Cemile'yi, ona tapıyordum; yengem olduğu için, güzel olduğu için, kimseye aldırmadığı için gurur duyuyordum. Dosttuk, birbirimizden saklımız gizlimiz yoktu.

Savaş sırasında köyde pek az erkek kalmıştı. Bunu fırsat bilen bazı gençler küstahça davranıyor, kadınları hor görüyorlardı. Ne diye peşlerinden koşacaksın, elini sallasan ellisi! diyorlardı sanki. Bir keresinde, ot biçerken, uzak akrabamız Osman, Cemile'ye sataşmaya kalktı. Bütün kadınların kendisine tutkun olduğunu sananlardandı Osman. Cemile onu elinin tersiyle itti; gölgesinde dinlendiği saman yığınının altından kalktı.

Rahat bırak beni! dedi öfkeyle. Senin gibi aygırlardan da başka şey beklenmez ya!

Osman, saman yığınının altında kalakaldı.

Nemli dudaklarını büzerek, Kedi erişemediği ciğere pis dermiş, diye söylendi. Ne diye ağıra satıyorsun kendini? Aslında için gidiyor.

Cemile hırsla döndü.

Gidiyorsa gidiyor! İşim kalmadı da sana mı yüz vereceğim? Yüz yıl dul kalırım da senin gibilerin suratına bile tükürmem midemi bulandırıyorsun! Savaş olmasaydı, kimse selam bile vermezdi sana!

Osman, sırıtarak, İyi ya işte! Savaştayız, kocanın kamçısını yemediğin için kuduruyorsun! dedi. Ah, benim karım olacaktın ki sen... başka türlü konuşurdum.

Cemile az kalsın üstüne atılacaktı onun, ama değmez diye cevap vermedi. Kinle bakıyordu Osman'a. Tiksintiyle tükürerek yabasını aldı, oradan uzaklaştı.

Saman yığınının ardında bir arabadaydım. Cemile beni görür görmez yolunu değiştirdi; anlamıştı içimden geçenleri. Sanki o değil de ben aşağılanmıştım, öyle bir duygu vardı içimde. Canım sıkılmıştı; Cemile'yi azarladım.

Onun gibilere niye yüz veriyorsun? Bunlarla konuşmaya bile değmez!

Cemile gün boyunca bir yağmur bulutu gibi sıkıntılıydı. Ağzını açıp tek kelime söylemedi; gülmedi de. Arabamı sürüp yanına yaklaştım, yabasını bir saman yığınına sapladı; kaldırdığı samanı yüzünün önünde tutuyordu acısını gizlemek istiyordu sanki. Hiç durmuyor, boyuna çalışıyordu. Arabayı çabucak doldurdu. Uzaklaşırken dönüp ardıma baktım: yabasının sapına dayanmış, düşünüyordu. Ansızın irkilip işine koyuldu yine.

Son arabayı da yükledikten sonra, uzun uzun güneşin batışını seyretti, başka her şeyi unutmuştu dünyada. Orada, ırmağın ötesinde, Kazak bozkırının sonunda, hasat güneşi bir tandır gibi alev alevdi. Dağınık bulutları kızartarak, alacakaranlığın gölgelerine bürünmüş mor bozkıra son ışıklarını saçarak ağır ağır batıyordu. Cemile, bir mucizeye tanık oluyormuş gibi, hayranlıkla seyretti güneşin batışını. Yüzü ışıl ışıldı, aralık dudaklarında bir çocuk gülümsemesi vardı. İşte o zaman, hala dilimin ucundaki söylenmemiş azarları cevaplandırdı, kaldığımız yerden konuşmaya devam etti:

Artık düşünme onu, kiçine bala; sen ona bakma! Değmez. Güneşin solan ucunu seyrederek sustu. İçini çekti sonra, düşünceli düşünceli,

Osman gibileri, insanın yüreğinden geçenleri ne bilir? Kimseler bilmez bunu. Belki de bunu bilecek tek adam bile yok dünyada, diye ekledi.

Ben tam atları çeviriyordum ki, Cemile koşa koşa kadınların yanına gitti; gülüşmeye başladılar. Ansızın nasıl değişivermişti, aklım ermedi belki güneşin batışı rahatlatmıştı onu, belki de bütün gün çalışmak mutlu kılmıştı. Arabada oturup Cemile'ye baktım. Başından beyaz yazmasını çıkarıp, biçilmiş gölgeli çayırda bir kızın ardından seğirtiyordu; iki yana açmıştı kollarını, rüzgar eteğini savuruyordu. İçimdeki bütün sıkıntılar uçup gitti ansızın. Osman serserisinden bize ne?

Atları kırbaçlayarak, Deeh! diye bağırdım.

O gün küme başkanının sözünü dinledim; babamın eve gelip

saçlarımı kesmesini bekledim. O arada oturup ağabeyim Sadık'ın mektubuna cevap yazdım. Bu işin bile belirli kuralları vardı. Kardeşlerim, mektuplarını babama yazarlardı; postacı zarfı anama verirdi; onları okumak, cevaplandırmak ise benim görevimdi. Daha zarfı açmadan, Sadık'ın neler yazdığını kelimesi kelimesine bilirdim; mektupları, bir sürünün koyunları gibi birbirlerine benzerdi hep. Sadık, hepimize sağlık dileyerek başlardı mektubuna, sonra şöyle derdi: Bu mektubumu, mis kokulu yemyeşil Talas'da oturan akrabalarıma, saygıdeğer büyüğüm babam Yolcubay'a postayla göndermekteyim... Sonra anama, anasına hepimize sırayla selam ederdi. Arkadan, köyün aksakallarının, yakın akrabalarımızın sağlıklarını sorar, sanki aceleyle eklenmiş bir cümleyle mektubunu bitirirdi: Karım Cemile'ye de selam ederim.

Tabii anası babası hayattaysa, köy aksakallarla, hısım akrabayla doluysa, önce karısına selam edemez insan hele mektup, hiç yazamaz! Yalnız Sadık değil, aklı başında herkes böyle yapardı. Yerleşmiş bir gelenekti bu, tartışma götürmezdi, iyi olup olmadığını düşünmezdik bile. Hem ne önemi vardı zaten, uzun zamandır yolu gözlenen mektup, ortalığa mutluluk saçardı.

Anam birkaç kere okuturdu mektubu. Sonra kağıdı nasırlı ellerine alır, uçup gidecek bir kuşmuş gibi dikkatle tutar, sert parmaklarıyla üçgen biçiminde katlardı.

Gözyaşları içinde titreyerek; Ah yavrucuklarım, mektuplarınızı muska gibi saklayacağız! derdi. Anasının, babasının, akrabalarının nasıl olduğunu soruyor. Nasıl olacağız? Bize ne olacak, köyümüzdeyiz işte. Asıl siz nasılsınız? Arada bir iki satır yazıp sağlığınızı bildirin, yeter. Başka bir şey istediğimiz yok.

Anam uzun uzun bakardı kağıda. Sonra mektubu küçük bir meşin keseye, öteki mektupların yanına koyar, sandığa kaldırırdı.

Daha öncekiler gibi, Sadık'ın bu mektubu da Saratov'dan postalanmıştı. Orada hastanedeydi Sadık: Allahın izniyle güzden önce köye geleceğini yazıyordu. Aynı şeyi eski mektuplarında da yazmıştı; kavuşacağımız günü hasretle bekliyorduk.

Postacı geldiğinde Cemile evde olursa, mektubu okumasına izin verilirdi. Kağıdı daha eline alırken kızarırdı yengem. Satırları yutarcasına okur, okudukça omuzları çöker, yanaklarının kızartısı geçerdi. Kaşlarını çatardı, son satırlara bakmazdı bile; ödünç aldığı bir şeyi geri veriyormuşçasına, mektubu soğuk soğuk anama uzatırdı. Anam, gelinin halinden anlar, onu neşelendirmeye çalışırdı. Sandığı kilitlerken, Ne var? derdi. Sevineceğine kederlendin! Sadece senin kocanı mı aldılar askere? Üzülen bir tek sen misin sanki. Bütün millet kan ağlıyor. Herkes gibi katlanacaksın. Senden başka yalnız kalan, kocasını özleyen yok mu? Ne kadar üzülürsen üzül, sen sen ol, üzüntünü kimseye belli etme, kendine sakla.

Cemile bir şey demezdi; ama kederli, inatçı yüreğiyle konuşurdu sanki: Ah, anacığım, anlamıyorsun, anlamıyorsun.

Evde kalmadım o gün geceleri uyuduğum harman yerine gittim. Atları yonca tarlasına salıverecektim. Kolhoz başkanı, hayvanları orada otlatmamıza izin vermiyordu; ama atlarımızın besili olmalarını istediğim için aldırmıyordum bile. Geniş hendekte gözden ırak bir yer vardı, üstelik gecenin karanlığında kim fark ederdi? O gece atları çözüp de otlağa götürdüğümde, hendekte dört at daha gördüm. Öfkelendim tabii. İki atlı bir arabanın sürücüsü olarak öfkelenmeye de hakkım vardı doğrusu. Öteki atları hemen kovalamayı, benim otlağıma giren o saygısıza iyi bir ders vermeyi kararlaştırdım. Ansızın Daniyar'ın iki atını tanıdım. Daniyar, o gün küme başkanının sözünü ettiği delikanlıydı. Ertesi sabahtan itibaren birlikte çalışacağımız için atlarına ilişmedim, harman yerine döndüm.

Daniyar oradaydı. Arabasının tekerleklerini yağlamış, oku pekiştiriyordu.

Daniyar, hendekteki atlar senin mi? diye sordum. Ağır ağır başını çevirdi.

İkisi benim.

Ötekiler?

Onlar... neydi adı... Cemile'nin. Yengen mi olur?

Evet.

Küme başkanı getirdi onları, göz kulak olmamı söyledi. Atları iyi ki kovalamamışım!

Gece bastırdı, dağlardan kopup gelen akşam rüzgarı dindi. Harman yerinde çıt yoktu şimdi. Daniyar, bir saman yığınının altına, yanıma uzandı, bir süre sonra kalkıp ırmağa doğru yürüdü. Sırtı bana dönük, elleri arkasında, ırmak kıyısında durdu, başını yana eğmişti. Uzun, incecik gövdesi ay ışığında baltayla yontulmuş gibi duruyordu. Suların sesini dinliyordu galiba gecenin sessizliğinde kayalardan akan ırmağın sesini. Kimbilir, belki de benim duymadığım sesler, fısıltılar geliyordu kulağına. Geceyi yine ırmak kıyısında geçirecek! diye düşündüm, gülümsedim.

Daniyar köyün yenilerindendi. Günün birinde, bir çocuk koşa koşa gelmiş, yaralı bir asker gördüğünü söylemişti; kim olduğunu, nereden geldiğini bilmiyormuş. Ortalığı ne büyük bir heyecan sarmıştı! Cepheden bir dönen olsa, köyde kim varsa yanına gider, elini sıkar, hısım akrabasını görüp görmediğini sorar, son haberleri öğrenmek isterdi. Bu keresinde öyle bir şamata koptu ki, anlatılacak

gibi değil! Herkes, kardeşim mi acaba, yoksa eşkiyanın biri mi? diye merak ediyordu. Orağını atan köye koştu.

Daniyar bizim köydenmiş meğer. Çocukken yetim kalmış, tam üç yıl ev ev dolaşıp bakıldıktan sonra Çakmak bozkırındaki Kazakların yanına gitmiş; ana tarafından akrabaları varmış Kazaklar arasında. Köyde de kimi kimsesi olmadığı için unutulmuş. Köyden ayrıldıktan sonra ne yaptığını soranlara kaçamaklı cevaplar verirdi. Zor günler geçirmişti anlaşılan, yetimliğin acı tasından içmişti. Hayat, onu önüne katmış, bir taş gibi oradan oraya yuvarlamıştı. Uzun süre Çakmak bataklıklarında koyun gütmüş, biraz büyüyünce çölde hendek kazmış, devletin kurduğu yeni pamuk çiftliklerinde, Taşkent'teki Angren madenlerinde çalışmış, sonra da askere gitmişti.

Köylüler, Daniyar'ın doğduğu yere dönüşünü sevinçle karşılamışlardı. Eh işte, diyorlardı, döndü dolaştı, köyüne geldi. İçecek suyu varmış burada. Dilini de unutmamış, ara sıra Kazakça sözler de ediyor ama pekala konuşuyor.

Masallardaki kıvrak Tulpar bile sonunda kendi sürüsüne kavuşur, diyordu aksakallar. Adam anayurdunu, halkını yüreğinde taşır. İyi ki geldin. Hem bizi, hem de atalarının canlarını sevindirdin. Allahın izniyle Almanların defterini dürüp huzur içinde yaşayacağız, sen de herkes gibi bir yuva kurarsın, senin ocağının da bacası tüter! Daniyar'ın soyunu sopunu iyice araştırdılar. Böylece, köyümüzde yeni bir akraba Daniyar ortaya çıktı.

Derken, Orozmat bu uzun boylu, topallayarak yürüyen, hafifçe kambur askeri tarlaya getirdi. Daniyar, sırtına kaputunu atmış, Orozmat'ın atına yetişmek için hızlı hızlı yürüyordu. Orozmat kısacık kalmıştı onun yanında, ırmak kuşlarına benziyordu. Çocuklar onları yan yana görünce gülmeden edemediler.

Daniyar'ın yarası daha iyileşmemişti, bacağı da kaskatıydı hala, ekin biçemezdi. Biz çocukların yanına, kırpma makinasına verdiler onu. Ne yalan söylemeli, pek hoşlanmamıştık Daniyar'dan. Bir kere, bizimle senli benli olmuyordu. Pek az konuşuyordu, konuştuğu zaman da bambaşka şeyler düşünüyor gibiydi. O düşünceli gözleriyle adamın yüzüne bakarken bile karşısındakini görüp görmediği anlaşılmıyordu. Herkes, Zavallı, onca dövüşten sonra kendine gelememiş, diyordu. İşin garibi, bu düşünceli hallerine rağmen, hızlı çalışırdı; işinin ustasıydı. Çalışmasına bakan da neşeli biri sanırdı onu. Belki mutsuz çocukluğu duygularını, düşüncelerini gizlemeyi öğretmişti ona; içine kapanıklığı öğretmişti. Kim bilir?

Daniyar'ın, kenarları sert çizgilerle kaplı ince dudakları pek açılmazdı; gözleri hüzünlüydü, acılıydı; yorgun yüzündeki tek canlılık belirtisi kaşlarıydı. Bazen hiç duymadığımız bir sesi duyar, dikkat kesilirdi; kaşları kalkar, gözleri garip bir ateşle yanardı. Yüzünde bir sevinç belirir, uzun süre de silinmezdi. Hepimiz garip bulurduk bunu.

Başka tuhaflıkları vardı. Akşamları atlarımızı çözer, yemeğin pişmesini beklerken çadırın önünde toplanırdık; Daniyar, gözetleme tepesine çıkar, karanlık basıncaya kadar da orada kalırdı.

Ne yapıyor orada, nöbet mi bekliyor? diye gülüşürdük.
Bir akşam merak edip Daniyar'ın ardından ben de tepeye çıktım. Olağanüstü bir şey yoktu tepede. Alacakaranlıkta mosmor kesilmiş bozkır, uzaklara, sıradağlara kadar uzanıyordu. Gölgeli tarlalar, o durgunlukta yavaş yavaş kayboluyordu sanki.

Daniyar bana aldırmadı bile. Oturmuş, dizlerini oğuşturuyor, düşünceli düşünceli uzaklara bakıyordu. Evet, benim duymadığım sesleri dinliyordu anlaşılan. Arada bir irkilerek doğruluyor, gözlerini iri iri açıyordu. Onu tedirgin eden bir şey vardı; ansızın kalkıp içini açacak diyordum bana açmayacaktı tabii... büyük, yüce bir varlığa, benim bilmediğim bir varlığa açacaktı. Öyle sanıyordum. Bir an sonra yeniden değişiyordu: yorucu bir günün bitkinliğiyle oturmuş dinleniyor gibi geliyordu bana.

Bizim kolhozun ekin tarlaları, Kurkuru Irmağı'nın yanındadır. Irmak, köyün yakınlarında bir boğazdan geçip vadiden akar dizgin nedir tanımaz. Hasat zamanı, dağ ırmaklarının coştuğu günlere raslar.

Çamurlu, köpüklü sular akşam olunca kabarır. Geceleyin çadırda yatarken, ırmağın sesiyle uyanırım; mavi, durgun gecenin yıldızlarını görürüm gökte; rüzgâr soğuk soğuk eser; toprak uykudadır; azgın ırmak üstümüze gelmektedir sanki. Su kıyısında değildik, ama ırmak hemen yanıbaşımızdaymış gibi gelirdi bana çadırı seller götürecekmiş gibi gelirdi. Bizim arkadaşlar, deliksiz uykusunu uyurlardı hasatçıların; ben uyuyamaz, kalkıp dışarı çıkardım.

Kurkuru'nun seller basan topraklarında gece hem güzeldir, hem de korkutucudur. Çözülmüş atların kara gölgeleri seçilir çayırlarda. Nemli otlarla karınlarını doyurmuş, yorgun yorgun uyumaktadırlar. Biraz ötede, Kurkuru taşları sürükleyerek salkımsöğütler arasından uğultuyla akar. Tedirgin ırmak, korkunç seslerle, inleyişlerle doldurur geceyi.

Böyle gecelerde hep Daniyar'ı düşünürdüm. Su kıyısındaki bir saman yığınının altında uyurdu. Korkmaz mıydı? Irmağın gürültüsünden rahatsız olmaz mıydı? Gerçekten uyuyabilir miydi orada? Gecelerini niye ırmak kıyısında, bir başına geçirirdi? Onu oraya hangi güç çekerdi? Garip bir adamdı, bir başka dünyadan gelmişti sanki. Şimdi neredeydi acaba? Bakındım, kimseyi göremedim. Irmağın kıyıları, yamaçlar gibi kayboluyordu uzakta. Karanlıkta sıradağlar seçiliyordu. Tepelerde sadece sessizlik ve yıldızlar vardı.

Daniyar, köyde birtakım arkadaşlar edinebilirdi. Ama geldiğinde nasıl yalnızsa, yine öyle yalnızdı; dostluk, düşmanlık, sevgi, kıskançlık gibi birtakım kelimelerin anlamlarını bilmiyordu sanki.

Köylerde yiğit olarak nam salabilmek için, insan kendini de, arkadaşlarını da koruyabilmeli; iyilik etmeli, hatta ara sıra kötülük etmeli; törenlerde, şölenlerde ortaya çıkıp kendini göstermeli; gerekirse aksakallara kafa tutabilmeli ancak ondan sonra kadınların dikkatini çeker.

Ama adam Daniyar gibi kendi kabuğuna çekilirse, köyün günlük olaylarına bulaşmazsa, ya kimse aldırmaz ona, ya da herkes onu küçümser.

Ne iyilik ettiği var, ne de kötülük, derler. Zavallı... yuvarlanıp gidiyor işte. Koyverin, ne hali varsa görsün.

Genellikle bu gibi kimseler ya alay ya da acıma konusu olurlar. Olduğumuzdan büyük görünmek ve gerçek yiğitlerle bir tutulmak isteyen bizler, Daniyar'ı alaya alırdık; yüzüne karşı konuşamazdık tabii, ne söylersek arkasından söylerdik. Asker gömleğini ırmakta yıkamasına bile gülerdik. Daniyar, gömleğini yıkar, ıslak ıslak giyerdi, başka gömleği yoktu çünkü.

Gariptir, içine kapanık, uysal biri olmasına rağmen, Daniyar'la senli benli olmaya kalkışmamıştık; akranımız olmadığı için değil birkaç yaşın lafı mı olurdu? bize sert davrandığı için de değil. Hayır, onun suskunluğunda bir yaklaşılmazlık vardı. Bizi, bir eğlence konusu bulabilmek için can atan bizleri tutan da o yaklaşılmazlıktı işte.
Ona karşı ölçülü olmamızda küçük bir olayın yeri vardı. Meraklı bir çocuktum; bitmez tükenmez sorularımla herkesi rahatsız ederdim. En büyük tutkum da, cepheden dönen askerlere savaşı sormaktı. Daniyar bizimle çalışıyordu ya, ben de fırsat kollamaya başladım.

Bir akşam işten sonra yemeğimizi yemiş, ateşin başına toplanmıştık.

Daniyar, uyumadan önce biraz savaşı anlatsana bize, dedim. Önce hiçbir şey demedi. Bu söz ağırına mı gitmişti ne? Uzun süre gözlerini ateşten ayırmadı; sonunda başını kaldırıp yüzlerimize baktı.

Savaşımını anlatayım? diye sordu. Bizimle değil de kendi yüreğiyle konuşuyordu sanki, kendi düşüncelerini cevaplandırıyordu.

Yok, savaş hakkında bir şey bilmeyin, daha iyi!

Döndü, bir kucak dolusu kuru yaprak alıp ateşe attı, bizim yüzümüze bile bakmadan alevlere üflemeye başladı.

Başka bir şey söylemedi Daniyar; ama o birkaç kelime bile, savaşın hafife alınacak bir konu olmadığını anlatmaya yetmişti. Yüreğinin ortasında bir kan pıhtısıydı savaş; o pıhtının sözünü kolay kolay edemiyordu. Kendimden utandım, bir daha da savaş hakkında hiçbir şey sormadım ona.

Neyse, köy halkı Daniyar'ı nasıl unutuverdiyse biz de o akşamı öyle unuttuk.

Ertesi sabah erkenden Daniyar'la ben atları harman yerine getirdik. Biraz sonra da Cemile geldi. Bizi uzaktan görür görmez bağırdı:

Hey, kiçine bala, atlarımı buraya getir! Koşumlar nerede? Sanki anadan doğma sürücüymüş gibi arabayı incelemeye koyuldu, tekerleklerin iyice oturup oturmadıklarını anlamak için de birkaç tekme salladı.

Yanına giderken halimize baktı baktı da keyiflendi. Daniyar'ın geniş çizmeleri, uzun, incecik bacaklarından fırlayacakmış gibi duruyordu; ben de nasırlaşmış topuklarımla atın sağrılarına vuruyordum boyuna. Cemile, başını neşeyle arkaya atarak, Ne güzel bir çift olmuşsunuz ya! dedi. Sonra buyruklar yağdırmaya başladı: Hadi, çabuk olun! Sıcak basmadan bozkırı geçmeliyiz!

Dizginlere yapışıp arabaya götürdü atları, bağlamaya başladı. Bağladı da. Yalnız bir kerecik dizginleri nasıl geçireceğini sordu, o kadar. Sanki orada değilmiş gibi, Daniyar'ın yüzüne bile bakmıyordu. Cemile'nin kendine güveni, ikimize de meydan okur gibi davranışı Daniyar'ı şaşırtmışa benziyordu. Dudaklarını birbirine sımsıkı yapıştırmış, düşmancasına, ama gizli bir hayranlıkla Cemile'yi seyrediyordu. Sessizce ekin çuvalını aldı tartıdan, arabaya götürdü. Cemile azarlamaya başladı onu:

Ne o öyle, tek başına mı çalışacaksın? Olmaz öyle şey! Ne bakıp duruyorsun, kiçine bala? Çık arabaya da çuvalları yerleştir! Daniyar'ın eline yapıştı sonra. Çuvalı birlikte kaldırdılar; Daniyar utançtan kıpkırmızı kesildi. El ele verip de her çuvalı kaldırışlarında başları birbirine dokunacak gibi oluyordu; delikanlı son derece tedirgindi, dudaklarını ısırıyor, Cemile'nin yüzüne bakmaktan kaçınıyordu. Cemile aldırmıyordu bile. Yardımcısının farkında bile değildi sanki, tartının başındaki kadınla şakalaşıyordu. Arabalar yüklenince dizginlere yapıştık; işte o zaman Cemile göz kırparak bir kahkaha attı:

Hey, adın ne senin? Daniyar mı? Eh, erkeğe benziyorsun madem, düş bakalım önümüze!

Daniyar dizginlere asılıp yola koyuldu. Zavallıcık, diye düşündüm, üstüne üstlük utangaç da!

Yolumuz uzundu: bozkırda yirmi kilometre araba sürecek, sonra da boğazdan geçip istasyona varacaktık. Tek iyi tarafı, yokuş aşağı olmasıydı; böylece atlar yorulmayacaktı.

Köyümüz Kurkuru kıyısında, Yücedağ'ın eteğindeydi. Kapkara ağaçlarıyla taa boğazdan görülebiliyordu.

Günde bir sefer yapacaktık. Sabahleyin erkenden yola çıkacak, öğleden sonra da istasyona varacaktık.

Güneş iliklerimizi kavuruyordu sanki; istasyon da anababa günüydü. Vadinin her yanından getirilmiş çuval yüklü arabalar, uzak dağ kolhozlarından inmiş katırlar, öküzler vardı. Çocuklar, asker karıları getirmişti hepsini güneşten kapkara yanmış, çıplak ayakları taşlı yollarda nasırlaşmış, dudakları sıcaktan, tozdan kanayıncaya kadar çatlamış, soluk elbiseler giyen insanlar.

Ekin ambarının üstüne koca koca harflerle, Her başak cepheye! yazılmıştı. Avludaki sürücülerin yarattığı kargaşalık, bağırıp çağırmalar, anlatılır gibi değildi. Az ötede, alçak duvarın gerisinde bir lokomotif sıcak buhar ve yanık yağ kokusu saçarak manevra yapıyordu. Trenler geçiyordu hızla. Bir an önce yerden kalkmak isteyen develer, salyalı ağızlarını öfkeyle açarak böğürüyorlardı. İstasyonda dağlar kadar ekini kızgın bir demir çatının altına yığmışlardı. Yukarıya uzatılmış kalaslardan çıkarak taşınıyordu çuvallar. Ekin kokusu vardı havada, toz insanı boğacak gibiydi. Uykusuzluktan gözleri kan çanağına dönmüş ambar memuru, Hey! Önüne bak! diye bağırıyordu aşağıdan. Yukarı çıkaracaksın çuvalı, en yukarıya! Yumruğunu sallayarak boyuna sövüyordu.
Niye sövüyordu? Çuvalları nereye çıkaracağımızı biliyorduk; çıkarıyorduk da. Kadınların, ihtiyar adamların, çocukların ekip biçtiği tarlalardan getirmiştik onları; makinistlerin kanter içinde biçerdöverleri onarmaya çalıştıkları, kadınların iki büklüm orak salladıkları, çocukların her buğday başağını dikkatle topladıkları tarlalardan getirmiştik.

O çuvalların ağırlığını hala hatırlarım. Bu iş erkek işiydi aslında. Gıcırdayan kalaslarda dengemi kaybetmemeye çalışarak, çuvalın ucunu dişlerimin arasına sıkıştırmış, bin güçlükle yürürdüm. Boğazım tozdan ağrır, sırtım çuvalın ağırlığından sızlardı; kıvılcımlar uçuşurdu gözlerimin önünde. Başım dönerdi, çuvalı düşürecek gibi olurdum; tek kurtuluş, yükü sırtımdan atı vermekmiş gibi gelirdi bana. Ama arkamda başkaları da vardı. Çuval taşırlardı onlar da; hepsi ya benim yaşımda çocuklar, ya da benim kadar çocukları olan asker karılarıydı. Savaş olmasaydı hiç böyle yük taşıtırlar mıydı onlara? Hayır, kadınlar da benim gibi çalışırlarken, işten kaçmaya hakkım yoktu.
Cemile önümden çıkardı; eteğini dizlerinin üstünde toplar, öyle yürürdü; esmer, güzel bacaklarında kasların nasıl gerildiğini görürdüm incecik gövdesinin, o ağırlık altında nasıl iki büklüm olduğunu... Bazen yorulduğumu fark edip bir an duraklardı.

Ha gayret, kiçine bala, az kaldı!

Ama kendi sesi de boş ve cansız olurdu.

Çuvalları boşaltıp geri dönerken, karşıdan Daniyar'ın geldiğini

görürdük. Kalasları sağlam adımlarla çıkarken belli belirsiz topallardı. Karşılaştığımızda, Cemile'ye tasalı tasalı bakardı. Cemile yorgun belini doğrultur, buruşmuş eteğini düzeltirdi. Daniyar, her keresinde, sanki ilk görüyormuş gibi bakardı Cemile'ye, ama yengem oralı bile olmazdı.

Artık alışmıştık: gününe göre, Cemile ya takılırdı Daniyar'a, ya da hiç aldırmazdı. Birlikte köye dönerken, Hadi bakalım! diye bağırırdı bana; kamçısını sallar, atları dört nala sürerdi. Ben de peşinden giderdim. Daniyar'ı geçer, uzun süre dağılmayan bir toz bulutu içinde bırakırdık onu. Gerçi şakaydı bu, ama başka bir erkek olsa kaldırmazdı. Daniyar öfkelenmez, yanından yıldırım gibi geçen Cemile'yi hayranlıkla, ama hiç gülümsemeden seyrederdi. Cemile dimdik otururdu arabada, boyuna gülerdi. Başımı çevirip Daniyar'a bir göz atınca, onun toz bulutu ardından hala Cemile'ye bakmakta olduğunu görürdüm. Bakışında bir incelik, her şeyi bağışlayan bir hava vardı bir inatçılık, gizli bir hüzün vardı.

Cemile'nin alaylarına da, kendisine aldırmamasına da öfkelenmiyordu. Her şeye katlanmaya yemin etmişti sanki. Önceleri onun bu haline üzülür, Cemile'yi, Niye onunla alay ediyorsun, yenge? Baksana, uysal, sessiz bir adam! diye sık sık azarlardım. Cemile omuz silker, gülerdi. Benimki sadece şaka! Hem zaten aldırdığı bile yok!

Sonunda ben de başladım aynı işi yapmaya. Daniyar'ın garip, inatçı bakışları beni düşündürüyordu. Cemile bir çuvalı sırtlamayagörsün, Daniyar hemen gözlerini dikiyordu ona. Doğru, ambarın o gürültüsü, o şamatası içinde, bağırmaktan sesleri kısılmış, bir yerlere koşuşan insanlar arasında, Cemile'nin istasyon sınırlarını aşan içten davranışları, sekercesine yürüyüşü dikkati hemen çekiyordu. Durup Cemile'ye bakmamak çok güçtü doğrusu. Arabadan bir çuval almak için yay gibi gerilir, omuzlarını ileri uzatıp başını arkaya atardı; boynu bütün güzelliğiyle ortaya çıkardı o anda, güneşin kızarttığı örgülü saçları nerdeyse yere değerdi. Daniyar dinlenecekmiş gibi olduğu yerde durur, göz ucuyla Cemile'yi seyrederdi. Kimsenin bunu farketmediğini sanırdı, ama her şeyi görürdüm ben. Görürdüm, gördüğümden de hoşlanmazdım; canım bile sıkılırdı, Cemile'nin dengi bulmazdım Daniyar'ı.

Şuna bak, o böyle yaparsa başkaları ne yapmaz! diye düşünür, öfkelenirdim. Daha içimden atamadığım o çocuksu bencillik, korkunç bir kıskançlığa dönüşürdü. Çocuklar, sevdiklerinin dikkati çekmesini istemezler. Artık acımıyordum Daniyar'a, kızıyordum; başkaları onunla alay edince için için seviniyordum.

Ama şakalarımızdan biri kötü sonuçlandı. Ekin çuvalları arasında, keçi kılından yapılmış, yüz kırk kiloluk kocaman bir çuval vardı. Tek kişinin taşıması imkansız olduğu için hep iki kişi taşırdık onu. Bir gün harman yerinde, Daniyar'a bir oyun oynamayı kararlaştırdık. O çuvalı

onun arabasına koyduk, üstüne de başka çuvallar yerleştirdik. İstasyon yolunda da Cemile'yle bir Rus köyünde durup elma topladık. Yol boyunca Cemile elma fırlattı Daniyar'a, yol boyunca güldük. Sonra, her zamanki gibi ardımızda bir toz bulutu kaldırarak onu geçtik.

Boğazın biraz ilerisinde, demiryolu geçidine varınca Daniyar bize yetişti; hat kapalıydı çünkü. Ondan sonra istasyona hep birlikte vardık. Büyük çuvalı unutmuştuk bile, yükleri indirinceye kadar da hatırlamadık. Tam o sırada Cemile kolumu dürttü, başıyla Daniyar'ı gösterdi. Daniyar arabanın üstünde durmuş, ne yapacağını bilemiyormuş gibi çuvala bakıyordu. Gözleri Cemile'ye ilişti sonra; onun gülmemeye çalıştığını görünce her şeyi anladı, kıpkırmızı kesildi.

Çek pantolonunu, yoksa yolda düşürüp kaybedeceksin! diye bağırdı Cemile.

Daniyar öfkeyle bize baktı; sonra, daha biz ne olduğunu anlamadan çuvalı sürüye sürüye arabanın kenarına kadar getirdi, aşağı atladı, tek eliyle dengelemeye çalışarak sırtına aldı. Başladı yürümeye. Önceleri durumu kavrayamadık. Başkalarının da dikkatini çekmedi bu: sırtında çuvalla bir adam yürüyordu işte herkesin sırtında çuval vardı. Daniyar kalasa yaklaşınca, Cemile koşarak yanına vardı onun.

Bırak çuvalı, şaka ediyordum!

Çekil başımdan! diye mırıldandı Daniyar, kalasa çıktı.

Cemile, kendisinin suçsuz olduğunu göstermek istercesine, Şuna bakın, ne yapıyor! diye bağırdı. Hala gülüyordu, ama garip bir gülüştü bu; gülmek için kendini zorluyor gibiydi.

Daniyar'ın adamakıllı topalladığını fark ettik. Daha önce niye düşünememiştik bunu? O budalaca şaka için kendimi hala bağışlamış değilim. Bu oyunu ben akıl etmiştim çünkü.

Geri dön! diye bağırdı Cemile; sanki bağırmıyor, inliyordu. Ama Daniyar dönemezdi artık; arkasında başkaları vardı.

Sonra olanları ayrıntılarıyla hatırlayamıyorum. Daniyar, o korkunç yükün altında iki büklüm, başını önüne eğmiş, dişlerini dudaklarına geçirmiş, yaralı ayağını dikkatle atarak ağır ağır yürüyordu. Her adımı korkunç bir acı veriyordu ona, öyle anlaşılıyordu; durup durup başını arkaya atıyordu. Kalası çıktıkça sallanması artıyordu. İyice sendeliyordu artık. Ağzımın içi, korkudan ve utançtan kupkuru kesilmişti. Donakalmıştım, bütün kaslarımda çuvalın ağırlığını, yaralı bacağın dayanılmaz acısını duyuyordum. Bir kere daha sendeledi Daniyar, başını geriye attı; işte o anda gözlerim karardı, toprak ayaklarımın altında kaymaya başladı.

Çelik gibi bir pençe elime yapışmasaydı belki bayılacaktım. Cemile'yi birdenbire tanıyamadım. Çarşaf gibi bembeyaz olmuştu yüzü, sanki gözbebekleri büyümüştü, dudakları az önceki gülüşünden hala seğiriyordu. Herkes, ambar memuru bile, kalasın altında toplanmıştı şimdi. Daniyar iki adım daha attı. Çuvalı sırtında dengelemeye çalıştı, ansızın tek dizinin üstüne çökmeye başladı. Cemile, elleriyle yüzünü kapattı.

Bırak! Bırak çuvalı! diye haykırdı.

Ama Daniyar çuvalı bırakmadı; istese yana atabilirdi, arkadakilere de bir şey olmazdı böylece. Cemile'nin sesini duyar duymaz doğruldu, bir adım daha attı, yine sendelemeye başladı.

Ambar memuru, Bıraksana çuvalı, itoğlu it! diye bağırdı. Herkes,

Bırak! diye çığlıklar atıyordu.

Daniyar bırakmadı, direndi.

Biri, Bırakmayacak! diye mırıldandı.

Orada kim varsa, hem kalastakiler, hem aşağıdakiler, Daniyar'ın çuvalı bırakmayacağını anlamışlardı; evet, düşeceğini bilse, çuvalı atmayacaktı Daniyar. Ortalığı bir ölüm sessizliği kapladı. Duvarın ötesinden lokomotifin düdüğü duyuluyordu.

Daniyar, uykuda yürüyormuş gibi sallanarak kalası tırmanıyor, kızgın demir çatının altına doğru ilerliyordu. Dengesini koruyabilmek için iki adımda bir duruyor, güç topladıktan sonra çıkmaya devam ediyordu. O durunca arkasındakiler de duruyordu tabii. Bu yüzden daha da yoruluyorlardı, güçleri tükeniyordu, ama kimse kızmıyor, kimse sövmüyordu. Görünmez bir iple birbirlerine bağlıydılar sanki; tehlikeli, kaygan bir yolda ilerliyorlardı; herkes önündekini, arkasındakini korumak için son derece dikkatli davranıyordu. Sırtlarında yükleri, kalası çıkıyorlardı. Sessiz ve tekdüze sallanışlarında büyük bir uyum vardı. Daniyar durunca duruyorlar, yürüyünce yürüyorlardı.

Kalasın sonuna yaklaşmışlardı artık, Daniyar yine sendeledi; yaralı bacağı onu dinlemiyordu bile. Çuvalı bırakmazsa düşecekti. Koş! El ver ona! diye bağırdı Cemile; sanki bir faydası olacakmış gibi kollarını uzattı.

Kalasa fırladım. Çuval taşıyanların arasından geçip Daniyar'ın yanına vardım. Kolunun altından bana baktı. Sırılsıklam, esmer alnındaki damarlar kabarmıştı; kan çanağına dönmüş gözlerinde bir tiksinme okunuyordu. Çuvalı arkadan tutmak istedim.

Defol! dedi Daniyar, bir adım daha attı.

Topallayarak, soluk soluğa indiğinde kolları iki yanına sarkmıştı. kalabalık, onun geçmesi için ikiye ayrıldı; ambar memuru kendini tutamayıp, Deli misin sen? diye bağırdı. Bizde insanlık yok mu sanıyorsun? Söyleseydin, çuvalı aşağıda boşalttırmaz mıydım? Ne diye yukarıya çıkardın?

Daniyar, sessizce, Sana ne? diye cevap verdi.

Yere tükürüp arabaya gitti. Gözlerimizi önümüze eğmiştik, utanıyorduk; Daniyar, budalaca şakamızı ciddiye aldığı için kızıyorduk da.

Bütün gece hiç konuşmadan araba sürdük. Daniyar zaten hiç konuşmazdı; onun için, hala öfkeli miydi, yoksa her şeyi unutmuş muydu, bilemiyorduk. Ama Cemile de, ben de üzüntülüydük, pişmandık.

Ertesi sabah, harman yerinde çuvalları doldururken, Cemile o koca çuvalı aldı, bir ayağıyla üstüne basıp boydan boya yırttı.

Sonra çuvalı şaşırıp kalmış tartıcının önüne atarak, Al şu paçavrayı, dedi. Söyle küme başkanına, bir daha bize böyle bir şey vermesin!

Nen var senin? Ne oldu? Yok bir şey!

Ertesi sabah Daniyar yine her zamanki gibi durgun ve sessizdi, duygularını açığa vurmuyordu; ama daha çok topallıyordu o gün, çuval taşırken daha çok aksıyordu. Eski yarası açılmıştı herhalde, onun yürüyüşüne baktıkça suçumuzu hatırlıyorduk. Ah, bir gülseydi, bütün tasalarımız uçup gidecekti.

Cemile de hiçbir şey olmamış gibi davranıyordu. Gururlu bir kızdı, yine gülüyordu gülmesine, ama tedirgindi.

İstasyondan dönerken hava kararmıştı. Daniyar önde gidiyordu. Gece, inanılmaz güzellikteydi. O Ağustos gecelerini kim bilmez yıldızlar uzaktadır, ama elinizi uzatsanız parmaklarınıza değecek sanırsınız! Bir yıldız vardı: kenarları donmuş gibiydi, saçtığı ışıklar incecik buzullara benzerdi, karanlık gökten dünyaya şaşkınlıkla bakardı sanki. Boğazdan geçerken hep onu seyrettim. Otlaklarına bir an önce kavuşmak isteyen atlar tırısa kalkmışlardı, çakıllar tekerleklerin altında boyuna gıcırdıyordu. Bozkırdan esen rüzgar, o acı pelin kokusunu, serin başakların güzel kokusunu getiriyordu; bütün bunlar, zift kokusuyla, atlarımızın ter kokusuyla karışıyor, başımızı döndürüyordu.

Yolun bir yanında yaban güllerine bürünmüş kayalıklar vardı; öteki yanında, aşağılarda, söğütlerin, gencecik kavakların altında Kurkuru

akıyordu. Arada bir, öteki köprüden trenler geçiyordu; tekerleklerin gürültüsü uzun süre kalıyordu boğazda.

O serinlikte araba sürmek, atları seyretmek, Ağustos gecesinin seslerine kulak vermek, kokularını duymak güzel şeydi doğrusu. Cemile önümde gidiyordu. Dizginleri bırakmış, çevresine bakarak türkü söylemekteydi. Usul usul söylüyordu türküsünü. Sessizliğimiz ağırına gitmişti. Böyle bir gecede susmak olmazdı türküler söylenecek bir geceydi bu.

Cemile de türkü söylemeye başlamıştı işte. O içten ilişkimize dönmek istiyordu belki; belki de suçluluk duygusundan kurtulmaya çalışıyordu. Pırıl pırıl, yumuşacık bir sesi vardı; bildiğimiz o köy türkülerini sıralıyordu: Mendilimi sallarım sen geçerken

Sevdiğim uzaklara gitti... o türküleri. Çok türkü biliyordu; usul usul, içtenlikle söylüyordu onu dinlemek çok güzeldi. Ansızın sustu, Daniyar'a seslendi:

Hey, Daniyar, sen de bir türkü söylesene! Yiğit değil misin?

Daniyar, atlarını durdurarak, Sen söyle, Cemile, diye karşılık verdi.

Dinliyorum, kulak kesildim.

Bizim kulağımız yok mu sanki? Zorlayan yok, ister söyle, ister söyleme! Sonra yeni bir türküye başladı.

Daniyar'ın türkü söylemesini niye istedi, bilmiyorum. Belki takılıyordu Daniyar'a, belki de onu konuşturmaya çalışıyordu. Evet, konuşturmaya çalışıyordu herhalde, çünkü biraz sonra yine bağırdı:

De bana, Daniyar, sen hiç sevdaya tutuldun mu?

Sonra bir kahkaha attı.

Daniyar cevap vermedi. Cemile de sustu.

Tam da türkü söyleyecek adamı buldu! diye düşündüm.

Atlar, yol üstündeki çayı geçerken yavaşladılar. Toynakları, ıslak, gümüş gibi taşlarda şıkırdadı. Suyu geride bırakınca, Daniyar atlarını kamçılayıp ansızın bir türküye başladı. Sesi, yolun her tümseğinde çınlıyordu sanki:

Oy dağlar, mavi dağlar, dumanlı dağlar, Atalarımın yurdu dağlarım benim...

Sonra durdu, öksürdü, hafifçe kısılmış sesiyle derinden derinden söylemeye devam etti:

Oy dağlar, mavi dağlar, dumanlı dağlar, Beşiğim benim...

Sanki bir şeyden korkuyormuş gibi, yine sustu.

Ne kadar utandığının farkındaydım. Ama bu kesik kesik, ürkerek söyleyişte insanı duygulandıran bir şey vardı; sesi de herhalde iyiydi. İnanılmaz bir şeydi bu, Daniyar türkü söyleyebiliyordu demek!

Vay canına! diye haykırdım.

Cemile, Daha önce niye söylemedin? Söyle! Sesin o kadar güzel ki!

Söyle! diye bağırdı.

İlerisi aydınlıktı; boğaz orada sona eriyordu. Bir meltem esiyordu vadiden. Daniyar türkü söylemeye başladı yine. Önceleri ürkekti, çekingendi; sonra sesi gürleşti, bütün boğazı doldurdu, uzak kayalıklarda yankıdı.

Türküdeki tutku, türküdeki ateş beni şaşırtmıştı. Bir şey vardı o türküde, adlandıramadığım bir şey. Daniyar'ın sesi miydi bu, yoksa yürekten kopup gelen, başkalarında da aynı duyguları uyandıran, insanın içini dile getiren güçlü bir şey mi?

Ah, Daniyar'ın türküsünü yeniden yaratabilseydim! Önemli olan sözler değildi, zaten pek az söz vardı. Böyle bir türküyü daha önce duymamıştım, daha sonra da duymadım. Ne kırgız Türküsüydü, ne de Kazak türküsü; ama ikisinden de bir şeyler vardı içinde. Daniyar, iki ulusun en güzel ezgilerini almış, tekrarlanması imkansız bir biçimde kaynaştırmıştı. Dağların, bozkırların türküsüydü bu, Kırgız dağları gibi yükseliyor, Kazak bozkırları gibi yayılıyordu.

Onu dinledikçe şaşkınlığım arttı! Demek Daniyar böyle bir insanmış! İnanılır gibi değil!

Bozkırı geçiyorduk şimdi. Daniyar'ın sesi gittikçe yükseliyor, yeni, yepyeni ezgiler yaratıyordu. O kadar yetenekliymiş demek! Ne olmuştu ona? Bugünü, bu saati mi beklemişti?

Başkalarının omuz silktiği, gülüp geçtiği garipliğini, dalgınlığını, ıssızlığı arayışını, sessizliğini ansızın anladım. Akşamları neden o tepeye çıkar, gecelerini neden o ırmak kıyısında geçirir, neden başkalarının duymadığı o seslere kulak kabartırdı, gözlerinde o kıvılcım neden parlardı, kaşları neden kalkardı öyle, hepsini anladım. Sevdalı bir adamdı bu. Çektiği sevda da başka bir sevdaydı, derin bir sevda yaşamaya, toprağa duyulan sevda. Kendi içinde saklıyordu onu, kendi türküsünde saklıyordu o sevda, Daniyar'ın kılavuzuydu, ışığıydı. Kayıtsız bir insan, sesi ne kadar güzel olursa olsun, onun söylediği gibi türkü söyleyemezdi.

Türkü tam bitermiş gibi olduğu anda, uyuklayan bozkır yepyeni, büyüleyici bir ezgiyle bir daha uyanıyor, sesi bir okşamaya benzeyen Daniyar'ı dinlemeye koyuluyordu. Biçilmeyi bekleyen başaklar göl suları gibi dalgalanıyor, seherin ilk gölgeleri tarlalarda dolaşıyordu. Değirmenin yanındaki ihtiyar söğütler yapraklarını hışırdatıyordu. Irmağın karşı kıyısında yakılmış ateşler sönüyordu artık. Bir atlı, ırmak boyunca bahçeler arasından bir görünüp bir kaybolarak köye gidiyordu sessizce. Rüzgar, elma kokuları, çiçeğe durmuş mısır kokuları, tezek kokuları getiriyordu uzaklardan.

Daniyar her şeyi unutup türkü söyledi; o büyülü Ağustos gecesi, kulak verdi ona, Daniyar'ı dinledi. Atlar bile, o büyüyü bozmaktan korkuyormuş gibi, uzun zamandır ağır ağır yürüyorlardı. Türküsünün en coşkun yerinde ansızın sustu Daniyar, bir çığlık atıp atları kırbaçladı. Cemile de onun peşinden gider diye düşünüp hazırlandım, ama kımıldamadı bile. Hala havada çınlayan türküyü dinliyordu sanki, başını yana eğmiş, oturuyordu. Daniyar çekti gitti. Köye varıncaya kadar ikimiz de konuşmadık. Konuşacak ne vardı zaten kelimeler birtakım duyguları anlatmakta yetersiz kalır.

O günden sonra yaşayışımızda bir değişiklik oldu. Güzel, çok güzel bir şeyin olmasını bekliyor gibiydim. Sabahları harman yerinde arabalarımızı dolduruyor, istasyona gidiyor, Daniyar'ın türküsünü dinlemek için işimizi bir an önce bitirmeye çalışıyorduk. Daniyar'ın sesi, bedenimin bir parçası olmuştu artık, nereye gitsem benimle geliyordu. Sabahları, dağların ardından beni selamlamak için doğan o güler yüzlü güneşe karşı koşarken, ıslak yoncaların üstünden atlara seğirtirken hep benimleydi o ses. İhtiyar harmancıların rüzgara savurdukları o ışıl ışıl ekin yağmurundaydı; tek başına uçan bir çaylağın bozkır üstünde usul usul dönüşündeydi gördüğüm her şeyde, duyduğum her şeyde Daniyar'ın sesi vardı.

Akşamları boğazdan geçerken, bir başka dünyada yaşıyormuş gibi olurdum. Gözlerimi yumar, Daniyar'ı dinlerdim. Çocukluk günlerimi hatırlardım hep: baharın yumuşacık, süt beyazı bulutları, çadırların tepelerinde, yücelerde dolaşırdı; at sürüleri, toprağı çınlatarak yaz otlaklarına koşar, gözlerinde kara kıvılcımlar çakan uzun yeleli taylar, kısrakların çevresinde dört dönerdi; tepelere ağır ağır, lav gibi yayılırdı koyunlar; göz kamaştıran bembeyaz köpükleriyle çavlanlar dökülürdü kayalardan; güneş, ırmağın ötesindeki çalılar arkasından usulca batardı, bir atlı belirirdi ufukta, güneşi kovalardı sanki elini uzatsa tutacağı güneşi... sonra o da alacakaranlıkta kaybolur giderdi. Kazak bozkırı, ırmağın ötesinde bütün enginliğiyle uzanır. Kendine yer açmak için dağları itmiş, ayırmıştır. Yalnızdır, çıplaktır. Savaşın patladığı o unutulmaz yaz günlerinde, bozkırda ateşler yakılıyordu; ordunun atları ortalığı toz dumana boğuyor, dört bir yandan atlılar fışkırıyordu. Hiç unutmam, bir keresinde karşı kıyıda bir Kazak belirmişti, sesi çoban sesini andırıyordu, boğuk boğuk bağırmıştı:

Kırgızlar! Atlarınızı eyerleyin düşman geliyor!

Sonra ardında kızgın bir toz bulutu bırakarak çekip gitmişti. Herkes düşmana karşı koymak için ayaklanmıştı; süvari birliklerimiz, dağlardan top gümbürtüleri arasında inip vadilere geçiyordu. Binlerce üzengi şıkırdıyordu, binlerce yiğit at binmişti; önlerinde kırmızı bayrakları dalgalanıyor, arkalarında, tozların ardında analarının, karılarının korkunç iniltisi, acı iniltisi yeri göğü sarsıyordu: Bozkır yardımcınız olsun! Yüce savaşçımız Manas'ın ruhu korusun sizi! Erkeklerin savaşa gittiği yollarda acı izler kalmıştı.

Daniyar'ın türküsü, gözlerimin önüne yeryüzünün o büyük güzelliğini, o büyük acısını seriyordu. Nereden öğrenmişti bunu? Kimden duymuştu? Bu türküyü, ancak yıllarca yurt özlemi çeken, o özlemin acısını yıllarca duyan biri böylesine sevebilirdi. Daniyar söyledikçe, çocukluğunu görür gibi oluyordum bozkır yollarında geçen çocukluğum. Türküsü, o sıralarda, yurt özlemiyle birlikte mi doğmuştu? Yoksa savaşın ateşinden mi yaratılmıştı?

Ne zaman dinlesem o türküyü, yere yatmak, anasına sarılan bir oğul gibi toprağa sarılmak istiyordum. İçimde bir şeyler uyanıyordu artık, kelimelerle anlatamadığım, karşı konmaz bir tutku uyanıyordu; kendimi anlatmak, duygularımı, düşüncelerimi başkalarıyla paylaşmak, tıpkı Daniyar gibi, yeryüzünün güzelliğini coşkuyla dile getirmek istiyordum. Bilinmez bir şeyin karşısındaydım sanki, içim korkuyla, sevinçle doluydu; fırçaya sarılmam gerektiğinin farkında değildim daha.

Resim yapmayı severdim. Ders kitaplarındaki resimleri kopya ederdim, bütün çocuklar o resimlerin kusursuz birer kopya olduğunu söylerlerdi. Öğretmenler, o resimleri över, duvar gazetesine yapıştırırlardı. Savaş çıkıp da ağabeylerim cepheye gidince, ben de resim yapmayı bıraktım, yaşıtlarım gibi kolhozda çalışmaya başladım. Boyaları da, fırçaları da unutmuştum artık, bir daha resim yapacağımı hiç sanmıyordum. Ama Daniyar'ın türküsü bir şeyler uyandırdı içimde. Büyülenmiş gibiydim, dünyaya şaşkınlıkla bakıyordum; her şeyi ilk görüyordum sanki.

Cemile'ye gelince, o da ansızın değişivermişti. Aklına ne gelirse söyleyen o neşeli kız değildi artık. Dumanlı gözlerini ışıltılı bir bahar hüznü kaplamıştı. İstasyona giderken hep bir şeyler düşünüyordu. Zaman zaman belli belirsiz bir gülümseme ilişiyordu dudaklarına, yalnız kendi bildiği bir şeye sevinir gibi oluyordu. Bazen sırtında çuvalla yürürken garip bir ürkeklik geliyordu üstüne; azgın bir ırmağın kıyısına gelmiş, suyu geçip geçemeyeceğini bilemiyormuş gibi, olduğu yerde duruveriyordu. Daniyar'dan hep kaçıyordu, yüzüne bakamıyordu onun.

Bir keresinde, harman yerinde, çaresiz bir tedirginlik içinde Daniyar'ın yanına geldi.

Çıkar gömleğini de yıkayayım, dedi.

Yıkadıktan sonra kurutmak için yere serdi gömleği, yanına oturup buruşuklarını düzeltmeye koyuldu; arada bir eline alıp güneşe tutuyor, yıpranmış kumaşa bakıyordu; başını iki yana sallayarak usul usul, kederle; buruşukları düzeltmeye devam ediyordu.

Cemile eskisi gibi bir tek kere güldü; gözleri bir tek kere parladı. Günün birinde şamatacı bir topluluk geldi harman yerine; genç kadınlar, kızlar, cepheden dönmüş yiğitler... yonca yolmuş, evlerine dönüyorlardı.

Yiğitler, şakacıktan üstümüze yürüyerek, Hey, ağalar! Buğday ekmeğini bir siz mi yiyeceksiniz'? Bize de verin, yoksa hepinizi ırmağa atarız! diye bağırdılar.

Neşeyle, Adam mı korkutuyorsunuz? diye cevap verdi Cemile.

Kızlara bir şeyler veririz ama siz kendi başınızın çaresine bakın!

Eh, madem öyle, hepinizi suya atalım da görün siz!

Delikanlılarla kızlar başladılar güreşmeye. Çığlıklar atarak, gülerek, birbirlerini suya itmeye çalışıyorlardı.

Cemile, kendisini kovalayanlardan kaçarak,

Tutun şunları! Hepsini suya atın! diye bağırıyordu. Herkesten çok onun sesi çıkıyordu.

Yiğitlerin hepsi Cemile'ye göz dikmişti. Onu yakalamak, sımsıkı sarmak istiyorlardı. Ansızın delikanlılardan üçü Cemile'ye yetiştiler; tutup ırmak kıyısına götürdüler onu.

Ya bizi öpersin, ya da seni suya atarız! Hadi, atalım!

Cemile kıvranıyor, kahkahalar atıyor, arkadaşlarını yardıma çağırıyordu; ama öteki kızlar da ırmak boyunca koşuşmakta, suya düşen yazmalarını yakalamaktaydılar. Cemile, yiğitlerin şen kahkahaları arasında ırmağı boyladı. Sırılsıklam saçlarıyla, her zamankinden daha güzel, doğruldu. Pamuklu entarisi bedenine yapışmıştı, yuvarlak kalçaları, ufacık göğüsleri ortaya çıkmıştı şimdi; ama farkında değildi o, boyuna gülüyordu; al al olmuş yanaklarından sular süzülüyordu.

Öp bizi! diye üsteledi yiğitler.

Cemile onları öptü; sonra suyu boyladı yine, örgülerini arkaya atarak gülmeye devam etti.

Harman yerinde kim varsa gülmekten kırılıyordu; delikanlıların oyununa bayılmışlardı. İhtiyar hasatçılar, oraklarını yere bırakmış, gözlerinden akan yaşları siliyorlardı. Esmer yüzlerindeki kırışıklıkları neşe kaplamıştı; gençlikleri gelmişti akıllarına. Cemile'yi yiğitlerden koruma görevimi, o kutsal görevimi bir an için unutmuş, ben de katıla katıla gülüyordum.

Bir tek Daniyar sessizdi. Ansızın ona ilişti gözüm, sustum. Bacaklarını iki yana açmış, harman yerinin kenarında, tek başına duruyordu. Bana öyle geldi ki, kendini tutmasa fırlayacak, Cemile'yi yiğitlerin elinden çekip alacaktı. Yengeme bakıyordu; gözlerinde hem hayranlık, hem hüzün vardı hem mutluluk, hem acı vardı. Evet, Cemile'nin güzelliği bir mutluluk ve acı kaynağıydı Daniyar için. Yiğitler Cemile'ye sarılıp kendilerini zorla öptürdükçe, başını önüne eğiyordu Daniyar çekip gidecek gibiydi, ama gitmedi.

Bu arada, Cemile de Daniyar'ı fark etmişti. Gülmeyi bırakıp başını önüne eğdi.

Taşkınlıklarını sürdüren yiğitlere, Yeter artık! diye bağırdı ansızın. İçlerinden biri, Cemile'yi kucaklamak istedi.

Yengem, delikanlıyı iterek, Çekil başımdan! dedi. Suçlu suçlu Daniyar'a baktı sonra, entarisini sıkmak için çalıların ardına koştu. Anlayamadığım çok şey vardı ilişkilerinde; doğrusu, bu konu üzerinde düşünmeye korkuyordum. Cemile, Daniyar'dan kaçıyordu, üzüntülüydü; onun üzüntüsü tedirgin ediyordu beni. Keşke eskisi gibi kahkahalar atsaydı, Daniyar'a takılsaydı... Ama geceleri köye dönerken Daniyar türküsüne başlamaya görsün, içim ikisi adına garip bir mutlulukla dolardı.

Cemile, boğazdan geçerken arabasına biner, bozkırda ise yürürdü. Ben de öyle yapardım. O türküyü yürüyerek dinlemek daha güzeldi çünkü. Önceleri ikimiz de kendi arabalarımızın yanında yürürdük; zamanla, farkına bile varmadan, garip bir gücün bizi Daniyar'a çektiğini gördük. Yüzüne, gözlerine bakmak istiyorduk onun bu türküyü söyleyen, gerçekten Daniyar mıydı, kederli, küskün Daniyar?..

Her seferinde büyülenmiş gibi olurdu Cemile, elini usulca Daniyar'a uzatırdı, ama Daniyar görmezdi onu, elleri ensesinde, uzaklara bakardı hep; Cemile, çaresizlik içinde, arabanın kenarına tutunurdu. İrkilirdi ansızın, olduğu yerde kalakalırdı. Yolun ortasında, yıkık, düşünceli, Daniyar'ı bir süre gözleriyle izlerdi; yine yürümeye başlardı sonra.

Zaman zaman Cemile de, ben de, aynı erişilmez duygular içindeymişiz gibi gelirdi bana. Belki de uzun süredir yüreklerimizde taş gibi yatan bir duyguyu canlandırmanın sırası gelmişti.

Cemile çalışmaya koyulunca her şeyi unuturdu gerçi, bu alışkanlığını hala yitirmemişti; ama harman yerindeki o dinlenme saatlerinde hep tedirgindi. Hasatçıların yanında dururdu bazen, bazen ekin tanelerini gökyüzüne savururken ansızın yabasını bırakır, saman yığınlarına giderdi. Gölgeye oturur, tek başına kalmaktan korkuyormuş gibi, bana seslenirdi:

Gel, kiçine bala! Gel de şurada oturalım biraz.

Her keresinde önemli bir şey söylemesini, bana içini açmasını beklerdim. Ama bir şey söylemezdi. Başımı kucağına koyar, gözleri uzaklarda, parmaklarını kirpi gibi saçlarımın arasında gezdirir, sıcak, ateşli elleriyle usul usul yüzümü okşardı. Başımı kaldırır, ona bakardım; tedirginlik okunurdu yüzünde, yas okunurdu, kendi yüzümü görmüş gibi olurdum. Bir şey acı veriyordu ona; içinde bir şey büyüyor, olgunlaşıyor, fışkırmak, çıkmak istiyordu. Cemile korkuyordu bundan. Daniyar'a sevdalanmıştı; bunu hem kabullenmek istiyordu, hem de çekiniyordu kabullenmekten. Ben de öyleydim, Daniyar'ı sevmesini hem istiyordum, hem istemiyordum. Ne de olsa gelinimizdi Cemile, yengemdi.

Ansızın çakıveren düşüncelerdi bunlar gelip geçerlerdi. En büyük mutluluğum, Cemile'nin çocuk dudakları gibi aralanmış yumuşacık dudaklarını, göz yaşlarıyla buğulanmış gözlerini seyretmekti. Ne güzeldi; yüzü bir esin, bir tutku kaynağıydı! Duyuyordum bunu, ama tam anlayamıyordum. Şimdi bile kendi kendime sorarım: bir esin kaynağı mıdır aşk; şairlerin, ressamların yabancısı olmadığı bir esin kaynağı mıdır? Cemile'ye baktıkça, bozkıra çıkmak gelirdi içimden; çıkıp yere göğe seslenmek, bağırmak, içimdeki o garip tedirginliği, o garip mutluluğu altetmek için ne yapmam gerektiğini sormak gelirdi. Galiba bir gün bunun cevabını buldum.

Her zamanki gibi, istasyondan dönüyorduk. Geceydi, arı gibi yıldızlar sarmıştı gökyüzünü, bozkır uykuya dalmak üzereydi, sessizliği Daniyar'ın türküsü bozuyordu sadece çınlayan, sonra o yumuşacık karanlıkta kaybolan türkü. Cemile'yle ben, Daniyar'ın ardından gidiyorduk.

Daniyar'a o gece ne olmuştu, bilmiyorum derin, ince bir hüzün vardı sesinde, bir yalnızlık vardı; gözlerimiz yaşlarla doldu.

Cemile bir eliyle Daniyar'ın arabasının kenarına sımsıkı tutunmuş, başı önünde, yürüyordu. Daniyar'ın sesi yeniden yükselince başını kaldırdı, arabaya atlayıp yanına oturdu onun. Kollarını göğsünde kavuşturup heykel kesildi. Ben de arabanın yanında yürümekteydim, onları daha iyi görebilmek için adımlarımı açtım. Daniyar, Cemile'nin farkında bile değildi, türküsüne devam ediyordu. Cemile, kollarını iki yanına indirdi, Daniyar'a sokulup başını omuzuna dayadı onun.

Kırbacı yiyen bir at nasıl hızlanırsa, Daniyar da birdenbire öyle coştu

sesi titriyordu, ama eskisinden de gürdü. Bir sevda türküsü söylüyordu!

Donakalmıştım. Bütün bozkır çiçek açmış gibiydi, kıpırdandı, karanlığı attı üstünden, uzayıp giden enginliğinde iki sevdalı gördüm. Onlar görmediler beni, ben yoktum. Yanlarında yürüyordum oysa; ikisi de dünyada ne varsa unutmuşlardı, sadece türküye vermişlerdi kendilerini. Onları tanıyamadım. Daniyar eski Daniyar'dı, sırtında paçavraya dönmüş o asker gömleği vardı yine, ama gözleri karanlıkta pırıl pırıldı, yanıyordu sanki. Ona ürkekçe, utanarak sokulan kız, kirpiklerinde yaşlar ışıldayan kız, Cemile'ydi, benim Cemile'mdi. Yeni doğmuşlardı, biraz önce görülmemiş bir mutluluk içindeydiler. Sahi, mutluluk değil miydi bu? O türküleri yaratan yurt sevgisini artık Cemile'ye adıyordu Daniyar. Evet, Cemile'nin türküsüydü bu, Cemile'nin türküsüydü.

Daniyar'ın türkülerinin içinde uyandırdığı o garip coşkunluk bütün benliğimi sarmıştı yine. Ansızın ne yapmak istediğimi anladım. Onların resmini yapmak istiyordum. Bunu düşünmek bile beni korkuttu; ama tutkum, korkumdan daha büyüktü. Gördüğüm gibi çizecektim onları tepeden tırnağa kadar mutluluk içinde. Evet, ne görüyorsam onu çizecektim! Korkumun yanına sevinç de eklenmişti şimdi. Büyülenmiş gibiydim. Mutluydum, bu mutluluk ileride neler açacaktı başıma, o sırada bilmiyordum bunu, ama mutluydum. İnsan yeryüzünü Daniyar'ın gördüğü gibi görmeli diyordum, onun türküsünü ben de renklerle anlatacaktım. Dağların, bozkırın, insanların, otların, bulutların, ırmağın resmini yapacaktım. İşte o anda aklıma geldi: boyam yoktu ki, nereden bulacaktım boyayı? Okuldan vermezlerdi, kendileri kullanıyorlardı çünkü! Aman, dedim kendi kendime, iş boya bulmaya kalsın!

Daniyar ansızın türküsünü kesti. Cemile, hiç çekinmeden kolunu boynuna dolamıştı onun; Daniyar susar susmaz çekti kolunu, bir an donakaldı, sonra arabadan atladı. Daniyar dizginlere asılıp atları durdurdu. Cemile, sırtını dönmüş, yolun ortasında dikiliyordu. Başını arkaya atıp yan gözle Daniyar'a baktı. Gözleri dolu doluydu.

Ne bakıyorsun? dedi Daniyar'a.

Bir an sustuktan sonra, sertçe ekledi:

Bana bakacağına yoluna bak!

Arabasına gitti. Bana dönüp,

Ya sana ne oldu öyle? diye bağırdı.

Hadi, çık yukarı da yapış dizginlere! Bıktım artık!

Atları kamçılarken, Nesi var acaba? diye düşünüyordum. Nesi olduğunu biliyordum aslında: tedirgindi; evliydi çünkü, kocası sağdı,

Saratov'da bir hastanede yatıyordu. Daha ötesini düşünmek istemedim. Kızıyordum Cemile'ye, kendime de kızıyordum; kim bilir, belki Daniyar türkü söylemeyecekti artık, sesini bir daha duyamayacaktım işte o zaman Cemile'ye kızgınlığım nefrete dönüşürdü.

Gövdem tepeden tırnağa sızlıyordu; bir an önce samanlara atmak istiyordum kendimi. Atların sağrıları karanlıkta oynayıp duruyor, araba sarsıntıyla ilerliyor, dizginler ellerimden kayıyordu.

Harman yerine varır varmaz, koşumları çıkarıp arabanın altına attım. Samanların üstüne yığıldım sonra. O akşam atları Daniyar götürdü otlağa.

Ertesi sabah sevinçle uyandım. Cemile'yle Daniyar'ın resimlerini yapacaktım. Gözlerimi yumup, yapacağım resmi düşünmeye koyuldum. Fırçayla boya bulur bulmaz başlayacaktım çalışmaya. Irmağa gidip yıkandım, atların yanına koştum. Soğuk, ıslak yoncalar ayaklarımı acıtıyordu; tabanlarımın çatlak derileri sızlıyordu ama çok güzeldi. Koşarken çevreme bakıyordum. Güneş dağların ardından doğmaktaydı; nasılsa arkın yanına kök salmış bir ayçiçeği, yüzünü güneşe çevirmişti. Üstleri kırağıyla örtülmüş yaban otları sarmıştı çevresini, ama ayçiçeği dimdikti, sabah güneşini sapsarı dilleriyle onlardan önce emiyor, çekirdeklerine sindiriyordu. Tekerlek izlerini sular doldurmuştu. Nane kokusu sarmıştı ortalığı. Koşuyordum, yurdumun, toprağımın üstünde koşuyordum, tepemde kırlangıçlar yarışıyordu ah! O sabah güneşinin, dumanlı dağların, kırağıyla ıslanmış yoncaların resmini yapabilseydim bulsaydım da arkın kenarında büyümüş o yalnız ayçiçeğinin resmini yapabilseydim. Harman yerine döner dönmez sevincim gölgeleniverdi. Cemile'yi gördüm. Kederliydi, acı okunuyordu yüzünde, gözlerinin altında mor mor halkalar vardı; geceyi uykusuz geçirmişti herhalde.

Gülümsemedi, konuşmadı da; Orozmat gelince yanına gitti.

Araban senin olsun! dedi.

İstediğin işe ver beni, ama bir daha istasyona ekin götürmem.

Orozmat şaşırmıştı. Yumuşak bir sesle,

Ne oldu, yavrum? diye sordu.

Bir atsineği filan mı dadandı yoksa?

Atsineği dediğin hayvanlara dadanır! Sorma işte! Gitmem dedim, o kadar!

Orozmat'ın yüzündeki gülümseme kayboldu.

Sen istediğin kadar gitmem de! Gideceksin! Koltuk değneğini yere vurdu. Biri canını sıktıysa, söyle, şu değneği kafasında kırayım. Ama böyle bir şey yoksa, salaklık etme: asker tayını taşıyorsun sen, kocan da o askerlerden biri!

Sonra döndü, topallaya topallaya çekip gitti.

Cemile utanmıştı, kıpkırmızı kesildi; Daniyar'a bakıp belli belirsiz iç çekti. Daniyar az ötede, sırtını Cemile'ye dönmüş, düzensiz hareketlerle hamut kayışını bağlıyordu. Konuşulanları işitmişti. Bir süre olduğu yerde kaldı Cemile, kırbacıyla oynadı. Sonra hiçbir şeyi umursamadan omuz silkti, arabasına doğru yürüdü.

Ertesi gün harman yerine her zamankinden erken döndük. Daniyar yol boyunca atlarını koşturdu. Cemile hiç konuşmadı, sıkıntılıydı. Önümde kapkara çorak bozkırı görünce gözlerime inanamadım. Dünkü bozkır mıydı bu? Bir masalda yaşamıştım sanki, içimde uyanan mutluluk beni bir an bile bırakmıyordu. Hayatın pırıltısını ucundan yakalamış, yüreğime atmıştım; o pırıltı büyümüştü sonra, bütün gövdemi sarmıştı. Ama tedirgindim; tartıcıdan bir tabaka kalın beyaz kağıt aşırıncaya kadar da tedirginliğim geçmemişti. Harman yerine varınca, koşup bir saman yığınının ardına saklandım. Yüreğim ağzımdaydı; kağıdı, yolda bulduğum tahta bir bahçıvan belinin üstüne koydum.

Allah yardımcım olsun! diye fısıldadım; aynı şeyi, babam beni ata ilk bindirdiği zaman da söylemiştim. Sonra kalemimi kağıda dokundurdum. Kendiliğimden çizdiğim ilk çizgilerdi bunlar. Kağıtta Daniyar belirmeye başlayınca, her şeyi unuttum. Bozkırdaki o Ağustos gecesini düşündüm, Daniyar'ı, Daniyar'ın türküsünü, başını arkaya atışını, boynunu, Cemile'nin ona yaslanışını düşündüm. İşte araba, işte Daniyar'la Cemile, arabanın önüne bırakılmış dizginler, karanlıkta ağır ağır giden atlar, işte bozkır, uzak yıldızlar.

Öyle kaptırmışım ki kendimi, yanıma birinin yaklaştığını fark etmedim bile; tepemde bir ses duyunca irkildim.

Sağır mısın?

Cemile'ydi. Utandım, kıpkırmızı kesildim, resmi saklayamadım.

Arabalar yüklendi, bir saattir seni arıyoruz! Ne yapıyorsun?

Resmi gördü sonra, eğilip alarak, Ne bu? diye sordu. Kızdığı omuz silkişinden belli oluyordu.

Ölsem daha iyiydi. Uzun uzun resme baktı Cemile; sonunda, kederli, ıslak gözlerini kaldırdı.

Usulca, Bana ver bunu, kiçine bala, dedi. Hatıra diye saklarım.

Kağıdı katlayarak gömleğinin içine soktu.

Yola çıktığımızda kendimde değildim. Her şey bir düş gibi geliyordu bana. Resim yaptığıma hala inanamıyordum. Ama yüreğimin derinliklerinde sevince benzer, övünmeye, gurura benzer birtakım duygular uyanmıştı; daha büyük hayaller peşindeydim artık, başım dönüyordu. Resim yapmak, boyuna resim yapmak istiyordum. Ama kurşun kalemle değil, boyayla! Arabalarımızın hızla gitmesine bile aldırmıyordum. Daniyar, atları dört nala sürüyordu. Cemile de ona uymuştu. Arada bir çevresine bakıyor, gülümsüyordu. Onun gülümseyişi duygulandırıyordu beni. Ben de gülümsüyordum, demek öfkesi geçmişti Cemile'nin, istese Daniyar'a türkü bile söyletirdi bu gece.

O gün, her zamankinden erken geldik istasyona; atlarımızın ağızları köpük içindeydi. Atları bir kenara çeker çekmez, Daniyar çuvalları indirmeye başladı. Ne olmuştu ona? Acelesi neydi? Zaman zaman duruyor, gürüldeyip geçen trenlerin ardından uzun uzun bakıyordu. Cemile'nin gözleri Daniyar'daydı, ne düşündüğünü anlamaya çalışıyordu onun.

Bir ara, Buraya gel, diye seslendi Daniyar'a. Atın nalı sallanıyor. Yardım et de çıkarayım.

Daniyar, nalı çıkarıp da doğrulunca, Cemile onun gözlerinin içine baktı, usulca sordu:

Nen var senin? Anlamıyor musun? Dünyada bir ben mi varım sanki?

Daniyar uzaklara baktı, cevap vermedi.

Cemile iç çekti: Bu benim için kolay mı sanıyorsun?

Daniyar kaşlarını kaldırdı; sevgiyle, hüzünle baktı Cemile'ye. Bir şey söyledi, ama öyle hafif söylemişti ki bunu, duyamadım. Sonra, keyifli keyifli, arabasına doğru yürüdü. Yürürken elindeki nalı okşuyordu. Cemile'nin hangi sözü rahatlatmıştı onu? İnsan, karşısındaki iç çekerse, Bu benim için kolay mı sanıyorsun? derse, rahatlayabilir miydi?

Yükleri boşaltmış, dönmeye hazırlanıyorduk ki, ambarın avlusuna bir asker girdi; yaralı, zayıf bir askerdi bu, sırtında buruş buruş bir kaput vardı, omuzuna bir çanta asmıştı. Birkaç dakika önce bir tren gelmişti istasyona. Asker, çevresine bakarak bağırdı.

Kurkuru köyünden kimse var mı burada?

Onun kim olduğunu çıkarmaya çalışarak; Ben varım, diye cevap

verdim.

Asker, bana doğru ilerleyerek; Kimin oğlusun sen? diye sordu. Sonra Cemile'yi gördü ansızın, şaşırdı, yüzüne tatlı bir gülümseme yayıldı.

Cemile bir çığlık attı: Kerim! Sen misin?

Asker, Cemile'nin ellerine sımsıkı yapışarak, Cemile, kardeşim! diye bağırdı.

Cemile'nin köyündendi o da.

Heyecanla, İşe bak sen! dedi. İyi ki buraya gelmeyi akıl etmişim! Sadık'ın yanından geliyorum, hastanede beraberdik, Allahın izniyle bir iki aya kalmaz, o da çıkar. Ayrılırken, karına bir mektup yaz da götüreyim, dedim. İşte mektup, imzalı mühürlü. Üçgen bir zarf uzattı Cemile'ye.

Cemile mektubu kaptı, önce kıpkırmızı, sonra bembeyaz kesildi, göz ucuyla Daniyar'a baktı. Arabasının yanındaydı Daniyar. Geçen gün harman yerinde olduğu gibi, tek başınaydı. Cemile'ye bakışında korkunç bir umutsuzluk vardı.

O arada herkes başımıza toplanmıştı; asker, kalabalıkta tanıdıklara, akrabalara raslamış, peşpeşe sıralanan soruları cevaplandırmaya çalışıyordu. Cemile ona teşekkür etme fırsatını bile bulamadan, Daniyar arabasına atladığı gibi avludan çıktı gitti; tekerlek izleriyle kaplı yol, büyük bir toz bulutuna gömüldü.

Herkes, Deli bu herif! diye bağırdı.

Askeri götürmüşlerdi yanımızdan, avlunun ortasında Cemile'yle ben kalmıştık, hızla dağılan o toz bulutuna bakıyorduk.

Hadi, yenge, dedim.

Cemile, acı bir sesle, Sen git, yalnız bırak beni! diye cevap verdi.

O gün, ilk olarak, üçümüz de ayrı ayrı döndük harman yerine. Ağustos sıcağı, kurumuş dudaklarımı kavuruyordu. Güneşten bembeyaz kesilen o çatlamış, o yarılmış toprak yavaş yavaş serinliyordu şimdi, tuzlu lekeler belirmişti üstünde. Güneş biçimini yitirmişti, beyaz bir sisin ardında parlıyordu. Ötede, ufukta portakal kırmızısı fırtına bulutları toplanmaktaydı. Kupkuru bir rüzgar esiyordu, atların burunlarını tozla dolduruyor, yelelerini dalgalandırıyor, tepelerdeki pelin kümelerini hışırdatıyordu.

Yağmur yağacak galiba, diye düşündüm.

Öylesine yalnız, öylesine kederliydim ki! Ağır ağır giden atları kırbaçladım. Uzun bacaklı, cılız toy kuşları dere yatağına sığınıyorlardı. Kuru pıtraklar yuvarlanıyordu yolda; bizim oralarda pıtrak yoktur Kazak topraklarından gelmişlerdi herhalde. Güneş battı. Kimseler görünmüyordu ortalıkta, önümde sadece kızgın bozkır uzanıyordu.

Harman yerine vardığımda hava kararmıştı. Rüzgar kesilmişti.

Daniyar'a seslendim.

Bekçi, Irmağın orada, dedi. Sıcak yüzünden herkes evine gitti. Rüzgar esmeyince harman yerinde kim ne yapsın?

Atları otlağa götürdükten sonra ırmağa gitmeye karar verdim. Yarın altında bir yer vardı, orayı pek severdi Daniyar.

Elimle koymuş gibi buldum onu, oturmuş, başını dizlerine dayamış, aşağıda çağıldayan suları dinliyordu. Yanına gitmek, kolumu boynuna dolamak, onu rahatlatıcı bir şey söylemek istedim. Ama ne söyleyebilirdim ki? Bir kenara çekilip biraz bekledim, sonra harman yerine döndüm. Uzun süre samanların üstünde yattım, bulutların kararttığı göğe baktım, hayatın niye bu kadar karışık, niye bu kadar anlaşılmaz olduğunu düşündüm.

Cemile daha dönmemişti. Ne olmuştu acaba? Yorgundum, ölü gibiydim, ama uyuyamıyordum. Dağların tepesinde şimşekler çakmaya başladı.

Daniyar harman yerine geldiğinde hala uyanıktım. Bir süre dolaştı durdu, gözünü yoldan ayırmadı. Az ötedeki bir saman yığınına çöktü sonra. Ayrılacaktı buradan; biliyordum, bu köyde kalmayacaktı. Ama nereye gidebilirdi? Tek başınaydı, evi yoktu, bekleyeni yoktu. Tam uyuyacaktım ki, yaklaşan bir arabanın sesini duydum. Herhalde Cemile'ydi.

Ne kadar uyumuşum, bilmiyorum; kulağımın dibinde saman hışırtıları duydum. Biri geçti yanımdan, omuzuma ıslak bir kanat değdi sanki. Gözlerimi açtım. Cemile'ydi. Irmaktan geliyordu, entarisi ıslaktı. Durdu, çevresine baktı, tedirgindi. Daniyar'ın yanına oturdu sonra.

Daniyar, geldim, ben geldim, dedi usulca.

Çıt çıkmıyordu. Uzaklarda bir şimşek kaydı toprağa. Sessizce.

Kızgın mısın? Çok mu kızgınsın?

Evet, çıt yoktu. Bir avuç toprağın sulara usulca gömülüşünü duydum.

Benim suçum mu bu? Senin suçun da değil.

Uzaklarda, dağların üstünde gök gürledi. Bir şimşek çaktı yine.

Cemile'yi gördüm. Daniyar'a sarılmıştı. Omuzları sarsılıyordu, kabarıp kabarıp iniyordu sanki. Samanların arasına, onun yanına uzandı sonra.

Bozkırdan sıcak bir rüzgar koptu geldi: Samanları savurdu, harman yerinin sonundaki eski çadıra çarptı, yolda bir topaç gibi dönmeye başladı. Gök gürlüyor, mavi şimşekler bulutları parçalıyordu. Hem güzel, hem korkutucu bir şeydi bu fırtına geliyordu, yazın son fırtınası. Cemile, Seni ona değişir miyim sandın? diye fısıldadı tutkuyla.

Değişir miyim hiç, değişir miyim? Beni hiç sevmedi. Selamlarını bile mektuplarının sonunda, tek cümleyle yolladı. Ne onu istiyorum artık, ne de geciken sevgisini. Kim ne derse desin! Yalnız sevgilim benim, seni hiç bırakmayacağım! Yıllardır seviyordum seni! Tanımadan bile seviyordum. Sonunda geldin işte, bildin yolunu gözlediğimi geldin!

Yarın ötesine, ırmağa, kesik çizgilerle mavi şimşekler iniyordu şimdi. Samanların üstüne soğuk yağmur damlaları düşüyordu. Cemile, Cemile, sevgilim benim! diye fısıldadı Daniyar; Kırgız dilinin, Kazak dilinin en güzel kelimelerini sıraladı. Ben de yıllardır seviyordum seni. Siperlerde bile seni düşünüyordum; sevdiğimi burada, kendi yurdumda bulacaktım, biliyordum bunu. Seni seviyordum, seni seviyordum. Dön bana, gözlerine bakayım!

Fırtına patlamıştı.

Çadırın keçesi kopmuş, yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu. Rüzgarın kamçıladığı yağmur, toprağı öpercesine yağıyordu. Gök gürültüleri, çığ gibi yuvarlanıyordu dağlarda. Şimşekler tepeleri aydınlatıyor, rüzgar dere yatağında uluyor, ortalığı kasıp kavuruyordu.

Bardaktan boşanırcasına yağıyordu yağmur. Samanların arasına saklanmış, yatıyordum; yüreğim, göğsümü parçalayacakmış gibi çarpıyordu. Mutluydum. Uzun süren bir hastalıktan sonra güneşe çıkmış gibiydim. Samanların altında yağmur ıslatıyordu beni, şimşekler gözlerimi kamaştırıyordu, yine de içim içime sığmıyordu bu ses, yağmurun hışırtısı mıydı samanlarda, Daniyar'la Cemile'nin fısıltıları mıydı, bilmiyorum... uyurken hala gülümsüyordum.

Yağmur mevsimi başlamak üzereydi. Sonbahar geliyordu. Havada o ıslak pelin kokusu, o ıslak saman kokusu vardı. Sonbahar neler getirecekti bize? Nedense bunu hiç düşünmedim.

O sonbahar, iki yıl aradan sonra, okula gittim. Derslerden sonra ırmak kıyısındaki o yara gelir, bırakılmış, ıssız harman yerinde

otururdum. İlk resimlerimi orada yaptım. Yaptıklarımın iyi olmadığını o sıralarda bile biliyordum.

İş yok bu resimlerde! Ah, doğru dürüst boyalarım olsaydı! diyordum kendi kendime. Doğru dürüst boyalar nasıl şeylerdi? Hiç bilgim yoktu bu konuda. Küçük tüplerdeki yağlı boyaların varlığını çok sonra, yıllar sonra öğrenecektim. Öğretmenlerim eğitilmem gerektiğini söylüyorlardı. Bu da olacak iş değildi tabii.

Ağabeylerimden hala haber yoktu; anam beni, biricik oğlunu, iki ailenin bir başını, eğitim görmek için şehre yollamazdı. Bu konuyu açmadım bile. İşin kötüsü, o sonbahar da öylesine güzeldi ki sanki,

Çiz beni, resmimi yap! diye bağırıyordu.

Soğuk Kurkuru'nun suları azalmıştı; dönemeçlerdeki taşların üstleri portakal rengi yosunlarla, yeşil yosunlarla örtülmüştü. Söğütlerin incecik fidanları, ilk donlarda kıpkırmızı kesiliyordu; ama gencecik kavaklar, sarı yapraklarını hala bırakmıyorlardı.

Seller geçirmiş toprağın bakır çalığı otlarında, çobanların yağmurla ıslanmış çadırları siyah birer leke gibi duruyordu; tepelerinden incecik mavi dumanlar yükseliyordu göğe. Aygırlar kişniyor, kısraklar kaçmaya çalışıyordu; bahara kadar onları bir arada tutmak güç olacaktı. Dağlardan inen sığır sürüleri, anızlar arasında dolaşıyordu. Kurumuş, kararmış bozkır, yol yol izlerle kaplanmıştı.

Bozkır rüzgarı esmeye başladı sonra; gökyüzü çamur rengini aldı; karın habercileri, soğuk yağmurlar yağdı. Güzel bir gün ırmağa gittim, kumluktaki bir üvez kümesi dikkatimi çekmişti. Geçidin az ötesine, söğütler arasına oturdum. Akşam oluyordu. İki kişi gördüm ansızın. Karşı kıyıya geçmişlerdi. Daniyar'la Cemile'ydi bunlar. Tedirgin, ama kararlı yüzlerinden gözlerimi ayıramadım. Daniyar'ın sırtında bir çanta vardı; hızlı hızlı yürüyordu, kaputunun önü çizmelerine çarpıyordu. Cemile beyaz bir yazma bağlamıştı başına. Yazma hafifçe kaymıştı. Bayramlık basma entarisini giymiş, üstüne de kadife ceketini geçirmişti. Küçük bir çıkın vardı bir elinde; öteki eliyle Daniyar'ın sırt çantasını tutuyordu. Konuşuyorlardı.

Dere yatağındaki fundalar arasından yürüyorlardı. Ne yapacağımı bilemeden bir süre onlara baktım. Seslenseydim? Ama sesim çıkmıyordu.

Günün son kızıl ışıkları, sıradağlar üstündeki bulutlarda kayboldu, hava hızla kararıyordu artık. Daniyar'la Cemile arkalarına bakmadan demiryolu kavşağına gidiyorlardı. Başları çalılar arasından göründü birkaç kere sonra kayboldular.

Sesimin olanca gücünle,

Cemileeee! diye bağırdım.

Kendi yankımı duydum uzaklardan:

Eee!

Cemileeee! diye bağırdım yine, peşlerinden gitmek için ırmağa koştum.

Yüzüme buz gibi damlalar çarptı. Elbisem sırılsıklam olmuştu, ama önüme bile bakmadan koşuyordum. Ayağım takıldı, kapaklandım. Başımı kaldırmadan bir süre yattım orada; gözlerimden sıcak yaşlar akıyordu. Karanlık, omuzlarıma abanmıştı sanki. Fundaların yaktığı ağıtı duyar gibiydim.

Cemile! Cemile! diye hıçkırdım.

O iki insana, en yakınım, en sevdiğim insanlara güle güle diyordum. Orada, yerde yatarken ansızın anladım: seviyordum Cemile'yi. Evet, Cemile ilk aşkımdı benim, çocukluğumun aşkıydı.

Islak kollarımın arasına gömdüm başımı, kalkmadım. Sadece Cemile'yle Daniyar'a değil, çocukluğuma da güle güle diyordum.

Karanlıkta bitkin bir durumda eve vardığım zaman, avluda büyük bir kargaşalıkla karşılaştım: üzengiler şıkırdıyor, atlar eyerleniyordu;

Osman, kısrağının üstünde, bütün gücüyle bağırıyordu:

O soysuzu, geldiği gün kovmalıydık köyden! Hepimize leke sürdü! Bir elime geçireyim, hemen vururum! İsterlerse dama tıksınlar beni sokak köpekleri gelip karılarımızı, kızlarımızı kaçıracak ha? Hadi, yiğitler, nasıl olsa uzaklara gidemez, istasyonda yakalarız!

Kanım dondu: hangi yoldan gideceklerdi acaba? Demiryolu kavşağına sapmadılar; dağ yolunu tuttuklarını görünce eve girdim, göz yaşlarımı kimse görmesin diye, babamın koyun postunu başıma çektim.

Köyde herkes ağzına geleni söylüyordu artık! Kadınlar, Cemile'yi suçlamak konusunda birbirleriyle yarışıyorlardı.

Ne budalaymış! Böyle bir aileyi bıraktı, kendi mutluluğunu çiğnedi!

O serseride ne buldu bilmem?

Hiç merak etme, aklı başına gelir ama iş işten geçti.

Geçti ya! Sadık'ın nesini beğenmemiş? Aslan gibi delikanlı.

Ekmeğini taştan çıkarır. Köyün en yaman yiğiti. .

Ya kaynanası? Kırk yıl arasan öyle bir baybiçe bulamazsın! Sersem kız! Durup dururken başına iş açtı!

Cemile'yi, eski yengemi suçlamayan bir tek ben vardım galiba. Daniyar'ın içi, hepimizin içinden zengindi. Hayır, Cemile onun yanında mutsuz olmayacaktı. Ama anam için üzülüyordum. Cemile'yle birlikte eski gücü de çekip gitmişti sanki. Perişandı. Şimdi anlıyorum, kaderin oyununu kabullenemiyordu bir türlü. Fırtına, koca bir ağacı devirirse, o ağaç bir daha kök salamaz. Bu olaydan önce, kimseye gidip de; Şu ipliği iğneye geçiriver, demeyecek kadar gururluydu. Bir gün okuldan döndüğümde, ellerinin titrediğini, iğne deliğini göremediğini fark ettim; ağlıyordu.

Derin derin iç çekerek, Al, şu ipliği geçiriver, dedi. Cemile'nin sonu kötüye varacak. Ah, ne iyi bir ev kadını olurdu... Ama gitti artık. Bizi bıraktı, küçük düşürdü. Niye? Ona bir kötülük mü ettik?

Anamı kucaklamak, Daniyar'ın nasıl bir insan olduğunu anlatmak istedim; ama yapamadım onu incitmekten korkuyordum. Günün birinde, benim bu olaydaki çocuksu tanıklığım anlaşılıverdi. Sadık dönmüştü. Üzülüyordu tabii. Sarhoşken başka türlü konuşuyordu ama için için üzülüyordu.

Bir gün, Osman'a, Canı isterse gitsin! dedi. Bir köşede geberir kalır! Kadın mı yok? En iyisinin canı cehenneme!

Doğru! diye cevap verdi Osman. Yazık ki elime geçiremedim serseriyi, yoksa oracıkta öldürecektim! Cemile'ye gelince, saçlarından tutup atımın kuyruğuna bağlayacaktım! Herhalde güneye gitmişlerdir, ya pamuk tarlalarına, ya da Kazakların arasına. Herif nasıl olsa serseri, alışıktır! Ama hala akıl erdiremiyorum böyle bir şey nasıl oldu? Nereden bileceksin? Bu iş o orospunun başının altından çıktı! Ah, bir elime geçirebilsem onu!

Seni nasıl terslemişti, unuttun mu? demek geldi içimden. Sövmek istedim.

Bir gün evde oturmuş, okul gazetesi için resim yapıyordum. Anam ocakla uğraşıyordu. Ansızın Sadık daldı odaya. Bembeyaz kesilmişti, gözleri iyice kısılmıştı, yanıma koşup elindeki kağıdı yüzüme tuttu.

Sen mi yaptın bunu?

Donakalmıştım. Yaptığım ilk resmi gösteriyordu bana. Daniyar'la Cemile, canlanmışlar da kağıdın üstünden bana bakıyorlardı sanki.

Evet, ben yaptım.

Parmağını resme uzatarak, Kim bu? dedi. Daniyar.

Hain! diye bağırdı Sadık.

Resmi paramparça etti, kapıyı çarparak çıktı gitti. Uzun, tedirgin bir sessizlikten sonra, anam sordu:

Biliyor muydun?

Evet.

Ocağa yaslanarak bir süre bana baktı; gözlerinde şaşkınlık vardı, öfke vardı.

Yine yaparım resimlerini, dedim! Başını üzüntüyle iki yana salladı.

Yerdeki kağıt parçalarına ilişti gözüm incinmiştim, dayanamayacaktım artık. Varsın, hain olduğumu sansınlardı. Kime ihanet etmiştim? Aileme mi? Soyuma mı? Hayatın gerçeğine, o iki insanın gerçeğine ihanet etmemiştim ya! Bunu söyleyemezdim, kendi anam bile anlayamazdı çünkü. Gözlerim karardı; kağıt parçaları sanki canlanmıştı, yerde kımıldıyor gibiydiler. Daniyar'la Cemile'nin anıları pırıl pırıldı, o türküyü, o unutulmaz Ağustos gecesinin türküsünü duydum ansızın. Köyden kaçışlarını hatırladım; duramazdım ben de yollara vurmalıydım kendimi. Onlar nasıl yiğitçe, cesaretle gittilerse ben de gitmeli, mutluluğun çetin yolunu tutmalıydım.

Okumak istiyorum. Söyle babama. Ressam olmak istiyorum! dedim.

Anam beni azarlar, ağlar, savaşta ölen ağabeylerimi hatırlatır diye düşünüyordum. Ama ağlamadı anam. Usulca, yumuşacık bir sesle, kederle konuştu:

Gitmek istiyorsan git. Yavrularım büyüdüler artık; hepsi yuvadan uçuyorlar. Bakalım ne kadar yüceleceksiniz? Belki de haklısın. Git. Oralarda fikrini değiştirirsin. Resim yapmak, boya boyamak para getirmez. Bir dene bakalım. Bizi de unutayım deme.

O günden sonra, Küçük Ev bizden ayrıldı. Ben de okula gittim. Ressam olmaya.

Öyküm bu kadar.

Güzel sanatlar okulunu bitirdikten sonra, Akademi'ye yazdırdılar beni. Diploma çalışmam, yıllardır hayalini kurduğum bir resimdi.

Daniyar'la Cemile'nin resmiydi bu. Bir sonbahar göğü altında, bozkır yolunda yürüyüşleri. Önlerinde engin, pırıl pırıl bir ufuk... Resmim, kusursuz bir resim değil ustalık kazanmak zaman ister ama benim

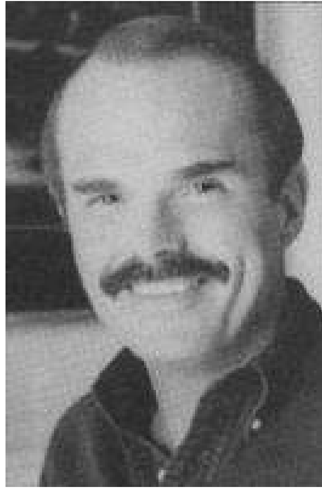
için değerli, çünkü yaratıcılığımın ilk eseri.

Zaman zaman, yaptıklarımı beğenmiyorum. Kendime güvenim sarsılıyor, güç anlar yaşıyorum. Bu gibi durumlarda, çok sevdiğim o resmin karşısına geçiyorum hemen, Daniyar'la Cemile'ye bakıyorum. Konuşuyorum onlarla:

Şimdi neredesiniz acaba, hangi yollarda yürüyorsunuz? Kazakistan bozkırlarından Altay'a, Sibirya'ya kadar yeni yollarımız var artık. O yollarda yiğit insanlar çalışıyor. Belki siz de oradasınız. Cemile, arkana bile bakmadın giderken. Yorgun musun, kendine güvenini, inancını yitirdin mi? Daniyar'a yaslan, sana türküsünü söylesin, o sevda türküsünü, yaşama türküsünü, toprak türküsünü! Bozkır o türküyü içsin, renk renk çiçekler yaratsın o türküden! O Ağustos gecesini hep hatırlayın! Yılma, Cemile, pişmanlık duyma, o güç mutluluğu buldun çünkü!

Onlara bakarken Daniyar'ın sesini duyuyorum. Yollara çağırıyor beni yolculuğa hazırlanmalı. Bozkırı aşıp köyüme gideceğim, yeni renkler bulacağım orada.

Her fırça vuruşumda Daniyar'ın türküsü çınlasın! Her fırça vuruşumda Cemile'nin yüreği çarpsın!

DEAN R. KOONTZ

KARANLIĞIN İÇİNDE

1

JiN iyilerimizin içinde bile karanlık vardır. En kötülerimizde ise karanlık sadece var olmakla kalmayıp hüküm de sürer.

Karanlığa zaman zaman bir barınak sağlamışsam da, ona asla bir krallık vermemişimdir. Ya da buna inanmayı yeğlerim. Kendimi temelde iyi bir insan olarak düşünürüm: Çok çalışırım, seven ve sadık bir eşim, sert ama sevgi dolu bir babayım.

Ancak bodrumu bir daha kullandığım takdirde içimdeki kötülük potansiyelini bastırabilirmişim gibi davranamayacağım. Eğer bodrumu bir daha kullanırsam, ebedi ahlaki karanlıkta var olacağım ve bir daha asla ışıkta yürüyemeyeceğim.

Ama ayartma da çok büyük.

Ev için ipotek şirketine parayı ödeyip belgeleri imzalayarak anahtarları aldıktan iki saat sonra keşfettim bodrum kapısını. Kapı mutfakta, buzdolabının bulunduğu köşedeydi. Evin diğer kapıları gibi siyah boyalı, topuz gibi kol yerine pirinçten aşağı bastırılan tip kolu olan bir kapıydı o da. Kapının daha önce orada olmadığından emin olarak şaşkınlıkla baktım.

Önce bir kiler bulduğumu sanmıştım. Kapıyı açıp da loşluktan zifiri karanlığa inen basamaklarını görünce daha da şaştım. Penceresiz bir bodrum.

Güney California'da hemen hemen evlerin tümü -en ucuzlarından milyonlarca dolarlık olanlara kadar- beton bloklar üzerinde inşa edilmişlerdir. Bodrumları yoktur. Yıllardır bu mimari uygun görülmüştür. Toprak genelde kumluk olup yüzeye yakın yerlerde pek kaya yoktur. Bu deprem ve heyelan bölgesinde beton duvarlı bir bodrum üstündeki odaların içine çökeceği yapısal zayıflıklar olarak kabul edilir.

Yeni evimiz ne bir barakaydı ne de bir konak, ama bodrumu vardı. Emlakçi bundan hiç söz etmemişti. Ve o ana kadar buna dikkat etmiş de değildik.

Aşağı bakarken önce bir merak, ardında da bir huzursuzluk hissettim. Kapının hemen yanında bir elektrik düğmesi vardı. Düğmeyi yukarı aşağı kaldırdım ama aşağıda ışık yanmadı.

Kapıyı açık bırakıp Carmen'i aramaya gittim. Banyoda elmas yeşili seramiklere ve altın kaplama musluklu lavabolara bakıp sevinçle gülümsüyordu.

"Jess, ne kadar güzel değil mi? Küçük bir kızken böyle bir evde oturacağımı hayal bile edemezdim. En büyük hayalim 1940'lardan kalma o küçük bungalovlardı. Ama burası bir saray ve ben kraliçe gibi davranmayı bilmiyorum."

"Saray falan değil," diyerek kolumu beline doladım. "Orange İlçesi'nde sarayın olması için Rockefeller olman gerek. Hem saray da olsa ne çıkar? Sen her zaman kraliçe havasına sahiptin."

Carmen de bana sarıldı. "Çok uzun yoldan geldik, değil mi?"

"Ve daha da ileri gideceğiz."

"Korkmuyorum desem yalan olur."

"Saçmalama."

"Sevgilim, ben anası babası Mexico City varoşlarında bir kulübede yaşayan bir ailenin çocuğundan başka bir şey değilim. Bunu elde etmek için çok çalıştık, doğru... Ve uzun yıllar boyunca çalıştık. Ama şimdi buradayken sanki her şey bir gece içinde olmuş gibi geliyor."

"İnan bana, sevgilim, sen Newport Beach'teki bütün sosyete kadınları arasına göğsünü gere gere çıkabilirsin, Sen doğuştan kibarsın."

Onu nasıl da seviyorum, diye düşündüm. On yedi yıldır evliyiz ve benim için hâlâ taze ve tatlı bir kız.

"Hey, az daha unutuyordum," dedim. "Bir bodrumumuz olduğunu biliyor muydun?"

194

Bana bakıp gözlerini kırpıştırdı.

"Doğru söylüyorum."

"Ya? Peki, bodrumda ne var, ha? Mücevher dolu kraliyet hazineleri mi? Belki de bir zindandır."

"Gel bak."
Ardımdan mutfağa geldi.
Kapı kaybolmuştu.
Bomboş duvara bakarken bir an buz gibi kesildim.
"Ee? Bu ne biçim şaka?" dedi.
"Şaka değil... Orada bir... Kapı vardı," diyebildim.
Carmen boş duvara düşen pencerenin gölgesini gösterdi. "Herhalde bunu görmüşsündür. Pencerenin gölgesi tam bir kapıya benziyor."
"Hayır... Hayır... Bir de..." Başımı sallayarak elimi güneşten ısınmış duvara koyup sanki gözle görünmeyen bir kapının izlerine dokunurmuş gibi parmaklarımla yokladım.
Carmen kaşlarını çattı. "Jess, ne oluyor?"
Ona bakınca ne düşündüğünü anladım. Bu ev gerçekleştiğine inanılmayacak kadar güzeldi ve Carmen de böyle bir lütuf karşısında dengeyi sağlamak için kaderin bize feci bir oyun oynayacağına inanacak kadar kör inançlıydı. Aşırı çalışan bir koca, stresten bunalmış -belki de küçük bir beyin tümörü- olmayan şeyleri görüyor, olmayan bodrumlardan söz ediyor... Kader insanı genelde böyle vururdu işte.
"Haklısın," dedim. Zorla güldüm ama doğal olmaya çalıştım. "Işığın vurduğunu yeri kapı sandım. Yakından bakmadım bile. Doğruca sana haber vermeye koştum. Bu yeni ev aklımı başımdan mı aldı, nedir?"
Carmen dikkatle yüzüme bakıp gülümsedi. "Senin aklın ne zaman başındaydı ki?"
Ona kapıyı açtığımı söylemediğime memnundum. Ya da karanlığa inen merdivenleri gördüğümü.
Laguna Beach'teki evin beş büyük yatak odası, dört banyosu ve büyük şömineli bir salonu vardı. Mutfakta ise, çifte fırın, iki mikrodalga fırını, bir Jenn Air ocağı, iki bulaşık makinesi ve bir lokantaya yetecek büyüklükte iki buzdolabı bulunuyordu.
Kısacası ev bir konak değilse de, 'Gonzales ailesinin durumu gerçekten iyiymiş' dedirtecek bir evdi. Anam babam burasını görselerdi oğullarıyla gurur duyarlardı.
Annem ve babam Maria ve Ramon Meksika göçmenleriydi. Bana, kardeşlerime ve kız kardeşime çok çalışma ve fedakârlığın verebileceği her şeyi vermişlerdi ve biz dört çocuk da üniversite bursları kazanmıştık. Şimdi kardeşlerimden biri avukat, diğeri doktor, kız kardeşim de Los Angeles Üniversitesi'nde İngilizce Kürsüsü Başkanıydı.
Ben ticareti seçmiştim. Carmen ile bir lokantamız vardı; ben ticaret deneyimimi, o da gerçek Meksika ustalığını ortaya koymuştu ve ikimiz de haftada yedi gün, günde on iki saat çalışıyorduk. Üç çocuğumuz büyüdükçe yanımızda garsonluğa başlamışlardı. Lokantamız bir aile işletmesiydi ve her yıl biraz daha fazla kazanıyorduk, ama bu kuşkusuz kolay olmuyordu. Amerika insana sadece fırsat vaadi verirdi, kolay kazanılan servet değil. Biz de fırsat makinesini yakalamış, onu alnımızın teriyle yağlamıştık ve Laguna Beach'teki evi aldığımızda nakit para ödeyebilmiştik. Eve aramızda bir de ad vermiştik: Casa Sudor -Alınteri Evi. Evimiz çok büyüktü ve de çok güzeldi. Her şeyi vardı. Hatta kapısı kaybolan bir bodrumu bile. Evin bizden önceki sahibi Bay Nguyen Quang Phu adında biriymiş. Emlakçimiz Nancy Keefer Phu'nun Saygon'un düşüşünden sonra kaçan bir Vietnam göçmeni olduğunu söyledi.
"Amerika'ya cebinde üç bin dolarlık altın ve bir şey olabilme kararlılığıyla geldi," demişti Nancy evi ilk gezdirdiğinde. "Çok sevimli ve başarılı bir adamdı ve çok zengindi. O bir avuç parayı on dört yıl içinde akıl almayacak boyutlara ulaştırmıştı. Kuzey Tustin'de bin metrekarelik müthiş bir ev yaptırttı."
Carmen ile Phu'nun yeni yaptırttığı evin yarısından küçük olan eski evine talip olduk. Koşullar üstünde biraz pazarlık ettiysek de, sonunda nakit ödediğimiz için on günde eve sahip olduk.

Tapuda satış Nguyen Quang Phu ile yüz yüze gelmeden yapıldı. Bu olağanüstü bir şey değildir. Bazı eyaletlerin aksine California alıcının, satıcının ve avukatlarının bir oda içinde bir araya gelmelerini gerektirmez.

Ancak Nancy Keefer'in âdeti satıcı ve alıcıyı satıştan birkaç gün sonra evde bir araya getirmekti. Yeni evimiz güzel ve iyi du-rumdaysa da, en iyi yapıların bile bazı aksak yerleri olabilir. Nancy de ev sahibinin hangi dolabın kapısının kapanmadığını, fırtınada hangi pencereden su girdiğini göstermesinin iyi olacağı fikrindeydi. Phu ile on dört mayıs çarşamba günü evde buluşmak için randevulaşmıştı.

Satış on iki mayıs pazartesi yapıldı. İşte o öğleden sonra evi tek başıma gezerken bodrum kapısını gördüm.

Salı sabaha eve tek başıma gittim. Carmen'e nereye gittiğimi söylememiştim. O beni en son açgözlü istekleri konusunda kibarca tartışmak üzere Horace Dalcoe'ya gideceğimi sanıyordu.

Dalcoe lokantamızın bulunduğu küçük alışveriş merkezinin sahibiydi. Kira mukavelesini yaparken biz çok daha saf ve parasız olduğumuzdan adama lokantada yapacağımız en küçük değişiklikte bile söz hakkı vermiştik. Açılıştan altı yıl sonra lokantada iki yüz bin dolarlık bir yenilemeye giriştiğimizde -yenilenecek olan onun mülküydü- Dalcoe'ya onayı için açıktan on bin dolar vermeliydik. Ben lokantayı genişletmek için yandaki kırtasiye dükkânını devir aldığımda da onay için epey yüksek bir para istemişti. Dalcoe için büyük küçük değişiklik diye bir şey yoktu: Lokantanın kapılarını söküp yerine çok daha değerli bir çift kapı koydurduğumda bunu kabul etmek için iki yüz dolarımı almıştı.

Şimdi de eski tabelamızın yerine yenisini koymak için Dalcoe ile rüşvet pazarlığı yapıyorduk. Küçük alışveriş merkezinin bulunduğu toprağı satın almayıp yirmi yıl önce doksan dokuz yıllığına kiralamış olduğunu bildiğimi bilmiyordu ve kendini güvencede hissediyordu. Ben onunla pazarlık ederken gizlice o araziyi satın almak için uğraşıyordum. O zaman o beni kendi kira kont-ratıyla sıkıştırmaya çalışırken ben de toprak sahipliğimle onu sıkıştıracaktım. O beni hâlâ saf bir Meksikalı olarak görüyordu: Lokanta işinde talihi açık ikinci kuşak bir Meksikalı.

Bir süredir devam eden bu işler bana salı sabahı lokantada bulunmamak için yeterli mazereti vermişti. Carmen'e Dalcoe'nun yazıhanesine gideceğimi söyledikten sonra yalan söylemenin vicdan azabını çekerek doğruca yeni evimize gittim.

Mutfağa girdiğimde kapı bir gün önce gördüğüm yerdeydi. Ne güneş dörtgeni. Ne hayal. Gerçek bir kapı.

Kolu çevirdim.

Eşiğin ötesinde basamaklar koyu gölgelere doğru iniyordu.

"Ne olursa olsun," dedim. Sesim sanki bin mil ilerdeki bir duvara çarpıp dönmüş gibi yankılandı.

Elektrik düğmesi hâlâ çalışmıyordu.

Yanımda getirdiğim feneri yaktım.

Eşiği geçtim.

Tahtaları eski, boyasız ve çatlak olduğundan sahanlık gıcırdadı. Gri ve sarı lekeli ve baştan başa çatlak olan badanalı duvarlar evin geri kalan kısmından çok daha yaşlıymış izlenimini veriyordu. Bodrumun bu yapının bir parçası olmadığı belliydi.

Sahanlıktan birinci basamağa ayak attım.

Birden aklıma ürkütücü bir olasılık geldi. Ya hava cereya-nıyla kapı arkamdan kapanırsa? Ya dünkü gibi kapı kaybolur da, ben bodrumda kalırsam?

Kapıya sıkıştıracak bir şey bulmak üzere eve döndüm. Sonunda garajda bulduğum bir kalas parçasını altına sokup işi sağlama bağladım. Üst basamakta durup feneri aşağıya tuttuysam da ışık tahmin ettiğim kadar ilersini aydınlatmadı. Bodrum zeminini göremiyordum. Zifiri karanlık olağanüstü bir derinlikteydi. Bu karanlık sadece ışık yokluğu

değildi, sanki bir dokusu ve ağırlığı olan bir maddeydi, bodrumun altı petrol dolu bir havuzdu sanki. Karanlık bir sünger gibi ışığı emiyordu ve soluk ışık karanlıkta kaybolana kadar sadece on iki basamak aydınlanıyordu.

İki basamak inince fenerin ışığında iki basamak daha aydınlandı. Dört basamak daha indim, aşağıda dört basamak daha ortaya çıktı.

Arkamda altı basamak, bir de üstünde durduğum ve önümde on iki basamak; hepsi on dokuz etti.

Sıradan bir bodrumda kaç basamak olurdu ki? On mu? Yirmi mi?

Bu kadar çok değil herhalde.

Altı basamak daha indim. Durduğumda önümde on iki basamak vardı. Kupkuru, yaşlı tahtalar. Orada burada çivi başları parlıyordu. Duvarlar lekeliydi.

On üç basamak ve bir sahanlık yukarda olan kapıya baktım. Mutfağa giren güneş davet ediciydi ve de olması gerekenden çok uzak.

Ellerim terlemeye başladı. Feneri öteki elime geçirip avuçlarımı pantolonuma sildim.

Havada hafif bir kireç kokusu, onun altında daha hafif bir küf ve çürümüşlük kokusu vardı.

Acele adımlarla altı basamak indim, sonra sekiz basamak, ardından on dört basamak daha. Şimdi arkamda kırk bir basamak vardı ve fenerin ışığı hâlâ önümdeki on iki basamağı aydınlatıyordu.

Basamakların her biri yirmi beş santimdi ki, yeraltına üç kat inmiş olmalıydım. Normal bir bodrum bu kadar derinde olmazdı. Bunun bir bomba sığınağı olduğunu düşündüm ama öyle olmadığını biliyordum.

Ancak henüz dönmeye niyetim yoktu. Bu ev bizimdi, para olarak küçük, zaman ve alınteri olarak büyük bir servet ödemiştik buraya ve ayaklarımızın altında böyle bir esrar olduğu halde yaşayamazdık. Ayrıca ben yirmi iki ve yirmi üç yaşındayken, evimden uzakta düşmanlarımın elinde yaşarken iki yıl öyle sürekli ve yoğun bir dehşet yaşamıştım ki, korkuya dayanıklılığım pek çok insanınkinden yüksekti.

Yüz adım daha indikten sonra toprak düzeyinden on kat aşağıda olduğumu hesaplayınca durdum. Bu, artık biraz düşünme gerektiren bir dönüm noktasıydı. Arkama dönüp başımı kaldırınca mutfak kapısının olduğu yerde bir posta pulunun dörtte biri kadar bir aydınlık gördüm.

Aşağı bakınca ışıkta sekiz basamak gördüm, on iki değil, sekiz. Derine indikçe fenerin etkisi kaybolmaya başlamıştı. Piller zayıflamış değildi; sorun o kadar basitçe ve kolaylıkla açıklanamazdı. Işık fenerden çıkan her zamanki kadar parlaktı. Ancak önümdeki karanlık her nasılsa daha yoğunlaşmış, daha aç olmuştu ve ışığı daha kısa bir mesafede yutuyordu.

Havada hâlâ kireç kokusu varsa da, çürümüşlük kokusu şimdi o daha hoş olan kokunun düzeyine yaklaşmıştı.

Bu yeraltı dünyasında tek ses benim attığım adımlarımın ve giderek sıklaşan soluklarımın sesiydi. Onuncu kat düzeyinde durduğum sırada aşağıdan bir ses duyar gibi oldum. Soluğumu tutup kıpırdamadan dinledim. Çok uzaklardan bir fısıltı duymuş gibiydim ama emin olamıyordum. Sesler çok hafif ve çok kısa süreliydi. Hayal ediyor da olabilirdim.

On basamak daha indikten sonra bir sahanlığa vardım. Karşıma iki tarafa açılan kemerler çıkmıştı. İkisinde de kapı yoktu ve fenerimin ışığında ikisinde de taş bir koridor görülüyordu. Solumdaki kemerden geçip beş metre kadar olan kısa koridoru aşınca karşıma yeni bir sahanlık çıktı. Burada da az önce indiğimle doksan derece bir açı yapan bir merdiven aşağı doğru uzanmaktaydı.

Çürümüşlük kokusu burada daha da güçlenmişti. Sanki çürüyen sebzelerden yükselen bir koku.

Koku bir kürek gibi çoktan gömülmüş anıları yüzeye çıkarıyordu. Ben bu kokuyla yirmi iki ve yirmi üç yaşlarımda kapatıldığım yerde karşılaşmıştım. Orada çoğunlukla

çürümüş sebzelerden yapılmış yemekler verirlerdi. Daha da kötüsü, bizim yiyemediğimiz bu çöplük, hücre hapsinde olanların kapatıldıkları üstü teneke kaplı yeraltı çukuruna atılırdı. O pis delikte ben iki karış çürük sebze içinde otururken öldüğümü ve kokanın da çürümekte olan vücudum olduğunu düşünürdüm.

Herhangi bir yanıt beklemeden, "Neler oluyor burada?" diye sordum.

Sonra dönüp sağdaki kemerin altından geçtim. Koridorun sonunda yine bir merdiven aşağı inmekteydi. Bu kere karşıma başka bir ekşi koku çıktı. Bunun da ne olduğunu biliyordum: Çürük balık başları.

Çürümüş balık değil de, balık başları, gardiyanların kimi zaman çorbalarımıza koydukları gibi. Bizim çorbayı içmemizi seyrederlerdi. Tiksintiden boğulacak gibi olsak da, çorbayı yere boşaltamayacak kadar aç olurduk. Kimi zaman açlıktan o iğrenç balık başlarını da yerdik ki, gardiyanlar da bunu görmek için toplanırlardı.

Hızlı adımlara geri döndüm. O on kat derinlikteki sahanlıkta elimde olmadan titreyerek istenmeyen o anılardan kurtulmaya çalıştım.

Artık rüya gördüğüme ya da beyne bastıran bir ur sonunda bu hayalleri gördüğüme inanıyordum.

Aşağı doğru inmeye devam edince fenerimin aydınlattığı uzaklığın giderek azaldığını fark ettim. Şimdi sadece yedi basamak ilersini görüyordum... Altı... Beş... Dört...

Birden karanlık sadece iki adım ötedeydi. Sanki son adımı atıp da kucağına atılmamı bekleyen kara bir madde. Canlı gibi.

Henüz en alt basamağa inmeden çok derinlerden gelen o yağlı, bataklık gürültüsü tüylerimi diken diken etti.

Titreyen elimi uzattım. Elim dondurucu derecede soğuk olan karanlık içinde kayboldu.

Kalbim yerinden kopacak gibi atıyordu, ağzım birden kurumuştu. Çocukça bir çığlık atıp koşar adımlarla mutfağa ve ışığa döndüm.

2

o AKŞAM lokantada müşterilerimi karşılayıp masalarına yerleştirdim. Bu kadar yıl sonra bile çoğu gecelerimi kapıda geçirir, müşterileri karşılayıp ev sahipliği yaparım. Ve genelde bundan hoşlanırım. Müşterilerimizden çoğu on yıldır bize gelirler; onlar ailemizin şeref üyeleridir, eski dostlarımızdır. Ama o akşam pek keyifsizdim, öyle ki birkaç kişi bana sağlığımın iyi olup olmadığını sordular.

Muhasebecim Tom Gatlin de karısıyla yemeğe geldi. "Jess, Tanrı aşkına, yüzün külrengine dönmüş," dedi. "Bir tatil yapman gerek artık, dostum. Eğer keyfini çıkartacak zaman bulmayacak-san o kadar para kazanmanın ne anlamı var?"

Neyse ki, lokanta personelimiz birinci sınıftı. Carmen, ben, çocuklarımız -Stacy, Heather ve küçük Joe- dışında yirmi iki personelimiz vardır ve her biri işinin ehlidir. Ben keyifsizsem de, çevremdekiler bunu hissettirmezlerdi.

Stacy, Heather ve Joe. Tam Amerikalı adları. Göçmen olan annemle babam çocuklarına geleneksel Meksika adları vererek arkalarında bıraktıkları dünyaya sımsıkı sarılmışlardı. Carmen'in ailesi de öyleydi: İki kardeşi Juan ve Jose, kız kardeşi de Evali-na'ydı. Benim adım da Jesus Gonzalez'tir. Jesus Meksika'da çok sık rastlanan bir adsa da, ben yıllar önce, ana babamı kırma pahasına, adımı resmen Jess'e çevirttim. Carmen ve benim gibi ikinci kuşak Amerikalıların genelde kendi çocuklarına en popüler Amerikan adlarını vermeleri çok gariptir. Sanki atalarımızın ne kadar kısa bir süre önce Rio Grande'yi geçtiklerini saklamak is-termişiz gibi. Stacy, Heather ve Joe.

Dinlerini yeni kabul etmiş Hıristiyanlardan daha ateşlileri olmadığı gibi, yurttaşlıkları kendileriyle ya da ana babalarıyla başlayan Amerikalılardan daha ateşli yurttaşlar da olamaz. Bu büyük ve çılgın ülkenin bir parçası olmayı bütün kalbimizle isteriz. Kökleri geçmiş

kuşaklarda kalmış olanların aksine bu bayrağın altında yaşamanın ne büyük bir nimet olduğunu biliriz. Ve bu nimet için bir bedel ödenmesi gerektiğini, bunun da kimi zaman yüksek olduğunu da biliriz. Bu bedel kısmen bir zamanlar olduğumuz her şeyi geride bırakmaktır. Kimi zaman da, benim çok iyi bildiğim gibi, daha acı bir bedel ödenir.

Ben askerliğimi Vietnam'da yaptım.

Ateş altında kaldım. Düşmanı öldürdüm.

Ve bir savaş tutsağıydım.

Kokmuş balık başlı çorbayı orada içtim.

Ödediğim bedelin bir kısmı buydu.

Şimdi yeni evimizin altındaki o akla sığmayan bodrumu düşünürken, tutsak kampının kokularını o karanlığın içinde duyduğumda bu bedeli hâlâ ödeyip ödemediğimi düşünüyordum. İğne ipliğe dönmüş ve dişlerimin hepsi çürümüş olarak on altı yıl önce evime dönmüştüm. Aç bırakılmıştım, işkence görmüştüm ama ezilmiş değildim. Karabasanlar görmüştüm ama tedaviye gerek olmamıştı. Kuzey Vietnam'ın o cehenneminde yaşayanların çoğu gibi kendimi toparlayabilmiştim. Arada bir yerde Katolikliğimi kaybetmiştim ama bu o sırada önemsiz bir kayıp olarak görünmüştü bana. Yıllarla birlikte o acı deneyimlerim de geride kalmıştı. Bedelin bir kısmıydı bu. Olmak istediğimiz yerde olmanın bedeli. Unut gitsin. Geçti artık. Ve gerçekten de geçmişte kalmıştı hepsi. Şimdiye kadar. Bodrum gerçek olamazdı, o zaman bunun anlamı hayal gördüğüm demekti. Aradan bu kadar zaman geçtikten sonra o tutsaklık ve işkencenin bastırılmış duygusal travması yüzeye mi çıkıyordu? Sorunla başa çıkacak yerde onu görmezlikten gelmiştim de şimdi aklımı mı kaçırıyordum?

Eğer böyle ise, bu zihinsel çöküşü neyin başlattığını merak ettim. Vietnamlı bir göçmenden ev satın almış olmamız mı? Ama bu olayı başlatamayacak kadar küçük bir şeydi. Satıcının eski milliyetinin bilinçaltımdaki bu kısa devreyi yapıp sigortaların atmasına neden olduğu aklıma yatmıyordu. Diğer yandan, eğer Vietnam anılarımla yaptığım barış ve akıl sağlığım bu kadar zayıfsa, en küçük bir şey beni yok etmeye yeterliydi.

Kendimi delirmiş hissetmiyordum. Korkuyordum ama kendime sahiptim. Bodrum için en mantıklı açıklama onun bir hayal olduğuydu. Ama o yeraltı merdivenlerinin gerçek olduğuna ve gerçekten uzaklaşmanın içten değil de dıştan geldiğine emindim.

Horace Dalcoe yedi kişilik bir grupla saat sekizde yemeğe geldiğinde bodrumu hemen hemen unutmuştum. Dalcoe mal sahibi olduğu için lokantamızda yemeğe para vermemek hakkının bulunduğuna inanırdı. Eğer arkadaşlarıyla kendisini beslemediğimiz takdirde bunu burnumuzdan getirmenin bir yolunu bulacağını bilirdik. Ve hiç teşekkür etmez, çoğunlukla da şikâyet edecek bir şey bulurdu.

O salı akşamı da içkisindeki tekilanın azlığından şikâyet etti. Patlamış mısırlar yeteri kadar gevrek değilmiş. Çorbada da olması gerekenden az kıyma varmış.

Namussuzun hemen orada boğazını sıkmak isterdim. Ama onun yerine içkilerini tazeledim, yeni patlamış mısır ve içi kıyma dolu olan çorbaya eklemesi için bir tabak köfte getirdim.

O gece yatakta Dalcoe'yu, onu yeni evimize davet edip bodruma itmeyi, kapıyı arkasından kapatıp bir süre orada bırakmayı düşündüm. İçimde bodrumun derinliklerinde canlı bir şeyin olduğu duygusu vardı. Fenerin ışığını yutan o karanlıkta benden sadece bir iki adım ötede olan bir şey. Eğer orada gerçekten bir şey varsa, Dalcoe'yu yakalamak için merdivenleri çıkardı. Ondan sonra da Dalcoe sorunu diye bir şey kalmazdı. O gece iyi uyuyamadım.

3

On DÖRT mayıs çarşamba sabahı evi eski sahibi Nguyen Quang Phu ile birlikte gezmek için randevumuzdan bir saat önce gittim.

Bodrum kapısı yerindeydi.

Birden o kapıya sırtımı çevirmem, onu görmezden gelmem gerektiğini hissettim. Eğer onu açmayı reddersem bir daha dönmemek üzere gidecekti sanki. Eğer o yeraltı âlemini araştırma isteğine direnmediğim takdirde sadece bedenim değil, ruhum da tehlikedeydi bunu biliyordum ve nasıl bildiğimi bilemiyordum.

Kapıyı açıp kalas parçasını altına sıkıştırdım.

Fenerimi yakıp yine karanlığa indim.

Yerin on kat aşağısında iki kemerin arasındaki sahanlıkta durdum. Sol merdivenden çürümüş sebze, sağdakinden çürümüş balık başı kokulan geliyordu.

Yoluma devam edince o garip bir maddesi olan karanlığın dünkü kadar çabuk yoğunlaşmadığını fark ettim. Sanki karanlık beni artık tanıyormuş ve ülkesinin daha mahrem bölgelerine kabul ediyormuş gibi daha derinlere inebildim.

Elli altmış basamak sonra başka bir sahanlığa varmıştım. Burada da karşılıklı iki kemer vardı.

Sol taraftakine girince kısa bir koridordan sonra ışığı bir petrol havuzu gibi iten o kötü karanlıkla karşılaştım. Fenerin ışığı o yoğun karanlığı delemiyor, sanki bir duvara çarpmış gibi yansıtıyordu. O kıpırtılı karanlık erimiş ziftti sanki. Ancak onun petrol ya da başka bir sıvı olmadığını, bütün karanlıkların özü olduğunu biliyordum. Karanlık madde değildi, bir durumdu. Ve kötüydü.

Sahanlığa döndüm. Sağdaki koridorun ucunda da aynı şeyi bulacağımdam emin olduğumdan o yana gitmedim. Sahanlıkta bir iki adım atınca yine aynı kötü varlıkla karşılaşmıştım. Bu donmuş bir deniz gibi ya da bir duvar gibi yükseliyordu önümde. Ondan iki adım beride durmuş titiriyordum.

Öne doğru uzandım.

O titreyen karanlık kütlesine elimi dokundurdum.

Soğuktu.

Bir adım daha attım. Elim dirseğime kadar kayboldu. Karanlık o kadar somuttu ki, kolum sanki bileğimden kesilmiş gibiydi.

Paniğe kapılıp kolumu çektim. Elim hâlâ yerinde duruyordu, kesilmiş falan değildi. Parmaklarımı oynattım.

Elimden önümdeki yoğun karanlığa bakınca birden onun beni fark ettiğini anladım. Onun kötü bir şey olduğunu hissetmiştim ama bilinci olacağını her nedense düşünememiştim. O hiçbir iz taşımayan yüzüne bakarken onun henüz erişmediğim alttaki odalarına beni çağırdığını hissettim. Karanlığı kucaklamaya, eşiği aşıp elimin kaybolduğu karanlığa girmeye davet ediliyordum. Ve bir an bunu yapmayı, aydınlıktan çıkıp o karanlığa inmeyi özledim.

Sonra Carmen'i düşündüm. Ve kızlarım Heather ile Stacy ve oğlum Joe'yu. Sevdiğim ve beni seven bütün insanları. Tılsım bir anda bozuldu. Karanlığın uyuşturucu çekiciliği kayboldu, koşa koşa yukarı çıktım.

Büyük pencerelerden içeri güneş giriyordu.

Kalas parçasını çekip kapıyı kapattım. Yok olmasını istedim ama olduğu gibi kaldı.

"Deliyim ben," dedim yüksek sesle. "Çıldırmışım."

Ama aklımın başında olduğunu biliyordum.

Çıldırmış olan dünyaydı, ben değildim.

Nguyen Quang Phu yirmi dakika sonra kendisinden satın aldığımız evin özelliklerini anlatmak için geldi. Onu sokak kapısında karşıladım ve yüzünü gördüğüm an o bodrumun neden göründüğünü ve ne işe yarayacağını anladım.

"Bay Gonzalez siz misiniz?" diye sordu.

"Evet."

"Adım Nguyen Quang Phu."

Sadece Nguyen Quang Phu değildi. Aynı zamanda işkencecilerin şefiydi.

Vietnam'da beni bir sıraya bağlamış ve tam bir saat süreyle bir sopayla ayaklarıma vurmuştu. Elimi kolumu bağlatmış, benden önce işkence ettiği tutsakların idrarıyla dolu suya batırmıştı. Artık soluğumu tutamayacağım, ciğerlerimin yanmaya başladığı, kalbim duracakmış gibi olduğu sırada sudan çıkartmış, bir iki soluk almama izin verip yine suya sokmuştu. Cinsel organıma elektrik vermişti. Onun bir arkadaşımı döverek öldürmesini, bir başkasının getirilen kurtlu pirinç yüzünden bir ere küfür ettiği için gözünü çıkartmasını seyretmek zorunda bırakılmıştım.

Karşımdaki adamın kimliğinden hiç kuşkum yoktu. O işkence şefinin yüzü belleğime en sıcak şey olan nefretle kazınmıştı. Benden daha iyi yaşlanmıştı. Onu son gördüğümden bu yana sadece bir iki yıl geçmiş gibiydi.

"Memnun oldum," dedim.

"Ben de," dedi eve girerken.

Sesi de yüzü gibi unutulmazdı: Yumuşak, alçak ve her nasılsa soğuk. Konuşabilselerdi yılanların sesinin olacağı gibi.

El sıkıştık.

Bir yetmiş boyuyla bir Vietnamlı için uzun sayılırdı. Çıkık elmacıkkemikli yüzü, sivri burnu, ince bir ağzı vardı.

O tutsak kampında onun adını öğrenememiştim. Belki Nguyen Quang Phu'ydu. Belki de Birleşik Devletler'e sığınırken adını değiştirmişti.

"Çok güzel bir ev satın aldınız," dedi.

"Çok hoşumuza gitti," dedim.

Boş oturma odasına bakıp başını sallayarak, "Burada mutluydum," dedi. "Çok mutluydum."

Vietnam'dan neden kaçmıştı? Kazanan taraftandı. Belki de arkadaşlarıyla anlaşmazlığa düşmüştü. Ya da devlet kendisini zamanından önce sağlığını bozup öldürecek olan bir çalışma kampına ya da madenlere göndermişti. Belki de devlet kendisine yüksek bir mevki sağlamayınca küçük bir motorla denize açılıp kaçmıştı.

Göç nedeni benim için önemli değildi. Önemli olan burada olmasıydı.

Onu görüp de kim olduğunu anladığım anda evden sağ çıkmayacağını da biliyordum. Kaçmasına asla izin vermeyecektim.

"Gösterecek fazla bir şey yok," dedi. "Büyük banyo dolabının bir çekmecesi ara sıra yerinden çıkar. Tavan arasına çıkan portatif merdiven de de zaman zaman takılır ama önemli bir şey değildir. Şimdi size gösteririm."

"Memnun olurum."

Beni tanımamıştı.

O kadar çok kişiye işkence etmişti ki, sadistliğinin kurbanlarını tek tek tanıyamazdı. Onun elinde işkence çekip ölenlerin tümü herhalde bir tek yüz hatları belirsiz hedefe dönüşmüşlerdi. İşkenceci cehennemi önceden tattırdığı bireyleri hiç önemsemiş değildi.

Beni evde gezdirirken çevredeki güvenilir su ve elektrik tesisatçılarının ve iki odadaki renkli camları yaratan zanaatkarın adlarını verdi. "Eğer birine bir zarar gelecek olursa, camları yapan kişinin onarması doğru olur," dedi.

Ona çıplak ellerimle saldırmamı nasıl frenlediğimi bilemiyorum. İnanılmayacak bir şey daha vardı: Ne yüzümden, ne de sesimden içimdeki gerilim belli oluyordu. Adam adımını attığı tehlikeden tümüyle habersizdi.

Mutfakta çöp öğütücünün gerçekten garip bir yere konmuş olan düğmesini göstermesinden sonra yağmurda bodrumda bir sızıntı sorunu olup olmadığını sordum.

Gözlerini kırpıştırarak yüzüme baktı. "Bodrum mu? Burada bodrum yoktur ki."

Ben şaşırmış davranarak, "Ama var," dedim. "İşte kapısı da şurada."

Adam gözlerine inanamayarak baktı.

Kapıyı o da görmüştü.

Onun kapıyı görebilmesini kaderin parmağı olarak yorumladım. Eğer kadere yardımcı olursam yanlış bir şey yapmış olmayacaktım.

Tezgâhın üzerinden feneri alıp kapıyı açtım.

İşkence şefi kendisi evde yaşadığı zaman böyle bir kapının olmadığını söyleyerek büyük bir şaşkınlık ve merakla kapıdan geçip sahanlığa çıktı.

Ben arkasından yürüyüp feneri aşağı tutarken, "Elektrik düğmesi bozuk, ama bununla önümüzü görebiliriz," dedim.

"Ama... Nereden... Nasıl....?"

"Yani daha önce bodrumu hiç görmemiş miydiniz?" diye güçlükle gülümsedim. "Haydi, haydi. Benimle şaka mı ediyorsunuz?"

Adam sanki meraktan tüm ağırlığını kaybetmiş gibi basamakları inmeye başladı.

Ben de hemen arkasından yürüdüm.

Çok geçmeden basamakların sonunun gelmediğini anlayınca bir aksilik olduğunu anladı. Durup geri dönerek, "Çok garip," dedi. "Burada neler oluyor? Siz kim?..."

"Aşağı in," dedim. "Haydi, aşağı in, orospu çocuğu."

Beni itip yukarı çıkmaya kalkıştı.

Onu şiddetle gerisin geriye ittim. Çığlıklar atarak ilk kat sabahlığı ile karşılıklı kemerlere kadar yuvarlandı. Yanına vardığımda acı çektiğini gördüm. Altdudağı patlamıştı, çenesinden aşağı kanlı bir iz sarkıyordu. Sağ elinin derisi soyulmuştu. Kolu da kırılmıştı sanırım.

Kolunu eliyle tutup ağlayarak bana baktı.

Yapmakta olduğum şey için kendimden nefret ettim.

Ama ona duyduğum nefret daha büyüktü.

"Kampta sana Yılan derdik," dedim. "Seni tanıyorum. Hem de çok iyi tanıyorum. İşkencecilerin başıydın sen."

"Tanrım," dedi.

Neden söz ettiğimi sormadı, sözlerimi inkâr da etmedi. Kim ve ne olduğunu ve başına neler geleceğini biliyordu.

"O gözler," diye öfkeden titreyerek konuştum. "O ses. Yılan. İğrenç sürüngen."

Kısa bir süre sustuk. En azından kaderin o kendine özgü ağır çalışmasıyla bizi burada karşı karşıya getirmesi önünde geçici olarak dilim tutulmuştu.

Aşağımızdaki karanlıktan gelen fısıltılar ve o bataklık şapırtı-sıyla ürperdim. Karanlık harekete geçmiş yükseliyordu. Sonsuz gecelerin, soğuğun ve karanlığın ve de açlığın cisimleşmesi olan karanlık.

Bir kurban durumuna düşen işkence şefi korku ve şaşkınlıkla iki kemere, sonra yattığı sahanlıktan aşağı inen basamaklara bakıyordu. "Burası... Burası nedir?" diye sordu.

"Senin ait olduğun yer," dedim.

Dönüp yukarı çıkmaya başladım. Durup arkama bakmadım. Kendisini almaya gelen şeyi görmesi için feneri onun yanında bırakmıştım.

(Karanlık hepimizin içindedir.)

"Dur!" diye arkamdan seslendi.

Duraklamadım.

"O ses nedir?" diye sordum.

Yukarı çıkmaya devam ettim.

"Bana ne olacak?"

"Bilmiyorum," dedim. "Ama olacak her neyse... Onu hak ettin."

Sonunda öfkelendi. "Sen benim yargıcım değilsin," dedi.

"Yargıcınım elbette."

Yukarı çıkınca mutfağa girdim ve kapıyı arkamdan kapattım. Kilidi olmadığından titreyerek yaslandım sonra.

Phu aşağıdan üzerine gelen bir şey görmüş olmalıydı ki, korkuya bağırarak yukarı çıkmaya başladı.

Onun yaklaştığını duyunca olanca gücümle abandım kapıya.

Kapıyı yumruklamaya başladı. "Lütfen. Lütfen. Tanrı aşkına. Lütfen!"

Acımasız işkence reisi tırnaklarının altına paslı iğneler sokarken askerlik arkadaşlarım da aynı umutsuzlukla yalvarmışlardı. Artık geride bıraktığımı sandığım o dehşet sahnelerini yeniden gözlerimin önünde canlandırınca Phu'nun zavallı çığlıklarına dayanacak gücü buldum.

Onun sesinin ardında o çamur yoğunluğundaki karanlığın yükseldiğini duyuyordum. Yokuş yukarı çıkan soğuk lavlar. Islak sesler ve o meşum fısıltılar.

İşkence reisinin kapıyı yumruklaması kesildi, korkunç bir çığlık duyuldu. Karanlık onu almıştı.

Kapıya bir an için büyük bir ağırlık çarptı, sonra çekildi.

İşkencecinin tiz çığlıkları yükselip kayboluyor ve attığı her çığlıkla korkusu biraz daha artıyordu. Sesinden, ayaklarının basamaklara çarpıp duvarları tekmelemesinden onun aşağı sürüklendiğini anlıyordum.

Ter içinde kalmıştım.

Soluk almakta güçlük çekiyordum.

Birden kapıyı açıp eşikten atladım. Onu mutfağa çekip kurtarmak istiyordum belki de. Ama birkaç basamak aşağıda gördüğüm şey o kadar korkunçtu ki, donakaldım ve bir şey yapamadım.

İşkenceciyi yakalayan karanlık değil, o durmadan kabaran yoğun karanlığın kitlesi içinden çıkan iskeletleri kalmış iki adamdı. Ölüler. Onları tanıyordum. Ben oradayken kampta işkencecinin elinde ölmüş Amerikan askerleri. İkisi de arkadaşım değildi. Aslında ikisi de yakalanıp tutsak edilmeden önce savaştan zevk alan, öldürmeyi seven ve boş saatlerinde karaborsacılık yapan kötü insanlardı. Ağızlarını açıp benimle konuşmaya kalkıştıklarında sözcükler yerine sadece yumuşak bir hışırtı ve uzaklardan gelen bir mırıltıyı duyunca seslerinin bedenlerinden değil de, aşağıdaki mahzenlerde zincirlenmiş ruhlarından geldiğine inandım. Karanlıktan kaçamıyorlar, sadece Phu'yu kol ve bacaklarından tutacak kadar uzanabiliyorlardı.

Phu'yu gözlerimin önünde kendilerinin ebedi yuvaları olan o karanlığın içine çektiler. Üçü birden gözden kaybolunca o ziftimsi kütle gerilemeye başladı, basamaklar göründü.

Ben mutfağa koştum, başımı eğip kustum bir süre. Sonra musluğu açtım, yüzümü yıkadım. Ağzımı çalkaladım. Soluk soluğa tezgâha yaslanıp bekledim. Sonunda arkama döndüğümde bodrum kapısı kaybolmuştu. Karanlık işkenceciyi istemişti. Kapı o yüzden belirmişti. O yüzden aşağıdaki o karanlığa açılmıştı. İşkenceciyi o kadar çok istemişti ki, onu doğal ölümüne kadar bekleyememiş, bu dünyaya bir kapı açarak yutmuştu. Şimdi artık ona sahip olduğuna göre doğaüstü ile bu karşılaşmam herhalde sona ermişti.

Öyle düşünüyordum.

Anlamamıştım çünkü.

Tanrı yardımcım olsun, anlamamıştım.

4

Nguyen Quang Phu'nun yeni beyaz bir Mercedes olan arabası çevreden pek görünmeyen araba yoluna bırakılmıştı. Kimse görmeden arabayı alıp halk plajının otoparkına çekip bıraktım. Eve olan birkaç millik yolu yürüyerek döndüm ve Phu'nun kayboluşu polislik

bir konu olduğunda" kendisinin randevumuza gelmediğini söyledim. Ben çevresine iyi ün salmış bir kişi olduğumdan benden kuşkulanmadılar.

Bundan sonraki üç hafta boyunca bodrum kapısı bir daha görünmedi. Yeni evimizde tümüyle rahat olmayacağımı sanıyordum ama yavaş yavaş korkularım azaldı ve mutfağa girmekten kaçınmamaya başladım.

Doğaüstü ile yüz yüze gelmiştim ama bir daha böyle bir şey olması pek uzak bir olasılıktı. Pek çok insan yaşamlarında bir hortlak görürler ve kendilerini sarsan bir paranormal olayla karşılaşırlar. Ama hepsi bu kadarla kalır. Ben de bodrum kapısını bir daha göreceğimi sanmıyordum.

Lokantanın kira kontratının sahibi Horace Dalcoe her nasılsa benim kendisinin alışveriş merkezi yapmak üzere kiraladığı araziyi satın alma girişimlerimi haber aldı ve tepkisini gösterdi. Dalcoe'nun politik ilişkileri vardı. Sağlık müfettişinin bizi yasalarda olmayan suçlar için cezalara çarptırmasını sağlamak kendisi için hiç güç olmadı sanırım. Biz her zaman çok temiz bir lokantaya sahiptik; bizim temizlik ve sağlık kurallarımız Sağlık Bakanlığı'nınkilerden kat kat üstündü. Bu nedenle cezaları ödemek yerine konuyu mahkemeye götürmeye karar verdik. O zaman da yangın talimatının çiğnenmesi nedeniyle cezalar geldi. Bu haksız iddialara da mahkemede hakkımızı arayacağımızı açıklamamızdan sonra bir perşembe sabahı saat üçte biri lokantaya girdi ve elli bin dolarlık hasar verdi.

Bu muharebelerin birini ya da hepsini kazansam da, savaşı kaybedebileceğimi anlamıştım. Horace Dalcoe'nun taktiklerini benimseyip devlet memurlarına rüşvet verip kabadayılar tutsaydım onun anlayacağı bir şekilde karşı koyuyor olacaktım. Ruhumun lekesiz olmamasına karşın ben Dalcoe'nun düzeyine inemedim.

Belki de kirli işlere bulaşmamak benim için, her ne kadar inanmayı yeğlesem de, dürüstlük veya şeref yerine bir gurur sorunuydu.

Dün sabah (şimdi bunları artık tutmaya başladığım lanet günlüğüme yazıyorum) Dalcoe'yu lüks yazıhanesinde ziyaret ettim. Karşısında kendimi küçük düşürerek küçük alışveriş merkezinin kurulduğu araziyi satın almaktan vazgeçtiğimi bildirdim. Ona lokantama daha gösterişli bir tabela asmama izin vermesi karşılığında açıktan üç bin dolar ödeyeceğimi de söyledim.

İşimiz on dakikada bitebileceği halde, benim burnumu yere sürtmek için bir saatten fazla orada tuttu.

Dün gece hiç uyuyamadım. Yatak rahattı, ev sessizdi ve havada hoş bir serinlik vardı - hepsi de iyi ve rahat bir uyku için gerekli şeyler- ama ben Horace Dalcoe'yu düşünmekten gözümü kırpmadım. Gelecekte de onun kölesi olmak düşüncesi dayanılacak gibi değildi. Durumumu hep aklımdan geçiriyor, o farkında olmadan bir üstünlük elde etmenin yollarını arıyordum ama aklıma bir şey gelmiyordu.

Sonunda Carmen'i uyandırmadan kalkıp bir bardak süt içmek için aşağı indim. Mutfağa girerken hâlâ Dalcoe'yu düşünüyordum ve bodrum kapısı yine oradaydı.

Onun bu zamanda ortaya çıkışının ne demek olduğunu bilerek çok korktum. Horace Dalcoe işini çözümlemem gerekiyordu ve işte soruna tam bir çözüm karşımdaydı. Dalcoe'yu bir mazeret bulup eve çağır. Bodrumu göster. Ve onu karanlığa teslim et.

Kapıyı açtım.

Aşağıdaki karanlığa baktım.

Öleli çok zaman olmuş tutsaklar, işkence kurbanları Nguyen Quang Phu'yu beklemişlerdi. Peki Dalcoe'yu bekleyen ne olacaktı?

Birden ürperdim.

Dalcoe için değil.

Kendim için titredim.

Karanlığın işkenceci Phu'dan ve Horace Dalcoe'dan çok beni istediğini anlamıştım. O adamların ikisi de büyük bir ödül değildi. Nasıl olsa cehenneme gideceklerdi. Ben Phu'yu

bodruma indirmeseydim karanlık onu er geç ölümle birlikte alacaktı. Dalcoe da ölümünde cehennemin yedi kat dibine gidecekti. Ben onları en son hedeflerine götürmekte acele ederek kendi içimdeki karanlık güdülere teslim ediyor' ve kendi ruhumu tehlikeye atmış oluyordum

Bodruma bakarken karanlığın bana seslendiğini, bana kucak açtığını hissettim. Fısıltılı sesi kandırıcıydı. Vaatleri tatlıydı. Ruhumun geleceği konusunda henüz bir karar verilmemişti ve karanlık beni elde etmede küçük bir zafer olasılığı görmekteydi.

Karanlığa ait olacak kadar yozlaşmamış olduğumu hissediyordum. Phu'ya yaptığım gecikmiş bir adaletin yerine getirilmesi olarak görülebilirdi; çünkü o ne bu dünyada, ne de diğerinde ödül hak etmiş biri değildi. Dalcoe'yu zamanından önce kaderine yollamam da herhalde beni cehennemlik yapmazdı.

Ama Horace Dalcoe'dan sonra bodruma kimi çekecektim? Kaç kişiyi? Bunu yapmak her seferinde biraz daha kolay olacaktı. Çok geçmeden bana karşı çok küçük suçlar işlemiş olanlardan kurtulmak için de kullanacaktım bodrumu. Bazıları cehennemi hak eden ama kurtuluş umutları da olan insanlar olacaklardı. Ben bunlara kendilerini düzeltip yaşamlarını yeniden kurma fırsatını vermeyeceğimden soaımluluk yüklenmiş olacaktım. O zaman ben de kaybolacaktım... Ve karanlık canı istediğinde yükselecek, eve girecek ve beni alacaktı.

Milyarlarca mehtapsız gecenin o yoğun sıvısı bana fısıldıyordu.

Gerileyip kapıyı kapattım.

Kapı gözden kaybolmadı.

Dalcoe, 'Neden beni kendinden bu kadar nefret ettirdin?' diye düşündüm.

En iyilerimizin içinde bile karanlık vardır. En kötülerimizde ise karanlık sadece var olmakla kalmayıp hüküm de sürer.

Ben iyi bir insanım. Seven ve sadık bir kocayım. Sert ama seven bir babayım. İyi bir insanım.

Ama insanca kusurlarım vardır ve bunlardan biri de intikamı sevmektir. Ödediğim bedelin bir kısmı Vietnam'da saflığımın ölümü oldu. Orada dünyada, soyut anlamda değil; insanın etinde, büyük kötülük yattığını öğrendim. Kötü insanlar işkence ettiklerinde bana dokunmalarıyla bu kötülük bana da bulaşmış oldu. İntikam için bir açlık duymaya başladım.

Bodrumun sunduğu kolay çözümlere razı olmaya cesaret edemeyeceğimi söylüyorum kendi kendime. Bu nerede son bulabilirdi? Aşağıdaki ışıksız yere on beş yirmi kişiyi gönderdikten sonra o kadar yozlaşacaktım ki, bodrumu daha önce aklıma bile gelmeyecek şeyler için kullanmak kolay olacaktı. Örneğin, ya Carmen'le kavga edersek? Ona bodrumu benimle araştırmaya gelmesini söyleyecek miydim? Ya çocukların sık sık yaptıkları gibi çocuklarım benim hoşuma gitmeyecek bir işe kalkışırlarsa? Çizgiyi nerede çekecektim' Ve çizgi sürekli olarak çekilecek miydi?

Ben iyi bir adamım.

Karanlığa zaman zaman bir mesken vermişsem de, ona bir krallık vermemişimdir.

Ben iyi bir adamım.

Şu ya da bu sırada bana güçlük çıkarmış olan insanların bir listesini yapmaya başladım. Onlara bir şey yapmaya niyet etmiyorum aslında. Liste sadece bir oyun. Onu yapacağım sonra yırtıp parçalarını tuvalate atacağım, sifonu da çekeceğim.

Ben iyi bir insanım..

Liste anlamsızdır.

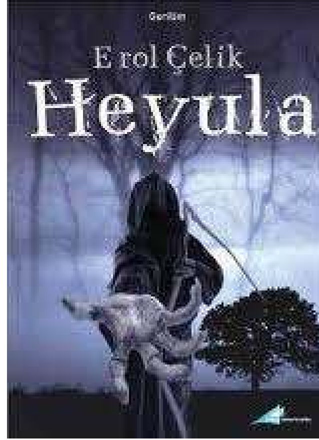
Bodrumun kapısı sonsuza kadar kapalı kalacak.

Onu bir daha açmayacağım.

Kutsal olan her şey adına yemin ederim.

Ben iyi bir insanım.

Liste beklediğimden de uzun oldu.

EROL ÇELİK

NEŞ'ET-İ SÂNİYYE TEKNESİ

1. KİTRE

İşte tekne hazırdı.

Sonunda başarmış, onca emeğinin karşılığına bakıyordu. Bu tekne, onu alıp başka dünyalara götürecek olan tekneydi. Çok beklemişti bu günü. Kendine ait bir teknesi vardı artık ve istediği gibi yönetebilecekti onu. Bütün dünyaya sahipti şimdi. Her şeyini içine koyacak, dilediği gibi gezinecekti onunla. Kolay mıydı, koca bir yılı bu günler için beklemek? Hak etmişti bunu. Hakkı olan mutluluğu yaşayacağı zamandı şimdi.

Hem dilediği gibi, hem de özgürce.

Bu yolculuğa Esra'yla birlikte çıkmak istiyordu, oysa teknesi bir kişilikti. Her şeyi onun için hazırlanmıştı ama Esra'nın istediği böyle bir gezi değildi. Bir gün, ona bu yolculuğu beğendirecekti. Önce kendi gezinmeliydi teknesiyle. Eğer tahmin ettiği mutluluğu yaşarsa, Esra'yı da alırdı. Bir yolunu bulur, onu da bu tekneye bindirirdi. Gerçi şimdiden bu seferin güzel olacağı belliydi ya, yinede her şey zannettiği gibi yolunda gitmek zorunda değildi.

Yirmi dokuz yıldır beklediği andı bu. Artık bu yolculuğa çok yakındı. Evinden, işinden, dışarıda yaşanan bütün karmaşadan uzak bir yaşam olacaktı. Dertlerin, tasaların olmadığı, hayal ettiği bütün güzelliklerin nefes aldığı bir dünyada. Bu büyünün tutması için bir tek sorun kalıyordu geriye.

Esra.

Onu bir kenara bırakamıyor ve aklından uzaklaştıramıyordu. Aklından uzaklaştırmayı bir an bile düşünmemişti elbette, fakat bu soruna bir türlü çözüm bulamıyordu.

Her şeyin mükemmel gittiği bir anda başa dönüyor, yaşantısındaki bu çentiği aşamıyordu. Ömrünün son yarısını onun için yaşamıştı ve yüzlerce ömrü daha olsa, onun için yaşamaya hazırdı. Sadece, onun seyahat zevkini kıramıyordu. Bu tekneye binmeyi, hayattaki her şeyden çok istiyordu, ama Esra'sız da gitmek istemiyordu. İyide Esra böyle bir seyir istemiyordu ki. Daha ziyade, güneşi bol, denizi sıcak ve tabiatın içinde bir yer istiyordu o. Bu gidiş, öyle bir yolculuk değildi ama. Bu, deniz kenarında güneşlenip, Akdeniz'in sularında serinlemek kadar sıradan bir macera olmayacaktı, aksine, hayal gücünün alamayacağı kadar sihirli bir tenezzüh olacaktı.

Her şeyi karısına anlatmak istemiş ama başaramamıştı. Bu durumu nasıl çözümleyeceğini bilmediği için, aklı iyice karışmıştı. İşte bu yüzden bir türlü kendisini toparlayamıyor ve teknesine adapte olamıyordu. Tam başlayacağı zaman, Esra geliyordu aklına. Onsuz bir tura çıkmayacağı gerçeği geliyordu.

Düşüncelerinin arasında bir boşluk buldu ve teknesini seyretmeye koyuldu. Çok kısa da olsa kendini kaptırmıştı. Bu tekneyle aşacağı mesafelerin, ne kadar zevkli geçeceğini hayal etti.

Esra onu hayallerinin arasından çekip çıkardı. Onsuz asla olmazdı.

Olamazdı.

2. KÖK BOYASI

Kırmızı kökboyası kavanozuna elindeki at kılı fırçasını sokarak karıştırmaya başladı. Böylelikle suyun dibine çöken kırmızı tortuyu, kullanabileceği kıvama getiriyordu.

Şu an yaptığı işten çok keyif alıyor, aynı zamanda içindeki küçük bir hayıflanmayla mücadele ediyordu. Ancak bir yıl önce bu güzellikten haberi olmuştu. Bu sanatın dünyanın en muhteşem yolculuğu olduğunu, çok yeni keşfetmişti. Ya mesai arkadaşı Yakup olmasaydı. Ya o sabah, arkadaşı bu sanatı kendisine övmeseydi. Ya aklına girmeseydi. Şimdi bu huzurdan mahrum olacaktı. Yakup'la yaklaşık iki gün boyunca bu sanat üzerine konuşmuşlardı. O anlatıyor, kendisi dinliyordu. Sonunda mesai arkadaşının gözlerindeki pırıltının büyüsüne kapıldı ve merak etti. Her şey hızla gelişti. Önce Yakup'un tavsiyesi üzerine, Üsküdar'da bir kursa yazıldı. Daha sonra hayatının hızla yön değiştirmesine seyirci kaldı.

Fırçayı kavanozda öylesine dalgın çeviriyordu ki, aniden yaptığının yanlış olduğunun farkına vardı. Fırçayı kavanozun içine bırakarak, boyayı karıştırmaktan vazgeçti. Çünkü daha kitreyi hazırlamamıştı. Eğer bu durum aklına gelmeseydi, boşuna zaman kaybediyor olacaktı. Bu kısır döngüden kurtulup, kitreyi hazırlamaya başladı.

Kafasının karışmasının sebebi Esra'ydı kuşkusuz. Aklı onsuz bir türlü olmuyordu. Ama diğer taraftan bu işi yapabilmesi için kafasını tamamen sıfırlaması gerekiyordu. Yoksa tıpkı kırmızı kökboyasını karıştırdığı gibi, bu düşünceler kafasında dönüp duracaktı.

Esra'yla son zamanlarda iki yapancı gibiydiler. Karısını kendi dünyasına çekmek için neler vermezdi. Bu seyahate kendisiyle gelmesi için ruhundan bile vazgeçerdi. Evlilikleri boyunca onu mutlu ettiği gibi, bu gezilerde de mutlu edebilirdi. Ama o bu yolculuğu istemiyordu.

Aktardan aldığı kitreyi poşetinden özenle çıkardı ve teknesine dikkatle boşalttı. Üç bardak kadar suyu üzerine ekledi. Hamur yoğurur gibi yoğurmaya başladı. Kitre gittikçe şişiyordu. Aklına aniden tatlı bir tebessüm oturdu.

Yakup, kitreden bahsederken, bu maddenin aynı zamanda ilaç sanayiinde de kullanıldığını söylemişti. Şişman kadınların, zayıflamak için kullandığı diyet haplarının mimarıydı kitre.

Kendini şişman bir kadının midesi gibi düşündü.

Kitrenin diyet hapında kullanılmasının sebebi, suyla teması halinde, kendi büyüklüğünün yüz katına erişe bilmesiydi. Hiç kimse bir mide olmak ve o eziyeti çekmek istemezdi.

Şişman bir kadının mide kasları gibi hareketler yaparak, kitreyi yoğurmaya devam etti. Kitre büyüdüğü zaman, kadın kendini tok hissedecekti.

Yarım saat boyunca teknesindeki kitreye su ilave ederek, yoğurmaya devam etti. Sonunda teknesi tamamen kitreli suyla dolmuştu.

Şişman kadın artık toktu.

Eğildiği yerden doğrularak, kitreyle dolu Ebru Teknesine gururla baktı. Nede olsa bu, kendi evinde ve kendi odasında, uzun zamandan beri düşlediği andı. Gururla bakıyordu elbette. Dünyadaki hiç kimse bu denli mutlu olamazdı. Aynı zamanda mutsuz. İçinde, derinlerde Esra vardı. Ve onun eksikliği.

Mutluluk anı sadece başlangıçtı. Birazdan oluşuma devam edecekti. Yapacakları şeyler için şimdiden sabırsızlanıyordu.

Kısa bir süre daha teknesini izledikten sonra, ona doğru eğildi ve sanki onun kulağına fısıldıyormuş gibi yaparak, "Birazdan bu kadar temiz kalmayacaksın." Dedi. Önce gereksiz yere karıştırdığı kırmızı boya dolu kavanozu alarak, içindeki at kılı fırçasıyla boyayı kıvama getirmek için karıştırmaya koyuldu.

Bir lale yapmayı düşünüyordu. Güzel bir lale. Kraliçelere layık. En az Esra kadar sade ve gizemli olmalı. En az Esra kadar mis kokulu ve pırıltılı. Onu mutlu görmek kendi mutluluğuydu. Bu laleyi onun için yapıyordu. Çok şey mi yüklemiş oluyordu bu laleye. Lale bunu kaldırabilecek miydi? Peki, aşkını laleye nasıl yansıtabilecekti. Duygularını nasıl yansıtabilecekti. En kötüsü böyle bir laleyi nasıl yapabilecekti. Cevabı bilmiyordu ama Ebru Teknesine sonsuz güveniyordu.

Belki Esra laleyi görünce büyüsüne kapılırdı. Belki laleyi anladığı zaman her şey daha kolay olurdu. Artık kendisini dinler ve anlayışla karşılardı. Ya da tekneye birlikte çıkmayı kabul ederdi. Teknesinde bir kişilik yer vardı ama olsun yeter ki o kabul etsin, bu sorunun üstesinden rahatça gelebileceğine emindi.

Belki de laleye rağmen gelmeyecekti kendisiyle.

Bunu anlamanın tek yolu laleyi çizmek ve ona götürmekti. Laleye bütün düşüncelerini ve duygularını akıtacaktı. Hatta bütün dünyasını. En iyisi için her şeyi yapmaya hazırdı. Ve elinden geleni kesinlikle yapacaktı. Şimdi laleye konsantre olmalıydı. Konsantre çok önemliydi. Yoksa asla bir şey başaramazdı.

Zaten kırmızı kökboyası da kıvamına gelmişti.

Kıvama gelen boyanın içerisine biraz öküz ödü damlatması gerekiyordu. Öküz ödünün kokusu hayalinde canlanınca, başını iki yana sallamak zorunda kaldı. İnanılmaz kötü kokuyordu. Başını geri çekerek bir damlasını kavanoza damlatmayı başardı. Bu gidişte en sevmediği şey, bu öküz ödüydü. Alışamadığı tek şey bu kalmıştı.

Kavanozdaki boyayı, öküz ödünü damlattıktan sonra biraz daha karıştırdı. İrice bir iğneyle içinden bir damla aldı. Ebru teknesinde gözüne kestirdiği bir yere iğnenin ucundaki

boyayı damlattı. Merakla, damlayan boyanın kitre üzerindeki yayılışını seyretti. Küçükken göle taş attığında, taşın oluşturduğu dalgaların yayılışını seyrederken aldığı keyfi alıyordu.

Boyanın yayılışı bir süre sonra durdu. İstediği büyüklükte bir daireye sahip olmuştu artık. Kendince gerçekten iyi bir başlangıç yaptığına inanmıştı.

Yolculuğu mükemmel başlamıştı.

Daha küçük olan iğnesini aldı ve dikkatlice, hazırladığı kırmızı dairesine yaklaştı. Nefesini tuttu. Sanki soluğu her şeyi bozacakmış gibi davrandı. Dairenin sol üstünden, içten dışa doğru kontrollü bir çentik attı. Nefesini bıraktı. Heyecandan titreyen elleriyle, hiç vakti gelmeyen yeşil boyayı karıştırmaya başladı.

Şimdi derin derin nefesler alıyordu. Daha seferin başındaydı ve dairesine ancak bir çentik atabilmişti. Neden bu kadar heyecanlandığını ve acele ettiğini anlayabiliyordu. Bu dünya şimdiden aklını başından almaya başlamıştı. Yeşil boyayı karıştırırken aklının da tatlı tatlı karışmasına müsaade ediyordu. Beynine mutlulukla birlikte Esra'nın hayali hücum etti. Bu laleyi onun için mi yapıyordu? Yoksa kendisi için mi? Bu ikilem dev gibi bir soru işareti oluşturmuştu kafasında. Belki kalkıp bu sorunun cevabını bulduktan sonra devam etmeliydi. Ama bunu da yapamıyordu. İçinde çok güçlü bir his bu yolculuğu yarıda kesmemesini emrediyordu. Galiba o emre itaat edecek, hayatındaki ilk ve en güzel yolculuğa devam edecekti.

Belki de aklını kaçırıyordu.

Kafasındaki karmaşadan boğulur gibi oldu ve bir anlık bunlardan kurtulmak için teknesinin başından kalkıp, müzik açmaya gitti. Radyoda uygun müziği buluncaya kadar, birçok kuru gürültüyü atlattı. Sonunda güzel müziklerin gülümsediği bir kanal yakaladı.

Aklının hiçbir köşesini aydınlatamıyordu. Esra'nın gölgesi kaplıyordu kafasında ki her yeri. Bir an karısının yanına giderek, onunla konuşmak istedi. O zaman teslim mi olmuş olurdu? Onunla son zamanlarda birçok kez konuşmayı denemişti. Tam konuya başlayacağı zaman karısı, sanki ne söyleyeceğini anlıyormuş gibi konuyu hemen değiştiriyor ve onu kandırmasına izin vermiyordu. Fakat sonunda bunu başaracaktı.

Yine boğulmaya başladı.

Esra'ya laleyi götürdüğünde, onun düşüncelerinin değişip değişmediğini anlayacaktı nede olsa.

Ebru teknesinin başına tekrar oturduğunda, yeşil boyayla dolu kavanozuna bir süre donukça baktı. Kavanozu algılamaya çalışıyor gibiydi. Gözünü teknesine çevirdiğinde, kitrenin üzerindeki kırmızı daire ile henüz işinin bitmediğini fark etti. İnce iğnesini eline alarak yeniden başladı. Kırmızı dairesinin sol üst köşesinden, tıpkı bir önce yaptığına benzer bir çentik daha attı. İki çentiğin arasından, bu sefer dıştan içe doğru, dikkatli bir şekilde dairenin ortasına doğru bir çentik daha.

Kafasını geri çektiğinde, hala yapmak istediğine ne kadar uzak olduğunu anladı. Lalenin kendisi ortadaydı ve oldukça da iyi olmuştu ama ne sapı nede yaprakları vardı. Sıralamayı yanlış yaptığını fark etti. Kırmızı lalesini şekillendirmeden önce kitreye yeşil boyayı da damlatmalıydı.

Nedense yaptığı yanlıştan dolayı kendine kızmıyordu. Başlamadan önce de bazı yanlışlar yapmıştı. Hayatında da, tıpkı yaptığı lalenin sapının ve yapraklarının eksik olması gibi, bir şeyler yerinde değildi. Yolculuğa başlamadan kafasını tamamen boşaltmalıydı. Düşüncelerinde Esra varken Ebru teknesiyle tamamen ilgilenemezdi. Ya onunla olacaktı, ya hiç olmayacaktı.

Zaten bu sanat tamamen arınmak demekti.

Düşüncelerinden kurtulmak için dikkatini tekrar, seyrini yarıda bıraktığı Ebru teknesine verdi. Artık laleyi yapmaktan vazgeçmek zorundaydı. Çıktığı ilk gezi yarıda kalmıştı. İlk sefer için fazla mükemmellik beklemek aptallık olurdu. Zaten kitresi hazırdı ve bu kitreyle binlerce tura çıkabilirdi.

Önce gidip kafasındaki Esra meselesini halletmesi gerekiyordu.

3. ATKILI FIRÇASI

Ebru teknesinin başına tekrar geçtiğinde, Esra'yla konuşmuştu.

Şimdi ona bir lale yapacak ve götürecekti. Hem de dünyanın en güzel lalesini. Belki o zaman onu kandırabilir ve çıkacağı yolculuklara katılmasına ikna edebilirdi.

Kitrenin üzerini temizledi ve yeşil boyayı karıştırmaya başladı.

Esra, ansızın ikisinin de istemediği kötü bir sefere çıkmıştı. Üç ay önce. Buna isteyerek çıkmamıştı, elinde olmadan ve hak etmeden gitmişti. Şimdi onu bu kötü gidişten kurtaracaktı. En azından bunun için elinden gelen her şeyi yapmaya hazırdı. Esra'yı istemediği o karanlıktan çekecek ve kendi hazırladığı aydınlığa götürecekti. Tabi ilk önce bu ışığın ne kadar güzel olduğunu, ona ikna etmeliydi. Geriye Esra'nın kendisiyle gelmeyi kabul etmesi kalıyordu. Kabul edecek gibiydi. Şimdi bu laleyi yapmasının neden bu kadar önemli olduğunu daha iyi anlıyordu. Eğer bunu başarabilirse, her şey çok güzel olacaktı.

Kitrenin üzerinde, atkılı fırçasıyla şekillenmiş mükemmel bir lale duruyordu.

Bu tur, Esra'sız olduğu için biraz kuru ve yavan geçmişti ama onunla çıkacakları yolculuğun ne kadar güzel geçeceğini anlamıştı. Esra, teknede değildi fakat kafasında olduğu için, tamamen yalnız da sayılmazdı.

Ebru teknesindeki laleyi kâğıda düzgünce geçirdi. Şimdi resmi, yani ilk güzel kanıtını Esra'ya götürmekteydi sıra. Ona resmi gösterecek ve birlikte çıkacakları yolculuğun güzelliklerinden bahsedecekti bir kez daha. Onu ikna etmeliydi. Sonsuza kadar ona bu güzelliklerden, bıkmadan usanmadan bahsetmeye hazırdı. Bundan asla vazgeçmeyecekti.

Bu lale bir başlangıç diyecekti.

Eğer, oda kendisiyle birlikte bu tekneye binerse, çok daha güzellerini hazırlayacağını anlatacaktı. Tabi onu ne kadar özlediğini de söyleyecekti. Asla bu seyahatlerin onsuz olmayacağını ve şu ana kadar sadece onun için çabaladığını da anlatacaktı. Sırf daha güzel yerler keşfetmek için dünyayı dolaşmaya hazır olduğunu da söyleyecekti. Sadece senin ve benim için diyecekti.

En güzel keşif için.

Resmi aldı ve Esra'ya götürdü.

4. ÖKÜZ
ÖDÜ

Esra'ya götürmek üzere, onlarca resmi yaptı.

Serpmeler, laleler, taramalar. Ama Esra hiçbirine katılamadı. Çünkü bu yolculuklara çıkılan ebru teknesi bir kişilikti. Yani teknenin kaptanının haricinde, bir ikinciye yer yoktu. Teknesinin bir kişilik olması canını sıkmaya yetiyordu.

Esra'sız hiçbir cevelan, anlam kazanmıyordu.

Sonunda yaptığı resimleri Esra'ya beğendirmişti. Yolculuğa katılmaya ikna etmişti. Amacının ilk kısmını zorda olsa başarmıştı. Artık o da bu keşifin güzel olacağına inanıyordu. Bundan sonra, her seferinde haklı olduğunu ispat etmek için sabırsızlanıyordu. Onu alacak ve dünyanın en güzel yerlerine götürecekti. Esra kendisine bir kez daha güvenmişti, bu güvenini haklı çıkaracak ve onu tekrar dünyanın en mutlu insanı yapacaktı.

Sadece bir tek sorun kalıyordu geriye, teknesinin bir kişilik olması. Aklına gelen fikri tiksintiyle def etti. Belki Esra'yı yalnız başına bindirmeliydi, kendisi çözüm yolu bulana kadar onun gidişini seyretmeliydi. İlk sefere yalnız göndermeliydi. Sonra bu düşüncesine şiddetle karşı çıktı. Ebru teknesini sadece kendisi yönetebilirdi. Ve düşündüğü şey, tek kişilik bir yolculuk değildi.

Düşündü. Düşündü. Düşündü.

Ve sonunda çareyi buldu.

İkisi de birlikte, en güzel yolculuğa çıkacaklardı.

5. EN GÜZEL
YOLCULUK

Dört yıldır bindiği arabasını elden çıkardı.

Malzeme almalıydı ve alacağı malzemenin miktarı çoktu. Pahalıya geleceği için arabasını satmakta hiçbir tereddüt yaşamadı. Hatta ucuza sattığı için bile hayıflanmıyordu. Onun artık arabaya ihtiyacı yoktu ki. İki kişilik bir ebru teknesine ihtiyacı vardı, hepsi bu. Bu yüzden paraya, para içinde arabasını satmaya ihtiyacı vardı.

Malzemeleri tamamladıktan sonra Esra'nın yanına gidecek ve onunla birlikte en güzel yolculuğa çıkmak için hazırlanacaklardı. Bu yolculuğun ismini "**NEŞ'ET-İ SÂNİYYE.**" koymuştu. Başka hiçbir şey, bunu açıklayacak kelimeleri bir araya getiremezdi.

En güzel yolculuğun adına ne koyabilirdiniz ki?

Malzemeleri tamamlaması için artık parası vardı. Öğleye kadar bütün her şeyi hazır edecek, malzeme alımını bitirmiş olacaktı. Sonra yemek yiyecek ve Esra'ya gidecekti. Sonrada birlikte Neş'et-i Saniyye'ye bineceklerdi. Hiç bu kadar heyecanlandığını ve istekli olduğunu hatırlamıyordu.

Kendine basit bir şeyler hazırladı yemek için. Bir yandan düşünüyordu.

Esra, ona götürdüğü resimleri beğenmişti ve bu birlikteliğin gerçekten güzel geçeceğine inanmıştı. Peki, onu nasıl bir yolculuğa çıkaracaktı. Bir lalemi? Yoksa rasgele bir serpmemi bunun için uygundu? Hayır, daha güzel bir şeyler düşünmeliydi.

Önce Esra'nın nasıl bir tatil istediğini hatırlamalıydı. Evet anımsıyordu. Her şeyden önce bu tatilde bir deniz olmalıydı. Çünkü Esra denizsiz bir gezi istemiyordu. Deniz kolaydı. Bunu taramayla sağlayabilirdi. Aynı zamanda bu çerçeve boyunca, doğa kusursuz olmalıydı. Bu da kolaydı. Güneş insanın içini ısıtmalıydı. Ve daha bir sürü ayrıntı.

Bunların hepsini yapacak boyası ve malzemesi vardı. Her şeyden önemlisi mükemmelliği sağlamak için alabildiğine zamanı vardı. Her halde en bol şeyi zamandı. Zaten Esra'yla birlikteliklerinde zamanın hiçbir anlamı olmayacaktı. Zaman ve diğer bütün gereksiz şeyler teknesinin dışında yüzecekti.

Esra'yla yolculuk hem uzun olacaktı hem de mükemmel. Bu yüzden bütün her şeyi içine sığdırabileceği bir tekneye ihtiyacı vardı. Ve o tekne gözünde canlanıyordu.

Neş'et-i Sâniyye teknesi.

Esra çok sevecekti ebru teknesini. Artık her şeyi o tekne olacaktı. Yaşadığı başka hiçbir cevelan onu rahatsız etmeyecekti.

Sonsuza kadar bu tekneyle dolaşabileceklerdi.

Beraber.

Yemeğini bitirmek üzereydi.

Gözlerinden yaşlar akıyordu. Sevinçten mi, yoksa başka bir şeyden mi? Bunu sadece kendisi bilebilirdi. Sadece ağlamak onu şu an çok rahatlatıyordu ve o da yaşların akmasına izin veriyordu. İçinde bir yerlerde sıcak bir duygu, bütün dünyasını doldurmuştu.

Ayağa kalktı, bulaşıkları öylece bırakarak malzemelerini almaya salona gitti. Sonra evinden çıkarak bir taksiye bindi ve Esra'nın beklediği adresi taksi şoförüne söyleyerek düşünmeye devam etti.

Esra onu bekliyordu. Hem de dört gözle. Çünkü oda bu büyünün güzel olacağına inanmıştı. İnanmasa asla gelmek ister miydi? Madem gelmeye ikna olmuştu, ona vaat ettiği güzelliği gerçekleştirmeliydi. Tam onun istediği bir yere gitmeliydiler. Hatta istediğinden fazlasını vermeliydi ona ki, her zaman güvenmeliydi kendisine. Onun başını döndürmeliydi. Öyle de olacaktı zaten.

Şimdi iki kişilik ebru teknesini, yani Neş'et-i Sâniyye teknesini hazırlamalıydı.

Eğer Esra, kendisiyle gelmeyi istemeseydi, asla vazgeçmeyecekti. Ne yapıp edip onu bu birlikteliğe ikna etmenin bir yolunu bulacak ve mutluluğu ona tekrar yaşatacaktı.

Artık hiçbir şey umurlarında olmayacak, daha önce yaptıkları hataları unutacaklardı. Çünkü Ebru Teknesi, onları o kadar güzel yerlere götürecekti ki, mutluluktan başka düşünecek pek bir şey bulamayacaklardı.

Bir de, birbirlerini ne kadar sevdiklerini.

Esra isteyecek, kendisi o yöne dümen kıracaktı. Esra isteyecek, o limanda demirleyeceklerdi. Esra hissetmek isteyecek, o yaşatacaktı.

En Güzel Yolculuğa çıkacakları ebru teknesi o kadar büyük olmalıydı ki, içine her şeyi almalıydı. Bütün duyguları, istekleri, yaşantıları, renkleri. Bütün arzuları şekillendirmeli ve yaşatmalıydı. Geriye hissetmek kalmalıydı. Bunlar sadece Esra'yla kendisinin hissedebileceği şeyler olacaktı.

Bu tenezzüh de yaşanmayacak şeylerde vardı. Sıkıntı, tasa, acı, mutsuzluk, korku ve buna benzer hiçbir kötülük yaşanamazdı. Ebru teknesi mutluluk, özgürlük ve aşk teknesiydi.

Ebru teknesi, En Güzel Keşfin teknesiydi.

Taksi, Esra'yla buluşacağı yere geldiğinde, içinde oluşun coşkunun tarifini yapamadı.

Taksi şoförü, hak ettiği parayı alırken, buraya neden geldiğini sordu. Sevdiği kadınla, Esra'sıyla buluşacağı cevabını alan şoför, çok şaşırmıştı. Arabasından dünyanın en mutlu insanı gibi inen adamın ardından baktı. İçinden sevgiliyle buluşmak için, ilginç bir yer diye düşündü.

On dakika sonra, yeni bir müşteriyi arabasına alacak, Esra'yı da, elinde çiçekler ve çantaların olduğu adamı da unutacaktı.

Esra'ya, şekilli mermerlerin, taş yığınlarının ve köknar ağaçlarının arasından ulaşabiliyordu. Yol ise daracık bir patikadan ibaretti. Biraz da yokuştu.

Buranın çok soğuk bir havası vardı. Belki de burada yaşayanlardan dolayıydı bu. Sakin bir hayat, donuk bir hayat, insanı üşütüyordu. Ne olursa olsun Esra'yı bu soğuktan kurtaracaktı. Onun hayatına renkler katacak ve en güzel aydınlığa çıkaracaktı.

Esra'yı buradan götürecekti. Ama yerini değiştirmeyecekti. Çünkü ona böyle bir zahmet vermenin anlamı yoktu. Zaten ebru teknesinin asıl limanı burası olacaktı. Bütün yeni çıkılan seferler burada başlayacak ve alabildiğine muhteşem dünyalara yelken açacaklardı.

Hafif bir meyil tırmandı. Ayaklarının altında çakıl taşları gıcırdıyordu, oysa hiçbir şey beynindeki düşünceleri dağıtamıyordu. Az sonra Esra'ya kavuşacaktı. Sadece birkaç nefes alım mesafesi kalmıştı. Malzemeleri taşıdığı kolu yorulmuştu. Çiçekleri diğer eline verdi ve malzemeleri de sağ eline aktarmış oldu. Böylece, düşünmekten dolayı unuttuğu yorulan kolunu kopmaktan kurtarmış oldu.

Esra'yı karanlıktan kurtaracaktı. O zaman Esra kendisine bir kez daha âşık olur muydu? Olurdu elbette. Bu dünyada hiç kimse onu kendisi kadar mutlu edemezdi. Onu mutlu etmenin yolunu sadece kendisi biliyordu. Asla başkası şu anda onu mutlu etmeyi başaramazdı. İkisinin arasındaki bambaşka bir birliktelikti. Aşk kelimesi ilişkilerine uymuyordu. Çünkü aşk, sevginin beceriksizce abartılmasıydı. Onların hayatında abartı yoktu.

İşte gelmişti Esra'nın yanına.

Ona getirdiği resimler, koyuldukları yerdeydiler. İlk yaptığı lale, mermerin "İnci" yazan köşesine tutturulmuştu. Diğer yolculukların resimleri ise, mermerin her yerini kapatmışlardı. İçlerinden sadece bir tanesi yerinden kurtulmuş ve ebru teknesi olarak kullanılacak çukurun içine düşmüştü.

Büyük bir itinayla eğildi ve resmi çukurdan alarak ait olduğu yere tutturdu. Mermerin üzerindeki yazılar görünmüyordu ama resimlerin altındaki yazıları hatırlayınca, kanı dondu.

ESRA İNCİ

1973   2001

Ağlamak yapacağı en son şey olmalıydı. Eğer böyle bir ahmaklık yaparsa Esra'yı ürkütebilir ve kötü düşüncelere kapılmasına yol açabilirdi. Oysa birazdan kurtulacaktı.

Aklını toplamak için çıkacakları yolculuğu düşündü ve rahatladı. Şu an onun en mutlu anıydı. Bu anı hiçbir şey bozamayacaktı.

İçinden "Hazır mısın Esra?" diye seslendi. Bütün duyguları harekete geçmişti. Heyecan yıldız yıldız parıldıyordu. Kalbi hızlanmıştı. Her şey gerçekten inanılmaz olacaktı.

Malzemeleri bir kenara bıraktı. Çiçekleri, resimlerin hemen altına koydu ve içinden sevgi sözcükleri mırıldandı. Gözü çiçeklere ilişmişti. Birazdan dolaşacakları muhteşem diyarları düşününce çiçeklerin ne kadar da basit kaldığını fark etti. Ama yinede sevgilisini asla çiçeksiz bırakmazdı.

Karısını ölmüş olarak kabul etmiyordu. O sadece zamansız gitmişti ve birazdan onu bu kötü seferinden kurtaracaktı.

Bir tek karısı vardı hayatında. Başka kimsesi kalmamış, herkes ondan uzaklaşmıştı. Bütün dostları, karısı öldükten sonra aklını kaçırdığını düşünür olmuşlardı. Ama yanılıyorlardı. Aklını yitirmemişti, eğer öyle olsaydı, Esra'yla tekrar bir araya gelmenin yolunu bulabilir miydi? Aklını yitirmiş bir adam bunları düşünebilir miydi? Gerçi başkalarının ne söylediği umurunda bile değildi. Sadece karısının ona inanması yeterliydi. Şükürler olsun o diğerleri gibi aklını kaçırdığını düşünmüyordu.

Bu yüzden ona âşıktı.

Onun dar dünyasına ışık tutmaya hazırdı.

İki gece önce buraya gelerek, ince tahtalarla mezarın üzerini kaplamış, kenarlara da bir karış yükseklikte tahtalar çakarak, mezarın büyüklüğünde bir tekne hazırlamıştı. Tahtaların arasından sıvı akmasın diye silikonla sıvamış, en son teknenin içini tamamen ziftle boyamıştı. Zift kurumuş, tekne tam istediği gibi olmuştu.

Artık başlayabilirdi.

Koyu mavi plastik kovayı, mezarlığın girişindeki çeşmeden, yarıya kadar suyla doldurdu. İçine kitreyi özenle boşaltarak, yoğurmaya başladı. Malzemeler oldukça para tutmuştu. Özellikle kitre. İki kişilik ebru teknesi için oldukça fazla kitre lazımdı ve kitrede hiç ucuz bir şey değildi. Bir daha bu malzemeleri alacak parası olmadığı için, oldukça dikkat etmeliydi.

Kovanın içindeki kitre büyüdü ve kıvama geldi. Hemen zaman kaybetmeden kovanın içindekini mezarın üzerindeki tekneye boşalttı. Ardından tekrar su doldurmak için koşarak çeşmeye gitti.

Tam dört saat kitre yoğurdu.

Kitre malzemesi bittiğinde, mezarın üzeri bir karış yüksekliğinde kitreyle dolmuştu. Yeterliydi.

Dünyanın en büyük Ebru Teknesi hazırdı.

Neş'et-i Sâniyye teknesi.

Esra'yla onun teknesi.

Zaman artık kaybolmuştu.

Dünya buzluktan çıkan bir kalıptı ve içindekiler donmuştu. Bu kalıbın sadece kalbi sıcaktı. O kalp, Esra İnci'nin mezarının başındaki adamdı.

Kavanozdaki kökboyalarından, aldığı büyük fırçalarla, mezarın içindeki kitrenin üzerine boyalar damlatmaya başladı. Buda artık yolculuğun başladığını gösteriyordu. Ebru teknesinde ikisi de vardı.

Esra artık konuşuyordu. Mutluydu. Sabırsızlıkla bekliyordu.

Boyalarla işi bitmişti. Kitrenin üzeri yeşil, kırmızı, mavi ve sarının tonlarıyla doluydu. Deniz, güneş, orman ve daha birçok yolculuk vardı.

Bir saate kadar hava kararacaktı. Bu yüzden acele etmeliydi.

Tenezzüh başlamıştı. Artık Ebru Teknesi boş değildi. Aslında hayatlarındaki hiçbir şey boş değildi. Bu yolculuklar bütün boşlukları dolduracak ve işe yaramayan her şeyi sindirecekti. İkisi de teknedeydi. Ama bir şey eksikti.

Karısının sadece sesini duyabiliyordu.

Malzeme çantasının içinden birlik insilün iğnesini çıkardı.

Esra'nın sesi neşeyle doldu.

İğneyi sol bileğinin dört parmak gerisindeki damarlardan birine soktu ve şırıngayı şarap rengindeki kanıyla doldurdu. Hiç zorluk çekmemişti. Oysa daha önce hiç kanını akıtmamıştı.

Şırıngadaki kanı ebru teknesinin üzerindeki muhteşem dünyaya fışkırttı. İğnenin ucundan çıkan sıvı, sağdan sola doğru bir şerit çizdi. Kandamlaları bu hayata, can veren birer yaşam gibi yerleştiler.

Karısının yüzünü yavaş yavaş seçmeye başlamıştı.

Ebru Teknesinin üzeri, sanki bir güneş huzmesinin etkisine girmiş gibi, daha bir aydınlandı. Esra'nın yüzü de daha bir belirginleşti. Ve içindeki duygular daha bir coştu. Hayat hızlı hızlı soluyordu.

Artık inanılmaz mutluydular. Esra yanındaydı. Onu görebiliyor, dokunabiliyordu.

Sonsuza kadar böyle yaşamak için yalvardı.

Yolculuk bitinceye kadar her şey çok güzeldi ama sonlara doğru Esra silinmeye başlamıştı. İlk önce telaşlandı. Her şeyin berbat olduğunu düşündü. Sonunda çözümü buldu. Yeni bir seyre çıkarak Esra'dan ayrılmamış olacaktı. Bu sefer daha uzun bir seyahat olmalıydı.

Yeniden yelken açması iki saati buldu. Yine şırıngayla damarlarından kan çekti. Bu sefer şırıngayı üç sefer doldurmuştu. Böylece sefer daha uzun sürecekti.

Üçüncü yolculuk ertesi sabah başladı. Bunun için neredeyse yarım kilo kan kullanmıştı.

Dördüncü yolculuk en güzeliydi. Çünkü geri dönüşü yoktu. Esra ve o, artık hiç ayrılmayacaklardı. Şırıngayla uğraşmadı. Bileklerini keserek tüm kanını Ebru Teknesinin içine boşalttı.

NEŞ'ET-İ SÂNİYYE Teknesi, En Güzel Yolculuğundaydı.

NEŞ'ET-İ SÂNİYYE: İkinci defa vücuda gelme. (Osmanlıca)

Not: Bana bu hikâyede, sanatını anlatan Kenan İnci arkadaşıma teşekkür ediyorum.

01.02.2001

HALİKARNAS BALIKÇISI

TURGUT'UN TOPLARI, AKDENİZ'DE GÜRLÜYOR

Turgutca kayığa varınca Eğribozlu Murat'ı, Tahtabacak'ı ve Tahtabacak tarafından Halikarnas'tan getirtilen üç delikanlıyı, yani Koca Yunusu, Sarı Hamit'i, Ateş Yaşar'ı karavellada buldu. Eğribozlu Murat, alabandaya dayanmış, çocuğu koynunda kıyıda gözlerini silen karısı Güllüye "Vallahi de billahi de inşallah yakında geleceğim! Ağlama be! Haydi eve dön. Evde canın sıkılırsa Turgutcagillere taşın" diye bağırıyordu. Fakat üzgün olduğu belliydi.

Tahtabacak da üzüntüsünü gizlemek için piştov patlatacakmış gibi kaşlarını çatıyor ve Turgutca'ya:

"Yaraya en etkili ilaç kantoron çiçeği yağıdır. Ben Emine bacıya toplattırdım ve kendi elimle kaynattım. Dikkat et de, gemi yalpa vururken, şişe kırılmasın. Unutma! Yalpada nişanı al, güverte dümdüz olunca kibriti fınya deliğine değdir" diye, bir türlü öğüdün ve sözün arkasını getiremiyordu.

On, on beş dakika sonra demir alma işareti verildi. Bir "Heyemola!" narası yükseldi. Tahtabacak acele ile çekilen sandalın içinde karaya götürülüyordu. Kaşları hâlâ çatık, sakalı titriyordu. Bir deniz türküsünün temposunda demir locaya alınıp bağlanıyor, gemi uçmak üzere olan bir kuşun kanat çırpması gibi yelkenlerini silkip açıyordu.

Rüzgâr kıyıdandı. Yarım saat sonra Sıralovaz arkadaki ufka alçak bir dağ kalabalığı halinde sindi. Turgutca yaradılışının özgür göğü altında serbestti.

Dünya artık onundu. Tuzlu rüzgârı, açık burun deliklerinden derin derin içine çekiyordu. Pupa yelken Çatal'ları, Leros'u aştılar. İskenderiye'ye doğru volta vurmaya koyuldular. Fakat rüzgâr, kesildi. Gemi, denizde bir gemi resmi imiş gibi günlerce kımıldamadı.

Turgutca, nöbetçi olmadığı zaman baştan kıça geziyor, her topu, her kaplama tahtasını, her iskarmozu ayrı ayrı muayene ediyordu. Bu arada gemidekileri de tanımıştı. Kendisi, Eğribozlu Murat, üç Halikarnaslı ve evvelce gemide bulunan yedi tayfayla on iki denizci oluyorlardı. Topçubaşıları denizci değil,

fakat kara topçusu idi. Gemi bir ambarlı idi. Başta ve kıçtaki dört büyük toptan başka her bordasında onar topu vardı. Bu toplardan başka kayıkta on beş kadar arkebüz vardı. Herkesin okları, yayları, kılıçları ve bazılarının fazla olarak baltaları, topuzları, kulaklı bıçak ve yatağanları vardı. En ağır savaş aleti, Halikarnaslı Koca Yunusun lobuduydu. Bu silah, iki ucu ağır topuzlu bir zincirdi. Yunus zinciri orta yerinden tutuyor ve iki topuzu başının üzerinde çark ettiriyordu. Fakat bu aleti kullanmak için Koca Yunus gibi iki buçuk arşın boyunda bir dev olmalı idi.

Denize açıldıklarından on gün sonra kıble rüzgârı almaya başladı. Gemi gene güneye doğru voltaya çıktı. Öğle vakti ufukta bir gemi görüldü. Yanaşılınca onun Sen Jan şövalyeleri tarafından zaptedilmiş olan ve şimdi kendileri tarafından kullanılan hem kürek hem de (kadırgaları gibi Latin yelken değil) tam yelken kullanan bir gemi olduğu anlaşıldı. Kerim Ağa, on iki denizcisini kamarasına çağırdı ve gemiye saldırmak fikrinde olup olmadıklarını sordu.

Koca Yunus hemen ortaya atılarak kendisi gemide bir başına da olsa hemen hücum edip evvel Allah kâfirin kayığını batıracağını o tok sesiyle ilan etti. Kendi dediklerine tamamen inandığı da söyleyiş tarzından besbelliydi. Onun meydan okuyucu heyecanının rüzgârına tutulan sekiz denizci de hemen ondan yana çıktılar. Turgutca, geminin boyuna göre, içinde birkaç yüz savaşçı olacağını, şimdi kıt rüzgârla hem yelkenlerini, hem de küreklerini kullanarak Kerim Ağanın kayığından daha güzel manevra edebileceğini söyledi. Bu taraflarda ve bu mevsimde kıble rüzgârının aksama doğru sertleşmesi ihtimalinin pek büyük olduğunu, bu takdirde Rodoslu geminin, küreklerini kullanamayacağını ve alt ambarda, su kesiminden az daha yüksekte olan borda toplarının lombarlarından dalgalar gireceği için onları da kapalı tutmak zorunda ve bundan dolayı da bordalarının alt toplarının muattal kalacağını söyledi. Bu duruma göre düşmana, olabildiğince geç vakit, uzak menzilden top ateşiyle dövüldükten, direkleri ve kürekleri kırılıp da alaşağı edildikten, savaşçısı çoksa, onlara da ağır zayiat verildikten sonra rampa edilmesi gerektiğini söyledi. Bu sefer bütün denizciler bir ağızdan ona hak verdiler. Turgutca:

"Daha uzaktayız. Ona akşam vaktinden önce yanaşmak istemiyorsak yolumuzu kısmalıyız. Yani yelkenlerimizi camadana vurup kısaltmalıyız. Fakat biz bunu yapınca düşman korktuğumuzu sanacak. Belki de o zaman geri dönüp bize saldırır."

Kerim Ağa: "Yelkenlerimizi toplamadan yolumuzu azaltmak için ne yapacağız?" dedi.

Turgutca, "Şunu bunu iplerle bağlayarak, arkamızdan denizde sürükleriz. Kayık bizi çoktan görmüştür, eğer bize saldırmak niyetinde olsaydı hemen yol bozar, üstümüze davranırdı. Düşman savaşmak istemiyor, belki de savaşçıları az," diye anlattı.

Koca variller ve ambar kapakları halatlarla sıkı sıkıya bağlanarak geminin kıçından denize atıldı. Onları suları köpürte köpürte çekiyordu. Geminin yolu hemen yarıya düştü.

İki gemi, yani Sen Jan şövalyelerinin haçlı bayrağını taşıyanı önde ve Kerim Ağa'nın sancak göstermeyen yelkenlisi yedi mil arkada, İstanköy'ün güneyinde, bin yüz metre yüksekliğindeki yalçın dağların eteklerini kıyılayarak batıya doğru gidiyorlardı.

Sen Jan tarikatının İtalyan şövalyelerinden Renato di Castel Fidardo, Patmos kalesinin üç aylık masraflarını karşılayacak olan sekiz yüz elli altın dukatı ve şatonun kumanyasını Rodos'tan Anunziata gemisine yüklenmiş ve Rodos'un Trianda iskelesinden uygun hava ile yola çıkmıştı. Yüz yirmi kürekçi forsadan başka, yalnız yüz elli savaşçı almıştı. Daha fazlasını almaya gerek yoktu. Çünkü şövalyeler oraların kıyılarını yakıp yıkarak ve denizde kendilerinden başka bayrak gezdirmeye kalkışanları hemen batırarak veya zaptederek dehşet salmışlardı. Sen Jan'ın haçlı bayrağını gören her gemi, yılıp kaçıyordu. Fakat daha fazla silahşor alması gerekseydi bile, şövalye Renato onları gene de almayacaktı. Çünkü her adada ve kıyının her önemli yerinde Sen Jan tarikatının kaleleri vardı. Dövüşmek zorunda kalmadan bunların birinden ötekine hoplamak pek kolaydı. Şövalye özellikle bu seferde kayığın pek kalabalık olmasını istemiyordu. Çünkü metresi Madamigella Maria del Piore de gemide bulunuyordu.

Gerçekten Sen Jan şövalyeleri bekâr kalmak yeminini alıyorlardı. Fakat bu bekârlık andları, sırf şövalyelerin tarikata vakfettikleri emlaklarının miras olarak evlatlarına geçmemesi içindi. Ne var ki Sen Jan şövalyelerinden önce Templiler şövalyelerini yıkmış olan sefahat, şimdi Sen Jan'lılarda yayılmaya başlamıştı. Başta "Grand Maitre"ler, hemen hemen hepsinin birçok metresleri ve bir sürü de piçleri vardı. Piçler, babalarını "amca" diye, babalar da piçlerini "yeğenim," diye anıyorlardı.

Şövalye Renato, geminin kıç kasarasındaki kamaralarını İtalyan ustalarına yaptırmıştı. Gemi kıçının bütün eni, birbirine açılan üç oda tarafından işgal ediliyordu. Savaşçılar ambarlarda birbirinin üzerinde sardalya istifi tıkılabilirlerdi. Fakat gemiye komuta edecek şövalyeye özgü geniş dairelerde dinlenme yer ve araçlarının hiçbiri eksik değildi. Çünkü orada şövalyenin, "amie"si, dairesi, bir komutana yaraşır vekar ve sadelikte değil, fakat hoppa bir kadının hoşuna gidecek yumuşak ipek yastıklar ve perdelerle, İtalyan üslubunda İtalyan lüksüylü süslenip püslenmişti.

Öğle vakti idi. Şövalye en geniş kamarasının bir yanına uzanmış, Maria del Piore ise uzun sarı saçlarını çözmüş, ayakta duruyordu. Şövalye:

"Bu sıcak havada neden elbisenle, rahatsız oluyorsun güzelim? Soyunsana!" dedi.

Mariya da elbiselerini, birer birer çözüp yere düşürmeye başladı. Nihayet, tek örtüsü, kalan saçlarıyla dineliyordu. Şövalye el çırparak alkışladı.

"Bravo! Bravo, proprio L'Afrodite di Boticelli." -Aferin, aferin, tıpkı Botiçelli'nin Afrodit'i- dedi.

Tam o sırada kapı çalındı. Şövalye, her ne sebeple olursa olsun rahatsız edilmemesini sıkı sıkı tembih etmişti. Hangi edepsiz çalıyordu? Şövalye, Meryem Anaya ve dişi veya erkek ne kadar havari ve azize varsa topuna da bastı küfürü, sonra kadına "Siz rahatsız olmayınız, ben öteki odamın kapısından konuşurum," dedi.

Dışarı çıkınca geminin ikinci subayı, ne milletten olduğu belirsiz bir geminin arkalarından pupa yelken gelmekte olduğunu söyledi. Şövalye dişlerinin arasından küfür ede ede yukarıya çıktı ve iki tayfanın dürbünlerle direk uçlarına çıkmalarını emretti. Gemiciler direğe tırmandılar. Şövalye yukarıdaki gemicilere iki avcunun arasından bağırarak, geminin ne milletten olduğunu sordu. Ta yukarıdan bir ses:

"Karavellaya benziyor!" diye cevap verdi.

"Bayrağı ne?"

"Görünmüyor!"

Şövalye, "Bu fena işte!" dedi. Sinirli sinirli şimdi kılıcının sapındaki sırmalı saçakları, sonra bıyık ve zımba sakalını çekiştirdi. Sonra yanındakilere, "Çatışacağız galiba!" dedi. Yukarıya, "Yolu nasıl?" diye sordu. Yukarıdan, "Bizden yollu" diye cevap verildi. Cunda yelkenlen de dahil, ne kadar yelken varsa hepsinin açılmasını emretti. Yelkenler açılınca direkleri öne eğildi. Gemi sulara daha fazla yaslandı. Biraz sonra arkalarından gelen gemi iyiden iyiye gözükmeye başladı. Şövalye, "Amma da yollu şey yahu! Dövüşmek zorunda kalacak gibiyiz. Topları hazırlayınız, herkes yerine," diye emirler vermeye başladı.

Her topun başına dörder topçu, ikişer barut taşıyıcı toplandı. Gemi marangoz ve marangoz çırakları, kırılıp çatlayacak yerleri onarmak üzere aletleriyle yerlerine geldiler. Savaşçılar, savaş güvertesinde toplandılar, sekiz dokuz kişi de ellerindeki kum dolu kovalardan güvertelere kum serpiyorlardı. Bundan amaç gemiciler çıplak ayakla koşarken ayaklarının, dökülen kanlar dolayısıyla kaymaması idi.

Şövalye Renato aşağıya indi ve Maria del Piore'ye, "Ah dostum, kısa bir süre için top sesleriyle rahatsız olacağa benziyorsunuz. Fakat önemsiz bir iş, yarım saat içinde hallediveririz; ondan sonra denizde sevişmenin, karadakinden daha hoş olduğunu birbirimize ispata devam ederiz," dedi.

Sonra yanıbaşındaki kamarasına geçerek zırhlarının giydirilmesi için uşağını çağırdı. Zırhlarını giydi. Miğferlerinin tepesinden, Castel Fidardo hanedanının simgesi olan koca bir gümüş kuğu, boynunu yukarıya uzatıp öne bakıyordu.

Halis Milano çeliğinden yapılma zırhlarını giydikten sonra gene dışarıya çıktı. Fakat peşlerindeki kayık pek arkalarında kalmıştı.

Şövalye yanındakilere:

"Galiba fazla yelken açmakla bu oyun bozan kayıktan uzaklaşıyoruz. Bize yetişemeyeceği anlaşıldı. Savaşmak zorunda değiliz, herkes yerli yerine dağılsın," dedi ve aşağıdaki Maria del Piore'nin yanına indi.

Kerim Ağa'nın karavellasının yüksek kıç kasarasından Turgutca, ilk avına bakan genç kartal gibi kara ve derin gözlerini Rodoslu gemiden ayırmıyordu,

içindeki deniz kurdu yavaş yavaş uyanıyordu. Zekâsı ve duygusu, o Rodoslu gemiyi zaptedeceğini kendisine müjdeliyordu.

"Zaptedeceğini" yani, "kendisinin zaptedeceğini," dedik. Çünkü Turgutca'da kanun ve itaat nedir bilmez serazad insanların gözlerini hayranlıkla kamaştıran, onların güvencini hemen kendi şahsına bağlayan, yaradılış vergisi bir hüner, bir bilgi ve duygu vardı. Dimağının ve gönlünün bu büyüsü, başkalarının zaafını bile kendi iradesine göre yuğurup onlara en faydalı şekli veriyor ve başarıyı onların binlerce elleri, sanatları ve cesaretleriyle sağlıyordu. Turgutca kayığa birkaç hafta önce pek genç bir tayfa, bir gemici olarak girmişti. Fakat şimdi görünüşte gene bir gemici kalmış olmasıyla beraber, gerçekte karavellanın rütbesiz ve unvansız reisi idi.

Turgutca, Rodosluya bakar dururken, birdenbire gülümsedi. Yanında duran Eğribozlu Murat'a:

"Herif bizden korkuyor. Cunda yelkenleri fora etti. Rüzgâr da gitgide koyuyor. Bu gemi, ya Leros Adasındaki veya Patmos'daki kalelere gidiyordu. İstanköy burnunu dolaşır dolaşmaz dalına binmeliyiz," dedi.

Güneşin batmasına bir buçuk saat kalınca Rodoslu, İstanköy'ün batı burnuna bir buçuk mil kadar yanaşmıştı. Kerim Ağa'nın gemisi ise onun iki buçuk mil arkasından geliyordu. Turgutca, Kerim Ağa'dan denizde sürüklenmekte olan ağırlıkların yarısının kaldırılmasının rica etti. Kerim Ağa'ya:

"Rodoslu burnu dolaşır dolaşmaz artık bizi göremez, o zaman geri kalan ağırlıkları da kaldırırız. Herif burnu dolaştıktan bir çeyrek saat sonra biz de ona yakın mesafede burnu dolaşır ve meydana çıkar ve birdenbire ateş açarız," dedi.

Biraz sonra Rodoslunun pruvası kuzeye doğru döndü. Turgutca, "Rüzgâr gitgide canlanıyor. Şimdi o burnun karantisine düşecek. Yolu kesilecek, biz ise tam yolla gideceğiz," dedi. O sırada Rodoslu burnu döndü. O zaman geminin kıçındaki bütün ağırlıklar kaldırıldı. İskele kıç omuzluğundan rüzgârı alan geminin baş sancak omuzluğu köpüklere gömülüyordu. Turgutca bir topçuların başına, bir Kerim Ağa'ya ve bir de serdümenin yanına koşuyordu, âdeta geminin canı olmuştu. Serdümene:

"Burnun ucuna varır varmaz yekeyi birdenbire sancağa bas. Ben doğdum doğalı Sıralovaz'dan dikkat ederim. Burun sivridir. Şimdi de burnun iki yanında doğu rüzgârı esiyor. Burnu bir de kavanço edersen, burnun alt tarafında rüzgârdan aldığımız hızla yürür, burnun üst tarafındaki rüzgârı kaparız. Oysa adanın karantisi burnun açığına vurur; Rodoslu da mutlaka o karantinin rüzgârsızlığı içindedir. Çünkü burnu açıktan dolandı," diyordu. Serdümen bu genç korsanın dediğini doğru buluyordu: Ona "Sen merak etme, öyle yaparız, yalnız topçularımızın nişancılığına pek bel bağlayamıyorum," diyordu.

Bu sefer Turgutca, Kerim Ağa ile birlikte topçuları gezdi. Baş kasaradaki ve iskele bordasındaki toplara zincir takıldı. Sancak bordasındakilere de gülle kondu.

Aradan çok geçmeden burna varıldı. Serdümen tam istendiği gibi dümen kullandı. Rodoslu birdenbire göründü. Görünmesiyle beraber Kerim Ağa'nın baş kasarasındaki toplar ateş açtı. Fakat bu ateşte isabet yoktu. Turgutca hemen baş kasaraya koştu. Topçu - elinde yanmış kibrit,- yamak, çırak ve savaşçılara:

"İnsan işbaşında iken konuşulmaz. İki keredir ateş ediyorum da vuramıyorum. Karışmayın hele siz," diyordu. Alnından terler akıyordu. Turgutca'yı görünce, gözlerinde bir sevinç parladı. Ona:

"Sen, gündüzün gözlerinin iyi gördüğünü söylüyordun. Şimdi ispat et bakalım," dedi.

Top dolu idi. Turgutca nişan aldı. Daha gemi burnun üst tarafındaki rüzgârı alamamıştı. Fakat rüzgârsız dalgaların üzerinde ağır ağır sallanıyordu. Turgutca top lombarlarından dikkatle düşmana bakarak, elindeki kibriti yavaş yavaş topun falya çanağına yanaştırıyordu. Herkes pür dikkat, göz kapaklarını bile kıpırdatmıyordu. Uyumakta olan koca top nerede ise uyandırılacaktı. Turgutca kibriti değdirdi. Topun ağzından ta uzaklara alev sıçradı. Koca top geri tepti ve zincirlerini şakırdatarak tarttı. Havayı yıldırım gibi yarıp uçan zincirler, Rodoslunun grandi direğini güvertenin biraz üstünden alaşağı etti. Gabya sereni, denize düşürken küreklere çarpıp sancak küreklerinin çoğunu saman çöpü imişler gibi kırdı. Bunu görenler bir mucizeyi seyretmekte olduklarını sandılar. Topçu hüngür hüngür ağlayarak Turgutca'yı alnından öptü. Turgutca gülerek ve ortadaki topun yanı başlarındaki iki topa işaret ederek, "Bunlar hazır mı?" diye sordu Hazır olduklarını duyunca onların da başına geçti. Çıraklar, ağzından hâlâ duman çıkan topu temizleyip silmeye koyuldular. Turgutca gene kibrit elde nişan alıyordu ve nişanı yalnız gözleriyle değil, gönlü ile ve bütün varlığı ile alıyordu. Öyleki; gözlerini kapasaydı bile düşmanı hemen hemen gönül arzusu ve o arzunun arayışı ile vuracak gibiydi. Toplardan gene alev dilleri fırladı. Bu sefer pruva direğinin üst çubuğu denize uçtu. Turgutca oradakilere:

"Siz doldurunuz. Gemi dönüyor, ben iskele bordasındakilere koşup geleceğim," diye bağırdı.

Bu arada düşmanın bordasında da birbiri arkasına duman bulutlan fırladı. Birkaç zincir parçası karavellanın sağında solunda, denizden minare boyu köpük sütunları kaldırdı. Kalkan sular bir an uzun uzun fısıldayarak denize düşüyorlardı. Turgutca içinden, "bunlar da galiba kuturu top atıyorlar," diye düşündü.

Rodoslu rüzgâr tarafından yavaş yavaş açığa sürülerek artık karantiden çıkmış, dalgaların arasında inip çıkmaya başlamıştı. Burnun üst tarafından, yani Sıralovaz'la İstanköy arasındaki kanaldan şiddetle esen rüzgâr, gündüzün Gökova körfezinde toplanmış olan buğuları bulut bulut batıya sürüyordu. Karavellanın istediği gibi manevra etmesine karşılık Rodoslu zelzeleye tutulmuş koca bir ahşap yapı halinde yuvarlanıyordu.

Güneş battı. Top ateşi, sisler ve denizin dalgaları üzerinde fişekler gibi aksediyor; üzerlerini kıpkızıl aydınlatıyordu. Her gürleyişin aksinde, etraftaki dağlar bir bir cevap veriyorlardı.

O gece uzakta, Karabağ kuyılarında Turgutca'nın anasının işitip de, fırtınada şimşek sandığı gürültüler, Turgut Reis'in kendi eliyle düşmanın üzerinde birbiri arkasına boşalttığı güllelerdi.

Düşman pek fena hırpalanmıştı, fakat karavella da bu işten tamamen hasarsız çıkmış değildi. Gerçi yelkenlerinin hiçbiri koparılıp tamamıyla denize uçmuş değildi, fakat bazıları rüzgârı tutmayacak surette kalbura dönmüş, çarmık ve apli iplerinin çoğu da koparılmıştı. Bundan başka beş altı şehit ve on kadar da gazi vardı.

Güneş battıktan iki üç saat sonra karavella, Rodoslunun rüzgâr üstünden gelerek, büyük çatırdıyla onu rampa etti. Rodosluların maneviyatı bozulmuştu. Fakat karavellanın yanaşmakta olduğunu görünce sancak alabandalarında cesaretle toplandılar ve gemi yanaşınca hücuma kalkıştılar. Top sesi kesilmiş, artık oklar ıslık çalarak uçmaya, arkebüzler de patlamaya başlamışlardı. İki taraf boğazlaşırken, yukarıda gökte başka bir olay oluyordu. Kopmuş olan direk ucundan sarkan iplerin uçları direk sahanlığına alınmıştı. Turgutca ile dokuz denizci (şehit oldukları takdirde gemiyi kullanmaları için iki denizciyi geride bırakmışlardı) ve çevikliklerine güvenilir birkaç da savaşçı, bu iplerin uçlarına tutunarak ve sahanlığın kenarına bir tekme vurarak, saat rakkasının ucundaki ağırlıkmış gibi sallanınca, aşağıda dövüşen düşmanın başları üzerinden geçip onların arkasına, yani Rodoslunun güvertesinin iskele tarafına düştüler.

Bunların ilk işleri forsa vardiyalarını bulmaktı. Bunların bulunmalarıyla haklarından gelinmeleri bir oldu. Bellerindeki forsa anahtarlarının ele geçmesiyle, forsaların çözülmesi de gecikmedi. Kürek çekmekle pazıları çelikleşmiş forsalar, kendilerini serbest bulunca zincir parçaları, demir çubukları gibi ellerine geçirebildikeri ağır şeylerle ve denizcilerle birlikte düşmana arkadan hücum ettiler.

İşte o zaman Koca Yunusun lobudu, bir ölüm feleği kesilmiş ve şövalye Renato di Castel Fidardo'nun miğferine yanlamasına değince, halis Milano çeliğinden olan miğferden kıvılcımlar savrulmuş ve Fidardo hanedanının simgesi gümüş kuğu, soluğu Arşipel'in otuz kulaç derinliğinde almıştı. Gece ortasına doğru silah şakırtısı da sustu.

Bu savaşın sonunda karavellanın eline ganimet olarak geçenler şunlardı. Fena yaralanmış olan Anunziata gemisi ve onun biri dört tonluk ve biri bir tonluk sandalları, yirmi üç top, sekiz kadar top güllesi, on yedi varil barut, yeni yedek yelkenler, bir sürü halat, gemi tamiri için gerekli aletler. Forsalardan başka seksen iki tutsak (ki bunların arasında yaralı olarak Renato di Castel Fidardo ile Maria del Piore de vardı), kılıç, balta, piştov ve arkebüz gibi bir sürü silah, Patmos kalesine gönderilmekte olan sekiz yüz elli altın dukat, bir sandık dolusu deri üzerine yapılmış haritalar, cetveller, pergeller ve pusulalar.

Anunziata gemisiyle topları, gülleleri, barutları, yedek yelkenleri ve iki sandalı hep Kerim Ağa'nın payına düşüyordu. Ganimetin arta kalanı gemi sahibi, kaptanı, savaşçıları ve denizcileri arasında paylaşılacaktı. Kerim Ağa yararlılığı dolayısıyla Turgutca'ya -Öteki savaşçılar ve denizcilere kıyasla- daha

büyük bir pay ayırmak istiyordu. Turgutca biri büyük top ve on varil barutla, harita, pusula ve pergelleri ihtiva eden sandığı istedi ve asıl ganimetten pay almaları reddetti. Kerim Ağa, "Bu topları nereye götürecek ve ne yapacaksın?" diye sorunca, Turgutca da:

"Seferimiz hayırlısıyla sona ersin, söz Çeşme'ye dönerken, onları Gökova körfezinde bir adaya çıkarırız," dedi.

Kerim Ağa, Turgutca'nın istediklerinin hepsini kendisine bağışladı ve hatta üstelik de para ve başka ganimetlerden payına düşeni kendisine verdi.

Gece ortası sona eren savaşımın ertesi şafağı kuvvetli bir kuzey rüzgârı almıştı. O sularda beklemek tehlikeli olurdu. Çünkü top sesleri İstanköy ve Halikarnas'taki Petronium (sonradan Bodrum) kalelerinde duyulmuş olabilirdi. Bu takdirde oralarda savaş gemileri bulunuyor idiyseler, onların keşfine çıkacakları muhakkaktı. Diğer taraftan Yavuz Sultan Selim, Avrupa deniz kuvvetleriyle barış halinde olduğu için Osmanlı sularında korsan gemilerinin gezmelerini pek hoş görmüyordu. İşte bundan dolayı Anunziata'daki toplar, malzemeler ve forsalar çarçabuk karavellaya taşındı. Düşman gemisinin yedek yelkenleriyle karavellanın yelkenleri onarıldı. Anunziata gemisi gayrimeskûn Pserimo Adasının kıyısında on kulaç suda batırıldı. Sonra Rodos'un batı açıklarına dümen tutuldu. On iki saat sonra Rodos Adası karavellanın iskele açığında ufukta eriyip kayboldu. Fakat kuzey rüzgârı kesilerek deniz cam gibi dümdüz kaldı. Beş gün beş gece rüzgâr beklenildi. Bu esnada hiçbir taraftan yelkenli görülmedi.

Fakat bu beş gün tamamen olaysız geçmedi. Forsaların arasında otuz beş kadar Türk ve bir de ihtiyar bir Endülüslü vardı. O Kerim Ağa'ya çıkarak kollarını, göğsünü ve dizlerini gösterdi. Bileğinden dolana dolana omzuna çıkan derin bir yaranın izleri vardı. Göğsü ve kalçaları da delik deşik edilmişti ve "Görüyorsunuz ya, işte bunlar Bilinsiye (Şimdi Valencia) Engizisyon mahkemesinin emriyle yapılan işkencelerin izleridir. Bu yaralar şimdi kapanıp iyi olmuşlardır. Fakat o işkencelerin gönlümde açtığı yaralar hiç kapanacağa benzemiyor.

Biz iki kardeş Bilinsiye'de deniz haritaları ve 'Beytüibrah'lar, -Siz onlara Türkçe pusula diyorsunuz- yapıyorduk. Bizim yaptığımız haritalar dünyanın en güzellerindendi. Hatta Vasco do Gama adında biri, adam göndererek bizden Hindistan'ın haritalarını aldı ve oraya gitti. Haritalarda tül ve arz hatları sık sık gösterilmişti. Evet, bu harita ve pusulaları satmak için yapıyorduk. Fakat asıl amacımız bilgimizi çoğaltmak, araştırmak, her an ortaya daha mükemmel eserler koymaktı. Buluşlarımızı Tetuan'daki Bahriye Mektebine bildiriyorduk. Maddeten sıkıntı çekiyor idiysek de, gene işimizden zevk alıyorduk. Fakat İspanyollar şehri ele geçirdiler, birçok kadın, çoluk çocuğu gözlerimizin önünde kestiler. Geceleri şehir varoşlarına çakallar ve köpekler uluyarak geliyorlar ve insan kafataslarını kıtır kıtır yiyorlardı. Bizi -yani ben ve kardeşimi- öldürmediler, bize, siz haritalar, pusulalar yapacaksınız, dediler. Keşke öldürselerdi. Fakat Hıristiyan olacaksınız, dediler. 'Kabul edemeyiz. Biz dinimize inanıyoruz, nasıl olur da inanmıyoruz deriz?' dedik. Bizi damla işkencesine koydular. Başlarımızı tıraş ettikten sonra, dimdik olarak bir duvara bağladılar. Başımıza kısa aralıklarla bir su damlası damlıyordu. Yarım saate varmazdan önce

her damla, sanki tepemize indirilen ağır bir balyoz gibi, başımızı ağrıtıyordu. Keşke balyoz vursalardı, bir vuruşta ölür kurtulurduk. Ben dayandım, fakat kardeşim çıldırdı, bağıra bağıra öldü. Sesi hâlâ kulağımda.

Ondan sonra bana başka başka işkence aletleri tatbik ettiler. Bakınız din kardeşlerim. İşte hâlâ utanıyorum. Siz beni bağışlayın. İşte ondan sonra hayatımın tek amacı İspanya'dan kaçmak oldu. Beş ay sonra idi. Yaralarım henüz kapanmıştı. Osmanlı korsanları bir akın yaptılar. İşte o zaman yakayı kurtardım. Onlara harita yaptım. Onların da Piri Reis tarafından yapılmış haritaları vardı. Beş altı yıl beraberce denizlerde gezdik. Kemal Reis'in bir kalitasında odabaşı (ikinci kaptan, haritayı pusulayı kullanır) idim. Cebelitarık'ı aşıp Atlas Okyanusuna daldık. Kanarya Adalarına vardık. On dört gemi olarak dönüyorduk. Korkunç bir fırtınaya tutulduk. Birbirimizi kaybettik. Bizim gemi Portekiz kıyılarına çarptı. Birkaç kişi kurtulduk. Fakat tutsak olduk.

Portekizli San Jan şövalyelerinin birisi beni forsa olarak Rodos'a götürdü. İşte şimdi buradayım. Odabaşıya ihtiyacınız varsa, size hizmet edeyim. Bu suretle kumanyanızı boşu boşuna yememiş olurum," dedi.

İşte bu adam Turgutca'nın arayıp da bulamadığı bir kimseydi. İkisi de harita ve pusulaların üzerine saatlerce abanıyorlardı. Turgutca okuyup yazmayı öğrenmek için değil, fakat haritaları öğrenmek için Endülüslü odabaşından Türkçe okuma yazma öğreniyordu.

Bu rüzgârsız günlerde gemide bir de cinayet oldu. Forsalar arasında ağır suçlar işlemiş birçok İtalyan ve İspanyol ve Portekizli vardı. Bunlar Papa tarafından Sen Jan tarikatına hediye edilmişlerdi. Bunların hepsi de ambara tıkılmışlardı. Maria del Piore de Anunziata'nın kaptan köşkünde bulunduktan sonra sorguya çekilmişlerdi. Kadın, Renato di Castel Fidardo'nun ölmediğini anlayınca, onun sevgilisi olduğunu, şövalyenin onu ve kendisini kurtarmak için büyük bir toplamı bulan bir diyeti vermeye razı olacağını söylemişti.

Bunları söylerken Maria del Piore, önceleri fahişelik etmiş olduğunu gizlemişti. Çünkü kendisine göre, Şövalye Renato ile evlenebilmesi ve böylelikle İtalya'nın en onurlu bir sigortası olabilmesi için bir kadında varlığı elzem olan bütün vasıflara malikti.

O zamanın ruhani kanunlarında ve sosyal geleneklerinde yan rahip olan Kont Renato'nun -el verir ki karısını 'dostum' ve ondan olacak çocuğu da 'yeğenim' diye ansın- Maria ile evlenmesine bir engel yoktur. Evet fahişeliği büyük bir engeldi. Fakat bunu kont bilmiyordu. Hem de şu da vardı. Bu engel, o zaman Avrupa'sında en yüksek mevkilere çıkmış olan kadınlar tarafından hiç yokmuş gibi aşılmıştı. Zaten bu kadar anlı şanlı bir şövalyenin metresi olmak bile, genelevlerinin büyük bir kısmının atlatılmış olduğunu gösterirdi. Fakat bittabi Cenova'nın genelevlerinin ürünü olduğunun kont tarafından bilinmemesi daha iyi olurdu. Zaten nereden bilecekti de? Kerim Ağa, Maria'yı sorguya çektikten sonra, onu da öteki Hıristiyan tutsakların bulunduğu ambara göndermek üzere emir vermişti. Fakat kadın kontun yanına gitmek istemişti.

Ne var ki kont, Koca Yunus'un lobudundan dolayı ağır yaralı olduğu için ambarın yanında bir çeşit kiler gibi kullanılan ve şimdilik boş duran bir kamaraya konulmuştu. Kendisine baksınlar diye yanına da (yaradan, bereden çakar olduklarını ileri süren) Escarmuccio ve Graffiacan adlı iki forsa verilmişti. Maria içeri girer girmez, Graffiacan'ın gözleri hayretten yuvalarından uğrar gibi olmuştu.

'Sen ha? Sen? Vay gidi orospu!' diye bağırmıştı.

Kadın ufak bir sarsıntıdan sonra kendini toplamış, Escarmuccio'nun yanına sokularak, 'beni bu caniden kurtarınız!' diye yalvarmıştı. İriyarı ve güçlü kuvvetli bir adam olan Escarmuccio bu güzel kadının gelip de sıcak sıcak göğsüne sokuluşundan pek hoşlandı. Kadın, onun koltuğunun altına sığınırken, sözümona korkudan gelen bir farkına varmazlıkla, kalkmış olan etekliğini indirmeyi ve bembeyaz kalçalarını örtmeyi unutmuştu. Graffiacan Escarmuccio'ya:

'Sen bunun ne tehlikeli bir orospu olduğunu biliyor musun? Cenova lağımlarından çıkma bir genelevde iken oraya gelen denizcilerin parasını çaldığı için birkaç kere hapishaneye girdi. Ben o sıralarda hapishane gardiyanı idim. Sonra işi büyüttü. Bir gece geneleve gelen bir tüccarı öldürüp parasını alıp kaçtı. Fakat yakalayıp hapishaneye getirdiler. Birkaç gün sonra muhakeme edilecekti. Her gece gardiyanlar içinden birimiz hapishanede nöbetçi kalıyorduk. Nöbetçi olduğum bir akşam, bana çarşıdan şarap almamı söyledi. Parasını ver dedim. Bana bolca para verdi. Eh, malum ya, zengin değiliz. Şarabı alıp ona getirdim. Gene gece nöbetçisi olacağım bir gün, beni hücresine çağırdı. Bana geçen hafta getirmiş olduğun şarap hiç iyi değildi. Bugün daha iyisini getir, hem de bana ipekli bir elbise al, dedi. Ben, peşin parayı sökül dedim. Bana, ne merak ediyorsun, parasını veririm, yalnız sana bir diyeceğim var. Sana bunca para verdikten sonra döşeğimde tahtakurusu bulunmamalı, değil mi? dedi. Kan tepeme sıçradı. Ben hırsız mıyım yahu? Çarşaflarını evde yıkatıp getiriyordum. Tahtakurusu olamaz, şilte yepyeni, çarşaflar kar gibi beyaz, tiril tiril, dedim. O zaman ne yapsın istersin? Tahtakurusu olmasa kaşınır mıyım? Bak ısırdıkları yerleri sana göstereyim dedi. Çarşafların altından ayağını, bacağını, budunu çıkardı ve kalçasının iç tarafını göstererek muayene etmemi söyledi. Eh! Ben de haremağası değil, erkeğim a. Kalçasında ne tahtakurusu , ne de pire ısırığı görmedim!... Hele biraz daha kaldır da bir bakalım, ısırık var mı? dedim. Fakat kaltak bir silkinişte etekliğini indirdi. Bana, sen göremiyorsun ama, ben kaşınıp duruyorum. Sen bol bol şarap, bir de elbiseyi getirirsen ben sana borcumu öderim, dedi. Kanım tepemde fırıl fırıl dönüyordu. Fakat kendime, aklını başına topla Graffiacan, yoksa hapı yutarsın, dedim. Ama işte bacağını o zaman bana gösterdiği gibi şimdi de sana gösteren şu kaltağa, sen ilk önce paraları say. Hapishanede veresiye yoktur. Buranın töresi böyle, dedim. Ondan sonra sana elbiseleri alırım, dedim. Doğrusunu söylemek gerekirse bu kadının ne demek istediğinden emin değildim. Ondan neler umduğumu da belli etmek istemiyordum. Bana getirdiklerinin ilk önce değerini ödeyeceğim, zaten bugün keyfimce ödemenin iştahlısıyım. Birkaç da şerbetli pastalar getir. Burada gece bile sinekler eksik olmuyor, pastaları duvarlara çarparız da sinekler üzerlerine toplanırlar. Bizi rahatsız etmezler. Şarap bol olsun, unutma ha! dedi. Eh! Neşelendim doğrusu. Tok tok güldüm. Ne eşekmişim. Ben de tıpkı vızıldayarak şekerli bir lokmadan ayrılmayan sineğe benziyordum. Ona istediklerini getireceğimi ve akşam bütün hücreleri kilitledikten

sonra kendisine uğrayacağımı söyledim. Ayrılırken arkamdan gene, şarabı iyisinden al! Elbiseleri de unutma! diye bağırdı. Gece olunca bütün koğuşları kilitledim. Bunun hücresine vardım. İçtik, eğlendik. Hakikaten de çok iyi bir şarap almışım ki, bir aralık kendimden geçmişim. Eyvah kuş kafesten uçmuştu. İşte bu kaltak, beni sarhoş edip sızdırdıktan sonra, belimden anahtarları almış, getirdiğim elbiseleri giymiş. Kapıdaki nöbetçiyi de aldatmış. Bu sefer onun yerine ben mahkemeye çıktım. Yediğim dayağı bir ben bilirim, bir de Allah! Beni on sene forsalığa mahkûm ettiler. Beş yıldır kürek çekiyorum. Şimdi de kurtulduk mu sanki? Kim bilir bu Türkler bizlere neler edecekler? A kaltak, madem ki kaçacaktın, beni de uyandırsaydın ya! Birlikte kaçardık," diye ateşli ateşli anlatıyordu. Maria'nın bütün derdi, bu sözlerin yaralı kont tarafından duyulmaması idi. Âdeta, onu kendinden geçecek bir surette yaralayana karşı şükran duyuyordu.

Bunlar anlatılırken Maria, Escarmuccio'ya gövdesinin sıcaklığını iyice duyuracak surette sokuluyor ve kulağına sık sık "yalan söylüyor, yalan söylüyor, namusuma tecavüz edecekti, onun için muhakeme edildi" diye fısıldıyordu.

Elinden gelseydi Graffiacan, Maria'ya saldırıp onu boğacaktı. Lakin Escarmuccio'nun sözlerine hiç iltifat etmemekte olduğunu görüyordu.

O gece hava sıcaktı. İpince bir yeni ay batı ufkuna yavaş yavaş batmıştı. Aşağıda sıcaktan bunalan bazı korsanlar ve savaşçılar, döşeklerini alıp güverteye çıktılar. Halikarnaslı Ateş Yaşar dimdik dümende idi. Birdenbire Koca Yunus'un yattığı yerin altında bir kadının, "imdat, namusuma tecavüz ediyorlar, canıma kıyıyorlar!" diye çığlığı geceyi kamçı gibi biçti.

Koca Yunus, "Bu ne? Bu kadın ne söylüyor?" diye ayağa fırladı. İtalyanca bilenler tercüme ettiler. Koca Yunus'la birçok savaşçı, aşağıya davrandılar. Kadınlar Escarmuccio'yu tutarak Kerim Ağa'ya götürdüler. Tatlı uykusundan uyandırılan Kerim Ağa, onların Endülüslü odabaşıya götürülmesini, neler yapılacağını onun bildiğini söyledi.

Önde Koca Yunus, arkada birkaç kişinin arasında Maria, onun da arkasında birçok savaşçının arasında Escarmuccio, odabaşının kamarasına doğru yürüdüler.

Odabaşı ile Turgutca, ellerinde pergeller ve cetveller, beziryağı kandilinin ışığında bir haritanın üzerine çömelip daireler çiziyorlar, kerterizler alıyorlardı. Kamaraya Koca Yunus girdi. Gördüklerini anlatmaya başladı.

"Ben tam ambar kapaklarımı (göz kapaklarımı) kapamıştım ki, gâvur zennesinin sesi 'Alesta tiramola! Diriça bomba!' gibi çığlık saldı.

Ben ne demek istediğini sancak ve iskelemdeki arkadaşlara sordum. Kadına tecavüz ediyorlarmış, o da bağırmış. Biz koşarak odasına vardığımızda kadının yanında, Escarmuccio adlı, ayı gibi bir gâvur vardı. Gözleri kan çanağına dönmüş, elindeki kamanın ucundan omzuna kadar al kanlara belenmiş, babası tutmuş derviş gibi ortada zıp zıp hopluyordu. Pruvasının iskele omuzluğuna (yüzünün sol yanağına) bir tek tokatla aklını başına getirdim. Herifte kama çıktığına

göre, bunlar iyi yoklanmamış demektir. Sonra tokatlamış olduğum koca gâvurun önünde, onun bıçakladığı adam yatıyordu. Herif o kadar çusu yapmıştı ki (kan kaybetmişti ki) çoktan öteki dünya burnunu kavanço etmişti. (Öteki dünyaya göç etmişti.) İşte benim gördüğüm bu kadar."

Endülüslü, Maria'nın kamaraya girmesini söyledi. Graffiacan'ın yarasından akan kanların üzerinde yürümüş olduğu için Maria'nın çıplak beyaz ayaklarının altların kıpkırmızı kandı ve kamarada kıpkırmızı kan lekeleri bırakıyordu. Ona eşiğin dışında durması emredildi.

Maria, heyecanlı bir sesle "tam uykuya vardığım zaman", Escarmuccio'yu göstererek, "işte bu adam namusuma tecavüz etmek üzere üstüme davrandı." Bunu duyan Escarmuccio, küfürler ederek, "yalan söylüyor. Ben, herifi öldür de sana teslim olacağım, dedi ben de öldürdüm," diye bağırdı. Maria, "Hayır, bu tecavüz etti. Graffiacan beni korumaya kalkıştı. O zaman bu adam ona kamasını sapladı," dedi. Endülüslü, Koca Yunusa "Kontun karısı olduğunu ileri süren bu karıyı gene kocasının yanına götürün. Ona baksın. Bu herifi de zincire vurup öteki esirlerin arasına koyun. Bunların arasındaki namus ve cinayet davaları bizi ilgilendirmez," dedi. Sonra Escarmuccio'ya dönerek İtalyanca "bak, buradaki düzeni bir daha bozarsan, hemen seren ucunda sallanırsın. Sana değil, seni asmakta kullanılacak ipe acırım" dedi.

Oradakilere "götürün bunları!" diye emretti. Gene Turgutca ile birlikte haritaların üzerine eğildiler.

Ertesi günü sabahleyin rüzgâr kuzeyden mavi mavi esmeye başladı. Anunziata'nın yedek yelkenlerinin bezi ile onarılan karavellanın donanımı güneşte pırıl pırıl parlıyordu. Gemi İskenderiye yolunu tuttu. Gemiye Turgutca komuta ediyordu. Bir aralık Endülüslüye, "Bu ustalığı sizin sayenizde elde ettim," dedi.
Oda:

"A oğlum, anladığıma göre Anunziata ile savaşı sen yönetmeseydin, ben daha hâlâ o geminin forsa koğuşunda kürek çekmekte olacaktım," diye cevap verdi.

Gemi İskenderiye'ye varınca Kerim Ağa getirdiği eşyayı kârla elden çıkarttı ve tutsakları da tutsak pazarında iyi fiyata sattı. Çeşme ve İzmir'e götürmek üzere, orada hurma ve başka mahsulleri gemiye yükletti. Turgutca da Endülüslünün yardımıyla Sıralovaz'dan getirdiği kılıçları satıp savdı. İskenderiye, Oruç ve Hızır Reis'lerin Kuzey Afrika kıyılarındaki basanlarının öyküleriyle çalkalanıyordu.

Her ne kadar Kerim Ağa'nın işleri bitmiş ve gemi de yüklenmiş bulunuyor idiyse de, artık tamamen iyileşen Kont Renato di Castel Fidardo ile Maria'nın fidyei necatlarının (kurtuluş akçalarının) İskenderiye'ye varabilmesi için bir buçuk ay kadar beklemek zorunda kaldılar? Sonunda kontun kurtuluş parası da gelip pay edilince sert bir keşişleme yeli ile Anadolu kıyısına dümen tutuldu. Yolda ta Marmaris açıklarına kadar hiçbir gemiye rastgelinmedi. Yalnız Marmaris açıklarında küçük bir kırlangıca rastladılar. Karavelladan kaçmak istedi. Fakat canlı rüzgârda karavella ona kolayca yetişti. Bir gomin mesafeden, gemi borusu ile ona orsa alabanda etmesi ve yelkenleri mayna etmesi emri verildi. Kırlangıç bunun ne demek olduğunu pek çabuk anladı. Karavellanın bordasındaki

bir sıra top namlularının kara ağızları pek korkunçlaştılar. Bir tek borda ateşiyle küçük kırlangıcın bin parça olmayan bir tek tahtası kalmazdı. Teslim oldu. Esirler karavellaya alındılar. Küçük gemiye Halikarnaslı Sarı Hamdi Reis ve öteki denizcilerden de üç kişi tayfa tayin edildi. Kırlangıç, karavellanın dümen suyunca yarım mil arkadan geliyordu.

Geceleyin iki gemi Sömbeki ve Datça Yarımadasının arasında iken göğün kenarında yaslı bir bulut göründü. Biraz sonra, sanki denizin üzerine kapkara ve alçak bir çadır gerildi. İlk önce hazin inleyen rüzgâr, koydukça koydu. Karavella çıldırır gibi oldu. Az kalsın ambardaki toplar zincirlerini kıracaklardı. Denizci olmayan savaşçılar, battıklarını sanarak birbirleriyle helâllaşıyorlardı. Bu hal sabaha kadar sürdü. Şafaktan biraz önce rüzgâr kesildi. Gün doğdu. Fakat pek hoş bir saka yapmış gibi en şen mavisiyle gülen denizin yüzünde kırlangıç görünmüyordu. Küçük gemi mutlaka batmıştı. Karavelladakiler Kerim Ağa'nın kamarasında toplanarak birkaç gün önce ölmüş olan arkadaşlarının ruhlarına fatihalar okudular.

Yoluna devam eden karavella, Krio burnunu dolaşıp da Gökova körfezine girince, Datça Yarımadasına kıyıladı. Yirmi mil ilerledikten sonra kuzeye dümen tuttu? Çünkü Halikarnaslı Koca Yunus ile Ateş Yaşar, her tarafını ezbere bildikleri Orak Adasına, Turgutca'nın top, gülle ve barut varillerini çıkardılar. Dört tonluk sandalla bu iş kolaylıkla başarıldı. Gemiler, demir alev ve Halikarnas'ta Petronium (Bodrum) kalesinden, bir de îstanköy şatosundan görünmemek üzere güneye rota tuttu. İstanköy Adasının arkasından dolaştı ve bu ada ile Kalimnos Adası arasında Sıralovaz'a vardı.

Turgutca, Koca Yunus ve Ateş Yaşar'la Eğribozlu Murat, Gümüşlük limanına çıktılar. Geminin kıyıya yanaşmakta olduğunu gören halk kıyıya üşüşmüştü. Turgutca'nın annesi ve babası, Murat'ın karısı Güllü bunların arasında idiler. Turgutca kalabalığın arasında Tahtabacak'ı aramış, fakat görememişti. İhtiyar deniz kurdu, bir ay kadar önce birkaç çapulcu tarafından yapılan bir akında şehit olmuştu.

Geceleri Sıralovaz kıyılarında savunma tertibatının alındığını bilen Mavroyani adında bir çapulcu, gündüz hırsızlamadan gelirse gümelice yağma malına el koyabileceğini sanarak, kıyının ıssız bir noktasına çıkmış, fakat orada Tahtabacak'ı önünde bulmuş. Üzerine ateş etmişler. Gövdesini tutturamamışlar, fakat kol değneğini kırmışlar. İhtiyar da o zaman yere düşmüş. Fakat üzerine davrananların ikisini piştovla yere serdikten sonra, tabancaları düşmanın eline geçmesin diye, onları arkasındaki sık çalılığın içine fırlatmış, sonra çatal palasını çekmiş. Fakat birisi arkasından yetişip, koca bir kamayı hart diye sapına kadar sırtına saplamışmış. İhtiyarı orada parçalayacaklarmış, fakat tarlalarda çalışanlar, piştov sesini duyunca imdadına koşmuşlar. Onu elde yalın kılıç, yerde kıç üstü oturur ve bir taşa dayanır vaziyette bulmuşlar. Birkaç kere gözünü açmış, ışığı görmüş, sonra bir yana düşmüştü. Birkaç kere tek kolunun, dirseğinin üzerine kalkınmaya uğraşmış, fakat gene de düşmüş, sonra açık gözleri donar gibi olmuş, alnı terlerle boncuklanmış ve son nefesini vermişti. Bunu duyunca Turgutca'nın gözleri yaşlarla sislendi.

Bu seferin sonunda Turgutca, on iki okka ağırlığında gülleler atan on beş karış uzunluğunda bir büyük topa, (Bu top, namlusu uzun bir çeşit kaval toptu.

O devirde bu biçim toplara Kolomlır -külverin- diyorlardı) sahip olmuştu. Bu büyük toptan başka, her biri onar karış uzunluğunda ve sekizer okka ağırlığında gülleler atan dört topu daha vardı. Beş yüz tane top güllesi, on varil barut, bir sandık dolusu harita ve pusula. Bir de altı kürekle çekilir Latin yelkenli dört topluk bir sandal. Para olarak da elinde, Anunziata'dan elde edilen paradan on dukat altın, İskenderiye'de satılan esirlerden iki dukat, Kont Renato'nun fidyei necatından beş dukat, İtalyan korsanlarının Sıralovaz akını sonunda kendisine verilmiş olan piştov, kılıç, çizme vesairenin İskenderiye'de satışından da sekiz dukat daha elde etmişti.

Turgutca, Sıralovaz'a döndüğü zaman, elinde yirmi dört dukat altın para vardı. Sıralovaz baskını dolayısıyla aldığı paradan dokuz dukatı da (on sekiz dukatın dokuzunu inek, koyun, keçi almaları için babası ve annesine vermişti) bu toplama eklenince parası otuz üç dukatı buluyordu.

Gerek İskenderiye'de, gerek dönüş yolunda Turgutca, Eğribozlu Murat'a, Halikarnaslılara ve öteki gemicilerle savaşçılara hep birleşerek ve ortaya herkes kudretince para koyarak bir gemi yaptırmayı ve teçhiz etmeyi tasarladığını açıklamıştı. Zaten Kerim Ağa ertesi yıl sefere çıkmak niyetinde değildi. Bunca adam boş duracak değildi ya. Bu iş için Turgutca ortaya beş top, beş yüz gülle, variller dolusu barut, dört tonluk bir sandal ve küçük bir gemiye yetecek kadar arkebüz, piştov, kılıç ve bir de otuz altın dukat koyuyordu. Murat'la üç Halikarnaslı ve dört Marmarisli gemici ve yirmi iki savaşçı bu işe girişmek istediler. Herkes beş altın dukat verdiği için iki yüz dukat toplandı. Çünkü denizciler, boğulmuş olan Sarı Hamdi ve üç savaşçı namına da kendi aralarında topladıkları yirmi dukatı da ortaya koydular. Yeni gemi ile elde edilecek ganimetten, bu boğulmuş insanların da payları ayrılacak ve karıları, çoluk çocukları varsa onlara verilecekti. Eldeki parayla mükemmel bir fırkata (fregat) yapılabiliyordu. Endülüslü de iştirak etmek istiyordu. Fakat parası yoktu. İhtiyarın en büyük arzusu Oruç ve Hızır Reis'e kavuşmaktı. Zaten Turgutca'nın da isteği buydu. İhtiyarı yanından ayırmamaya karar verdi.

ISAAC ASIMOV

FIKRA ANLATICISI

Noel Meyerhof hazırladığı listeye bakıp ilk fıkrayı seçti. Her zamanki gibi daha çok sezgilerine güveniyordu.

Karşısındaki makinenin yanında cüce gibi kalıyordu. Tabii makinenin pek azı gözüküyordu, o da başka. Ama bu hiç önemli değildi. Meyerhof konusunu çok iyi bilen kişilere özgü güvenle konuşmaya başladı.

«Johnson bir iş seyahatinden erken döndü. Eve girdiği zaman karısının en yakın arkadaşıyla seviştiğini gördü. Sendeleyerek geriledi ve, 'Max!' diye inledi. 'Haydi ben bu kadınla evliyim. Onun için bazı zorunluluklarım var. Ama ya sen?»

Meyerhof, tamam, diye düşündü. Bunu içine alıp biraz mırıldansın bakalım.

Arkasından biri, «Hey,» dedi.

Meyerhof bu tek hecelik sözcüğü sildi ve kullandığı devreyi nötr duruma getirdi. Sonra hızla döndü. «Görmüyor musun, çalışıyorum! Kapıya vuramaz mısın?»

Şimdi Timothy Whistler'a her zaman yaptığı gibi dostça gülümsemiyordu. Whistler sık sık birlikte çalıştığı kıdemli bir analizciydi. Meyerhof işini bir yabancı yarıda kesmiş gibi kaşlarını çattı. İnce yüzünü buruşturması saçlarını bile etkilemiş gibiydi. Saçları şimdi her zamankinden daha da karışıkmış gibi duruyordu.

Whistler omzunu silkti. Arkasında beyaz laboratuvar gömleği vardı. Ellerini ceplerine sokmuştu. «Kapıya vurdum. Ama cevap vermedin. Çalışma sinyali de yanmıyordu.»

Meyerhof homurdandı. Whistler bu bakımdan haklıydı. Sinyali çalıştırmamıştı. Bu yeni projeye iyice dalmış olduğundan önemsiz ayrıntıları unutuyordu. Ama bunun için kendini pek suçlayamazdı. Bu iş çok önemliydi.

Tabii neden önemli olduğunu bilmiyordu. Büyük ustalar ' ender olarak bilirlerdi böyle şeyleri. Bu nedenle de «büyük ustalar» sayılırlardı. Yani mantığın ötesinde oldukları için. Yoksa insan beyni «Multivac» denilen ve bilgisayarların en karmaşığı olan bu on mil uzunluğundaki yığına nasıl ayak uydurabilirdi?

Meyerhof, «Ben çalışıyorum,» dedi. «Düşündüğün önemli bir şey mi var?»

«Ertelenmeyecek hiçbir şey yok. Hiper-uzayla ilgili cevapta bazı noktalar var...» Whistler birdenbire durakladı ve yüzünde şaşkın bir ifade belirdi. «Çalışıyor muydun?»

«Evet. Ne olmuş?»

«Ama...» Whistler etrafına bir göz attı. Multivac'ın küçük bir bölümünü oluşturan kat kat nakil ünitelerinin durduğu küçük odaya baktı. «Ama burada hiç kimse yok.»

«Burada biri olduğunu ya da olması gerektiğini kim söyledi?»

«Ama o fıkralardan birini anlatıyordun. Öyle değil mi?»

«Ve?»

Whistler kendini zorlayarak gülümsedi. «Yoksa fıkranı Multivac'a mı anlatıyordun? Olamaz!»

Meyerhof dikleşti. «Neden olmasın?»

«Fıkrayı ona mı anlatıyordun?»

«Evet.»

«Neden?»

Meyerhof, Whistler'a dik dik baktı. «Sana hesap vermek zorunda değilim. Başkalarına da öyle.»

«Tabii değilsin. Tanrım! Ben sadece merak ettim, hepsi bu. Ama madem çalışıyorsun, ben gideyim.»

«Öyle yap.» Meyerhof, Whistler dışarı çıkarken onu izledi. Sonra da parmağıyla öfkeli öfkeli düğmeye basarak bilgisayarı çalıştırdı.

Odada bir aşağı bir yukarı dolaşarak aklını toplamaya çalıştı. «Kahretsin! Whistler'in canı cehenneme! Diğerlerinin de. O teknisyenler, analizciler ve makine uzmanlarıyla arama mesafe koymadığım için oluyor bütün bunlar! Onlara benim gibi birer yaratıcı sanatçıymışlar gibi davrandım. İşte bu yüzden şimdi laubali davranıyorlar.» İçin için öfkeyle ekledi. Bir fıkrayı doğru dürüst anlatamazlar bile!

Birden işini hatırlayıp yerine oturdu. «Hepsinin de canı cehenneme!»

Multivac'ın uygun devresini yeniden çalıştırdı. «Okyanus müthiş dalgalıydı. Kamarot güvertede küpeşteye dayanıp kalmış olan yolcuya merhametle baktı. Yolcunun denizin derinliklerine dalmış olan gözlerinden midesinin çok bulandığı anlaşılıyordu.

«Kamarot usulca yolcunun omzuna vurdu. 'Umutsuzluğa kapılmayın, efendim. Biliyorum, kendinizi çok kötü hissediyorsunuz. Ama şimdiye kadar kimse deniz tutmasından ölmedi.'»

«Yüzünün rengi yeşile çalan yolcu ıstırap içinde baktı kamarota. Boğuk bir sesle, 'Böyle söyleme,' diye yalvardı. 'Lütfen böyle söyleme. Beni yaşatan ölmek umudu.'»

Derin derin düşünen Timothy Whistler yine de sekreterin masasının önünden geçerken gülümseyerek başıyla selam verdi. Kız da ona gülümsedi.

İşte yirmi birinci yüzyılın bilgisayarlarla dolu dünyasında eskiden kalma bir hizmet birimi... insan sekreter, diye düşündü Whistler. Ama belki de böyle bir hizmetin bilgisayar krallığının merkezinde, Multivac'ın sahibi olan dev dünya şirketinde sürdürülmesi yine de normal sayılmalı. Multivac ufukları doldururken basit işler için küçük bilgisayarlar kullanmak ayıp olurdu doğrusu...

Whistler, Abraham Trask'ın odasına girdi. Resmi bir görevli olan Trask piposunu yakarken durakladı. Siyah gözleriyle bir an Whistler'a baktı. Arkasındaki dikdörtgen pencereden süzülen ışık gagaya benzeyen iri burnunu aydınlatıyordu.

«Ah, Whistler. Otur, otur.»

Whistler söyleneni yaptı. «Galiba bir sorunla karşı karşıyayız, Trask.»

Adam hafifçe gülümsedi. «Bunun teknik bir şey olmadığını umarım. Ben sadece masum bir politikacıyım.» Trask'ın sık sık tekrarlamaktan hoşlandığı sözlerden biriydi bu.

«Meyerhofla ilgili.»

Trask hemen yerine çöktü, yüzünde çok sıkıntılı bir ifade belirdi. «Emin misin?»

«Oldukça eminim.»

Whistler, Trak'ın birdenbire mutsuzlaşmasının nedenini çok iyi biliyordu. Trask İçişleri Bakanlığı Bilgisayar ve Otomasyon Dairesinden sorumlu hükümet görevlisiydi. Multivac'ın insan uydularıyla ilgili siyaset sorunlarını onun çözümlemesi gerekiyordu. Teknik eğitim görmüş insan uydular da Multivac'la ilgili sorunları çözümlemek zorundaydılar.

Ama bir Büyük Usta, uydudan daha üstündü. Hatta insandan da öte bir varlık sayılırdı.

Multivac'ın tarihçesinin başlarında soru sorma işleminin bir darboğaz oluşturduğu anlaşılmıştı. Multivac insanlığın sorunlarını, bütün sorunlarını cevaplayabilirdi. Ama anlamlı sorular sorulduğu takdirde. Ancak bilgi gitgide daha hızlı toplanırken o anlamlı soruları saptamak iyice zorlaşmıştı.

Bu iş için sadece mantık yeterli değildi. Gerekli olan ender bulunan bir sezgiydi. Bu yetenek, kişiyi büyük bir satranç ustası yapan akıl yetişiydi ve bunun çok yoğun olması gerekiyordu. Bu işte, kadrilyonca satranç olasılıklarını sezip en uygun yolu seçebilen bir kafaya ihtiyaç vardı. Ve o bu işi birkaç dakika içinde başarmalıydı.

Trask huzursuzca kımıldandı. «Meyerhof ne yaptı?»

«Beni rahatsız eden bir dizi soru sormaya başladı.»

«Ah, haydi, Whistler. Hepsi bu kadar mı? Bir Büyük Ustanın seçtiği soruları sormasına engel olamazsın. Ne sen, ne de ben onun sorularını değerlendirecek durumdayız. Bunu biliyorsun.»

«Biliyorum tabii. Ama ben Meyerhof'u da biliyorum. Onunla iş dışında hiç karşılaştın mı? Yani bir toplantıda filan.»

«Tanrım, hayır! İnsan bir Büyük Ustayla bir toplantıda karşılaşabilir mi?»

«Bu tutumun yanlış Trask. Onlar da insan. Ve aslında acınacak durumdalar. Bir Büyük Usta olmanın ne anlama geldiğini hiç düşündün mü? Dünyada senin gibi sadece on iki kişi olduğunu bilmenin? Her kuşakta ancak bir ya da iki kişinin yetiştiğini öğrenmenin? Bütün dünyanın sana güvendiğini devamlı hatırlamanın? Bin matematikçi, mantıkçı, psikolog ve fizik bilimcilerinin emirlerine uyduklarını görmenin?»

Trask omzunu silkerek, «Tanrım...» diye mırıldandı. «Kendimi bütün dünyanın kralı gibi hissederdim.»

Baş analizci sabırsızca, «Hiç sanmıyorum,» dedi. «Onlar kendilerini bir hiçin kralı gibi hissediyorlar. Konuşabilecekleri iş arkadaşları yok. Hiç kimseye ait değiller. Dinle, Meyerhof toplantılarımıza katılma fırsatını hiç kaçırmıyor. Tabii evli değil. İçki içmiyor. Aslında eğlenmekten, dostluk etmekten de pek anlamıyor. Ama zorunlu olduğu için bize katılıyor. Haftada en az bir defa bizimle toplandığı zaman ne yapıyor biliyor musun?»

Genel Müdür, «Onun ne yaptığı konusunda hiçbir fikrim yok,» diye cevap verdi. «Bütün bunları ilk kez duyuyorum.»

«O fıkra meraklısı.»

«Ne?»

«Meyerhof fıkralar anlatıyor. Güzel fıkralar. Bunda çok da başarılı. En eski ve sıkıcı bir hikâyeye bile hoş bir hava katıyor. Bunu anlatış tarzıyla sağlıyor. Bu bakımdan gerçekten yetenekli.»

«Anlıyorum. Çok güzel.»

«Ya da çok kötü. Bu fıkralar Meyerhof için çok önemli.» Whistler dirseklerini Trask'ın masasına dayadı. Başparmağının tırnağını ısırarak ilerdeki bir noktaya baktı. «O herkesten farklı. Farklı olduğunu da biliyor. Ancak biz sıradan insanların kendisini o fıkralar sayesinde kabul ettiğimize inanıyor. Gülüyoruz, kahkahalar atıyoruz. Meyerhofun omzuna vuruyor, hatta onun bir Büyük Usta olduğunu bile unutuyoruz. Bizimle ancak bu yoldan dostluk edebiliyor.»

«Bütün bunlar çok ilginç. Senin bu kadar usta bir psikolog olduğunu bilmiyordum. Ama neyse, bütün bu sözlerle neyi anlatmak istiyorsun?»

«Sadece şunu: Meyerhofun fıkraları tükendiği zaman ne olacak?»

«Ne?» Trask baş analizciye boş gözlerle baktı.

«Aynı fıkraları tekrar anlatmaya başlayınca? Dinleyicileri eskisi kadar gülmedikleri zaman? Ya da hiç gülmezlerse? Meyerhof takdirimizi ancak anlattığı fıkralar sayesinde kazanıyor. Böyle olmazsa yalnız kalacak. O zaman ona ne olacak? Sonuçta insanlığın onlarsız yapamayacağı on iki kişiden biri. Meyerhof'a bir şey olmasına izin veremeyiz. Ben sadece fiziksel şeyleri kastetmiyorum. Onun biraz üzülmesine bile razı olamayız. Bu durumun onun sezgilerini nasıl etkileyeceğini kim bilebilir?»

«E, Meyerhof eski fıkralarını tekrarlamaya başladı mı?»

«Bildiğim kadarıyla, hayır. Ama galiba o böyle olduğunu sanıyor.»

«Bunu nereden çıkardın?»

«Çünkü onun Multivac'a fıkralar anlattığını duydum.»

«Ah, olamaz!»

«İçeri girip onu fıkra anlatırken bulunca beni dışarı attı. Çok öfkeliydi. Genellikle uysal sayılabilir. İçeri girmeme bu kadar kızmasını hiç iyiye yormadım. Ama ne olursa olsun gerçek şu: Multivac'a fıkralar anlatıyordu. Bir dizi fıkradan birini. Bundan eminim.»

«Ama neden?»

Whistler omzunu silkti ve çenesini ovuşturdu. «Bu konuyu düşündüm. Galiba Multivac'ın belleğine sürüyle fıkra yerleştiriyor. Eski fıkraların yeni uyarlamalarını elde etmek için. Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi? O mekanik bir fıkracı yaratmayı planlıyor. Böylece sonsuz bir fıkra dağarcığı olacak. Fıkralarının sona ermesinden hiç korkmayacak.»

«Tanrım!»

«Tarafsız düşünürsek, bu işin kötü bir yanı yok. Ama bir Büyük Usta, Multivac'ı kişisel sorunları için kullanıyorsa, yolunda gitmeyen bir şeyler var demektir. Her Büyük Ustada zaten kafa bakımından bir dengesizlik vardır. Meyerhof'un da göz hapsine alınması gerekir. Belki de sınıra yaklaşıyor. O çizgiye. Ondan sonra bir Büyük Ustayı kaybedebiliriz.» .

Trask şaşkın şaşkın, «Ne yapmayı öneriyorsun?» diye sordu.

«Vardığım sonucu kontrol edebilirsin. Belki de Meyerhof'a tarafsızca karar veremeyecek kadar yakınım. Zaten ben insanlar konusunda bazı yargılara varmayı pek bilmem. Sen bir politikacısın. Bu iş sana daha uygun.»

«Belki insanlar konusunda yargıya varabilirim. Ama Büyük Ustalar konusunda değil.»

«Onlar da insan. Ayrıca bu işi başka kim yapabilir?»

Trask parmaklarını masaya vururken boğuk trampet gürültüsünü andıran bir ses çıktı.

Meyerhof, Multivac'a, «Sevgilisi için kırda çiçek toplayan ateşli âşık birdenbire hiç de dost gibi gözükmeyen bir boğayla burun buruna geldi,» diye anlattı. «Boğa ona dik dik bakıyor ve ön ayağıyla tehdit dolu bir tavırla yeri eşeliyordu. Genç adam oldukça uzaktaki çitin arkasında bir çiftçinin olduğunu gördü. Ona, 'Hey!' diye bağırdı. 'Bu boğa güvende mi?' Çiftçi sahneyi dikkatle inceledi. Yana doğru tükürerek seslendi. 'O gerçekten güvende.' Tekrar yere tükürerek, 'Ama senin için aynı şeyi söyleyemeyeceğim'.»

Meyerhof ondan sonraki fıkraya geçeceği sırada çağrı geldi.

Aslında bu gerçek bir çağrı sayılmazdı. Hiç kimse bir Büyük Ustayı çağıramazdı. Meyerhof a bir mesaj geldi, demek daha doğru olurdu. Genel Müdür Trask, Büyük Usta Meyerhof'u görmeyi çok istiyordu. Tabii Büyük Usta Meyerhof'un zamanı varsa.

Meyerhof bu mesajı rahatlıkla bir kenara atar ve işine devam edebilirdi. Ona disiplin uygulanmıyordu.

Ancak mesaja aldırmazsa onu rahatsız etmeyi, sürdüreceklerdi. Ah, tabii büyük bir saygıyla. Ama yine de onu rahatsız etmeyi sürdüreceklerdi.

Büyük Usta, Multivac'ın kullandığı devrelerini nötrleştirerek kilitledi. Kapıdaki işareti de çalıştırdı. Böylece o yokken kimse içeriye girmeye cesaret edemeyecekti. Meyerhof, Trask'ın bürosuna gitti.

Trask öksürdü. Büyük Ustanın öfkeli bakışları onu biraz ürkütmüştü. «Ne yazık ki, birbirimizi iyi tanıma fırsatını hiç bulamadık, Büyük Usta.»

Meyerhof soğuk bir tavırla, «Size rapor veriyorum ya...» dedi.

Trask, bu zekâ dolu, çılgın bakışlı gözlerin gerisinde ne var acaba, diye düşündü. İnce yüzlü, dümdüz siyah saçlı, heyecanlı Meyerhof'un komik fıkralar anlatacak kadar gevşediğini hayal bile etmek zordu.

«Rapor vermek dost olmak demek değildir, Büyük Usta. Bana... bana harika fıkralar bildiğinizi söylediler.»

«Ben bir fıkracıyım, efendim. Onlar bu adı kullanıyorlar. Bir fıkracı.»

«Benimle konuşurken bu adı kullanmadılar, Büyük Usta. Bana...»

«Hepsinin canı cehenneme! Onların ne söyledikleri umurumda bile değil. Buraya bakın, Trask, bir fıkra dinlemek ister misiniz?» Meyerhof gözlerini kısarak Trask'in masasının üzerine eğildi.

Trask neşeli bir tavır takınmaya çalıştı. «Tabii..Kesinlikle.»

«Pekâlâ, işte hikâye'. Bayan Jones, kocası tartı makinesine para attığı zaman çıkan kartı okudu. 'Burada nazik, zeki, ileri görüşlü, çalışkan ve kadınlar tarafından beğenilen biri olduğunu yazılı, George.' Kartın Öbür tarafından çevirerek ekledi. 'Zaten kilon da yanlış'.»

Trask kahkahalarla gülmeye başladı. Gülmemesi imkânsızdı. Aslında son cümleyi tahmin etmek kolaydı. Ama Meyerhof kadının kocasını aşağılar gibi konuşmasını çok güzel taklit etmiş, yüzünde de buna uygun bir ifade belirmesini sağlamıştı. Trask bu yüzden dayanamayıp kahkahalar atmaya başlamıştı.

Meyerhof sert sert, «Bu hikâye neden komik?» diye sordu.

Trask ciddileşti, «Efendim?»

«Bu hikâye neden komik?' dedim. Neden gülüyorsunuz?»

Trask mantıklı bir yanıt bulmaya çalıştı. «Şey... son cümle daha önceki sözlere yeni bir anlam kazandırdı. Bunun beklenmedik bir şey olması...» ;

Meyerhof, «Mesele şu,» dedi. «Burada bir kadın kocasının gururunu kıracak bir biçimde konuşuyor. Bu evlilik korkunç bir başarısızlığa uğramış. Ve kadın kocasının hiçbir iyi yanı olmadığını düşünüyor. Ama siz yine de bu duruma gülüyorsunuz. Eğer, kadının kocası siz olsaydınız, bu durumda güler miydiniz?»

Büyük Usta bir an durup düşündü. Sonra da konuşmasını sürdürdü, «Şimdi de şunu deneyin, Trask: 'Abner ölüm döşeğinde yatan karısının başucunda oturmuş hüngür hüngür ağlıyordu. Kadın son gücünü kullanarak dirseğinin üzerinde doğruldu. 'Anber,' diye fısıldadı. 'Yaradanın huzuruna günahımı itiraf etmeden çıkamam.'

Üzgün koca cevap verdi. 'Şimdi sırası değil, hayatım. Yat sen.'

Kadın, 'Yatamam,' diye bağırdı. 'İtiraf etmeliyim. Yoksa ruhum hiçbir zaman huzura kavuşamayacak. Sana ihanet ettim, Abner. Üstelik bu evde. Aradan daha bir ay bile geçmedi...'

Abner karısını teselli etmeye çalıştı. 'Sus hayatım. Ben olanların hepsini biliyorum. Seni neden zehirlediğimi sanıyorsun?'»

Trask gülmemek için boş yere kendini tutmaya çalıştıysa da tam anlamıyla başarılı olamadı. Kahkahasını biraz engelleyebildi ama işte o kadar.

Meyerhof, «Demek bu da komik?» dedi. «Zina. Cinayet. Hepsi de gülünecek konular.»

Trask, «Eh,» diye mırıldandı. «Mizahı inceleyen kitaplar yazıldı...»

Meyerhof, «Orası öyle,» dedi. «Birkaçını okudum. Daha da önemlisi çoğunu Multivac'a tekrarladım. Ama o kitapların yazarları sadece bazı tahminlerde bulunuyorlar. Bazıları, 'Gülüyoruz, çünkü hikâyenin kahramanından daha üstün olduğumuzu düşünüyoruz...' diyorlar. Diğerleriyse, 'Neden, insanın zıtlığı birdenbire farketmesi,' diyorlar. Ya da, "'Sinirler gerilmişken birdenbire gevşeyivermesi...' Veya 'Olayın o anda bambaşka bir biçimde yorumlanması.' Basit bir neden var mı? İnsanlar farklı esprilere gülüyorlar. Hiçbir fıkra evrensel değil. Bazı insanlar hiçbir espriye gülmüyorlar. Oysa şu nokta çok önemli olabilir: Gerçek mizah gücü olan tek yaratık insan. Gülebilen tek hayvan o.»

Trask, «Anlıyorum,» dedi. «Siz mizahı analiz etmeye çalışıyorsun. Bu yüzden Multivac'a bir dizi fıkrayı veriyorsunuz.»

«Böyle yaptığımı size kim söyledi? Ah, neyse... Whistler'in işi tabii.. Şimdi hatırladım. Ben bu işi yaparken içeri girdi. E, ne olmuş?» «Hiiç...»

«Herhalde Multivac'ın genel bilgisine yenilerini eklemeye, ona istediğim soruyu sormaya hakkım olduğuna itiraz etmiyorsunuz.»

Trask telaşla, «Hayır, ne münasebet!» dedi. «Hatta bunun psikologların büyük ilgisini çekecek yeni analiz yöntemlerine yol açacağından da eminim.»

«Hıh... Belki... Ama beni mizahın genel analizinden daha fazla düşündüren bir konu var. Aslında belirli bir soruyu sormak istiyorum. Hayır... iki soruyu.»

«Öyle mi? Nedir onlar?» Trask, Büyük Ustanın kendisine cevap verip vermeyeceğini düşünüyordu. Meyerhof yanıtlamak istemezse onu hiçbir şekilde zorlayamazdı.

Ama Büyük Usta, «İlk soru şu,» dedi. «Bütün o fıkralar nereden geliyor?»

«Efendim?»

«O hikâyeleri kim uyduruyor? Dinleyin! Bir ay kadar önce bir akşamı diğerleriyle karşılıklı fıkralar anlatarak geçirdik. Her zamanki gibi en fazla hikâyeyi ben söyledim. Ve her zamanki gibi ahmaklar hepsine güldüler. Belki de fıkraları gerçekten komik bulmuşlardı, belki de suyuma gitmeye çalışıyorlardı. Her neyse... İçlerinden bir yaratık sırtıma vurma cüretini göstererek, 'Meyerhof,' dedi. 'Siz tanıdığım on kişiden daha fazla fıkra biliyorsunuz.'»

«Onun haklı olduğundan eminim. Ama bu sözler başka bir şeyi düşünmeme neden oldu. Yaşamım boyunca, şu ya da bu nedenle yüzlerce ya da belki de binlerce fıkra anlattım. Ama gerçek şu ki, hiçbiri benim yarattığım bir öykü değildi. Bir teki bile. Ben sadece onları yineledim. Benim tek katkım fıkraları anlatmak oldu. Ve fıkraları okuduğum ya da duyduğum kaynaklar da onları yaratmamışlardı. Bir fıkra ürettiğini iddia eden bir tek kişiyle bile karşılaşmadım, insanlar her zaman, 'Geçen gün nefis bir fıkra duydum,' diyorlardı. Ya da, 'Son zamanlarda güzel bir fıkra duyanınız var mı?'»

«Bütün fıkralar eski! İşte bu nedenle fıkralar toplumdan her zaman gerideler. Hâlâ deniz tutmasıyla ilgili komik hikâyeler anlatılıyor. Oysa günümüzde deniz tutması kolaylıkla önleniyor ve kimse bu derdi çekmiyor. Ya da demin anlattığım fıkrada olduğu gibi tartı makinelerinden söz ediliyor. Oysa bu tür makinelere artık sadece antikacılarda rastlanmıyor. Öyleyse... fıkraları kimler uyduruyor?»

Trask, «Sizin öğrenmeye çalıştığınız bu mu?» diye sordu. Az kalsın, «Tanrım! Bu kimin umurunda,» diye de ekleyecekti. Ama kendini tuttu. Bir Büyük Ustanın soruları her zaman anlamlıydı.

«Evet, öğrenmeye çalıştığım tabii bu! Buna şu açıdan bakın: Fıkralar sadece eski değiller. Hikâyelerin zevkine varabilmemiz için eski olmaları da gerekiyor. Bir fıkranın orijinal bir öykü olmaması da şart. Orijinal olan ya da olabilen bir tek mizah türü vâr. O da kelime oyunu. O anda akla geldiği çok belli olan kelime oyunları duydum. Ben de böyle şeyler uydurdum. Ama kimse kelime oyunlarına gülmüyor. Gülünmemesi gerekiyor. Bir kelime oyunu duyunca hiç hoşunuza gitmemiş gibi dinliyorsunuz. Kelime oyunu ne kadar ustacaysa, siz de o kadar çok inliyorsunuz. Orijinal mizah insanda gülme isteği uyandırmıyor. Neden?»

«Korkarım bunun cevabını bilmiyorum.»

«Tamam. O halde cevabı öğrenelim. Multivac'a genel mizah konusunda gerekli bulduğum bütün bilgiyi verdim. Şimdi de ona seçtiğim fıkraları anlatıyorum.»

Trask meraklandı. «Onları nasıl seçtiniz?»

Büyük Usta, «Bilmiyorum,» dedi. «Bana uygunmuş gibi geldiler. Ne de olsa ben bir Büyük Ustayım.»

«Ah, tabii. Tabii.»

«Multivac'a mizahın genel felsefesini öğrettikten ve o fıkraları da anlattıktan sonra ondan ilk iş hikâyelerin kaynağını bulmasını isteyeceğim. Tabii mümkünse. Whistler da bu işe karıştı ve durumu size bildirmesi gerektiğini düşündü. O halde onu öbür gün analiz bölümüne yollayın. Benim için yapmasını isteyeceğim bir iki şey olacak.»

«Tabii, tabii. Analize ben de gelebilir miyim?»

Meyerhof omzunu silkti. Trask'ın gelip gelmemesinin onun için hiç önemli olmadığı anlaşılıyordu.

Meyerhof dizinin sonuncu fıkrasını dikkatle seçmişti. Bunu nasıl yaptığını kendisi de bilmiyordu. Sadece uygun olabilecek on iki fıkrayı tekrar tekrar kafasından geçirmiş, her birinde açıklanamayacak bir nitelik ve anlam olup olmadığını anlamaya çalışmıştı.

«Mağara adamı Ug, karısının ağlayarak ona doğru koştuğunu gördü. Leppar derisinden eteği çarpılmıştı. Kadın üzüntüyle, 'Ug!' diye haykırdı. 'Çabuk bir şeyler yap. Demin uzun azı dişli bir kaplan annemin mağarasına daldı. Çabuk ol.' Ug, homurdanarak kemirdiği yaban

öküzü kemiğini yerden aldı ve 'Neden bir şey yapacakmışım?' dedi. 'Kaplanın başına geleceklerimin umurunda?.'»

Meyerhof sonra Multivac'a o iki sorusunu sordu. Arkasına yaslanarak gözlerini yumdu. Gerekli her şeyi yapmıştı.

Trask, Whistler'a, «Ben bunun hiçbir kötü yanını görmedim,» dedi. «Bana ne yaptığını hemen açıkladı. Garip bir şey ama yine de kurallara uygun.»

Whistler, «Sana yaptığını iddia ettiği şeyi açıkladı,» dedi.

«Öyle de olsa ben bir Büyük Ustayı sadece bir düşünceye dayanarak engelleyemem. Tabii hali tuhaftı. Ama bütün Büyük Ustalar zaten öyledir., Onun deli olduğunu düşünmedim bile.»

Baş analizci hoşnutsuzca, «Fıkraların kaynağını bulmak için Multivac'tan yararlanmak...» diye söylendi. «Delilik değil de nedir?»

Trask öfkeyle sordu. «Bunu nasıl bilebiliriz? Bilim çok ilerledi. Geride kalan anlamlı sorular sadece gülünç olanlar. Mantıklı olanlar çoktan düşünüldü, soruldu ve cevaplandı.»

«Hiç yararı yok. Ben hâlâ endişeliyim.»

«Belki. Ama artık hiç seçenek yok, Whistler. Meyerhof'u göreceğiz. Sen de Multivac cevap verdiği takdirde onu analiz edeceksin. Bana gelince... benim işim sadece bürokrasi. Tanrım, ben senin gibi bir baş analizcinin bile ne yaptığını bilmiyorum, evet, bazı şeyleri çözümlüyorsun, ama bu bana işin hakkında hiçbir fikir vermiyor.»

Whistler, «Bu çok basit,» dedi. «Meyerhof gibi bir Büyük Usta, sorular soruyor, Multivac da onları otomatik olarak formüllere dönüştürüyor. Multivac'ın o kadar büyük olmasının nedeni sözleri sembollere çevirmek için gerekli olan makineler. Sonra Multivac cevabı yine formüller halinde veriyor. Ama en basit ve sıradan konular dışında onları sözlere dönüştürmüyor. Yeniden sözlere çevirme işlemi için gereken makineler de katılsaydı, Multivac dört katı büyüklükte olurdu.»

«Anlıyorum. Yani senin işin o formülleri sözler haline sokmak.»

«Benim ve diğer analizcilerin işleri. Gerektiği zaman daha küçük, özel olarak geliştirilmiş bilgisayarları kullanıyoruz.» Whistler haşince güldü. «Multivac kolay anlaşılmayan, kehanet gibi cevaplar veriyor. Eski Yunanistan'daki Delphi rahibeleri gibi. Ama bizim çevirmenlerimiz var.»

Laboratuvara gelmişlerdi. Meyerhof onları bekliyordu.

Whistler, «Hangi devreleri kullandın, Büyük Usta?» diye sordu.

Meyerhof, açıklayınca Whistler çalışmaya başladı.

Trask olanları izlemeye çalıştıysa da hiçbir anlam çıkaramadı. Bir makaranın boşalarak üzerinde anlaşılmaz noktalar olan bir şeridi uzatmasını seyretti. Büyük Usta Meyerhof kayıtsız bir tavırla bir yana çekilmişti. Whistler ise şeritteki şekilleri inceliyordu. Analizci kulaklıklar ve bir ağızlık takmıştı, zaman zaman mırıldanarak talimat veriyordu. Böylece uzaklardaki yardımcılarına diğer bilgisayarlar aracılığıyla yol gösteriyordu.

Whistler zaman zaman dinliyor, sonra da karmaşık bir klavyenin tuşlarına basıyordu. Bu tuşlardaki işaretler biraz matematikte kullanılanlara benziyordu, ama onlarla bir ilişkileri yoktu.

Bir saatten daha uzun bir süre geçti...

Whistler'in kaşları gitgide daha da çatılıyordu. Bir ara başını kaldırıp ikisine baktı, «Ama bu inanılacak...» diye mırıldandı. Sonra tekrar dikkatini işine verdi.

Analizci sonunda, «Size resmi olmayan bir cevap verebilirim,» dedi. Gözlerinin etrafı kızarmıştı. «Resmi cevap için tam bir analiz gerekiyor. Resmi olmayan sonucu istiyor musunuz?»

Büyük Usta, «Söyle,» diye emretti.

Trask da başını salladı.

Whistler Büyük Ustaya utangaç tavırla bir göz attı. «Aptalca bir soru sorarsanız...» Sonra kendini topladı ve sert bir sesle ekledi. «Multivac kaynağın dünya dışından olduğunu söylüyor... Kaynak uzaktaymış.»

Trask, «Sen ne demek istiyorsun?» diye atıldı.

«Söylediklerimi duymadınız mı? Güldüğümüz o fıkraları yaratanlar aslında insanlar değil. Multivac kendisine verilen bütün bilgiyi analiz etti. Tüm bu bilgiye en iyi uyan bir tek yanık var: Dünya dışından bazı zeki yaratıklar bu fıkraları üretmişler. Hepsini de. Onları belirli zamanlarda ve yerlerde seçtikleri insanların kafalarına yerleştirmişler. Hiçbir insan bu fıkraları kendisinin yaratmadığının farkına varmamış. Ondan sonraki bütün fıkralar o orijinallerin uyarlamaları ve çeşitlemeleri.»

Meyerhof söze karıştı. Yüzü kızarmıştı. Bunun nedeni yine doğru soruyu sorduğunu bilen bir Büyük Ustanın duyduğu zafer hissiydi. «Bütün komedi yazarları eski fıkraları değiştirerek yeni durumlara uygularlar. Bunu herkes bilir. Evet, cevap uygun.»

Trask, «Ama neden?» diye sordu. «O fıkraları neden üretmişler?»

Whistler, «Multivac şöyle diyor,» dedi. «Tüm bilgiye uyan bir tek amaç var. Yani o fıkralar insan psikolojisini incelemek için üretildi. Biz farelerin labirentlerde dolaşmalarını sağlayarak onların psikolojisini inceliyoruz. Fareler bunun nedenini bilmiyorlar. Zaten neler olduğunu bilseler bile amacı yine de anlayamazlar. Bu uzaydaki zeki yaratıklar da kişilerin dikkatle seçilmiş fıkralara gösterdikleri tepkiye bakarak insanların psikolojisini inceliyorlar. Her insan başka bir tepki gösteriyor... Biz fareler için neysek... bu uzaylı zeki yaratıklar da bizim için öyleler.» Titredi.

Trask'ın gözleri iyice irileşmişti. «Büyük Usta mizah anlayışı olan tek hayvanın insan olduğunu söyledi. Ama şimdi bu mizah anlayışının da bize dünya dışındaki bazı yaratıklar tarafından yüklendiği anlaşılıyor.»

Meyerhof heyecanla ekledi. «Ve biz kendimizin yarattığı mizah türüne gülmüyoruz. Yani kelime oyunlarına.»

Whistler, «Herhalde uzaylı yaratıklar kargaşaya neden olmamak için birinin yaptığı hoş bir şakaya gösterdiğimiz tepkiyi ortadan kaldırıyorlar,» dedi.

Trask sıkıntıyla kıvranıyordu. «Tanrım! Haydi, haydi! İkiniz de buna inanamazsınız!»

Baş analizci ona soğuk bir tavırla baktı. «Multivac böyle söylüyor. Bu konuda söylenebilecek tek şey de bu. Multivac evrendeki gerçek fıkra üreticilerini bize gösterdi. Daha fazlasını öğrenmek istiyorsak bu konuyla ilgilenmeliyiz.» Sonra fısıltıyla ekledi. «Tabii buna cesaret edebilirsek...»

Büyük Usta Meyerhof, «Bildiğiniz gibi ben Multivac'a iki soru sordum,» diye anımsattı. «Şu ana dek yalnızca birini yanıtladı. Bence Multivac'ın ikinciyi de cevaplamaya yetecek kadar bilgisi var.»

Whistler omzunu silkti. Çok sarsılmış olduğu belliydi. «Bir Büyük Usta 'yeterince bilgi var' dediği zaman ona hemen inanırım. İkinci soru nedir?»

Multivac'a şunu sordum: «İlk sorumun cevabının açıklanması insan ırkını nasıl etkileyecek?»

Trask bunu neden sorduğunu öğrenmek istedi.

Meyerhof, «Bana bu sorunun da sorulması gerekiyormuş gibi geldi,» dedi.

«Delilik! Bütün bunlar çılgınlık.» Trask, Whistler'la garip bir biçimde yer değiştirdiklerinin farkındaydı. Şimdi kendisi delilikten söz ediyordu.

Trask gözlerini yumdu. İstediği kadar, «Çılgınlık!» diye bağırabilirdi. Ama elli yıl boyunca hiçbir insan bir Büyük Ustayla Multivac'a inanmazlık etmemişti.

Whistler dişlerini sıkmış sessizce çalışıyordu. Multivac'la yardımcı makineleri çalıştırdı. Bir saat daha geçti. Analizci sert bir tavırla güldü. «Bu korkunç bir kâbus!»

Meyerhof, «Cevap nedir?» diye sordu. «Multivac'ın açıklamasını istiyorum, seninkini değil.»

«Pekâlâ. Öyleyse dinleyin. Multivac şöyle diyor: Bir tek kişi bile insan aklına bu yoldan psikolojik analiz uygulandığını anladığı an bu yöntem etkisini kaybeder. Yani bu yöntem şu anda onu kullanan uzaylı varlıklar için nesnel bir teknik olmaktan çıkar.

Trask güç duyulan bir sesle konuştu. «Yani artık onlar insanlara fıkralar öğretmeyecekler mi? Yani... ne demek istiyorsun?»

Whistler, «Artık fıkralar yok,» dedi. «Bu andan itibaren! Multivac, 'Şimdi!' diyor! Deney şu anda sona erdi! Yeni bir teknik uygulanması gerekecek!»

Birbirlerine baktılar. Dakikalar geçti.

Meyerhof ağır ağır, «Multivac haklı,» dedi.

Whistler bitkince, «Biliyorum...» diye mırıldandı.

Trask bile fısıldadı. «Evet. Öyle olmalı.»

Kanıtı Meyerhof buldu. O ünlü fıkra anlatıcısı. «Her şey sona erdi. Anlıyor musunuz? Hepsi sona erdi. Beş dakikadan beri çabalayıp duruyorum, ama aklıma bir tek fıkra bile gelmiyor! Bir tek fıkra bile! Bir kitapta bir fıkra okursam ona da gülmeyeceğim. Bunu biliyorum.»

Trask sıkıntıyla, «Mizah denilen armağanı geri aldılar,» dedi. «Artık hiçbir insan gülemeyecek.»

Üçü de orada öylece durdular. Etraflarına bakıyor, dünyanın küçülerek deney için kullanılan farelerin konduğu bir kafese dönüştüğünü hissediyorlardı. Artık o labirent kaldırılmıştı. Şimdi yerine başka bir şey konulacaktı. Başka bir şey.

JOAN. D. VINGE

AMBER GÖZ

DİLENCİ KADIN gecenin sessiz sokaklarından Lord Chwiul'un kent evinin arka kapısına doğru ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Durakladı, başını kaldırıp yumuşak bir ışıkla parlayan kulelere baktı. Sonra pençesiyle bekçinin koluna dokundu. "Size bir şey söyleyeceğim, efendi..."

"Dokunma bana, kocakarı!" Muhafız tiksintiyle mızrağını kaldırdı.

Çevik bir ayak paçavraların arasından fırlayıp adama çelme taktı. Muhafız bir anda kendini eriyik kaynağının içinde sırt üstü uzanmış buldu. Mızrağın ucu kendi karnına doğrultulmuştu. Ağzı açık bakakaldı.

Dilenci muhafızın göğsüne bir muska fırlattı. "Şuna bak, aptal! Lordunla işim var."

Dilenci kadın geri çekildi, mızrağın ucuyla sabırsızca adamı dürtüklüyordu.

Muhafız çamurun ve pisliğin içinde debelenerek o ka-ranlıkta görebilmek için muskayı yüzüne iyice yaklaştırdı. "Sen....sen o'sun? Geçebilirsin."

"Çok doğru!" Paçavraların arasından boğuk bir gülüş duyuldu. "Gerçekten geçebilirim; değişik şekillerde, bir sürü yerden. Hepimiz Değişim Çarkının üstünde gidiyoruz." Mızrağı kaldırdı. "Ayağa kalk, budala.... bana eşlik etmene gerek yok.

Beni bekliyorlar."

Muhafız üstünden sular damlayarak öfke dolu bir sus-kunlukla ayağa kalktı ve kadın kanat zarlarını kumaşın kıvrımlarından kurtarırken geride durdu. Hiç zorlanmadan, ada-mın boyunun iki katı yüksekliğindeki kule girişine zıplamak için hazırlanırken, muhafız kanatların parlayarak açılmasını seyretti. Ancak kadın içeriye girip, gözden kaybolduktan sonra ona küfretmeye cesaret edebildi. "Lord Chwiul?"

"T'uupieh, değil mi?" Lord Chwiul güzel kokulu yosun kol-tuğunda öne doğru eğilerek holdeki gölgeyi seçmeye çalıştı.

"Leydi T'uupieh." T'uupieh aydınlığa doğru ilerlerken, kapşonunun arkaya düşmesine aldırmadı. İçeri, hiç eğilmeden, dosdoğru girmekten, bir soylunun diğer soyluyla buluşması gibi davranmaktan büyük zevk alıyordu. Yerdeki yüzlercemiih kürkünün tensel dalgalanışları nasırlaşmış ayaklarını ürpertti.Bu kadar uzun zaman sonra ne kadar çabuk hatırlanıyor?

Lordun önündeki sukayası masanın karşısındaki koltuğu seçti ve üstündeki paçavralardan hiç çekinmeden tembelce uzandı. Masanın parşömenden oyulmuş yüzeyi üstünde bir kase kelet böğürtleni duruyordu. Pençe biçimli parmağını sulu bir böğürtlene sapladı, çok eskiden yaptığı gibi böğürtleni ağ-zına atıp yavaşça boğazından kaydırdı. Sonra, nihayet Chwiul'un öfkesini ölçmek üzere başını kaldırdı. "Bu şekilde gelmeye nasıl cüret edersin..." Tatmin edici.Evet, hem de çok... "Ben gelmedim. Siz beni çağırdınız... Sizin için bir iş yapmamı istediniz." Sahte bir do-ğallıkla odada göz gezdirdi. Bu küçücük odada bile su kayasından duvarların üstünde karmaşık fresklerin olması dik-katini çekti. Belki de özellikle bu odayı süslemişler, diye düşündü. Kim bilir hangi entrikalar peşinde kaç gece yarısı toplantısı yapılmıştı bu odada? Chwiul ailesinin ya da klanın en zengin kişisi değildi ama güç ve para göstergeleri, bu şe-hirde, bu dünyada çok geçerliydi. Çünkü güç ve para her şeydi. "Ben Suikastçı T'uupieh'i çağırmıştım. Leydi T'uupieh'in ona buraya kadar eşlik etmesine şaşırdım doğrusu." Chwiul toparlanmıştı. T'uupieh konuşurken nefesinin buharlaşmasını seyretti.

"Birimiz nereye giderse öbürü takip eder. Birbirimizden hiç ayrılmayız. Bunu herkesten iyi bilmeniz gerekir, Lordum." Chwiul uzun beyaz kolunu uzatarak tırnaklarını birkaç bö-ğürtlene geçirdi. Geceleri çok soğuk olmasına rağmen, Lord, kanat zarlarına işlenmiş, helezonlar çizerek dans eden, kar-maşık desenli mücevherleri sergilemesine izin veren bir tunik giymişti sadece.

Gülümsedi, T'uupieh Lord'un sivri dişlerinin hafifçe dı-şarı fırladığını gördü. "Çünkü ağabeyim topraklarına el koy-duğu zaman birini öbürüne dönüştürdü, öyle mi? Buraya kadar gelmiş olman bile şaşırtıcı. Bana güvenebileceğini ne-reden bildin?" Hareketleri zerafetten yoksundu; T'uupieh mü-cevherlerin narin kanat zarlarını ve ince kolları nasıl aşağı çektiğin, uçmayı imkansız kıldığını hatırladı. Bütün soylular gibi, Chwiul da her kaprisini yerine getirmeyi görev bilmiş bir hizmetkârlar ordusuyla çevriliydi. Gerçek ya da numara, be-ceriksizlik diğer bir güç işaretiydi. Yalnızca zenginlerin düş-kün olabileceği bir lüks. T'uupieh mücevherlerin kaliteli ol-mamasına içten içe sevindi.

"Sana güvenmiyorum." dedi T'uupieh. "Yalnızca kendime güvenirim. Ama bazı dostlarım senin yeterince samimi ol-duğunu söylediler... bu konuda. Ve elbette, yalnız gelmedim."

"Kanun kaçaklarını yanında mı getirdin?" Hayret ifadesi. "Onlar seni koruyamaz ki!"

T'uupieh yanındaki paçavradan bohçayı tuttu ve gizli re-fakatçisini saran kumaş parçalarını sakince kaldırdı.

"Doğruymuş." dedi Chwiul titrek bir sesle. "Sana İblis'in Eşi diyorlar..."

T'uupieh iblisin paha biçilmez gözünün amber lensini önce odayı kendi gördüğü gibi görecek şekilde döndürdü sonra da Chwiul'a doğrulttu. Adam hafifçe geri çekildi, yosunlara do-kundu. 'Bir iblisin bin gözü vardır ve ona karşı gelenler için binbir işkencesi' T'uupieh iblisi kendine bağlamak için ayin-lerini kullandığı Ngoss'un Kitabı'ndan bir bölüm okudu.

Chwiul uçup gitmek ister gibi, kaygıyla gerindi. "Bir-birimizi anlıyoruz öyleyse. Ve sanırım iyi bir seçim yaptım: Büyük Lord'a ne kadar iyi hizmet ettiğini biliyorum, sarayın diğer üyelerine de... Benim için birini öldürmeni istiyorum."

"Tahmin etmiştim."

"Klovhiri'yi öldürmeni istiyorum."

T'uupieh irkilmişti ama belli etmedi. "Siz de beni şa-şırtıyorsunuz, Lordum. Özkardeşinizi mi?".Ve benim top-raklarımı gasp eden adam. Onu yavaş yavaş öldürmeyi, onu kendi ellerimle öldürmeyi ne kadar çok istedim... ama her zaman çok iyi korunuyor.

"Ve kızkardeşinizi de, Leydim." dedi Chwiul alaycı bir tonda. "Bütün ailesinin ortadan kalkmasını istiyorum, karısı, çocukları, hepsi..."

Klovhiri... ve Ahtseet. Ahtseet, özkızkardeşi, çocukluğundan beri en yakın arkadaşı; anne babası öldükten sonra geriye kalan tek akrabası. Sevdiği ve koruduğu Ahtseet, sevgili, hain, ent-rikacı küçük Ahtseet. Gururu, aile onurunu, namusu bir kenara bırakıp, sahip oldukları her şeyi ellerinden alan adamla kendi isteğiyle evlenen Ahtseet. Bu toprakları kaybetmemek için her şeyi yaparım diye feryat etmişti Ahtseet; sosyal konumumu korumak için her şeyi yaparım. Ama yapılması gereken bu de-ğildi! Teslim olmak değil, saldırmak...

T'uupieh, Chwiul'un kendisini sevimsiz bir ilgiyle sey-retmekte olduğunu fark etti. Kemerindeki hançere dokundu.

"Neden?" Güldü, aslındaNasıl? demek istemişti.

"Aslında bu çok açık. Hep ikinci olmaktan sıkıldım.Onun sahip oldukları benim olsun istiyorum... senin toprakların ve diğer her şey. Onun yolumdan çekilmesini ve mirasta benden fazla payı olan kimsenin kalmamasını istiyorum."

"Neden kendi işini kendin halletmiyorsun? Onları ze-hirleyebilirsin... daha önce yapıldı."

"Olmaz. Klovhiri'nin bir sürü dostu ona bağlı adamları ve Büyük Lord üstünde çok fazla etkisi var. Bu cinayetin 'kazara' olması gerekiyor. Ve bunu yapacak en uygun kişi de sensin."

T'uupieh belirsizce başını salladı, durumu tartıyordu. Ba-şarmayı ondan daha fazla isteyen biri bulunamazdı... ayrıca saldırı pozisyonu daha uygun olan biri de. Şimdiye kadar tek eksiği, fırsat olmuştu. Evsiz kaldığı günden beri, sonbaharın solgun günleri ve bitmek tükenmek bilmeyen kış boyunca yani hayatının neredeyse üçte biri ailesinin eski topraklarındaki vahşi bataklıklarda yaşıyordu. Çevresine birkaç sadık hiz-metkar, birkaç tatminsiz kişi ve çapulcu toplamış ve malikane topraklarına dadanmıştı. Klovhiri'nin kiracılarını soyup öl-dürüyor, phib ağlarını bozuyor, tuzaklardan çalıyor ve kendi av hayvanlarını gizlice avlıyordu. Hayatta kalmak için top-raklarından geçen bütün yolcuları soyuyordu.

Hâlâ soylu sınıfına ait olduğu için, Büyük Lord önce hay-dutluk yapmasına göz yummuş, sonra da gizlice onu teşvik et-meye başlamıştı. Malikane topraklarından geçen yollarda bir çok zengin yabancı yolculuk yapıyor, Büyük Lord belirli bir komisyon karşılığında T'uupieh'in onlara acımacızca sal-dırmasına göz yumuyordu. T'uupieh bunun, Lord'un top-raklarını gözdesi Klovhiri'ye peşkeş çekmesine karşılık ona atılmış bir kemik olduğunu biliyordu. Ama bu durumu Lord'un gözüne girip mümkün olduğu kadar çok iltimas ko-parmak için kullanmıştı. Nitekim, bir süre sonra Büyük Lord ona bazı düşmanların ortadan kaldırılması gibi daha gizli ve kârlı işler getirmeye başlamıştı. Böylece T'uupieh suikastçılığa soyunmuş ve bu işin

asillikten pek de farklı ol-madığını görmüştü. İkisi için de, soğukkanlılık, kurnazlık ve mutlak bir vicdansızlık gerekiyordu. Ve o, T'uupieh olduğu için hayranlık uyandıracak derecede başanlı olmuştu. Fakat kan davası yüzündea suikastçiliğinin getirdiği ödüller onun için önemsiz kalmıştı, şu ana kadar.

"Cevap vermiyorsun." diyordu Chwiul. "Benim aksime, ak-raba cinayeti işlemekten korkuyorsun, galiba."

T'uupieh keskin bir kahkaha attı. "Bunu söylemen mu-hakemenin benimkinden zayıf olduğunu bir kez daha gösteriyor... Hayır, korkuya yenik düşmüyorum. Hatta, kanım istekle tu-tuşuyor. Ama Klovhiri'yi, kendi topraklarımı onun kardeşine teslim etmek için buzun altına gömmeyi düşünmemiştim doğ-rusu. Neden sana böyle bir iyilik yapayım ki?"

"Çünkü bu işi tek başına yapamayacağın gün gibi açık. Topraklarına dadandığın günden beri Klovhiri seni öldürtmeyi başaramadı, bu senin ustalığını kanıtlar. Ama onun fazlasıyla ihtiyatlı olmasına sebep oldun, çevresinde o kadar çok muhafız varken yanına yaklaşamazsın. Onun güvendiği biriyle yani benim gibi biriyle iş birliği yapman gerekiyor. Onu ele ge-çirmeni sağlayabilirim."

"Kabul edersem benim ödülüm ne olacak? İntikam tatlıdır ama bu yeterli değil."

"İstediğin fiyatı öderim."

"Malikanem," T'uupieh gülümsedi.

"Bu kadar saf..."

"Hayır." Kanadını boşluğa uzattı. "O kadar saf değilim. Değerini biliyorum..." Altın bulutlu bir yaz gününün anısı can-landı gözlerinde. Buharlı gölün sıcak hava akımlarında sü-zülmek, süzülmek... Malikanenin narin, gülkırmızısı ku-lelerinden mızrak gibi fırlayan ışık huzmelerinin, rüzgarın gelgitleriyle dalgalanan ağaçların tepesinde dolaştığını gör-mek... Toprağın parıldayan eriyik yüzeyinde birikmiş, içi eri-miş metallarle ışıl ışıl, amonyak göletlerinin safranı, kızılı, deniz mavisi. Yaz gibi, sonsuzluğa uzanan topraklar... "De-ğerini biliyorum." Sesi sertleşmişti. "Klovhiri'nin hâlâ Büyük Lord'un gözbebeği olduğunu da biliyorum. Söylediğiniz gibi Klovhiri'nin bir sürü sözü geçen dostu var ve öldüğü zaman onlar sizin dostunuz olacak. Kendime ait olanı tekrar elimde tutmamı sağlayacak çevreyi edinmek için çok daha fazla güç ve paraya ihtiyacım var. Şans benden yana değil, şimdilik."

"Ruhun buzdan yapılmış, T'uupieh. Bu hoşuma gitti." Chwiul öne eğildi. Kırmızı amorf gözlerini T'uupieh'in boylu boyunca uzanmış bedeninde gezdirdi. Fosforlu alevlerin göl-geli ışığında paçavraların altında gizlenen şekli tahmin et-meye çalışıyordu. Gözleri, T'uupieh'in yüzüne geri döndü.

T'uupieh'in yüzü ifadesizdi. Ne kızgınlık ne de ilgiden eser yoktu. "Bundan hoşlanan hiçbir erkekten hoşlanmam."

"Malikanene tekrar kavuşmak pahasına da mı?"

"Senin eşin olarak mı?" Sesi donmuş bir dal gibi çatırdadı. "Lordum, daha azı için kızkardeşimi öldürmeye karar vermek üzereyim. Kendimi öldürürüm daha iyi."

Chwiul arkaya yaslanarak omuz silkti. "Nasıl istersen." T'uupieh'i başından savmak üzere elini salladı. "Öyleyse kar-deşimden kurtulmak bana kaça patlayacak? Ve tabii senden de?"

"Oh." İma edileni anlayarak başını salladı. "Hizmetlerimle beraber beni de satın almak istiyorsunuz. Bu o kadar kolay ol-mayabilir. Ama..."Şimdilik, bu oyunu oynayabilirim. Masanın üstündeki kasenin içindeki birkaç böğürtlene tırnaklannı sap-ladı ve duvarlardan birini ipeksi bir tabakayla perdeleyen, züm-rüt tonlu amonyak suya baktı. Su, kulenin en tepesinden küçük bir havuza, dışarda konuşmalara kulak kabartacak herhangi bi-rine karşı bütün sesleri boğuklaştıran bir müzikle dökülüyordu. Sağduyu ve güzellik... Yosun koltuğun misk kokusu onu bir-denbire çocukluğuna geri götürdü. Sakin bir bahar gecesi yu-muşak bir yatakta yatmak... "Mevsimler geçtikçe değişim beni yeni yönlere sürüklüyor. Belki de şehre dönerim. Kuleni be-ğendim, Lord Chwiul. Sağduyu ve güzelliği birleştiriyor."

"Teşekkür ederim."
"Onu bana ver, istediğini yapayım."
Lord Chwiul kaşlarını çatarak doğruldu. "Benim evim?" Anlamaya çalışarak tekrarladı: "istediğin tek şey bu mu?"
T'uupieh parmaklarını açarak, aralarındaki zar tabakasını inceledi. "Oldukça alçakgönüllü olduğumun farkındayım." Elini kapadı. "Ama bu işi yapmaktan alacağım zevki hesaba katarsak yeterli olacak sanırım. Hem ben başarılı olursam, bu-raya ihtiyacın olmayacak."
"Doğru..." Chwiul bir parça rahatlamıştı. "Sanırım ihtiyacım kalmayacak. Toprakların benim olduktan sonra burayı pek özlemeyeceğim."
T'uupieh bunu duymazdan geldi. "Öyleyse anlaştık. Şimdi söyle bakalım. Klovhiri'ye açılan kapının anahtarı nedir? Onu ve ailesini elime düşürecek plan nedir?"
"Bu gece kızkardeşinin ve çocukların evimde misafir ol-duğunun farkındasındır. Ve Klovhiri'nin şafaktan önce geri döneceğinin?"
"Farkındayım." T'uupieh hissettiğinden daha sakin bir ta-vırla başını salladı. Chwiul'un buraya gelmekteki cesaretinden sessiz de olsa etkilenmiş olması gözünden kaçmamıştı. Han-çerini İblisin amber gözünün yanında duran kınından çekerek sukayası emdirilmiş tahtanın tırtıllı ağzını okşamaya başladı. Yapay bir şaşkınlıkla; "Sizin çatınız altında uyurken onları boğazlayıvermemi ister misiniz?"
"Hayır!" Chwiul kaşlarını çattı. "Beni budala mı," Cüm-leyi yarıda kesti. "Şafakla beraber, her zamanki yoldan ma-likaneye geri dönecekler. Yol boyunca güvenliklerini sağlamak için onlara eşlik etmeye söz verdim. Bize bataklıkta yol gös-terecek bir rehber de olacak. Ama bir hata yapacak."
"Ve ben onları bekliyor olacağım." T'uupieh'in gözleri par-ladı. Kış aylarında asiller uzun yolculuklara kızakla çıkarlardı. Donmuş eriyiğin üzerinde zardan yelkenlerle kayarlar, yüzey engebeli ve kırış kırış olduğunda köleler tarafından çekilmeyi tercih ederlerdi. Fakat bahar geldiğinde yüzey erimeye başlar, dikkatsizleri yutan hain havuzlar ve kuyular çiçek gibi açılırdı: Ancak tecrübeli bir rehber yüzeyi okuyabilir, sukayası sesini, değişken amonyak su eriyiğinin sesinden ayırdedebilirdi. "Güzel," dedi yavaşça. "Evet, çok güzel... Rehberiniz onları bir kar çukuruna gömecek sonra da ben onları phib yavruları gibi kapana kıstıracağım."
"Aynen öyle. Ama sen işlerini bitirirken orada olup sey-retmek istiyorum. Kafileyi terketmek için bir bahane uydurup, bataklıkta seninle buluşacağını. Rehber ancak benim işaretimi duyarsa onları yanlış yola sokacak."
"Nasıl istersen. Bu ayrıcalığı hakkedecek parayı ödedin. Ama yalnız gelin. Adamlarımın ne yardıma, ne de işlerine ka-rışılmasına ihtiyacı var." T'uupieh doğruldu uzun, perdeli ayaklarını tekrar halının minik postlarının üstüne uzattı.
"Eğer elinize düşmüş bir budala olduğumu düşünüyorsan, şunu iyi bil: Klovhiri öldürüldüğünde, akla gelen ilk şüpheli sen olacaksın. Büyük Lord'a, saldırganların senin adamların olmadığına şahitlik edecek tek kişi ben olacağım. Bunu sakın aklından çıkarma."
T'uupieh başını salladı. "Pekâlâ"
"Seni nasıl bulacağım?"
"Bulmayacaksın. Benim bin gözüm seni bulur." İblisin gö-zünü tekrar paçavralara sardı.
Chwiul biraz şaşırmış gibiydi. "O da saldırıya katılacak mı?"
"Katılabilir de katılmayabilir de, seçim ona kalmış. Şey-tanlar bizler gibi Değişim Çarkına bağlı değildir. Fakat bi-zimle buluştuğunda mutlaka onunla yüzyüze geleceksin, as-lında yüzü olmamasına rağmen." Ayağının dibinde duran bohçayı okşadı. "Evet, bu anlaşmada benim de güvencelerim var. Siz de bunu aklınızdan çıkarmayın. İblisler asla unutmaz."

T'uupieh ayağa kalktı, son bir kez odada göz gezdirdi. "Burada rahat edeceğim." Chwiul'a baktı. "Şafakta gelin, sizi bekleyeceğim."

"Şafakla geleceğim." Chwiul kalktı, mücevherlerle iş-lenmiş kanatları parıldadı.

"Beni geçirmenize gerek yok. Kimseye gözükmem." Bir soylu gibi selam vererek gölgeli koridora yöneldi. "Bekçinizi kovacağım kesin. Daha leydiyi dilenciden ayırtedemiyor.

"Çark benim için bir kere daha dönüyor, sevgili İblis." Klovhiri'nin hayatının sona ermesiyle, bataklıkta geçirdiğim günler de sona erecek. Şehire taşınacağım... Balıklar ağaca çıktığında tekrar malikanemin leydisi olacağım!"

Bilgisayar terminalinin üstündeki ekrana sırtını dönerken, yaratığın yüzü vahşi bir sevinçle parlıyordu. Shannon Wyler çeviriyi tape etmeyi bitirerek arkasına yaslandı ve kafasındaki kulaklığı çıkardı. Arkaya yatırılmış, uzun sarı saçlarını dü-zeltti. Bu çevresine tekrar uyum sağlamasına yardımcı olan bir hareketti. T'uupieh konuştuğunda 1.5 milyar kilometre uzakta, Satürn'ün çevresinde dönen Titan adlı uyduda değil de hâlâ Dünya'da olduğunu hatırlamasını sağlayacak nesnelliği yitiriyordu.T'uupieh ne zaman seni sevdiğimi düşünsem bi-rilerini boğazlamaya karar veriyorsun.

Onu kutlayan teknisyenler ve diğer personele doğru be-lirsizce başını salladı. Titan'la ilgili yeni bilgiler elde etmek için çevirdiği her kelimeye dört elle sarılıyorlardı. Bilgisayar, çevirinin kopyalarını çıkanrken arkasındaki kalabalık yavaş yavaş dağılmaya başladı. Bu işi bir seneyi aşkın süredir yap-tığına inanmak güçtü. Duvardaki konser afişlerine özlemle ama hiçbir pişmanlık duymadan göz attı.

Birisi telefonda Marcus Reed'i arıyordu. Canı sıkkın iç ge-çirdi.

"'Balıklar ağaca çıktığı zaman mı'? Sen dalga mı ge-çiyorsun?"

Shannon omzunun üstünden Dr. Garda'nın iri gövdesine baktı. "Selam, Garda. Geldiğini duymadım."

Garda çeviriden başını kaldırarak çatallı bastonuyla Shannon'un omzuna hafifçe vurdu. "Biliyorum, evlat. T'uupieh ko-nuştuğunda başka hiçbir şeyi duymuyorsun... Bu ne demek?"

"Titan'da yaz anlamına gelir. Trifıbyanlar üçüncü kere me-tamorfoz geçirdiği zaman. Yani bundan beş yıl sonrayı kas-tediyor, tabii bizim zamanımıza göre."

"Aaa, elbette! Bu yaşlı kafa eskisi gibi çalışmıyor!..." Kırlaşmış başını salladı, siyah pelerini etkileyici bir şekilde dalgalandı.

Shannon sırıttı, tek kelimesini bile ciddiye almamıştı. "Belki de 50 yabancı dilin üzerine bir de Titanca öğrenmek si-gortayı attırmıştır.

"Ja, ja,belki de..." Shannon'un yanındaki iskemleye çöktü, şimdiden çeviriye dalmıştı. Shannon bu yaşlı hatundan hoşlanacağını hiç düşünmemişti. Berkeley'de dil bilimi okurken, onun varlığının farkına varmıştı. Dünyada hâlâ kay-dedilmemiş dillerin olduğu o zamanlarda Dr. Garda dil bilimi çalışmalarında en yüksek otoriteydi. Ama, tanınmışlığın ve uzman olanak isim yapmanın, basında ve televizyonda bolca görülmekten geçtiğini de biliyordu ve kadının asıl yeteneği de kendisini pazarlama başarısındaydı. Nihayet onunla ta-nıştığında, bu fikrini değiştirmemişti ama kadının kültürel dilbilimi konusunda deryaları yalayıp yuttuğuna ikna olmuştu. Bu da kadının konuşmasındaki Alman aksanının aslında bir oyun olduğuna inandırmıştı onu. Fakat bütün frapanlığına rağ-men, hatta belki de bu frapanlık yüzünden kadının modası geç-miş dilbilim görüşlerini, iletişimle ilgili kendi düşüncelerine, anne babasının fikirlerinden çok daha yakın bulmuştu.

Garda içini çekti. "Olağanüstü Shannon! Bu gerçekten ola-ğanüstü, Tamamen yabancı bir dile bu kadar meyilli olman beni sasıtıyor. Sen olmasan ne yapardık?"

"Bensiz yapardınız, herhalde." Shannon, saygı duyduğu bi-rinin hayranlığını kazanmanın zevkini çıkarıyordu. Bil-gisayarın üstünde durduğu konsola tekrar göz attı. Bilgisayarın yanındaki yeşil ışıklı, otuz santimetrelik plastik iki levha, Shannon'a hem bir keman virtüözünün hassasiyetini, hem de yüzbin tuşa söz geçiren bir stenografın hakimiyetini ka-zandırıyordu. Sesi, T'uupieh'le arasındaki tek bağdı. Son model IBM sintizayzırın, sesi,

T'uupieh'le arasındaki tek bağdı. Sintizayzırın hassas kontrol levhalarına dokunularak, T'uupieh'in inanılmaz karmaşık dili tekrar yaratılabiliyordu. Bu makine Tanrı'nın dilbilimine bir armağanıydı... fakat yal-nızca bir müzisyenin hassaslığı ve yaratıcı gücü makinenin tam kapasite çalışmasını sağlayabilirdi.

Shannon pencereden dışarı, Coos Körfezi'nin sisle ör-tülmüş tanıdık ufkuna baktı. Pek az dilbilimci, aynı anda mü-zisyen olduğu için sintizayzıra karşı çıkan, set çeken çok ol-muştu. Artık köhneleşmekte olan Yeni Dalga'nın yaşlı bekçileri, ki bunlara profesör babası ve iletişim mühendisi annesi de dahildi, matematiksel bilgisayar çevirisine anlamsız bir inançla bağlıydılar. Hâlâ simgelerle hantallaşmış bilgisayar programlarıyla cebelleşiyorlardı. Yıllar boyu bu programları hassaslaştırmak için yapılan çalışmalara rağmen, bilgisayarla yapılan çeviriler hâlâ son derece kaba, baştan savma ve yarım yamalaktı.

Lisansüstü eğitimini yaparken ne araştıracak yeni bir dil kalmış, ne de eski dilleri tekrar incelemesi için sintizayzırı kullanmasına izin verilmişti. Bu yüzden oldukça sevimsiz son bir aile kavgasından sonra okulu bırakmıştı. Sintizayzıra duyduğu inancı onu, ikinci aşkına, gerçek iletişimin hâlâ bir parça değer taşıdığını ümit ettiği bir alana, müziğe kaydırmıştı. Şimdi, 24 yaşında, oldukça kalabalık fakat artık yaşlanmakta olan bir nesilden, 'rock' denen değişken müziğe duydukları sevgiyi devralmış bir yeniyetme neslin kahramanı Müzik İlahi Shann'dı. Ve yıllardır ne annesi ne de babası onunla zo-runluluklar dışında konuşmamıştı.

"Alçakgönüllü tavırlar takınmana gerek yok," diye dalga geçti Garda. "Annenin yöntemlerinden şikayet eden sendin. O Allahın cezası programı kullanmaya devam etseydik, Titan'la ilgili şu andaki bilgimizin onda birine bile sahip olamazdık."

Gizli bir suçluluk duygusuyla kaşları çatıldı Shannon'un. "Bak, arada çok sert konuştuğumun farkındayım, ayrıca söy-lediklerimin çoğuna hâlâ inanıyorum, ama annem bütün ön ça-lışmaları daha ben buraya gelmeden bitirmiş olmasaydı, asla başaramazdım." Annesi yıllarca NASA'da uydular, içinde insan olmayan uzay araçları ve bilgisayar iletişiminin en ince detaylarıyla uğraştıktan sonra, dilbilimci geçmişi nedeniyle, Titan projesi direktörü Marcus Reed'in yeni kurduğu iletişim uzmanlarından oluşan kadronun başına getirilmişti. Baş-langıçta fonetik analizlerden sorumluydu. Bilgisayarla, ya-ratığın sesini insanların algılayabileceği boyuta indirgiyor, kar-maşık sesleri insanların kullandığı daha basit fonemlere ayrıştırıyor, fonemleri tanımlıyor, morfemlere ayırıyor, hep-sini gramatik bir yapının içine yerleştirip İngilizce'de bunadenk düşen sesleri tayin ediyordu. Shannon annesinin ilk TV röportajlarını seyretmişti. Reed, küçük dilini yutmuş basını ağırlarken, annesi mutsuz ve oldukça huzursuzdu Ama Shannon'u baştan çıkaran ve Coos Körfezine kalkan ilk uçağa bin-diren,İletişim Mühendisi Dr. Wyler'ın söyledikleri olmuştu.

"Kırıcı olmak istememiştim." dedi Garda. "Annenin çok yetenekli bir mühendis olduğu ortada ama biraz daha... esnek olması gerekiyor."

"Bana mı söylüyorsun?" dedi esefle. "Bütün bunlara rağ-men sintizayzırın pencereden aşağı uçtuğunu görse mutlu olur. Buraya geldiğimden beri sinirleri üzerinde. En azından Reed benim 'değerimi' takdir ediyor." Enstitüye ilk geldiğinde Reed, yıllar önce kaybedilmiş bir oğul gibi karşılamıştı. Yaratıcı bir müzisyen olduğu kadar tecrübeli bir dilbilimci değil miydi? Konserlerinin arasında hiç vakti var mıydı, ziyaretini biraz uzatıp annesinin çalışmalarına bir de içerden göz atmak is-temez miydi? Alçakgönüllülükle Shannon bütün bu önerileri kabul etmiş ve bir anda ağız birliği yapmış gibi etraf ga-zeteciler ve televizyon kameralarıyla dolmuştu. O zaman, Shannon, onların Dr. Wyler'ın oğlunun ziyaretini değil, Müzik İlahi Shann'ı görüntülemeye geldiklerini anlamıştı.

Ama yabancı bir dünyadan gelen sesle ilk karşılaşması da gerçekleşmişti. Ve yalnızca bir kere duyduğu bu sesin ba-ğımlısı olmuştu. Çünkü bu yaratıkların dili müzikti. Her fonem aynı anda çıkarılan iki ya da üç sesten meydana ge-liyordu ve morfemler fonemlerin su gibi

çağlayarak bir-leşmesinden oluşuyordu. Akorlarla konuşuyorlardı. Sonuç, billur avizelerin tuzla buz olması ve kristal çanların çın-lamasından oluşan bir koroydu.

Böylece ziyareti uzadıkça uzamıştı. İlk başta annesi ve asistanını sancılı bir sessizlik içinde izlemişti. Annesinin bil-gisayar analiz metodu, T'uupieh'in konuşmasının baş-langıçtaki fonemlere ayırma safhasında işe yaramıştı; hatta aracın yankı tespit mekanizmasını kullanarak T'uupieh'in il-gisini canlı tutabilmek için kaba yanıtlar göndermeyi de başarmışlardı. Fakat bilgisayara verileri girip, en sofistike prog-ramın bunu başka bir dile çevirmesini beklemek, bilinen dünya dilleri için bile boşunaydı. Shannon neredeyse fanatik bir tut-kuyla inanıyordu ki sintizayzır işte tam bu iletişim mucizesini gerçekleştirmek için tasarlanmıştı ve bir makinenin hiçbir zaman veremeyeceği nüanslar ve incelikleri ancak o ya-kalayabilirdi. Annesini sintizayzırı kullanmaya ikna etmeye ça-lışmış ama o, Shannon'u, "burası bir araştırma merkezi, kayıt stüdyosu değil," diyerek hemen reddetmişti.

Shannon da annesini es geçip Reed'e gitmişti. Reed bu işe bayılmıştı. Nihayet, ılık, hafifçe çınlayan, ışıktan klavyelerin üstünde dolaşan elleri çekingen hareketlerle bir başka dün-yanın dilini yaratmaya başladığında, başından beri haklı ol-duğunu anlamıştı. Bütün müzik anlaşmalarını iptal etmiş, hiç pişmanlık duymadan hatta sevinçle her zaman onun için önde gelmiş olan alana kaymıştı.

Shannon ekrana baktı. T'uupieh alışkanlığın getirdiği ra-hatlıkla, aracın kıvrımlı yanına sırtını yaslayarak, kampın gö-rüntüsünü kısmen kapatmıştı. Neyse ki, hem T'uupieh hem de adamları durmadan kamp değiştirip onu bir oraya bir buraya sürüklerken bile araca neredeyse saplantılı bir özenle ba-kıyorlardı. Shannon, kazara aracın otomatik kendini koruma mekanizmasını harekete geçirirlerse ne olacağını merak edi-yordu. Araç, vahşi hayvanlardan korunmak için biraz can yak-makla öldürme arasında değişen şiddetlerle elektrik şoku ve-riyordu. Arada sırada, Shannon, araç ve 'gözleri' T'uupieh'in iblislerle ilgili inançlarına bu kadar mükemmel uymasaydı ne olacağını düşünüyordu. T'uupieh'i hiçbir zaman tanımamış ya da sesini hiç duymamış olma fikri...

O ve dünyadaki diğer insanlar Satürn'ün en büyük uy-dusunda zeki canlıların yaşadığını öğreneli bir yıldan fazla ol-muştu. 1979 ve 81 yıllarında gerçekleşen Titan çevresindeki uçuşları anımsamıyordu, ama Titan'ın ışık geçirmeyen, altın bulutları arasında yüzeyin uçup giden görüntülerini gönderen 1990 uydusunu dün gibi hatırlıyordu. Uydunun yüzeye bıraktığı aygıtlar Titan'ın Venüs'ü fokur fokur kaynayan bir ce-henneme dönüştüren sera etkisinden olumlu yönde et-kilendiğini gösteriyordu. Mevsimlik ısı hiç bir zaman 173 C'ın üstüne çıkmasa da dünyaya ulaşan birkaç fotoğraf Titan'da hayat olduğunu hiçbir şüphe bırakmayacak şekilde ka-nıtlamıştı. Güneş sisteminin diğer bölgelerindeki hayal kı-rıklıklarından sonra sonunda uzayda canlıların bulunması, Titan'ın yüzeyinden bilgi gönderecek yeni bir uzay aracı pro-jesinin başlatılmasına yetmişti.

Araç, insan zekâsına sahip bir canlı türü keşfetmişti, daha doğrusu canlı aracı bulmuştu. T'uupieh'in bulunması neredeyse mahvolmuş projeyi bir anda başarıya kavuşturmuştu. Araç, hareketsiz bir bilgi işlem ünitesi ve Titan'ın yüzeyine dağılıp bilgi itecek on tane 'göz' ya da yan üniteden olu-şuyordu. Fakat iniş sırasında ek ünitelerin fırlatılmasında bir hata olmuş ve bütün 'gözler' iniş alanı olan ıssız bataklığın içinde birkaç kilometreye dağılmıştı. Ama T'uupieh'in aslında kendi çıkarlarına dönük ilgisi ve 'iblisini' memnun etmek için gösterdiği istek durumu düzeltmeye yetmişti.

Shannon duvardaki ekrana tekrar baktı. Ekranda T'uupieh'in insana hiç benzemeyen, inanılmaz yüzü gözüküyordu. Bu yüz Shannon için artık aynadaki kendi yüzü kadar tanıdıktı. T'uupieh oturmuş, sonsuz bir sabırla iblisinden cevap gel-mesini bekliyordu. Mesajı iki dünya arasındaki mesafeyi kat edip Shannon'a ulaşana kadar bir saatten fazla beklemesi ge-rekecekti; bir o kadar zaman da verilecek cevabı tartışmaları ve Shannon'un bunu T'uupieh'in diline çevirmesiyle geçecekti. T'uupieh artık kendi insanlarıyla geçirdiği zamandan çok daha fazlasını aygıtıyla beraber geçiriyordu.Lider olmanın yal-nızlığı. Shannon gülümsedi.

T'uupieh'in ay gibi beyaz yü-zünün neredeyse yamyassı profili ona, daha doğrusu ka-meranın lensine döndü. T'uupieh'in nazik ağzı uzun, sivri dişlerini belli etmeden gülümsedi. Shannon, onun akı olmayan kırmızı gözünü, gözü çevreleyen, burnunun üstündeki hilal bi-çimli yarığı görebiliyordu. T'uupieh'in soğukta buharlaşan mavi beyaz siyanür nefesi Titan'ın bitmek bilmeyen sekiz gün-lük geceleri boyunca aygıtı çevreleyen Aziz Elmos ateşinin halesiyle aydınlanıyordu. Shannon, ilerdeki çalıların içinde üs-tündeki buzların ağırlığı ile aşağı sarkmış dallara Japon fenerleri gibi asılmış ışık toplarını görebiliyordu.

Olağanüstü bir şeydi bu... ya da diğer biyolojik uzmanlara göre son derece mantıklı... Titan'daki nitrojen ve amonyağa dayalı hayatla, Dünya'daki oksijen ve suya dayalı hayat ara-sında büyük bir benzerlik vardı. Fakat T'uupieh insan değildi. Ağzından dökülen sözcüklerin müziği bazen öyle mesajlar ve-riyordu ki, Shannon'ın onunla ve aralarındaki ilişkiyle ilgili bütün idealleri yıkılıyordu. Geçen sene içinde tam on bir ki-şiye suikast düzenlemiş ve kimbilir daha kaçını soygun ya-parken katletmişti. Aygıtla iletişim kurmasının tek sebebi yal-nızca iblislerin ondan daha fazla kana susamış olmasıydı; bu yüzden yalnızca bir iblise saygı duyabilirdi. Yine de, anlattığı ve gösterdiği şeylere bakılırsa dünyasındaki diğer canlılardan pek farklı değildi, sadece daha becerekliydi. Yoksa, kanın paylaşılmak yerine insafsızca akıtıldığı bir devrin, bir kül-türün kurbanı mıydı? Ya da acımasızlığın felsefesini yap-masına ve felsefeyi acımasızca katletmesine neden olan do-ğuştan gelen, biyolojik faktörler miydi?

T'uupieh'in arkasında, nitrojen kamp ateşinin çevresinde oturan kanun kaçaklarından birkaçı şarkı söylemeye baş-lamıştı; çeviride basit, durmadan yinelenen dizelerden ibaret halk melodileriydi bunlar. Zaten kendiliğinden müzikal olan dille söylenen şarkılar, çevrilmeden dinlendiğinde, çok gü-zeldiler. Shannon her şeyi unutarak kulaklığı tekrar taktı. Bir keresinde, rüyasında akorlarla konuşmuştu...

Birkaç ay önce, konuşmalar arasındaki uzun beklemeler sı-rasında, sintizayzırı kullanarak yaratıkların birkaç şarkısını hatırladığı kadarıyla kaydetmeyi başarmıştı. Şu anda bile T'uupieh'in adamlarıyla boy ölçüşmesi mümkün değildi. Bu yüzden orijinalleriyle karşılaştırıldığında, Shannon'un şar-kıları oldukça zayıf ve basit kalıyordu ama Shannon onlara sahip olma isteğine engel olamamıştı. T'uupieh, şarkı söy-lemenin dini ayinlerin bir parçası olduğunu söylemişti ona. "Ama şarkı söylemelerinin sebebi dindar olmaları değil, şarkı söylüyorlar çünkü bu hoşlarına gidiyor." Merkezde kimsenin olmadığı bir gün, Shannon kendi bestelerinden birini sintizayzırda çalmış ve ona göndermişti. T'uupieh, Shannon'a (ya da aygıtın altın gözüne) hoşgörüyle ama bir taş kadar ses-siz bakmıştı. T'uupieh'e, adamlarının şarkılarının kendisine, ilk Platin Plağını kazandırdığını söylese ne yapacağını merak ediyordu. Sintizayzırda hiçbir şey söylemezdi ama Shannon onu tanıdığı için, soyut kavramları açıklayabilse, T'uupieh'in, adamlarını istimar etmesine canla başla destek olacağını bi-liyordu.

Plağın getirdiği kârı NASA'ya bağışlamayı kabul etmişti. (Başından beri böyle planlamış olmasına rağmen, bunu ondan Reed'in rica etmiş olması sinirine dokunmuştu.) Bu jestin gizli kalmasını kararlaştırmışlardı ama bir sonraki basın top-lantısında bir gazeteci bu konuyu sormuş ve Reed her şeyi açıklayıvermişti. Oğlunun fedakarlığıyla ilgili soruya annesi, "Satürn, üç halkalı bir sirke dönüşüyor," yanıtını vermişti ve Shannon gülse mi küfür mü etse bilememişti.

Shannon kaftanının cebinden ezilmiş bir paket çıkarıp bir sigara yaktı. Garda başını kaldırıp, etrafı koklamaya başladı ve Shannon'u görünce kaşlarını kaldırdı. Sigara içmiyordu, herhangi bir kötü alışkanlığı yoktu (ama Shannon onun er-keklerle kırıştırdığından şüphe ediyordu). Shannon'a sonu "en azından içinde tütün yok," notasıyla biten uzun ve hiçbir işe yaramayan bir nutuk çekmişti. Shannon da ona kaşlarını kaldırdı.

"T'uupieh'in son kurbanları hakkında ne düşünüyorsun?" diye sordu Garda, Shannon'un dikkatini çekmek için elindeki kopyalan sallarak. "Ne dersin, öz kardeşini öldürecek mi?"

Shannon dumanı ağır ağır üfledi. "Gelecek bölümü sakın kaçırmayın, sayın seyirciler! Reed bu işe bayılacak derim." Sandalyesinin yanında, yerde duran gazeteye işaret etti.

"Üçüncü sayfaya düştüğümüzün farkında mısın?" T'uupieh araca yalnızca 'Eski'lerin bildiğini söylediği bir metali ye-dirmeye çalıştığında alevlenen eski bir teknolojik uygarlığın varlığına dair bilimsel spekülasyonlar, projeyle ilgili haberleri bir anda baş sayfaya çıkarmıştı. Fakat bu haber de çabucak tü-kenmişti. "Ratingleri yukarda tutmalıyız arkadaşlar; yardımlar ve bağışlar akmaya devam etmeli."

Garda dilini şaklattı. "Reed'e mi kızgınsın yoksa T'uupieh'e mi?"

Shannon canı sıkkın bir tavırla omuz silkti. "İkisine de. T'uupieh'in neden kendi kızkardeşini öldür..." Odada bulunan personelin hiç durmadan devam eden mırıltılarının bir anda yükselerek bir noktada yoğunlaştığını duyan Shannon sustu. Marcus Reed içeri girmişti. Her zamanki gibi aynı anda her-kesin problemini birden çözmekle meşguldü. Shannon, Reed'in enerjisine hayrandı, kullanış tarzından iğrense bile. Reed sevimli bir inançsızlıkla bilim adına herkesi köküne kadar sömürüyordu. Adamı çalışırken seyretmek, Shannon'un projeye duyduğu bütün saygı ve iyi niyeti yavaş yavaş alıp gö-türmüştü. Hiçbir şey söylememesine rağmen annesinin de bu duyguları paylaştığını biliyordu. Annesiyle hâlâ üzerinde an-laşabildikleri bir konu olması onu şaşırtıyordu.

"Dr. Reed "

"Affedersiniz Dr. Reed, ama "

Hep beraber odaya girerlerken annesi de Reed'in ya-nındaydı. Yüzünde suskun bir teslimiyet ifadesi vardı. La-boratuar gömleği bulaşıcı bir hastalığı önlemek istercesine bo-ğazına kadar ilikliydi. Reed her zamanki gibiEsquiredergisinden fırlamış gibiydi. Shannon kendi üstüne baktı. Garda'ya "Manastıra girmeyi mi düşünüyorsun?" dedirten gri bol bir kaftan ve bir bluejean giymişti,

"Aslında bizim yapmak istediğimiz..."

"Senatör Foyle onu aramanızı..."

"... pekâlâ, tamam. Dinocci'ye söyle aygıta yeni bir örnek aldırabilir. Tamam, Max. Bununla ben ilgilenirim." Shannon ve

Garda yüzlerini ona çevirirken etrafa susmalarını işaret etti. '"Robin Hood'un en son anlaşmasının haberini demin duydum."

Shannon hafifçe yüzünü buruşturdu. Şaka olsun diye T'uupieh'e 'Robin Hood' ismini takan oydu. Reed bu fikri ha-vada kapmış ve ilgi çekmek için amonyak bataklıklarını 'Sherwood Ormanı' diye lanse etmişti. Kanlı cinayetler birer birer ortaya çıkıp, T'uupieh 'Nottingham Şerifı'yle işbirliği yapıyor gibi gözükmeye başlayınca, bir gazeteci, "T'uupieh Robin Hood'sa, o zaman ben de Kuş Kadın Rima'yım." deyivermişti. Reed gülerek karşılık vermişti: "Eh, ona bakarsan Robin Hood'un zenginlerden çalmasının tek sebebi fakirlerin parasının olmamasıydı." Bu olayla Shannon tahammülünün sonuna gelmişti.

"... bu dünyalılara Titan'daki hayatın acımasız gerçeklerini tüm ayrıntılarıyla göstermek için iyi bir fırsat."

"Ein Moment!"dedi Garda. "Bize bu vahşeti kamuoyunun seyretmesini istediğini mi söylüyorsun, Marcus?" O ana kadar cinayetleri gösteren bantları basına kesinlikle vermemişlerdi. Reed bile bu kayıtların bilimsel amaca hizmet ettiklerini iddia etmekten kaçınmıştı.

"Hayır, bunu demek istemedi, Garda." Shannon ko-nuşurken annesine bakıyordu. "Çünkü hepimiz kayıtları san-sasyon yaratmak içinkullanmayacağımız konusunda an-laşmıştık."

"Carly, basının o bantları yayımlamak için peşimi bı-rakmadığım biliyorsun. Şu ana kadar onları yayımlamadım çünkü hepimiz buna karşıydık. Ama bu durum farklı, eşsiz yabancı bir sosyokültürel olayı gözler önüne sereceğiz."

Shannon omuz silkti. Sinirlenmişti ve gizlemeye ça-lışmıyordu. "Bunun neresi eşsiz anlamadım. Adi bir film adi bir filmdir, nerede çektiğin hiç farketmez. Bence berbat bir fikir bu." Üniversitedeyken, bir partide seyrettiği filmi anım-sadı. Hiçbir şeyin farkında olmayan kurban dilim dilim doğ-ranarak katlediliyordu. Bu ve buna benzer bütün filmlerin insan ırkı hakkında söylediği şey midesini bulandırıyordu.

"Ach Bu çok şairane." dedi Garda.

Reed'in suratı asılmıştı, Shannon annesinin kaşlarını kal-dırdığını gördü.

"Benim daha iyi bir fikrim var." Shannonsigarasını panelin altındaki kül tablasında söndürdü. "Neden onu vazgeçirmeye çalışmıyoruz?" Konuşurken, Shannon bunu denemeyi ne kadar çok istediğini farketti. Başarabilirse, iletişime olan inan-cı için, T'uupieh'in insanlarına hatta kendi insanlarına bakışı için çok şey ifade edebilirdi.

Bu sefer her ikisi de şaşırmıştı. "Nasıl?" dedi Reed.

"Aslında... şu anda bilmiyorum." Yalnızca onunla ko-nuşmama, onunla gerçek bir iletişim kurmama ve gerçekten ne düşündüğünü, neler hissettiğini anlamama izin verin. Bir süre için teknik zırzavat araya girmesin."

Annesinin ağzı incecik oldu, alnında o tanıdık kırışığın oluştuğunu gördü. "Burada bizim işimiz o 'zırzavatı' top-lamak. Evrene ahlaki değerlerimizi empoze etmek değil. Zaten işimiz başımızdan aşkın."

"Bir cinayeti durdurmakla 'empoze etmenin' ne ilgisi var?" Garda'nın soluk mavi gözlerine ışık gelmişti. "Cinayet ger-çekten... sosyal anlam taşıyor. Marcus, bunu bir düşün."

Reed onu çevreleyen sabır ve ilgi dolu yüzlere bakarak ba-şını salladı. "Dediğin doğru. Bu iş insanlığı da ilgilendiriyor." Çevresindekiler başlarını sallayıp, mırıldanarak bunu onay-ladı. "Pekâlâ, Shann. Titan'da sabah olana değin üç günün var. T'uupieh'i ikna etmek için bu üç gün senin. Basın gelişmelerle ilgili rapor isteyecektir..." Saatine bakarak kapıya doğru yö-neldi. Annesi geçerken Shannon yüzünü öte yana çevirdi.

"İyi şanslar, Shann." dedi Reed dalgınca. "Robin Hood'u ıslah edeceğine güvenme ama yine de deneyebilirsin."

Shannon iskemlesinin üstünde iyice kamburlaştı, kaşlarını çatarak panele geri döndü. "Gelecek reenkarnasyonunda dün-yaya tuvalet olarak gel e mi?"

T'uupieh'in kafası karışmıştı. Tutsak iblisin yanına, sukayasının soğuk ve nemli hörgücünün üstüne oturmuş, iblisten cevap bekliyordu. Onu bataklıkta bulduğu günden beri dav-ranışlarının bildiği bütün iblis hikayelerine ters düşmesi onu tekrar tekrar şaşırtıyordu. Ve bu gece...

Birden sarsıldı, irkilmişti. İblisin acayip, pençeli kolu ani-den canlanmıştı, buz gümüşü bahar tomurcuklan arasında sü-rünerek ilerliyor, taşın etrafındaki eriyiği ittirerek yukarı tır-manıyordu. İblis bir sürü anlaşılmaz şey yapıyordu (bu bildiklerine uyuyordu). Adak olarak et, sebze ve taş istiyor, hatta bazen yolculardan kestiği haracın bir kısmını alıyordu. T'uupieh onun isteklerini seve seve yerine getiriyordu; onun gözüne girmek ve desteğini kazanmak istiyordu. Bir parça is-teksizce de olsa, yabancı bir lorddan gaspettiği 'Eski'lere ait değerli metal mücevherleri bile vermişti. İblis bu hareketi coş-kuyla övmüştü: Bütün iblisler metal istiflerdi. T'uupieh onların güçlerini korumak için metale gereksinim duyduğunu sa-nıyordu. Geceleyin onu sarmalayan cadı ateşiyle yalım yalım parlayan kubbeli zırhı, kan renginde devasa bir mücevherdi. Halbuki, T'uupieh iblislerin insan etini tercih ettiğini duy-muştu. Ama yabancı lordun kanatlarını iblisin ağzına tıkmaya kalkıştığında adamı birkaç sıyrık dışında sapasağlam geri tükürmüş ve onu serbest bırakmasını buyurmuştu. T'uupieh hay-retler içinde emre uymuş ve o budalanın çığlık çığlığa ba-taklığın içinde kaybolmasına izin vermişti.

Ve sonra bu gece... "Kızkardeşini öldüreceksin, T'uupieh." demişti ona. "Ve iki masum çocuğu. Ne hissediyorsun?" Ak-lına ilk gelen şeyi dürüstçe söylemişti: "Günün bir an önce doğmasını istiyorum. Klovhiri'den intikamımı almak için çok bekledim! Kardeşim ve

veletleri de bu pisliğin bir parçası. Ço-ğalmadan onlar da katledilmeli." Hançerini çekmiş, onların çü-rümüş kalplerine saplarcasına süngerimsi eriyiğe batırmıştı.

İblis tekrar susmuştu ve her zamanki gibi uzun süre suskun kalmıştı. İnanışa göre iblisler ölümsüzdür. Bu yüzden iblisin onu yanıtlamak için acele etmesine gerek olmadığını dü-şünmüştü hep. Ama bazen iblisin kendi ölümlülüğünü daha fazla göz önünde bulundurmasını diliyordu, T'uupieh. Sonunda yabancı tonlarla dolu derin sesiyle, "Ama çocukların kimseye zararı dokunmadı. Hem Ahtseet senin tek kardeşin. Seninle aynı kanı taşıyan başka kimse yok. O senin hayatını paylaştı. Bir keresinde sen demiştin ki onun" İblis sınırlı söz-cük haznesini gözden geçirmek üzere duraklamıştı "üzerine titrermişsin. Eskiden senin için ifade ettiklerinin hiç mi anlamı kalmadı? Ona karşı kalkan elini yavaşlatacak sevgi hiç kal-madı mı?"

"Sevgi!" demişti T'uupieh kulaklarına inanamıyarak. "Bu ne biçim konuşma Ruhsuz Olan! Benimle alay ediyorsun." Ani bir öfkeyle, T'uupieh dişlerini göstermişti. "Sevgi bir oyuncaktır, İblisim ve ben artık oyuncakları geride bıraktım. Ahtseet de öyle... o benim akrabam falan değil. O bir hain, hain!" Sözleri kamp ateşinin yavaş yavaş sönen amberleri gibi tıslamıştı. Ateş çukurunu yalıtan sülfür külü tırmıklayıp bir-kaç yaş dal daha eklemek üzere tiksinti içinde terketmişti. Sağ kolu Y'lirr pelerinine sarınmış, yattığı yerden gülümseyerek ona uyumasını söylemişti ama T'uupieh onu duymazlıktan ge-lerek tepedeki nöbetine devam etmişti.

Bu gecesafilil ağaçlarının ağır ağır çözülmekte olan dal-larını tekrar donduracak kadar soğuktu ama aslında ekinoks çoktan geçmişti. Altın, polimer yağmurdan yükselen ince sis yaklaşan yazın altın günlerinin habercisiydi. T'uupieh ya-pışkan sisin kanatlarım kirletmesini önlemek için pelerinine iyice sarınmış ve kapşonunu başına geçirmiş. Hiçbir zaman unutamayacağı o yazı, ilk yazını hatırlamıştı... İlk yaz baş-ladığında Ahtseet kanatlarım beceriksiz beceriksiz çırpan han-tal bir bebekti. Henüz çocuk olan T'uupieh kardeşinin işe ya-ramaz bir aptal olduğunu düşünüyordu. Fakat yaz toprağı yavaş yavaş değiştirmiş ve gözlerinin önüne bir sürü mucize sermişti. Ve kardeşi de değişmişti. T'uupieh'le beraber ma-ceralara atılan, oyuncu ve rahat bir arkadaşa dönüşmüştü. Be-raberce kanatlarını kullanmayı öğrenmiş, yukardaki sıcak hava akımlarını takip ederek uçmanın sınırlarını ve ka-zandırdığı özgürlükleri keşfetmişlerdi.

Ve şimdi, ilkbahar bir kez daha yaza doğru ilerlerken T'uupieh bu düşe sımsıkı sarılıyordu. Bunu kaybetmek, mev-sim geri gelse bile çocukluğunun o tatlı, gerçeküstü yazının bi daha asla geri dönemeyeceğini, çünkü Değişim Çarkının dur-maksızın döndüğünü ve geri dönüşün olmadığını hatırlamak istemiyordu. Geri dönüş yoktu... Yazın sonunda, artık bir ye-tişkin olmuştu, bir daha asla bir çocuğun özgürlüğüyle süzülemeyecekti. Ve Ahtseet bundan sonra hiçbir şey ya-pamayacaktı artık, hiçbir şey. Her zaman gölgesi gibi peşinde olan küçük Ahtseet.Hayır! Asla pişman olmayacaktı! Sevinçle

"Hiç düşündün mü, T'uupieh?" demişti iblis birden, "öl-dürmenin yanlış olduğunu? Sen ölmek istemiyorsun; kimse eceli gelmeden ölmek istemez. Niye ölmek zorunda olsunlar ki? Dünyayı, herkese başkalarının sana davranmasının istediğin gibi davrandığın ve onların da sana aynı şekilde karşılık verdiği bir yere dönüştürebilsen nasıl olurdu? Herkes ... yaşasa ve di-ğerlerinin yaşamasına izin verse." İblis T'uupieh'in bir anlam çıkaramadığı bulanık bir tonda konuşmaya başlamıştı.

T'uupieh uzun bir süre beklemişti ama iblis sanki o ana kadar söylediklerini düşünmesi için ona zaman tanıyordu. Ama açık olanı düşünmenin gereği yoktu. "Yalnızca 'ölüler' di-ğerlerinin kendilerinin yaşadığı gibi yaşamasına izin verir. Her-kese bana davranacaklarını tahmin ettiğim şekilde davranırım yoksa çoktan huzurlu bir ölü olmuştum! Ölüm hayatın bir par-çasıdır. Kader yazdığında ölür, kader yazdığında öldürürüz.

"Sen ölümsüzsün; Çarkı saptıracak, kaderi istediğin gibi yönlendirecek güce sahipsin. Boş fantazilerle vakit geçirebilir hatta istersen onları gerçekleştirebilirsin ve hiçbir zaman

so-nuçlarına katlanmak zorunda kalmazsın. Bizim kısa öm-rümüzde böyle şeylere yer yok. Ne kadar senin gibi olmaya ça-lışsam da, eninde sonunda ben de herkes gibi öleceğim. Hiçbir-şeyi değiştirenleyiz, hayatımız önceden belirlenmiştir, ölüm-lülerin yolu budur." Ve susmuştu, iblisin yürüttüğü garip man-tıklar onu huzursuz ediyordu. Ama onun sinirini bozmasına izin vermeyecekti. Gün doğmak üzereydi, sinirlerine hakim oLmalıydı. Ne kadar ellerinin Klovhiri'nin, kardeşinin ve ço-cukların kanıyla maviye bulanmasını istese de, duygularına kaptırmamalıydı kendini... Ahtseet'in piçleri ılık rüzgarın vü-cutlarını gökyüzüne kaldırmasını hiçbir zaman hissetmeyecek, T'uupieh gibi gökkuşağı renginde göletlerin içine dalamayacak, kulelerin ağaçlar arasından mızrak mızrak gök-yüzüne sapladığı ışıkları asla göremeyeceklerdi.Asla! Asla...

Sonra bir an için nefesini tuttu, arkasındaki sık çalılığın içinden ateşten bir fırıldak fırlamış, başını sıyırarak kampın ortasına düşmüştü. T'uupieh fırıldağın alevler püskürtüp, ses-sizliğin içinde öfkeyle tıslayarak kamp ateşinin etrafında dön-mesini seyretti. Karanlığın içinde döne döne kaybolmadan önce ateşin çevresinde üç buçuk kere dolandı. Kimse uyanmamıştı, iki kişi kımıldadı sadece. T'uupieh iblisin sert, kö-şeli bacaklarından birine sarıldı, sarsılmıştı, ateşin etrafında dönüşün ona gönderilmiş bir işaret olduğunu biliyordu, ama ne anlama geldiğini bilmiyordu. Fırıldağın arkasında bıraktığı yakıcı sessizlik T'uupieh'i bunaltmıştı, kanatlarını gererek hu-zursuzca kıpırdandı.

Hiçbir şey olmamış gibi garip ve karanlık düşüncelerini vızıldamaya devam etmişti iblis. "İblisler hakkında duy-duklarının hepsi doğru değil. Biz de" doğru kelimeyi arı-yordu, "yaptıklarımızın sonuçlarına katlanmak zorundayız. Biz de kendi aramızda savaşır ve birbirimizi öldürürüz. Sal-dırgan, acımasız ve vahşiyiz ama böyle olmaktan hoş-lanmıyoruz. Daha güzel bir şey dönüşmek, daha merhametli, daha bağışlayıcı olmak istiyoruz. Kazandığımızdan çok kay-bediyoruz ama değişebileceğimize inanıyoruz. Ve sen san-dığından çok daha yakınsın bize. Güven ve ihanet, doğruyla yanlış, iyiyle kötü arasında bir çizgi çekebilir ve o çizgiyi asla geçmemeyi seçebilirsin."

"Ne işe yarayacak ki bu?" İblisin kendi kafası bü-yüklüğündeki amber gözünü karşısına alacak şekilde dönerek, sözünü kesme cüretini gösterdi. "Küçücük bir damlacık denizin gelgitlerini nasıl değiştirir? İmkansız! Dünya erir, akar, sis olup uçar gider ve tekrar buza dönüşür. Ne sonu, ne de baş-langıcı vardır bunun. 'İyi' ya da 'kötü' diye bir şey yok, ara-larında bir sınır falan da yok! Yalnızca kabullenme var. Eğer ölümlü olsaydın, aklını kaçırdığını düşünürdüm!"

T'uupieh iblise sırtını döndü. Kendini kontrol etmeye uğ-raşırken pençeleri polimer kaplı taşın üstünde oluklar açı-yordu.Delilik... mümkün müydü? Birden aklına takıldı bu fikir. İblisi çıldırmış olabilir miydi? Aklına soktuğu fikirleri başka nasıl açıklayabilirdi? Delice, acayip, intihara götüren, ama hiç bir zaman kafasından atamayacağı fikirler.

Yoksa çılgınlığı bir oyun muydu? Her iblisin kalbinde bir kötülük yattığını biliyordu. Ona güven ve bağışlayıcılıktan bahsederken yalan söylüyor olabilirdi, T'uupieh'in yarın so-ğukkanlı ve kendinden emin davranması gerektiğini biliyordu. Belki de onu sarsmak ve bir hata yapmasını sağlamak is-tiyordu. Evet, bu çok daha mantıklıydı. Öyleyse, iblisin T'uupieh'i gerçekleştirmek için her şeyini vereceği amaç-lardan alıkoymaya çalıştığına inanmak neden bu kadar zordu? Ne de olsa T'uupieh onu tutsak almıştı ve yaptığı büyüler ib-lisin onu paramparça etmesini engelliyordu. Belki de iblis ak-lını paramparça etmek ve onu delirtmek istiyordu. Neden T'uupieh'ten nefret etmesin, onun acı çekmesinden zevk al-masın ve mahvolmasını ümit etmesin ki!

Nasıl bu kadar nankör olabilir!Daha bu fikir aklında yeni yeni şekillenmeye başlarken, iblise içerlemiş olmasına kah-kahalarla güldü. Sanki iblislerin minnet duygusundan haberi varmış gibi! Halbuki onu bataklıkta büyüleriyle ele ge-çirdiğinden beri iblise en mükemmel biçimde bakmıştı. Onun için aramış, onun için bulmuş, onun için taşımıştı ve dehşet içindeki adamlarının da aynı şeyi yapmalarını sağlamıştı. Ona her şeyin en iyisini vermişti, istediği her

şeyin en iyisini. Onun emriyle dört bir yana dağılmış gözlerini aramak üzere adamlarını göndermişti. İblis, T'uupieh'in bu gözleri kendi gözü gibi kullanmasına izin vermiş hatta buna teşvik etmişti onu. Onunla iletişim kurmak istediğini anladığı zaman,

T'uupieh iblise kendi dilini öğretmişti (iblis ölümlülerin dün-yası hakkında bir bebek kadar bilgisizdi). Bütün bunları iblisin kalbini kazanmak için yapmıştı çünkü onun bir amaç için kendi eline geçtiğini biliyordu. Eğer iblisin desteğini kazanırsa kimse onun karşısında duramazdı.

Bütün boş zamanını ona arkadaşlık ederek geçiriyordu. Mücevherlerle işlenmiş ağzını beslerken hem onun merakını hem de kendi merakını gideriyordu. Yavaş yavaş iblisle soh-bet etmek başlı başına bir zevke, en değerli metalin feda edil-mesine değecek bir hazineye dönüşmüştü, iblisin garip bey-ninin T'uupieh'in sorularını tartarak cevaplar aramasını beklemek zorunda olmak bile yormuyordu artık onu. Gözün ılık amber ışığında dinlenmekten, iblisle sessizliği pay-laşmaktan zevk alıyordu.

T'uupieh vücuduyla kanatlan arasındaki dar aralıktan ge-çerek tuniği üstünde tutan zengin işlemeli cam elyafı kemere baktı. Kemeri süsleyen ağır, değerli amber boncuklara do-kundu. Mücevherci gizli bir yöntemle metalle boyanmış eri-yiği, cilalanmış sukayasının içine gömmüştü. Boncuklar ona iblisin bin gözünü hatırlatıyordu.Onun iblisi...

Başını çevirdi; ateşe, pelerinlerine sarınmış kıpırtısız yatan gövdelere baktı. İblis geleli beri, bir lider olarak adam-larıyla arasına koyduğu fiziksel ve duygusal mesafenin giderek açıldığını hissesiyordu. Lider hâlâ oydu; hatta iblisi evcilleştirdiği için yeri daha da sağlamlaşmıştı. Aynı tehlikeleri paylaşmaktan ve birbirlerine saygı duymaktan doğan bağ asla zayıflamamıştı. Ama başka ihtiyaçlar vardı. Adamlarının birhirileri için tamamladığı ama onunla asla paylaşamayacakları şeyler.

Ölü gibi uyuyan adamlarını izledi. Onun da şu anda uyuyor olması gerekiyordu. Kendilerini yarınki saldırıya ha-zırlıyorlardı. Bütün sıradan insanlar gibi uyku düzenleri kar-makarışıktı. Diğer asiller gibi geceleyin uyumak yerine T'uupieh de adamları gibi ne zaman vakit bulursa o zaman uyuyordu. Adamlarının çoğu kadın erkek çiftler halinde uyuyorlardı. Ayak takımı gibi düzensiz şekilde hiç ayırt etmeden kadınlar kızıştıkları zaman çiftleşiyorlardı. Onu gecenin için-de yalnız başına iblisle otururken gördüklerinde ne dü-şündüklerinin merak ediyordu T'uupieh. Neye inandıklarını, herkesi neye inanmaya teşvik ettiğini biliyordu: İblis onu eş olarak seçmişti... ya da T'uupieh iblisi seçmişti. Y'lirr'in hâlâ yalnız uyuduğu gözüne çarptı. Ona güveniyor ve diğerlerini sevdiği kadar onu da seviyordu. Fakat Y'lirr alt tabakadandı ve daha da önemlisi ona meydan okumuyordu. Hiçbir yerde, asil-ler arasında bile arzuladığı arkadaşlığı sunan biri olmamıştı, iblis gelene kadar. Hayır, iblisin bütün söylediklerinin yalan ol-duğuna inanmayacaktı...

"T'uupieh!" Sisli karanlığın içinde iblis ismini söyledi vı-zıldayan bir sesle. "Kaderin ördüğü ağları değiştiremezsin ama düşünce şeklini değiştirebilirsin! Bir kanun kaçağı olup, Klovhiri'ye karşı koyarak kadere çoktan meydan okudun zaten. Kabul eden kardeşindi, anlaşılmaz sözcükler Onu çarka bı-rakman yeterli. Onu bu yüzden öldürebilir misin? Bunu neden yaptığını, nasıl yaptığını anlamalısın. Bunun için onu öl-dürmen gerekmiyor, hiç kimseyi öldürmen gerekmiyor. İn-tikamı bir kenara bırakıp amaçlarına ulaşmak için başka yol-lar bulacak güç ve cesaret var sende. Kaderin tüm canlıları götüreceği nokta aynı olsa bile sen kendi yolunu seçebilirsin, bağışlayıcı olmayı seçebilirsin.

T'uupieh içerlemiş bir şekilde ayağa kalktı, iblisle aynı boya gelmişti. Pelerini bedenine sımsıkı sardı. "Fikrimi de-ğiştirmek için artık çok geç. Çark dönmeye başladı bile. Ya-rına hazır olmak için uyumalıyım. Artık yapabileceğim hiçbir şey yok, İblisim. Yarını değiştiremem. Bunu yalnızca sen ya-pabilirsin. Yalnızca sen."

Daha sonra toprağın üstünde uykusuz yatarken, iblisin ha-fifçe ona seslendiğini duydu. Ama sese sırtını döndü ve kı-pırdamadan yattı. Nihayet uykuya daldı.

Shannon ağrıyan başını ovalayarak yumuşak koltuğun içine gömüldü. Göz kapakları zımpara gibiydi, vücudu iyice ağırlaşmıştı. Ekrana, nitrojen kamp ateşinin yanında ona inat-la arkasını dönmüş T'uupieh'e baktı. "Tamam. Benden bu kadar. Vazgeçiyorum. Dinlemiyor beni. Reed'i ara ve bı-raktığımı söyle."

"T'uupieh'i iknadan vaz mı geçtin?" dedi Garda. "Emin misin? Geri gelebilir. Manevi konuları daha çok vurgulamalısın. Onun... fikrini değiştirmek için elimizden gelen her şeyi yaptığımıza emin olmalıyız."

Canı sıkkın,ruhunu kurtarmak için, diye içinden geçirdi Shannon. Garda ilk eğitimini İncil'i tercüme etmeye yönelik bir enstitüde almıştı. Şu son bir iki saat içinde, Shannon onun insanları doğru yöne döndürmeye gizli bir heves duyduğunu fark etmişti.Hangi ruh? "Boşuna vakit harcıyoruz. Beni terkedeli altı saat oldu. Geri gelmeyecek... Ve ben her şeyi bırakmaktam söz ediyorum. O cinayetlerini işlerken burada olmak istemiyorum. Canıma yetti."

"Böyle düşünüyor olamazsın." dedi Garda. "Yorgunsun, dinlenmeye ihtiyacın var. T'uupieh uyandığı zaman onunla tekrar konuşursun."

Shannon saçlarını geri iterek başını salladı. "Unut gitsin. Yalnızca Reed'i ara." Pencereden dışarı baktı, şafakla beraber sislere bürünmüş deniz kıyısı silueti iyice belirginleşmişti. Garda omuz silkti; bozulmuştu. Telefona uzandı. Shannon sintizayzırın tuşlarına baktı. Parlayarak onu bek-liyor, kurşun gibi ağırlaşmış yorgun ellerini bir daha de-nemeye çağırıyorlardı. Dünya merakla ondan gelecek haberleri bekliyordu. Neyse ki son duyurusunu naklen yapmak zorunda değildi. Hiçbir gazetecinin bu saate kadar cam duvarlı gözetim odasında oturup onu bekleyecek kadar kendini işine adadığını sanmıyordu. Akşamki basın toplantısında onu soru yağmuruna tutmuşlardı. Duygularını, amaçlarını, planlarını, bu işi yap-masının nedenini sorgulamışlar, 'Robin Hood'un ahlaki ku-ralları ya da kuralsızlığıyla uğraşmışlar, Shannon'un ahlaki değerlerini ve kendisinden başka kimsenin burnunu sokmaya hakkı olmadığı bir sürü özel şeyi kurcalayıp durmuşlardı.

Bir zamanlar müzik dünyası ona aynı şeyi yapmaya kalk-mıştı ama arada hep onu koruyan ajanslar, halkla ilişkiler per-soneli olmuştu. Fakat bu sefer, bu kadar yalın bir şekilde ken-dini ortaya koyup ve riske atılırken onu koruyan hiçbir şey yoktu. Reed mikrofona geçip, büyük bir ustalıkla basın top-lantısını Shannon'un baş gudubeti oynadığı bir sirk gös-terisine dönüştürüyordu. Shannon artık kendini bala bulanıp kazıklarla bir karınca yuvasının üstüne çakılmış bir adam gibi hissediyordu. Gazeteciler ona tepeden bakarak bilmiş bilmiş T'uupieh'in söylediklerini tartışıyor, Shannon'un T'uupieh'e verdiği yanıtları eleştiriyor; Shannon'un sessizce düşünmeye ihtiyacı olduğu zaman aralarında onu çılgına çevirecek şekilde bölüp duruyorlardı. Reed'in başarısı kusursuzdu. Shannon'un, masumlardan alınacak intikam durdurma çabalarına duyulacak insani ilgi ve acımayı son damlasına kadar sömürmüştü... Ve böyle yaparak Shannon'un başarısızlığını mühürlemişti.

Hayır.Sırtını rahatlatmaya çalışarak doğruldu. Hayır, suçu Reed'in üzerine atamazdı. Sözleri artık T'uuhpieh'i etkilemeye başladığında gazeteciler onu çoktan rahat bırakmıştı. Ba-şaramayan oydu, yalnızca kendisi. Yeterince usta, yeterince inandırıcı olamamıştı, dünyayı T'uupieh'in gözlerinden gör-meyi başaramayan kendisiydi. Bu yüzden T'uupieh'i olaya bir kere de onun gözüyle bakmaya ikna edememişti. Hayatında ilk defa gerçekten iletişim kurma, gerçekten önemli bir şey söy-leme şansını yakalamıştı ve başaramamıştı.

Bir el omzunun üzerinden uzanarak terminalin altındaki rafa dumanı tüten bir fincan kahve koydu. "Bu bilgisayarın iyi taraflarından biri de," dedi yumuşak bir ses, "bir fincan kahve yapmaya programlı olması."

Shannon irkildi, elinde olmadan gülümseyerek başını kal-dırdı. Annesinin yüzü gergin ve yorgun gözüküyordu. Elinde bir fincan kahve daha vardı. "Sağol." Shannon fincanı kaldırıp bir yudum içti sıcak sıvının boğazından kaydığını hissetti. Ba-şını kaldırmadan konuştu: "istediğin oldu. Reed'in istediği de. Duygu sömürüsüne ve cinayetlerine kavuştu."

Annesi hayır anlamında başını salladı. "Benim istediğim bu değildi. Reed'in yaptıkları yüzünden burada gerçekleştirdiğin her şeyden vazgeçmeni istemiyorum. Çalışmaların bu proje için büyük değer taşıyor, senin için de."

Shannon başını kaldırdı

"Ja,o haklı, Shannon. Böyle vazgeçemezsin, sana çok ih-tiyacımız var. T'uupieh'in de sana ihtiyacı var."

Alaycı bir tavırla güldü. "Tabii, çimentodan bir yoyo gibi. Ne yapmaya çalışıyorsun Garda, kendi ahlaki değerlerimi bana karşı mı kullanacaksın?"

"Garda'nın söylemeye çalıştığı bu gece olanları bir körün bile görebileceği,eğer aylar önce farketmemişse tabii." An-nesinin sesi garip bir şekilde uzak geliyordu. "Bu proje sen ol-madan asla bu derece başarılı olamazdı. Sintizayzır konusunda haklıydın. Ve şimdi seni kaybetmek ..."

Sözünü yarıda keserek, odanın öbür ucundaki kanatlı ka-pıdan içeri giren Reed'e baktı. Bu sefer Reed yalnız gelmişti üstelik üstü başı da oldukça dağınıktı. Shannon telefon gel-diğinde onun uykuda, olduğunu anladı. Onu uyandırdığı için garip bir şekilde sevinmişti.

Reed pek memnun gözükmüyordu. Ayak sesleri koridorda yankılanıyordu. Yüzü endişe ya da hoşnutsuzlukla asılmıştı. "Ne demek bırakmak istiyorum? Bir yaratığın fikrini değiştiremedin diye işi nasıl bırakırsın?" Kabine girdi ve ter-minale göz attı. Shannon onun mikrofonların açık olup ol-madığını kontrol ettiğini anladı. "T'uupieh'i ikna etmeyi başarmanın oldukça uzak bir ihtimal hatta imkansız olduğunu biliyordun. O değişmek istemiyorsa bunu kabul etmelisin, ya-bancı bir kültürün değer yargıları senin kültüründen farklı ola-caktır."

Shannon arkaya yaslandı, yorgunluktan kolu seyiriyordu. "Bunu zaten kabul ediyorum. Benim kabul edemediğim bizi bir avuç pezevenge çevirmen. Tanrım, adam gibi bir sebebin bile yok. Buraya ucuz filmler için fon müziği yapmaya gelmedim. Eğer bu cinayetleri dünyaya naklen yayınlarsan işi bırakırım.

Her şeyden vazgeçmek istemiyorum ama bir porno cinayet karnavalı için de burada kalamam."

Reed'in yüzü iyice asılmıştı, bakışlarını başka yöne çe-virdi. "Eee, ya sizler? Siz de içinizden benim cinayetlerin suç ortağı olduğumu mu düşünüyorsunuz? Carly?"

"Hayır Marcus." Başını salladı. "Ama hepimiz araştırmayı halka açık bir gösteriye dönüştürerek bayağılaştırmaya kar-şıyız. Ne de olsa Titan'daki canlıların da her insan kadar özel hayatlarını korumaya hakları var."

"Ja,Marcus, sanırım hepimiz bu noktada birleşiyoruz."

"İyi de Dünya'daki insanların bugün ne kadar özel hayatı kaldı ki? Tasaday'ı hatırlasanıza. Üstelik bu 30 yıl önceydi. Her şeyi kaydeden bir kameranın bütün dünyanın gözleri önüne sermediği tek bir doruk ya da ıssız ada kaldı mı? Peki ya kamu sırlarını gözetim kanununa ne diyorsunuz?... ha-yatlarımız bir röntgen şovundan başka bir şey değil."

Shannon başını salladı. "Bu bize aynı şeyi başkalarına yapma hakkı..."

Reed soğuk bir bakışla süzdü onu. "Senin bu bilgiç dindar havaların biraz fazla oldu, Wyler. Bir müzisyen olarak ba-şarının nedeni tanınmış olman değil mi?" Duvardaki pos-terlere işaret etti. "Senin yaptığın müzik diğer bütün türlerden daha çok satıyor."

"İnsanlara ulaşmak için belli bir miktarda reklamı kabul etmek zorundayım. Yoksa benim için gerçekten önemli olanı, iletişim kurmayı başaramazdım. Bu hoşlandığım anlamına gelmiyor."

"Benim hoşlandığımı mı sanıyorsun?"

"Hoşlanmıyor musun?"

Reed tereddüt etti. "Bu işi iyi beceriyorum, önemli olan tek şey de bu. Belki inanmayacaksın ama ben hâlâ bir bi-limadamıyım ve benim için önemli olan tek şey bilimsel

araş-tırmaların pastadan adil bir pay almasını sağlamak. Bul-duklarımızı halka açıklamak için geçerli bir nedenim olmadığını söylüyorsun. NASA'nın Neptün mekiğinden gelen

bilgileri kaybetmesinin tek sebebi ne biliyor musun; birileri aracın Neptün'e gidip bize data göndermesini beklemekten sı-kıldı ve fonumuzu kesti. Gezegen dışı görevlerde sorun araç güvenirliliği değil maddi kaynak güvenilirliği. Halk kon-serlerinden biri için milyonlar harcayabilir ama anlamadıkları bir şey için bir kuruş harcamak istemezler."

"Ben..."

"İnsanlar eğlenmek ve sorunlarını unutmak istiyor... bunun için onları kim suçlayabilir ki. Filmler, maçlar ve senin gibi adamlarla rekabet edebilmek için halka istediğini vermek zo-rundayız. Bizden başka sırada bekleyen bin türlü özel ve dev-let projesini saymazsak tabii. Ben bu sorumluluğu üstüme alı-yorum ki 'gerçek bilimadamları' çevrelerinde milyonlarca dolarlık teçhizatla ışıl ışıl laboratuvarlarında oturup 'araş-tırmaya saygı'dan söz edebilsinler."

Durakladı, Shannon gözlerini kırpmadan inatla ona ba-kıyordu. "Müzisyen olarak yaptıklarının şu anki çalışmalarından ahlaki olarak daha yüksek ve daha kayda değer olduğunu söy-leyebildiğin an odama gel de gerçek ikiyüzlünün kim olduğunu görelim. Ama önce çok iyi düşün, hepiniz düşünün." Reed ar-kasını dönerek kabini terketti.

Odanın ucundaki kapının kanatlan hareketsizleşene kadar sessizce beklediler. "Sanırım..." Garda elindeki bastona baktı, sonra gözlerini pelerinine indirdi. "O da haklı."

Shannon öne eğildi, parmaklarını sintizayzırın tuşları üze-rinde gezdirdi. Kafein ve iç sıkıntısı bir olup yorgunluğunu bastırmıştı. "Reed'in haklı olduğunu biliyorum ama anlatmaya çalıştığım bu değildi ki! T'uupieh'in fikrini değiştirmeye ça-lışmamın ya da işi bırakmak istememin nedeni projeyi sat-maya karşı çıkmam da değil. Ben aslında projenin halka pazarlanış şekline, iğrenç bir kan ve porno şovu gibi lanse edilmesine dayanamıyorum." Çocukluğunda rock konserlerinin kötü bir ünü vardı. Gençliğinde gittiği heyecan şovlarından sonra o konserler bir senfoni orkestrası kadar saygıdeğerdi. He-yecan şovlarında 'uzmanlar' bir milyon dolarlık ödül için, kay-betmelerini seyretmeye gelmiş bir kalabalık önünde hayatları üzerine kumar oynar; mazoşistler kendilerini parçalayarak ge-çimlerini sağlar; kasaplık ve ölüm üzerine'cinema verite' film-leri oynatılırdı.

"Herkesin istediği gerçekten bu mu? Bir başkasını kanlar içinde görmek insanları mutlu mu ediyor? Yoksa bu vahşetin dünya'da değil de Titan'da olmasından dolayı ahlaki bir üs-tünlük mü taslamak istiyorlar?" Mışıl mışıl uyuyan T'uupieh'e baktı. "Eğer T'uupieh'in fikrini ya da bu projenin pazarlanış şeklini değiştirebilseydim, en azından bir şey hakkında kendimi iyi hissedecektim. Ama kimi kandırıyorum ki?" T'uupieh ba-şından beri haklıydı. Shannon'un ne projeyi ne de T'uupieh'i değiştiremeyeceğini kabul etmesi gerekiyordu. "T'uupieh'in di-ğerlerinden hiçbir farkı yok. Ona uzanan eli sıkmak yerine kes-meyi tercih eder... Şidddeti gerçekten yaşamayıp başkalarının hayatında izleyerek tatmin olmamız onlardan daha uygar ol-duğumuzu göstermez. Ve hiçbir zaman da olmayacağız." O doğ-madan önce yazılmış bir şarkıyı anımsadı. "'Tek bir adamın el-leri kuramaz'" terminali kapadı "'hiçbir şeyi.'"

"Uyuman gerek... hepimizin uyuması gerek." Garda is-kemleden kalktı, bütün vücudu tutulmuştu.

"...ama eğer bir artı bir artı elli milyon ederse..." annesi başını eğmiş şarkıyı mırıldanmaya devam ediyordu.

Shannon başını çevirip ona baktı, annesi hüzünle başını sallıyordu. Shannon'un ona baktığını hissederek başını kal-dırdı. "Eğer T'uupieh yaptıklarının ahlaki açıdan yanlış ol-duğunu kabul etseydi ona ne olurdu? O da biliyor, yıkılırdı. Biz onun yıkılmasına neden olurduk. Şiddetin içinde savrulup boğulur giderdi." Annesi önce Garda'ya sonra Shannon'a baktı. "Ne olursa olsun T'uupieh gerçekçi biri."

İçindeki kırgınlığı gizleyen bir içerleme duygusuyla Shan-non'un dudakları gerildi; Garda'nın öfkeyle mırıldandığını duydu.

"Ama bu senin haksız ya da başarısız olduğunu göstermez..." "Çok naziksin." Shannon ayağa kalktı. Garda'ya başıyla çıkışı işaret etti. "Haydi."

"Shannon." Konuşan annesiydi.

Shannon durdu, sırtı hâlâ annesine dönüktü.

"Başarısız olduğunu düşünmüyorum. Bence T'uupieh'e ulaştın. Son sözünü hatırla. 'Yarını yalnızca sen de-ğiştirebilirsin.' dedi. Açıkça iblise meydan okuyordu çünkü kendisinin yapmaya gücü olmadığı şeyi iblisin ger-çekleştirmesini istiyordu. Senden yardım istedi."

Shannon ağır ağır annesine döndü. "Buna gerçekten ina-nıyor musun?"

"Evet, inanıyorum." Annesi başını öne eğip saçlarını ka-zağının yakasından kurtardı.

Shannon koltuğuna oturdu, ellerini panelin karanlık ve ses-siz tuşları üstünde gezdirdi. "Onunla bir daha konuşmam hiç-bir işe yaramaz. İblis saldırıyı bir şekilde kendi başına dur-durmak zorunda. 'Sesi' onları uyarmak için kullanabilsem... Zaman farkının Allah belasını versin!" Shannon'un sesi onlara ulaşana kadar saldırı çoktan bitmiş olacaktı. Eğer hep iki saat geri kalacaksa yarını nasıl değiştirecekti?"

"Zaman farkını ben hallederim."

"Nasıl?" Garda yerine oturdu. Geniş, kırışık dolu yüzü, kafasının karıştığım gösteriyordu. "Uyarıyı vaktinden önce gönderemez, Klovhiri'nin ne zaman geçeceğini kimse bil-miyor. Çok geç ya da çok erken olabilir."

Shannon dikildi. "Daha iyisi 'Neden?' diye soralım. Neden fikrini değiştirdin?"

"Ben fikrimi değiştirmedim." dedi annesi hafifçe. "Bu du-rumdan da hiçbir zaman hoşlanmadım. Gençken, yap-tıklarımızla dünyayı değiştirebileceğimize inanıyorduk; belki de hiçbir zaman buna inamaktan vazgeçmek istemedim."

"Marcus arkasından dolap çevirmemizden hoşlanmayacaktır." Garda bastonunu salladı. "Peki, belki de halkın ilgisini çekmeye ihtiyacımızın olduğu fikri ne olacak?"

Shannon Garda'ya öfkeli bir bakış fırlattı. "Meleklerin ta-rafında olduğunu sanıyordum, sense şeytanın avukatlığını ya-pıyorsun."

"Sizin tarafınızdayım." Garda dudaklarını büzdü. "Ama...o zaman aracın son saniyede onları kurtarmasının ne zararı var? Sansasyon yaratmış oluruz."

Aylardır ilk defa annesinin gülümsediğini gördü. "San-sasyonel... T'uupieh ihanetimiz yüzünden bizi bataklıkta bı-rakıp gitmezse tabii."

Shannon kendine geldi. "Eğer gerçekten yardımımı is-tiyorsa böyle yapmayacaktır. Ve istediğini biliyorum. Bunuhissedebiliyorum. Ama zaman sorununu halletmemiz lazım."

"Ben mühendisim, hatırlasana. Mesajını kaydedeceğim sonra da onunla uğraşmak için biraz zamana ihtiyacım ola-cak." Annesi bilgisayar terminaline işaret etti.

Shannon terminali açtı ve kenara çekildi. Annesi oturdu ve ekranda bir program dökümü başlattı. UZAKTAN KU-MANDA KILAVUZU yazısı ekranda belirdi. "Haydi ba-kalım... Klovhiri'nin kafilesi gözüktüğünde bunun hemen bil-dirilmesini istiyorum."

Shannon öksürdü. "Reed gelmeden önce söylediklerin doğru muydu?"

Annesi başını salladı, Shannon yanıtın yüzüne yansıyıp gülümsemeye dönüşmesini seyretti. "Garda, dilbilimci oğ-lumla tanıştın mı?"

"Peki ya, o Pete Seeger şarkısını ne zaman öğrendin?"

"Ya müzisyen oğlumla tanıştın mı?'... Ben de zamanında bir iki plak dinledim." Dalgın dalgın gülümsedi. "Herhalde sana, babana Elton John'a benzediği için aşık olduğumu anlatmamışımdır."

T'uupieh sessizce gözünü bile kırpmayan iblise bakıyordu. Şafak bronz bulutları altına çevirmişti. Güneş ışığı ağaçların karmakarışık dalları arasından, yamaçların yarı saydam yüz-lerinden ve damla damla terleyen tepelerden aşağı süzülüyor, iblisin kabuğunu ışıkla yakıyordu. Elindeki kemiğin üstündeki et parçalarını sıyırmaya zorladı kendini. Yemek yediğinin far-kında bile değildi. Chwiul'u ve Klovhiri'nin kafilesini takip etmeleri için

gözcülerini şehre çoktan göndermişti. Arkada çe-tesinin geri kalanı silahlarını kontrol ediyor, karınlarını do-yuruyor, kendilerini saldırıya hazırlıyorlardı.

Ve iblisi hâlâ tek kelime etmemişti. Daha önce de saatlerce sustuğu olmuştu arma dün geceki hezeyanından sonra T'uupieh onun bir daha asla konuşmayacağı fikrine kapılmıştı. En-dişesi giderek büyüyordu, bu sabah zaten üstünde olan sinirleri iyice ayağa kalkmıştı, sonunda vurdumduymaz bir tavırla ib-lisin üstüne yürüdü ve eliyle ona vurdu. "Konuş benimle,mala'ingga!"

Fakat ona dokunduğu anda kolunda alev yalamışcasına bir acı hissetti. Şaşkınlık içinde küfrederek geri sıçradı. Yanan elini sallamaya başladı. İblis daha önce hiç ani bir çıkış yap-mamış, hiç incitmemişti onu. Ama T'uupieh de daha önce hiç ona vurmaya cüret etmemişti, her zaman ölçülü bir saygıyla davranmıştı...Budala! Eline baktı, onu bugünkü saldırıda et-kileyebilecek yaralar ve yanıklarla kaplı bulmaktan kor-kuyordu. Ama deri pürüzsüzdü, şokun etkisiyle zonkluyordu yalnızca.

"T'uupieh! İyi misin?"

Arkasını döndüğünde Y'lirr'i gördü. Hem çok korkmuş, hem de saldırmaya hazır gözüküyordu. "İyiyim." Başını salladı, Y'lirrr'in endişesini fark ettiği için daha sert bir cevap vermekten kaçınmıştı. "Yok bir şey." Y'lirr'in elinde T'uupieh'in çift ka-visli yayı ve ok kılıfı vardı. T'uupieh hiçbir şey olmamış gibi ağrıyan elini uzatıp silahları Y'lirr'den aldı ve omzuna attı. "Hadi Y'lirr, gitmeliyiz."

"T'uupieh!" Bu kez onu çağıran iblisin garip sesiydi. "T'uupieh, eğer kaderle keyfimce oynayabildiğime inanıyorsan buraya gel ve beni dinle."

T'uupieh geri döndü, Y'lirr'in arkasında durakladığını his-setti. "Kudretine inanıyorum, İblisim!" Elini ovuşturdu.

Gözün amber derinlikleri T'uupieh'in suratını inceledi. T'uupieh içtenliğinin yüzünden okunduğunu ümit ediyordu. "T'uupieh söylediklerimin seni ikna etmediğini biliyorum.

Ama bana ....ni istiyorum, sesler karışıyordu, ismimi bilmeni

istiyorum. T'uupieh benim adım"

Y'lirr'in arkasında dehşet içinde bağırdığını duydu. Dönüp ona baktı, elleriyle kulaklarını kapadığını gördü ve tek-rar iblise baktı. Hayretten donakalmıştı.

"—Shang'ang."

Sözcük onu iblisin ateşten kırbacı gibi yaktı ama acı bey-ninin içindeydi. Bağırarak ümitsizce karşı koyd 'amaartık çok geçti, ismi duymuştu bir kere!

Uzun bir sonra nefes almayı başarıp, başını salladı. Gün ışığıyla aydınlanmış kampa baktı, uyanan ormanın seslerini dinledi, bahar tomurcuklarının keskin kokusunu içine çekti. Yaşadığı şokun etkisiyle hâlâ kaskatıydı. Birden gülmeye başladı. İblisin ismini duymuştu ve hâlâ yaşıyordu; ne kör ol-muştu, ne sağır, ne de deli! İblis onu seçmişti, onunla bir-leşmişti, sonunda ona teslim olmuştu!

Sevinçten sersemlemişti, neredeyse iblisin konuşmaya devam ettiğini fark etmeyecekti. İçinden yükselen zafer şar-kısını bastırarak ona kulak verdi.

"...Bugün beni de yanında götürmeni emrediyorum. Olanı biteni görmeli, Klovhiri'nin geçişini izlemeliyim."

"Evet! Evet, Shang'ang. Dileğin yerine getirilecek. Senin is-teğin bana emirdir." Dönüp yokuştan aşağı inmeye başlayacaktı ki Y'lirr'i gördü. İblis ismini söylediği anda kendini attığı yerde kıpırtısız yatıyordu hâlâ. "Y'lirr?" Ayağıyla onu dürttü. Başını kaldırdığını görünce rahat bir nefes aldı, demin duyduğu hay-retin bu sefer onun gözlerinde şekillenmesini seyretti.

"Leydim, sizi...?"

"Hayır, Y'lirr." dedi hafifçe. Sonra daha sert bir tonda "El-bette öldürmedi. Artık gerçekten iblisin eşiyim ben, kimse du-ramaz önümde." Ayağıyla kabaca itekledi onu. "Ayağa kalk. Ne bu böyle? Burnunu çeken korkaklar sürüsü, zafer sabahımı berbat mı edeceksiniz?"

Y'lirr alelacele ayağa kalktı, üstünü başını silkeledi. "Asla T'uupieh. Her emrine hazırız. İntikamını alacağız." Ka-masının sapını kavradı.

"İblisim bize yardım edecek!" Sesi gururla çınlıyordu. "Git bir kızak hazırla ve buraya getir. Adamlara iblisi taşırkennazik olmalarını söyle."

Y'lirr başını salladı. İblise baktığında T'uupieh bir an için gözlerindeki korku ve kıskançlığı gördü. "İyi haber." Sonra her zamanki çevikliğiyle bir daha Tuupieh'e bakmadan yürüyüp gitti.

Kampta küçük bir yaygara koptuğunu duydu ve daha şim-diden iblisle arasında geçenlerin yayıldığını düşündü. Sonra Lord Chwiul'un söz verdiği gibi T'uupieh'in korumaları eş-liğinde açıklığa geldiğini gördü. Başını hafifçe kaldırdı, şa-şırmıştı. Gerçekten de yalnız gelmişti fakat birblielle bi-niyordu. Az bulunan çok pahalı bineklerdi bunlar. Bu kadar ağırlığı kaldırabilecek tek hayvan oydu ve üstelik kötü huylu olduğu için eğitilmesi de çok zordu. Hayvanın çenesi atıyordu. Gevşek, salyalar damlayan dudaklarından keskin dişleri fır-lamıştı. T'uupieh hafifçe yüzünü buruşturdu. Korumaları, hayvanın ağaç kütüğüne benzeyen perdeli ayaklarından uzak duruyor, onu dürtmek için mızraklarını hazır tutuyorlardı. Hayvan bir amfibyandı ve kanatlan olsa bile uçmak için fazla ağırdı. Fakat suyun içinde son derece çevik ve hızlıydı. T'uupieh birkaç saniye boyunca kendi perdeli parmaklarına ve onu sadece birkaç saniyeliğine havada tutabilen kanat zarlarına baktı. Sık sık yaptığı gibi, hepsini kaderin hangi dönüşlerinin şekillendirdiğini ya da değiştirdiğini düşündü.

Y'lirr'in Chwiul'la konuştuğunu gördü. Küstah bir sı-rıtmayla insanların arasında ona işaret ederken Chwiul'un yü-zünde büyüyen endişeyi gördü. Y'lirr'in "ismini biliyor," De-diğini hissetti.

Chwiul hayvanını T'uupieh'e doğru sürdü, iblisin dikkatli bakışları üstünde gezinirken yüzünü kontrol altında tutmaya çalışıyordu. T'uupieh, iblisin duyarlı mücevherlerle kaplı yü-zeyini okşamak için şefkatle elini uzattı. İçgüdüyle bir an için gözlerini, Chwiul'dan ayırıp ve başının üstündeki göğe kay-dırdığında, aniden bulutların ayrıldığını gördü...

Daha iyi görebilmek için gözlerini kırptı ama tekrar bak-tığında hiçbir şey yoktu. Hiç kimse hatta Chwiul bile hilal bi-çimli yeşilimsi altın diski görmemişti. Değişim Çarkı. Yü-zündeki ifade hiç bozulmadı ama kalbi yerinden fırlayacak gibi atıyordu. Çark sadece birisinin hayatı çok önemli biçimde de-ğişeceği zaman belirirdi, ve bu değişim genelde ölüm demekti.

Bir anda önünde duran Chwiul'un bineği ona doğru atıldı. T'uupieh yerinden bir adım bile kımıldamadı ama Chwiulbli-elli dizginlemeye uğraşırken hayvanın mavi salyaları T'uupieh'in üstüne sıçradı. "Chwiul!" Demin duyduğu he-yecanı öfke kisvesi altında dışarı vuruyordu. "O sümüklü hay-vanına sahip ol yoksa onu öldürtürüm." Yumruğunu iblisin parlak derisinin üstüne koydu.

Chwiul'un gülümsemesi yüzünden silindi. İblisin parlayan gözüne huzursuz huzursuz bakarak hayvanı geri çekti. T'uupieh derin bir nefes alarak gülümsedi. "Demek kampa yal-nız gelmeye cesaret edemediniz, Lordum." Chwiul eğerin üze-rinde hafifçe eğildi. "Adamlarınız beni bulana kadar bataklıkta yalnız başıma dolaşmak istemedim."

"Anlıyorum." T'uupieh hâlâ gülümsüyordu. "Bu sabah her şeyin planladığımız gibi gittiğini tahmin ediyorum. Klovhiri ve kafilesi tuzağımıza düşmek üzere yola çıkmış olmalı."

"Yola çıktılar. Rehber onları seçeceğiniz çukura doğru sür-mek için işaretimi bekliyor."

"İyi. Tepelerle çevrili güzel bir yer düşünmüştüm." T'uupieh, Chwiul'un iblisin karşısında gösterdiği cesareti tak-dir etmişti. Ama adamın göründüğü kadar rahat olmadığını hissedebiliyordu. Adamlarının yol boyunca iblisi taşımak için bir kızakla yaklaştıklarını gördü. "İblisim kendi isteği üzerine bizimle beraber gelecek. Bence bu kesinlikle başaracağımızı gösteriyor değil mi?"

Chwiul kaşlarını çattı. Bu fikre içten içe karşı çıkıyor ama belli etmeye cesaret edemiyor gibiydi. "Eğer size sa-dakatle hizmet ediyorsa, evet Leydim. Büyük bir onur ve ha-yırlı bir işarettir bu."

"Bana gerçek bir bağlılıkla hizmet ediyor." T'uupieh'in du-daklarında imalı bir gülümseme belirdi yeniden. Geride durup hamağın kızağa takılmasını ve iblisin içine yerleştirilmesini seyretti. Adamlarının gerekli özeni gösterdiklerinden emin olmak istiyordu. İblise gösterdikleri derin saygı ne onun ne de Chwiul'un gözünden kaçmıştı.

T'uupieh adamlarını topladı. Yola koyuldular. Bataklığın üstünde buharlar tüten yüzeyi ve yeni yeni çözülmeye baş-lamış nazik çalıların yıvışık, arduvaz mavisi vantuzları üze-rinde ilerliyorlardı. T'uupieh bu bölgeden daha önce sık sık geçmiş olmalarına şükrediyordu. Zira baharla beraber etrafı kaplayan keskin kokulu yeşillikler ve vıcık vıcık balçığın gü-venilmezliği yüzünden izledikleri yolu gün aşırı değiştirmek zorunda kalıyorlardı. T'uupieh, Lordu çirkin bineğinden in-dirmek istiyordu ama Chwiul'un buna razı olacağını san-mıyordu. Ayrıca yayan kalırsa Chvviul'un geride kalacağından korkuyordu. İblis güvenli bir şekilde kızağa bağlanmıştı ve ta-şıyıcılardan en küçük bir yakınma gelmiyordu.

Sonunda ailesinin topraklarından geçen anayolu gerçi ana-yol denilecek hali de kalmamıştı çevreleyen tepelere vardılar. T'uupieh, ibıisi çalılarla kaplanmış yoldan Klovhiri'nin ge-çişini görebileceği bir noktaya yerleştirdi. Adamlarına iblisin gözlerini patikanın aşağısına gizlemelerini emretti. Durdu ve aşağıya, yolun çatallaştığı noktaya dikti gözlerini. Patika ikiye ayrılırmış gibi gözüküyor ama çatallardan biri, altındaki sarp kayalığın zigzaglar çizen sarı yüzeyini takip ederek dosdoğru bir kuyuya gidivordu. Kuyunun içi, kayaların geçirgen sülfür yüzünden sızarak birikmiş amonyaksu eriyiğiyle doluydu. Klovhiri ve kafilesi kuyuda çırpınırken, T'uupieh ve adamları onlarıngips avlar gibi teker teker avlayacaktı T'uupieh eline konan ngipsi düşünceli bir şekilde ezdi. Tabii iblisi... olaya bambaşka bir yön vermeye karar vermediği takdirde.

"Gözüktüler mi?" Chwiul hayvanı yanına sürdü.

T'uupieh uçurumun kenarından uzaklaştı ve büyük bir il-giyle Chwiul'u incelemeye başladı. "Henüz değil. Ama yakında gözükürler." Birkaç adamını aşağıdaki tepelere yer-leştirmişti ama yolun çevresindeki yeşillikler görüşü en-gelliyordu. İblisin gözü bile yolun daha uzaktaki kıvrımlarını pek seçemiyordu. Chwiul geldiğinden beri iblis hiç konuşmamıştı, T'uupieh de onun sırlarını şimdi açıklamasını beklemiyordu. "Muhafızlarınız nasıl bir üniforma giyiyor, ci-nayet süsü vermek için kaç tanesini öldürmemizi is-tiyorsunuz?" Yayını omzundan çıkardı ve gerginliğini kontrol etmeye başladı.

Chwiul omuz silkti. "Ölüler konuşmaz. Hiçbiri canlı kal-masın. Nasıl olsa yakında Klovhiri'nin muhafızları benim ola-cak. Rehberi de öldür. Bir kere satın alınan adam yine satın alı-nabilir."

"Oooo" T'uupieh sırıtarak başını salladı. "Sizin ke-tumluğunuz ve öngörünüze sahip biri dünyada çok ilerler, Lor-dum." Yolu izlemek üzere arkasını dönmeden önce yayına bir ok yerleştirdi. Görünürde kimse yoktu. Huzursuzca uzaktaki sisle örtülü dağların gümüş mavisine, buzulların yukarı uzanan içi boş parmaklarına baktı. Kışın başında buzlar onun boyunu geçiyordu ama şimdi iyice küçülmüş, yakındaki gölün kı-yısında kaybolmaya yüz tutmuştu. Bir zamanlar gölün üze-rinde süzülürken...

Belli belirsiz bir kıpırtı, normal olmayan hafif bir gürültü gözlerini tekrar yola çevirmesine neden oldu. Vücudu he-yecanla gerilmişti. Adamlarına yamacın kenarında yerlerini al-malarını işaret eden çığlığı atarken hareketleri her zamanki akılcılığından uzaktı.Nihayet Klovhiri'yi görebilmek için he-vesle ileri uzandı. Önce rehberi, sonra kardeşini ve çocukları taşıyankızağı gördü. Açığa çıkmalarını bekleyerek çev-releyen muhafızları teker teker saydı. Ya Klovhiri... Klovhiri neredeydi?

Chwiul'un yüzü suçluluk duygusuyla kurnazlık arası bir ifadeye büründü. "İşi çıktı. Geride kalıp mahkemede hal-letmesi..."

"Neden bunu bana söylemedin?"
Lordbliellin dizginlerini sertçe çekti. "Bu hiçbir şeyi de-ğiştirmez! Ailesini ortadan kaldırırız. Böylece mirasta hakkı olan tek kişi ben olurum. Sonra da ne zaman istersek te-mizleyebiliriz Klovhiri'yi."
"Ama ben Klovhiri'yi istiyorum." T'uupieh okunu Chwi-ul'un kalbine doğrulttu.
"Ben ölürsem kimi suçlayacaklarını sanıyorsun?" Kanadını önüne siper edecek şekilde açtı.
"Klovhiri bunun icabına bakacaktır. Büyük Lord sonsuza kadar sana sırtını döner. İntikamını kardeşinden al, T'uupieh, eğer anlaşmayı yerine getirirsen seni çok iyi ödüllendiririm."
"Anlaşmamız böyle değildi!" Yaklaşan kafilenin gürültüsü net bir şekilde duyulmaya başlamıştı. T'uupieh bir çocuğun kahkahalarını duydu. Adamları sinmiş, işaretini bekliyordu. Chwiul'un rehbere işaret vermek üzere hazırlandığını gördü. Dönüp iblise, aşağıdaki yolculara kenetlenmiş amber göze baktı. Ona doğru bir adım attı. Hâlâ kaderini değiştirmesi için vakit vardı. Belki de şimdiden değiştirmişti.
"Geri dönün, geri dönün!"İblisin sesi gümüş ormanın üs-tünde bir çığ gibi patladı. "Pusu... tuzak... aldatıldınız!"
" ihanet!"
Gürültülerin içinde Chwiul'un sesini belli belirsiz işitti T'uupieh ve tam zamanında arkasını döndü.Bliell yolunu kes-mek için ileri atılmıştı. Chwiul kılıcını çekti, yüzü bem-beyazdı. T'uupieh, öfkenin kendisine mi yoksa iblise mi yö-nelttiğini anlamamıştı.
İblisin durduğu kızağa doğru koştu, bir yandan da yayını germeye uğraşıyordu amabliell iki zıplayışta ona yetişti. Ko-caman ağzını açmış, çirkin başını T'uupieh'e doğru sa-vuruyordu. Kaygan eriyik üzerinde bir türlü ilerleyemeyen T'uupieh düştü, hayvanın salyalar akıtan çenesi ona zarar ver-meden başının üstünde kapandı. Amabliellin bir ayağı T'uupieh'in bedenine indi ve onu eriyiğin üstünde kayarak ib-lisin ayağının dibine gönderdi.
İblis.Nefes almaya çalıştı ama ciğerlerine bir türlü hava gitmiyordu. Seslenmeye çalıştı. İnanılmaz bir berraklıkla iblisin güzelliğini ve ikisini de yok etmek için uluyarak kabus gibi üstlerine çullananblielli gördü. Bliellin tepesinde şah-landığını ve Chwiul'un havaya savrulduğunu gördü ama Chwiul'un kendini mi yere attığını yoksa dengesini mi kaybedip düştüğünü anlamadı. En sonunda sesi çıktı ve iblisin ismini hem bir yakarı hem de bir uyarı olarak haykırdı: "Shang'ang!" Vebliell tepelerine indiği anda iblisin kabuğundan bir yıl-dırım çaktı ve hayvan bir anda alevlere boğuldu. Ulumaları tiz-leşti, T'uupiehblieü'in haykırışlarındaki korkunç acıyı .duy-mamak için kulaklarını kapadı. Ama gözlerini yummadı: İblisin ateşi yıldırım hızıyla sona erdi vebliell arkaüstü dev-rildi. Yere çarptığında vücudu hafifçe geri sekti, taş kadar ha-reketsizdi. T'uupieh minnetle iblisin ayağına yaslandı. Ha-vasızlıktan yanan ciğerlerine derin bir nefes çekti ve başını yana çevirdi.
Chwiul uçurumun kenarında bir hava akımına kapılmış sü-zülüp duruyordu. Rüzgardan kurtulup yamaçtan aşağı gözden kaybolmadan önce bedeni hafifçe döndü ve T'uupieh onun sır-tına saplanmış üç ok gördü. Gülümseyerek gözlerini kapadı. "T'uupieh! T'uupieh!"
Adamları etrafına toplanırken yorgun, teslim olmuş bir edayla gözlerini açtı. Y'lirr'in yüzüne uzanan eli o gözlerini açar açmaz geri çekildi. Y'lirr'e ve diğerlerine gülümsedi ama bu gülümseme biraz öncekinden çok farklıydı. "Y'lirr..." T'uupieh elini uzattı ve Y'lirr'in onu ayağa kaldırmasına izin verdi. En küçük hareketinde her yeri ağrıyordu, vücudu yara bereyle kaplıydı ama tek önemli yarasının kanadındaki kan sızan yırtık olduğunu bildiği için endişe duymuyordu. Kolunu vücuduna yapıştırdı. "T'uupieh " "Leydim " "Ne oldu? İblis "
"İblis hayatımı kurtardı." Susmalarını işaret etti. "Ve kendi nedenleri yüzünden, Chwiul'un oyununu bozdu." Olanların daha yeni farkına varıyordu. Döndü ve uzun bir süre

iblisin hiçbir şey yansıtmayan gözüne baktı. Sonra başını çevirdi, tutuk adımlarla yamacın kenarına gidip aşağı baktı.

"Ya anlaşma?" dedi Y'lirr.

"Chwiul anlaşmayı bozdu! Bana Klovhiri'yi getirmedi." Ona kimse karşı çıkmadı. Çalıların arasından Ahtseet ve ço-cukların toprağın içinde kaybolduğunu tahmin ettiği noktaya baktı. Bir çocuğun iniltili ağlayışını duyuyordu. Açıklığın or-tasında, herkesin görebileceği bir yerde Chwiul'un cesedi ya-tıyordu. Üstü oklarla kaplıydı. Kendi muhafızları saldırgan sa-narak oklamıştı onu! Bu fikir hoşuna gitmişti. İçinden bir ses Ahtseet'in kurtulmuş olmasına çok daha fazla sevindiğini söy-lüyordu... Bunu düşündüğü anda kaşları çatıldı.

Hem Ahtseet, hem de Klovhiri kurtulmuştu. Durumu kur-tarmak için bundan yararlanmalıydı. Hâlâ şaşkındı, durup ka-fasını toporlamaya çalıştı. "Ahtseet!" Sesi iblisin sesi kadar kudretli değildi ama yeterli yankıyı yaptı. "Ben T'uupieh. Önünde yatan hainin cesedine iyi bak, Chwiul, kocanın öz kar-deşi! Sizi bataklıkta öldürtmek için katiller tuttu. Rehberinin kaçmasına izin verme, sana her şeyi anlatacaktır. İblisim ol-masa çoktan ölmüştünüz."

"Neden?" Ahtseet'in sesi rüzgarda titriyordu.

T'uupieh acı acı güldü. "Neden mi, yollar külhanbeylerinden temizlesin diye. Büyük Lord sadık hizmetkârlarını daha çok sev-sin ve daha iyi ödüllendirsin diye, sevgili kardeşim. Ve Klovhiri benden nefret etsin diye. Karısının ve çocuklarının hayadan bana borçlu olduğu için kendini yiyip dursun. Topraklarımdan serbestçe geç, Ahtseet! Sana izin veriyorum, bir kereliğine."

Yamaca sırtını dönerek yorgun adımlarla uzaklaştı. Aht-seet'in ona inanıp inanmaması umurunda değildi. Adamlarıbliellin leşi çevresinde sessizce bekliyordu.

"Şimdi ne olacak?" diye sordu Y'lirr iblise bakarak. Herkes adına konuşuyordu.

T'uupieh cevap verirken iblisin gözlerinin içine bakıyordu. "Chwiul'a doğruyu söyledim. Bugünden sonra şehirdeki evine ihtiyacı olmayacak... Belki Büyük Lord da bunun adil bir değiş tokuş olduğunu kabul eder. Belki bu işi ayarlayabiliriz. De-ğişim Çarkı hepimizi taşıyor ama aynı kolaylıkla değil. Değil mi benim güzel Shang'ang'ım?"

İblisin güneşte ısınmış kabuğunu sevecenlikle okşayarak buzları yeni çözülmüş toprağa oturdu ve cevap vermesini beklemeye başladı.

ORHAN KEMAL (3 ÖYKÜ)

REVİR MEYDANCISI YUSUF

MAHALLE BEKÇİSİ ALİ

KÖPEK YAVRUSU

REVİR MEYDANCISI YUSUF

Revir meydancısı Yusuf. Trakya'nın kıraç bir köyündendi. Bir gece, koyun çalmağa gelen bir hırsız öldürüp gömmekten on sekiz yıla hüküm giymişti. Hapishaneye düştükten sonra sık sık memleketini hatırlar, iri çoban köpeklerinin gürler gibi havlayarak dolaştığı koyun sürülerini, tarlalara yiyecek götüren kadınları, mavi göklerde kıpkırmızı akan bulutları görür gibi olur, garip garip içini çekerdi.

Şimdi, revir «Malta»sının bir köşesindeki karyolasına sırt üstü uzanmış, gene memleketini düşünüyor, bir taraftan da ağırlaşan göz kapaklarını zorla açarak tavana bakıyordu.

Beyaz badanalı tavanda bir tahtakurusu gözüne ilişti. Dikkatle baktı, tamam, bir tahta kurusu... Geceyi hatırladı: ılık ılık kımıldayan havasıyla ağır gece... Taze buğday tanelerine benzeyen diri tahtakuruları, sanki avuç avuç serpilmişti. İnsanın vücudunu ürperterek haşlıyorlar, insan iki yana çarpındıkça, leş gibi kokuyorlardı.

Yusuf, «Ulan, ne boktan iş!» diye aklından geçirdi, «Çobancılıkta ne tahtakurusu olur, ne bir şey.. Ah çobancılık, şimdi olmalı ki...»

Bu sırada ecza odasının önünde iki hasta iri iri konuştu:

— Terledin mi?

— Tabii yahu...

— Ya ben? Mintan nereme deyse ateş dokunmuş gibi yakıyor..

Yusuf'un gözü tekrar tavandaki tahtakurusuna «Ulan namussuz, şiştin şiştin yürüyemiyorsun değil mi?» diye söylendi. «Yatağı, yorganı, somyayı, yastıkları bir güzel filitlemeli. Filitlemeli mutlaka.. Su kaynatıp karyolayı tekmil haşlama!!...»

Karyolasında doğruldu. Kalın bilekli, iri yumruklarıyla uykulu gözlerini ovaladı, esnedi.. «Yatağı güzelce kaldırmalı, diye tekrar aklından geçirdi, somyada da tahtakurusu kaynar şimdi.. Somyayı da haşlamadan olmaz...»

Bu işi yapmak için geç kalmış gibi bir rahatsızlık duyarak karyoladan telâşla atladı. Ecza odasından filit tulumbasını aldı. Küçük teneke pompaya '.'.Ukrol» doldurdu. Sonra, geldi, karyolasındaki battaniyesini yere serdi, yorganı, yastıkları çabucak battaniyeye indirdi. Bu işi yaparken ılık ılık terliyor, «Kazan kulpuna benzeyen simsiyah kaşlarından sızan teri koluyla siliveriyordu.

Ot somyanın üstünden yataklar kalkıverince, aydınlığa çıkan tahtakuruları kaçışmağa başladılar. Yusuf keyifli keyifli gülerek, kaba bir küfür savurdu. Tulumbayı kaptı, şehvetli bir hamleyle pompayı iki sefer bastı. Çağırdılar:

— Yusuf!

Yusuf pompayı bırakıp seğirtti.

— Buyur..

— Bir bardak su getir!

Yarım kalan işini düşünen dalgın Yusuf çabucak, bir bardak su doldurup götürdü ve karyolasına döndü. Pompayı aldı. Yarım kalan iştahıyla yeni baştan, iki sefer daha sıktı, üçüncüyü sıkmağa vakit kalmadı:

— Yusuf!

Gene pompayı bırakıp koştu:

— Buyur!

Bu sefer ecza odasından seslenmişlerdi.

— Git, çayla şeker al!

Uzatılan parayı, içini çekerek aldı. Alnından sızan teri silerek revir kapısına yürüdü. Çıkarken başını çevirip karyolasına, bilhassa filit tulumbasına hazin hazin baktı, merdivenleri hızla indi.

O gittikten sonra mutfaktan, hasta koğuşlarından seslendiler:

— Yusuf!

— Yusuf!

— Yusuf laaan!

— Yusuf çayla şekeri getirdi, sahibine verdi. Işıl ışıl parlayan terli, esmer yüzünü nasırlı avuçlarıyla silerek karyolasının yanına geldi. Tulumbayı aldı, sıkacaktı ki:

— Yusuf!

«Eeeeee...» diye bir küfür mırıldanarak mutfağa seğirtti.

Aşçıbaşı onu sert karşıladı:

— Nerdesin lan? Sabahtan beri tellâl olduk... Yusuf, Yusuf, Yusuf, yok. Adam olmayacak mısın sen

— Çay almağa gittim ağa...

— Çay almağa gitmiş.. Hep dalga... Doldur şu kovaları!

Yusuf yutkunup sustu. Kovaları kaptı. Uzun boyuyla revir kapısında kayboldu. Çabucak bu işi görüp bir an evvel karyolasına gelmek, tahtakuruları dağılmadan pompalamak istiyordu.

Kovaları doldurup getirdi, mutfağa bıraktı. Dirseklerine kadar sıvalı iri kollarını böğürlerine dayayarak, kısa boylu aşçıya baktı; «işim bitti mi. gideyim mi?» der gibi.

Aşçı ocakta kaynayan tencerelere dalmış, düşünüyordu. Yusuf usullacık sıvıştı. Karyolasına geldi. Elini pompaya tam uzatırken, gene:

— Yusuuuuuuf!

Sanki mahsus yapıyorlardı.. Revir halkı söz birliği etmiş, Yusuf tahtakurularını öldürmesin, tahtakuruları bu gece de onu yesin, diye işe tutuyorlardı.

Şimdi de revir kapısı çalınmıştı... Pompayı gene bıraktı, koştu, kapıyı açtı. Pansuman yaptırmağa gelen adamı içeri aldı, demir kapıyı usullacık kilitledi, sonra gene karyola ve filit tulumbası.

Bu sefer de öteki sıhhiye:

— Yusuuuf!

Yusuf gene koştu, gene bir şeyler ısmarladılar. O gene hep aynı itirazsız, şikayetsiz, kocaman bir erkeğin biraz kızgın uysallığıyla gitti, ısmarlananları aldı, geldi, yerlerine verdi.

Bu sırada gözü revirin duvar saatına ilişmişti. «Ulaaan, ikindi olmuş be!» diye mırıldandı. «Nerdeyse hastalar akşam yemeğine oturacak.. Ondan sonra sofa süprülecek, ondan sonra su taşınacak, ondan sonra...»

Füit tulumbasını kaptı, iki defa hırsla pompaladı.

— Yusuf!

Gene aşçı çağırmıştı. Aşçının içeri içeri, kanlı gözlerini ayıra ayıra, küfrede ede söz söyleyişini hiç sevmezdi. Tulumbayı bırakıp koştu.

— Hazırla şu sofrayı.. Masayı çek, tabakları diz, kaşıkları...

Yusuf masayı çekti, tabakları dizdi, kaşıkları koydu. Bütün bunları olağanüstü bir çabuklukla yaparken, işi erken bitirirse hastalar yemek yerken bulaşık vaktına kadar «şu namussuz tahtakurularını» pompalayıvermeyi aklından geçirdi.

Dışardan çağırdılar:

— Yusuf!

Aşçıbaşı'ya hastaların yemek kaplarını veriyordu, aldırmadı.

— Yusuuf!

Gene aldırmadı. Bu sefer ses gürledi:

— Yusuuuuuf!

Yusuf telâşla koştu. Aşçıbaşı zaten sıcak mutfağı hamama çeviren maden kömürü ocağının önünde haşlanmışa dönmüştü. Yusuf'un «gene niçin işi. bıraktığının» farkında değildi. Şimdi yanında bulunmayışına müthiş kızdı: «Ulan hey Allah belânı versin be! Kovmalı bu deyyus oğlu deyyusu... Amma; dalgacı yahu...»

— Yusuf, Yusuuuf, Yusuuuuuf!

Yusuf bunu sahiden duymadı. Aşçının ona seslendiği sıra, o, revir sofasının alt başında, sıhhiyemahkûmlarından birisiyle konuşuyordu:

— Bu karyola neden dağılmış? diye çatık kaşlı sıhhiye, Yusuf'un karyolasını göstererek sordu... Amma da intizamsız herifsin bel Somya bir tarafta, yataklar bir tarafta, pompa öbür tarafta... Hele pompa... O senin eline yakışır mı, ayı! Ya müdür filân gelse de görse bunları böyle? Ha? Ne olur sonra? Topla kaldır haydi...

Yusuf yerdekileri kaldırırken aşçı tekrar, hem* de daha beter, gazaplı, bağırdı:

— Ulan dinini imanını... evlâdı!

Sıhhiye mahkûm ecza odasına çekilmişti. Yusuf aşçıbaşının sesine koştu:

— Ne cehenneme gittin gene hergele! Tam bu sırada revir kapısı hızlı hızlı çalındı:

— Nerde buranın anahtarı?

— Heeey, kapıcı? .

— Buranın adamı yok mu, öldünüz mü be heey' Başgardiyan bıçak ve esrar aramak için gelmişti. İçeriye usullacık girip, hastaları yataklarında bastırmak istiyordu. Fakat böyle yaygaraya verilip ortalık ayağa kalkınca, tabii hastalar çoktan işi anlamış. şimdiye kadar bıçaklar da, esrarlar da «zula» edilmiş olacaktı. Buysa, kapının geç açılması yüzündendi.

Kapı boyuna çalınıyordu. Kilit şıkırdarken «Başgardiyan geldi!» diye haber vermediği için, Yusuf bunu herhangi bir mahkûm sanarak; «Beklesin... Patlamadı ya...» diye aldırış etmedi.

Halbuki kapı omuzlanıyordu âdeta.. Kapının açılmamasından manalar çıkarıyor, kapıyı mahsustan geç açıp «zulacı»lara vakit kazandırmak istediğini sanıyordu.

Neden sonra, ilk önce sıhhiyeciler ecza odasından fırladılar, kapıda Başgardiyanı görünce, revir sofasında bir telâştır başladı:

— Yusuf!

— Yusuuf!

— Yusuf nerede be?

— Ne cehennemde bu herif yahu?

— Zaten hiç yerinde durduğu yok ki...

— Heey, Yusuf!

Yusuf işin ehemmiyetini kavrayıp da kapıya koştuğu zaman iş işten geçmişti. Başgardiyan hırslı hırslı bağırmağa başladı:

— İşiniz gücünüz dalga! Alt tarafı bir kapı açacaksınız.. Bir saattir kapı önündeyiz.. Reviri sallasırt etseler haberiniz olmayacak!

Aşçı ıslak bir tavuk gibi, mutfaktan telâşla geldi. Şimdi her kafadan bir ses çıkıyor, kapının geç açılma kabahati doğrudan doğruya Yusuf'a yükletiliyordu.

Başgardiyan uzun uzun bağırıp çağırdıktan sonra:

— Değiştirin bu herifi! diye sıhhiyecilere emir verdi. Atın içeri gitsin... Şöyle daha bir gözü açılıca yok değil ya bu kadar mahpusun içinde...

Ve hasta koğuşlarından birisine girdi. Mahkûm sıhhiyecilerle mahkûm aşçı, mahkûm Yusuf'a baktılar. Aşçı:

— Topla yataklarını! dedi.

Meydancı Yusuf, «içeri atılıp, bir kap yemekten olmanın» kaygısını yüreğinde taşıyarak, yatakların»; eski bir çula sararken, aşçı başucuna dikilmiş, «giderken bir şeyler alıp götürmesin!» diye onu dikkatle kolluyordu.

Yusuf'a gelince... O serin, hovardaca bir şarkı mırıldanıyor, oyuncağı elinden alınmış bir çocuk hırsıyla, yataklarını bağlıyordu. İşini bitirince hasta koğuşlarını teker teker dolaşıp hastalardan helâllik aldı. Sonra yataklarını omzuna vurdu, revir kapısından çıkarken:

— İçeri atılınca gebermem ya., diye hınçla söylendi. Alt tarafı ne, bir tabak yemek değil mi?.

MAHALLE BEKÇİSİ ALİ

İplikhane Masuracılarından Ali, sık sık hastalanıyor, işe gelmiyordu. Böyle ikide birde «Avarelik, verdiği» için hastane doktoruna muayeneye gönderildi. Doktor muayene etti: «Zaafiyeti dolayısiyle işe: tahammül edemez» diye rapor verdi. Bunun üzerine fabrikadan çıkarılınca, o da gitti mahalle bekçisi yazıldı. Tesadüf bu, Ali'yi fabrikanın bulunduğu istasyon civarındaki mahalleye bekçi yaptılar. Yani Ali, işe yaramadığı için çıkarıldığı fabrikanın da bulunduğu koca mahalleyi kollıyarak, «Yedekler değişirken» amele arasında «vukuat» olmasın, kadınlara,, çocuklara sarkıntılık edilmesin, işsiz takımı, ustalara, kâtiplere sataşmasın diye göz kulak olacaktı.

Bu mahalleye, hem de vaktiyle amelelik ettiği: fabrikanın bulunduğu bu mahalleye bekçi olmak, gururunu okşamıştı. Eskiden yüzüne bakmıyan, itip kakan «alttarafi iki paralık amele» gibilerden, onu sümsükleyen ustabaşından ta fabrika kapıcısına kadar herkes, şimdi ona hususî bir kıymet verecekti. Hattâ, kimbilir, belki de patron çağıracak, kulağına usullacık bir şeyler fısıldayacaktı. Böyle şeylerle patronlar doğrudan doğruya meşgul olmasalar bile, kapıcıları, idare memurları velhasıl «Mahremi esrar» lan olan bir yakınları vasıtasiyle bu işi gördüklerini' Ali biliyordu. Sonra Ali gene biliyordu ki, fabrikaların polis ve bekçiye sık sık işleri düşer, öyle ya, memleketin her tarafından çekilip gelmiş, «Ne idiği belirsiz, bin ananın doğurduğu bu ipallah, sivri külahı takımını idare etmek kolay mı.

Ali eskiden beri bir şeye imrenirdi: Mahalle bekçisinin fabrika kapıcısı Arnavut Recep'le ahbaplık etmesine... Çoğu gece paydoslarında rastlamıştı, işbaşı yapanlarla, paydos edenlerin kalabalığı çekilip ortalık «mayna» oldu mu, kapıcı ile bekçi sandalyelere kurulurlar, mevsimine göre, çay içer, dondurma yer, cigaralarını tüttürerek dereden tepeden konuşurlardı. Ali de bundan sonra böyle yapacaktı.

Kahverengi bekçi elbisesini giyip, tabancasını da beline taktıktan sonra berbere girdi. Saçlarını kısalttırdı, yüzünü iyice kazıttı. Berberin kocaman aynası önünde kendine çeki düzen verip bilhassa kasketini sol kaşına «Külhanca» eğdi. Bu haliyle kendini amele arkadaşlarından yüksek buluyordu. «Nasıl? Bekçi olduk işte... Fabrikadan çıkarıldıksa işin daha fiyakasını bulduk!» der gibilerden, fabrika önüne geldi.

Paydos yakındı. Fabrikanın büyük demir kapısının kanatları artlarına kadar açılmıştı. Kapıcıyla, kontroller işçilerin üstünü başını aramağa hazırlanıyorlardı.

O, yani bekçi Ali, elleri arkasında, dehşetli bir gururu yüreğinde taşıyarak yürüyordu. Fakat... Neden. Hâlâ, hâlâ onu kimse farketmedi. Fabrikanın karşısındaki Kooperatif bakkalı, kasabı, manavı önünden ağır ağır, kendini bilhassa göstererek geçti. Geçerken durakladı, sözde tabancasının kayışını düzeltti. Hayır, hiç kimse onu görmüyor, yahut da görmek istemiyordu. «Aldırış mı etmiyorlar. Bunu yapamazlar. Çünkü...»

Paydos başlamıştı. Kapıdan çabucak aranan işçiler itişe kakışa ve büyük bir kalabalık halinde çıkıyor, bu terli ve bütün sevinç ve ferahlığını aşikâr eden yüzleriyle dağılıyor, bazıları kapıdan çıkar çıkmaz koşuyor, birbirini kovalıyor, yüksek sesle şakalaşıyorlardı.

Erkeklerden sonra beyaz başörtülü ve siyah göğüslük kalabalığı halinde kadın işçiler de çıkmağa başlamıştı.. Kadınlar erkeklere bakarak daha ağırbaşlıydılar.

Ali, kırılan neşesiyle bir kenarda bekliyor, onu orada görmemelerine, «Vay, Ali'ye bak yahu, bekçi •olmuş... Lan bekçi olmuş Ali beee... Lan yaşa be Ali. bekçi olmuş Ali, bekçi

oldun ha. Nasıl olabildin yahu!» gibilerden imrenmemelerine kızıyordu.. Tam bu sırada, Ali'nin eskiden çalıştığı atelye arkadaşlarından birisi kapıdan göründü, bezgindi. Ali'nin yanından ağır ağır geçti, fakat... Ali öksürdü. Arkadaşı gene fark etmedi. O zaman Ali, bir parça da sinirlenerek onu kolundan çekti. Çatık kaşlı duruşuyla: «Kör müsün, bak, bekçi oldum ben!» demek •istiyordu.

Beriki hâlâ oralı değildi. Hep o bezgin, bir parça da uyuşuk haliyle Ali'ye baktı, sonra lâf olsun diye konuştu:

— Bekçi mi oldun şimdi de?

— Ya, bekçi oldum.. Nasıl?

Beriki omuz silkip yere tükürdü. Bu haliyle anlatmak istiyordu ki, «Ha bekçi olunmuş, ha amele..»

Ve buruşuk pantolonu üzerinde zorla taşıdığı vücuduyla çekilip gitti. Ali, arkasından hınçla baktı: «Hergele!» diye söylendi. Kasketini sol kaşına az daha eğdi. «Görürsünüz!» diye aklından geçirdi, «hele biraz eskiyeyim. Amele değil misiniz, en iyinizin...»

Hırslı hırslı birkaç adım attı, fabrika kapısının önünde gitti, geldi...

işçiler tekmil çıkmış, kapı kanatlarından birisi kapatılmıştı. Bir meydan hamalı uzun saplı süpürgesiyle kapı önünü süpürmeğe başlarken, Ali, Arnavut kapıcının kulübesine geldi. Kapıcıya gülerek askerce bir selâm verdi, bekledi. Kapıcı Recep onu tanımamıştı. Dikkat edince gözü ısırır gibi oldu. Fakat ;bozuntuya vermedi.

— Ooo... Gel bakalım! dedi, sen mi oldun bekçi?

Ve onu, onun gururunu okşıyacak şekilde karşılıyarak sandalye verdi, cigara ikram etti.. Ali, sandalyeye azametli kuruluşu, bacak bacak üstüne atışiyle sanki eski fabrikasına, onun süklüm püklüm halini bilen parke taşlarına, dekovil raylarına filân: «Ben artık sizin bildiğiniz iki paralık amele değilim. Adam oldum...» demek istiyordu.

O gün geç vakte kadar kapıcı Recep'le ahbaplık ettiler. Bu arada fabrika baş ustasıyla ve ötekilerle de tanıştı. Vaktiyle çalıştığı iplikhanenin asık yüzlü ustası elini nezaketle sıktı, muvaffakiyet diledi.

Ali, dünyadan memnun, içinde taşıdığı gururlu havayla Recebin yanından kalktı. Mahalle arasına kıvrılan yolda düdüğünü gücünün yettiği kadar üfliyerek karanlığa karıştı.

Günler geçiyordu. Bekçi Ali her akşam paydosta fabrika kapısına geliyor, itişe kakışa çıkan işçi kalabalığına ters ters bakıyor, onlardan birisine çıkışmak için en ufak fırsatı kaçırmıyordu. işçiler dağılıp, kapının demir kanatları çekildikten sonra kapıcı Recep'le kulübede cigara içerek iâf atıyorlardı. Uzaklardan Kontrol düdüğünün yaklaştığını duyduğu halde bekçi Ali, aldırış bile etmiyor, «Bana kontrol filân vız gelir. Ben bizim karakolun göz bebeğiyim» gibilerden bir umursuzlukla sivri burnunu kaşıyor, sandalyesinden kımıldamıyordu bile... Neden sonra,, kontrol düdüğünün duyulduğundan bir müddet sonra, kontrolden değil de, iş icabı vazifesini bilen âmirsiz, kumandansız insanların pervasızlığıyla, karanlık yolda düdüğünü üfliyerek kayboluyordu.

Bir gün fabrikada bir hırsızlık oldu: Yardacı Parmaksız Yusuf, beline doladığı sekiz metre kaput beziyle kapıda yakalandı. Bir yaygaradır başladı... Kapının demir kanatları çekildi, düdükler öttü. Ustalara, idare memuruna haberler uçuruldu ve Parmaksız Yusuf bir anda kendini bu gürültücü kalabalığın elleri üstünde, içeri, idare memurunun odasına doğru götürülür gördü.

Bu işler olduktan, ameleler daha sıkı bir kontrole tâbi tutulup inceden inceye arandıktan sonra ortalık yatıştı. Bekçi Ali'yle kapıcı Recep sandalyelere kuruldular. Kapıcı Recep alabildiğine memnundu.

— Pa.:. diyordu, bu işlerde kül yutmayız evvel Allanın sayesinde.. Anam olsun karım, uçurtmam kuş, more!..

Saatlerden beri bire beş katarak her önüne gelene anlattığı bu hırsızlık vakasını kimbilir kaçıncı sefer, Bekçi Ali'ye ballandıra ballandıra «nakil» ettikten sonra, uzun bıyıklarını avuçlarının içiyle sıvazladı ve cigara tabakasını uzattı:

— Yak more.. Olsam ben yerinde hükümetin, bülelerini...

Bekçi Ali birden kapıcı Recebin sözünü kesti:

— Sen öyle yaparsın, ya ben. Sandalyesinden kalktı, gazaplı gazaplı:

— Allahımı inkâr edeyim, diye devam etti, derilerini yüzerim kör bıçakla.. Amele milleti değil mi, bırak... Bunlarda din, iman, namus... Ulan düşün be şerefsiz, ekmek diyorsun... Nasıl vicdanın kaail geldi de...

Bu sırada eski arkadaşını, hani şu, Ali'yi ilk bekçi olduğu gün görüp omuz silkerek «bekçi mi oldun?» diye umursuzca yere tüküren arkadaşını hatırladı, büsbütün kızdı:

— Şimdi, dedi, idare memuru onu bir güzel benzetir. Sonra bana teslim edecekler... Gösteririm ona gününü, karakola götürürken...

Durdu, düşündü, ilâve etti:

— Onu bunu bilmem, amelelik namuslu insan harcı değil... Neden dersen...

Fabrika her zamanki gürültüsüyie, sanki hiç bir şey olmamış, bu fabrikada bu bir sürü adamın şişirip dallandırdığı hırsızlık vakası geçmemiş gibi telâşsız, sakin, bütün bu bir sürü çabalama ve hayhuya bıyık altından gülerek onlarla alay ediyormuş gibi çalışıyordu.

Bekçi Ali'ye gelince.. O, kendisine az sonra teslim edilecek «Hırsız»ı sabırsızlıkla bekliyordu.

KÖPEK YAVRUSU

Şehrin ana caddesindeki kuyumcu dükkânlarından birinin kaldırımı önünde bir köpek yavrusu ön ayaklan üzerine uzanmış, acı acı sızlanıyor, arada başını iki yana çevirip, etrafını alan mahalle çocuklarına bakıyordu.

Köpek yavrusunun iki ard ayağını az evvel, demir tekerlekli bir yük arabası ezmişti. Şimdi mafsallardan aşağısı pestile dönmüş, ayaklar yalnız bir deriyle bağlı, sarkıyor, ezikten boyuna kan sızıyordu. Arada boynunu büküyor, sesini yükselterek bir şeyler anlatmak istiyor, sesi ağırlaşıyor, yükseliyor, sonra yavaşçacık tükeniyordu.

Etrafını alan mahalle çocuklanysa yaramaz ve haşindiler... Bunlardan Tatara benzeyen, basık burunlu birinin elinde bir değnek vardı. Şakıldaklı entarisinin parçalanmış sırtından eti görünüyordu. Yanında, paslı bir çember tutan çok zayıf oğlana:

— Ağlıyor ha! dedi.

Çok zayıf oğlan başını salladı.

— Heye.. Ver hele lan...

Tatara benzeyen oğlanın elinden sopayı aldı:

— N'apacan?

Çok zayıf oğlan cevap vermedi.

Çektiği acıyı İNSAN'lara bir türlü anlatamıyan köpek yavrusunun ezilmiş, kanlı etine dürttü. Köpek yavrusunun vücudu birden müthiş bir sarsıntı geçirdi ve acı acı bağırdı. Başta zayıf oğlan, bütün çocuklar bir zafer çığlığı attılar.

— Bi daha dürt hele lan!

Deynek tekrar dürtüldü, sonra tekrar, tekrar... Köpek yavrusu her seferde de öyle müthiş, öyle ondan beklenilmeyen sesler çıkardı ki, sanki bütün kudretini bu olağanüstü gayretlerle kaybetti ve tükendi gitti... Köpeğin çaresiz bir teslimlikle yan yatan, gözler kapalı, elleri düşmüş, acı duyan, fakat artık inlemeğe mecali kalmıyan sükûtu evvelâ çocukların, sonra onları çevreleyen daha büyük, daha, daha büyüklerin neşesini kaçırdı.

Tatara benzeyen oğlan:

— Vay ibne vay, dedi, bağırmıyor be! Kırpık bıyıklı biri:

— Ayağınnan bas da bak! dedi.

Kısa, lâcivert pantolonunun kıçı iri siyah bir bezle yamalı, yandan biri kargaya benzeyen, kesik benizli bir başka oğlan, ayağında taşıdığı — babasının— battal, sarı kunduralarının topuğuyla köpek yavrusunun ezilmiş iki arka ayağına bastı. Bayılmış, daha doğrusu ölmüşe benzeyen köpek yavrusu, ondan beklenmiyen yepyeni bir hamleyle şahlanarak öyle bir vahşi ses çıkardı ki...

Köpeğin etrafında ilk halkayı çeviren çocuklar, onları çeviren büyükler, daha büyükler birden ürktüler. Sonra köpek yavrusunun iki ön ayağı arasına sakladığı başıyla tepeüstü, acaip devrilişini görünce korkacak bir şey olmadığını anlıyarak, tekrar toplandılar ve neşeli çığlıklar yükseldi.

Seyirci büyüklerden biri:

— Ulan eferim be! dedi.

«Eferim»i kazanan karga suratlı oğlan yumruklarını göğsüne vurarak, gururla:

— Allooooş! dedi, eden gazi. Nasıl? Bütün çocuklar karga yüzlü oğlana kıskançlıkla baktılar. «Daha yeni bir şeyler bulup, kendileri de eferim'i kazanmak için» arandılar;

Köpek yavrusunun ölümü yaklaşıyordu. Tatara benzeyen, yassı burunlu oğlanın elâ gözleri, birden sarı sarı parladı.. Karşı kaldırımın önünde sökülmüş bir parke taşı duruyordu. Koştu, taşı yerinden zorla kaldırarak köpek yavrusuna doğru geliyordu ki, «Hammal Memet bey» neredense zuhur etti. Tatara benzeyen oğlanın niyetini anhyarak onu kolundan yakaladı:

— Hele ha, hele ho .. Yazık...

Tatara benzeyen oğlan muvazenesini kaybetti, parke taşı da yere düştü. Oğlan bunu bir yenilgi saydığı için, müthiş hırslanarak dikildi:

— Sana ne? Oğlun mu da karışıyon? Herkes kahkahalarla güldü. Oğlan şımardı:

— Atarım atarım... Senin babayın iti değil ya! Hammal Memet bey:

— Yazık oğlum, günah., diyecek oldu. Fakat yassı burunlu oğlan yumruklarını beline dayamış «Hammal Memet bey»e öyle bir azametle bakıyordu ki...

— Sen bir hambal adamsın, dedi, get yükünü taşı., senden akıl alacak deelük a!

Herkes kasıklarını bastıra bastıra gülüyordu.

Bacağı kadar bir oğlanın karşısında, kulaklarına geçmiş soluk kurşunî fötrü, paçaları diz kapaklarına kadar çemirli kara donu, yalın ayaklarıyla «Hammal Memet bey» i bir soytarıya benzeten karnı tok bezirganlar, öteki çocukları da kışkırtmağa başladılar. Derken iş azıttı.. «Ehey»ler, «zort»lar, karpuz kabukları ve avuç avuç toza tutulan «Hammal Memet bey» şaşkına çevrildi. Sağa, soia saldırırken kafasına bir taş, geri dönüyor, dönerken beraber alnına koca bir karpuz kabuğu yiyerek sersemliyordu.

Etraf gittikçe kalabalıklaşıyordu.. Güneşin altında boyuna çoğalan bir kalabalık sesli sesli gülüyor, daha çok gülebilmek için kendilerini zorluyorlardı.

Bir ara, karga yüzlü oğlanın kuru bileği «Memet bey»in eline geçti, öteki çocukların «Ana avrat» küfürleri arasında, dönmüş gözleri, gerilmiş.sinirleriyle, çocuğu tokatlamağa başladı. Çocuğun avar avaz haykırışı, etrafın yaygarası üzerine bir polisle iki bekçi koşarak geldiler. Esnafın da işbirliğiyle karga yüzlü oğlan «Hammal Memet beysin elinden kurtarıldı ve «Bir çocuğu cadde ortasında tokatlamak suçlusu» adam, karakola sevkedildi.

Köpek yavrusuna gelince... O kendinden geçmişti. Küçücük başı, iki ön ayağı üstüne düşmüş, kenarlarında yaşlar kurumuş, yumuk gözleriyle sessiz sessiz yatıyor, arada ağzı açılıyor, fakat hiç bir ses çıkmadan kapanıyordu.

Az sonra ihtiyar çöpçü, güneşin altında büsbütün kurumuşa benzeyen ve dünyasından memnun olmadığını belli eden bezgin haliyle, hayvanın başını çekerek geldi. Arabayı köpek yavrusunun yanında durdurdu. Alışkın bir kürek hareketiyle köpek yavrusunu yerden aldı,

arabaya attı, sonra gene hep o bezgin, tadsız, kupkuru haliyle ve hayvanının başını çekerek uzaklaştı.

ÖMER SEYFETTİN

DÜŞÜNME ZAMANI

Badik Ahmet, semtin en eski kabadayıların-dandı. Daha on altı yaşında tüysüz bir çocukken Aksaray'ın palabıyık Onikilerine karşı koymuş; Kıvırcık Emin'i, Samatya'da sekiz yerinden vurarak üç sene hapishanede yatmıştı. Meşrutiyet gürültüsü çıkmasaydı, şöhreti daha çok büyüyecek, ihtimal bir gün İstanbul'un azılı külhanbeylerine baş olacaktı. Fakat On Temmuz... Bu ocağı, üzerine kova ile su dökülen bir marsık gibi söndürmüştü. Tulumba talimleri, Semai Kahveleri yavaş yavaş tenhalaşmış, yeni yetişenlerin çoğu askere alınmış... Eskiler, genç Hürriyet jandarmalarının aman vermez takipleri altında darmaduman olmuşladı. Artık hiç bir dalavere çeviremiyorlardı. Galata'da işgal edilen evler bir gece içinde istiklallerini ilan ederek en meşhur hamilerini kovmuşlardı. Kolayını bulup serseridir diye dışarıya sürülmekten kurtulanların kimi kahve, kimi kuşçu dükkanı açmış, kolcu yazılmış, kimi uşak olmuş, kimi gazete muhabirliğine başlamıştı, Ama Badik Ahmet... yaşamak için yine bir iş tutmadı.

—Bu bizim şanımıza yakışmaz! dedi.

Günlerce, hasta bir sırtlan sükunuyle, eski meyhanelerde gezdi, tozdu... Evvelden buraları onların çöplüğü idi. Kendilerinden başka kimse ötemezdi. Artık meyhaneciler, çıkarken ceplerine avuç dolusu para koymak değil, hatta içtikleri bir iki kadehin masrafını bile almaya kalkıyorlardı. Dünya birkaç hafta içinde, işte bu kadar tanınmayacak derecede değişmişti. Badik Ahmet, hesap isteyen patrona "Eski günleri ne çabuk unuttun?.," gibi için için gülümser, borcunu tezgâhın ıslak çinkosu üstüne hususi bir eda ile atarken,

—Bu da geçer yahu!., derdi.

Bir sene... İki sene... Beş sene.. Bu hal geçmedi. Genç Hürriyet jandarmaları, büyüdükçe, daha çok faaliyetlerini artırdılar. Boz kalpaklı polisler kimseye göz

açtırmıyorlardı. Badik Ahmet bir muayyen iş tutmamakta inat etti. Hapse girdi. Çıktı. Sürüldü. ... , Affoldu. Yine İstanbul'g^eldi. Ama, eski omuzdaşları gibi ne kahve, ne kuşçu dükkanı açmağa, ne kolcu yazılmağa, ne de gazete muhabirliğine tenezzül etti. Kendi kendine "Bıçağım hakkı yaşarım!" diye mırıldanarak derin bir iftihar duyardı. Lakin bu iftiharı pek boştu. Eski çamlar bardak olalıdan beri, hani o evvelden herkesi titreten "söğüt yaprağı" Bursa bıçağını kullanmak şöyle dursun, hatta gölgesini bile gösteremez, hatta lafını bile edemezdi. Yalnız kumarla geçiniyordu. Çok soğukanlıydı. Ne yapacaksa, yapmadan kurar, hatta programını yanındakilere de söylerdi. Kıvırcık Emin'i vurduğu akşam, Sandıkburnu'nda kafayı çekerken, meclistekilere bir saat sonra onu nerede, nerelerinden, kaç defa şişleyeceğini söylemişti. Kumara otururken, evvel sermayesine bakar, sermayesinin iki misli alınca, daha çok tamaha düşmez, hemen kalkar; sermayesinin yarısını verince, zararını çıkarmak için masanın başına yapışmazdı.

"Bu gece şansım yok!" der, çabucak sıvışırdı. "Şans" onca "mehtap" gibi bir şeydi, Doğdu mu doğardı. Doğmadı mı da inatbeyhudeydi. Bu itikadı sayesinde işte kumardan hiç zarar görmezdi. Tıpkı havanın geceleri gibi kumarın geceleri de ayda otuz tane idi. Bu gecelerin on beşi mehtaplı, on beşi mehtapsızdı, karanlıktı... Mehtaplılarda sermayesinin iki mislini alır, mehtapsızlarda yarısını verirdi. Neticede kâr muhakkaktı! Ama, işte, yalnız kumarın geceleri, havanın geceleri gibi muntazam bir takvime göre birbiri arkasına, sıra ile gelmezdi. Bu gece bakarsın ayın on dördü... Yarın gece zifiri karanlık... Tatavla'dan beri bu intizamsızlığı düşüne düşüne etrafını görmeden yürüyen Badik Ahmet, kendini Boğazkesen'de bulunca durdu, Sağ elini yeleğinin cebine attı. Parmakları boşa gidince güldü: "Ulan, ne çabuk unuttum be!" dedi. Saate bakacaktı. Halbuki saatini, kösteğini bu gece vermişti. Gözlerini göğe kaldırdı. Güneş yoktu. Eşek ıslatan bir yağmur serpeliyordu, Herhalde öğle çoktan geçmiş olmalıydı. Karnı açlıktan zil çalıyordu.

Bir simit alacak değil, hatta Köprü'yü aşacak bir tek meteliği yoktu. Ani bir hareketle eğildi. Pantolonunun kadife paçalarını kıvırdı. Trablus kuşağını yokladı. Siyah sıfır numara fesinin altından fışkıran yağlı, karışık saçlarını kaşıdı. Sonra ellerini arkasına' bağladı. Çocukluktan çarpık kalan bacaklarını yanlara atar gibi yengeçvari yürümeğe başladı. Geniş omuzları boynunu çok kısa gösteriyordu. Çıkık yanakları bugün pek solgundu. Dünden beri işte ne yemek yemiş ne uyumuştu. "Ah, akla yelken ettim!" diye yassı kafasını salladı. Acı bir pişmanlık azabı kocaman tekerlek suratını buruşturuyor, küçük gözlerini daha çok küçültüyor, uzun kâkülleri altında daracık kalan alnını katmerlendiriyordu. Dün gece daha masaya oturur oturmaz sermayesinin yarısını vermişti. Mehtap olmadığını anlamak icap ediyordu. Birkaç yabancı vardı. Onların karşısında ilk elde çekilmeyi şanına yediremedi. Yine oynadı. Verdi, aldı, verdi. Nihayet saatini, kösteğini, altın kakmalı gümüş tabakasını, ağır kehriar ağızlığını masanın üstüne bıraktı. Soyuldu, soğana döndü. Çünkü bu gece mehtapsızdı. Daha işin başında bırakıp sıvışacaktı. "Kabahat bende..." diye tekrar başını salladı. İnce, belirsiz, rutubetli, pis yağmur dinmiyordu. Gözleri yerde, yine etrafını görmeden gidiyordu. Ansızın göğsüne birisi hızla çarptı. Geri geri sendeledi. Azıcık daha düşecekti. Derin bir uykudan uyanır gibi şaşalayarak başını kaldırdı.

Kumar ziyanı zaten canını sıkıyordu. Öfkelendi Bağırdı:

—Çüş bel... '*

Çarpan aldırmadı. Yürüdü. Badik Ahmet'in elmacık kemikleri, fırlak tombul yanakları kıpkırmızı oldu. Arkasındaki elleri yanlarına sarktı. Döndü. Fena bir küfür bastı. Çarpan yine duymadı. Badik, kü-fürünü daha kuvvetli tekrarladı. Yine çarpanın aldırdığı yoktu! "Acaba sağır mı?" diye düşündü. Hayır, ona ehemmiyet vermiyordu işte... Aklından, her hakarete uğradığı zamanki gibi, eski günler geçti. Şimdi yanında söğüt yaprağı bıçağı olsaydı da gidip bir... Halbuki yanıda toplu iğne bile yoktu! Ama, icabında yine yumruğunu kullanabilirdi. Düşünmedi. Kendine ehemmiyet vermeyen bu adamın arkasından yürüdü. Bu, orta boylu bir

herifti. Başında eski bir kalpak vardı. Ökçeleri yenmiş ayakkaplarının üstünde çamurlu paçaları lime lime sarkıyordu. Yetişti. Omuzundan itti.

—Sağır mısın be? —Kör müsün?

Kalpaklı adam durmuş, hiç cevap dik dik onun yüzüne bakıyordu. Badik,

—Ne o, tanımadın mı? diye sordu.

Yabancı,

—Tanıdım... dedi.

—Tanıdın mı?

—Evet...

Bu, ona meydan okumaktı. Tanıyordu ha... Ellerini kalçalarına kaldırdı. Karşısındakini kalpağından topukları gözüken kunduralarına kadar bir süzdü. Tıraşı büyümüş, soğuktan dudakları, burnu morarmış, gözleri kanlanmış, benzi sapsarı, sıskanın biriydi. Başını salladı:

—Alimallah bir yumruk inersem!

Dövecekti. Bir hadise çıkarmamak için sabretmeli, aldırmamalıydı.

Yabancı

—Neye vuracaksın be Ahmet, dedi.

Badik Ahmet dönmedi. Tekrar baktı. Yabancı, kirli çürük dişlerini göstererek gülümsüyordu. Sordu:

—Benim adımı ne biliyorsun?

—Sen, beni tanımadın mı?

—Yoookl...

—Bak, ben seni tanıdım.

Badik Ahmet'i tanımak hiç güç değildi. On sene evvelki külhanbeyi modasını o, tek başına hâlâ muhafaza ediyordu. Koyu siyah fesi yine sıfırdı. Siyah şeritli bol pantolonu yine açık karadut rengindeydi. İpek Trablus kuşağı, "yardan ayrıldımvari" çapraz yeleği, gümüş muskalı kalın boynundan kenarları gözüken kavuniçi fildikos fanilası... dar kollu kısacık siyah trikodan ceketi... rugan maskaratlı, yumurta ökçeli kunduraları... Hiç değişmemişti. Çalımlı çalımlı burnunu çekti. Kendi ismini bilen şu yabancıya dikkatle baktı. Hafif bir ahır, bir gübre kokusu duyar gibi oldu. Üstü başı pek berbattı. Sarı aba pantolonu ile ceketi kir içindeydi. Yakası yağdan görünmüyordu. Kalpağının tüyleri dökülmüş, etrafı kelleşmişti. Yeni hapisten çıkmış bir at hırsızına benziyordu. Badik Ahmet:

—Tanımadım, dedi, kimsin?

—Bak, bak.

—Daha bak.

Baktı, baktı. Burnunu çekti. Dikkatle baktı. Hayır bir türlü gözü ısıramıyordu.

—Adın ne? dedi. —Murat... —Hangi Murat? —Ödlek Murat... —Ödlek Murat mı?'

—Evet.

—Hangi Ödlek Murat?

—Hangi Ödlek Murat ha?..

—?...

Badik Ahmet bir adım geriledi. Ağzı bir an açık kaldı. Kalın kaşlarını kaldırdı, küçük gözleri kirpiksiz kapakları yırtılacaktı.

—Ulan, bu kıyafet ne? diye haykırdı.

—Ey, dünya bu...

—Düşmez kalkmaz bir Allah...

İşte aşağı yukarı dokuz sene vardı ki bu aziz arkadaşını ilk defa görüyordu. Görmeye görmeye tamamiyle unutmuştu. Eski zamanlarını bir anda, hep birden hatırladı. Hey gidi zamane, hey!... Bu istanbul'da, Eyüp'te, Üsküdar'da namı söylenirdi. Semai kahvelerinde onun gibi destan söyleyen, mani düzeni yoktu. Çok cesurdu. Ama, en ufak en ehemmiyetsiz şeyi derin derin düşünür, derin derin hesap ederdi. Onun için "Ödlek" lakabını almıştı. Hiç hapse

girmemiş, ömründe bir defacık olsun karakola çağrılmamıştı. Namuslu kabadayılardandı. Senit halkı, ona haysiyet, mertlik, doğruluk timsali gibi bakarlar, en nazik kalem beyleri bile onu yerden selamlarlardı. Racon'a karşı nefes bile almazdı. İki eski arkadaş ansızın alevlenen hatıralarının şaşkınlığı ile bir müddet manasız manasız bakıştılar. Badik Ahmet, kalbinde, merhameti andırır bir elem duydu. Laf olsun diye sordu:

—Ölmüş müydün? Neredeydin be?

—Sorma.

—Söyle, söyle.

—Hürriyette iftiraya uğradım.

—Ey?... ;

—Orada kahvecilik ettim.

—Buradakiler gibi. Sonra?

—Balkan Muharebesine#gönüllü geldim.

—Sonra?

—Bu muharebede kasığı çıkık diye askere almadılar. Dört senedir Arnavutköy'de bir beyin konağında uşaktım. Atlarına bakıyordum. Boğaz tokluğuna.. Ölmeyecek kadar geçiniyordum..

—Ey, şimdi?

—Boştayım.

Ödlek Murat, aba ceketinin düğmesiz göğsüne elini vurdu. Gözlerini süzerek başını salladı:

—Sorma dedim ya...

—Söyle be!

—Ben çıkmadım. Bey beni kovdu.

—Ulan Ödlek! Sen hiç falso etmezsin. Kabahatin tutulmaz! Nasıl oldu bu?

Sefilin solgun gözleri parladı. Pençelediği şeyi ısıracak bir canavar gibi kirli dişlerinin sağ sırasını gösterdi:

—Öyle tahammül ettim, öyle tahammül ettim ki... dedi, yağsız bulgur çorbasından başka bir şey vermiyorlardı. Dört ata yalnız başıma bakıyordum. Günde iki defa hepsini kaşağılayıp, ayrı ayrı ovuyordum. Dişimi sıktım, ne emrettilerse yaptım.

—Ey, niçin kovuldun?

—Bir hafta evvel... atın birini binmek için beye getiriyordum. Elindeki gazeteden ürktü. Şahlandı, zaptederken kazara ayağına bastım.

-Ey?...

—Ayağına bastığım için beni kövdçı. Badik Ahmet iyi anlamadı, sordu:

—Beyin ayağına mı bastığın için?

—Yok canım...

—Ya kimin!...

—Atın...

—Atın mı?

—Evet, atın ayağına!...

Badik Ahmet'in güleceği tuttu. Yuvarlak, iri yumruğu ile ince seyrek bıyıklarını düzeltti. İçinden, "Vay ölüsü kınalı! Kabahata yan gel!" dedi. Bu, olur iş değildi. Ama Allah insanı düşürmesin bir kere... Eski namlı arkadaşının haline ağlayacağı geldi ama, yine güldü:

—Ne insafsız herifmiş o be?

—İnsafın dünada yalnız adı kalmış!

—Aldırma... Bu da geçer!

—Zaten aldırdığım yok'ya...

Badik Ahmet, ellerini cebine soktu. Ah yarabbi, şu zavallıya ikram edecek bir cigarası bulunsaydı...

—"Aldırdığım yok", diyorsun ama, öyle dalmıştın ki...

—Yok canım.

—Hayır inkar etme. Bu hakaret senin ciğerine işlemiş... "Atın ayağına bastın!" diye kovulmak..

Doğrusu ben olsam, o beyin anasını ağlatırdım. İlerisini düşünmezdim. Sen eski Ödlek'sin. Polisten korkarsın. İşte böyle düşünüp durursun.

—Düşünmem.

—Nasıl düşünmezsin? Şimdi beni görmedin, çarptın. Yere devirecektin.

—Sana mı çarptım?

—Bak haberin yok. Ne kadar dalmışsın. Arkandan tanımadım. Bastım küfrü. Yine duymadın. Yoksa sağır mısın?

—Sağır değilim.

—Uğradığın hakarete aldırmıyorsan, o kadar derin ne düşünüyorsun?

—Ne mi düşünüyorum?

—Ne düşünüyorsun?

Ödlek Murat, bu kıyafeti düzgün eski arkadaşına acı acı baktı, acı sırıttı. Ağzının etrafında açılan kirli çizgiler o kadar derindi ki, uzamış tıraşının altında bile görünüyordu. Üşümüş, donmuş gibi, kaba, nasırlı, pis ellerini karnının üstünde sıkıyordu:

—Açım be! dedi. —Aç mısın?

—Hem de üç günden beri...

—Kertenkele misin be mübarek? Üç gün nasıl aç durdun? Hiç bir şey yermedin mi?

—Dün Salıpazarı'ndaki apartmanın önünden geçiyordum. Kapının önünden süprüntü tenekelerinden biri devrildi. İçinden üç tane külbastı kemiği kaptım. Süprüntücü merhametliymiş, sesini çıkarmadı.

—O kemikleri yedin mi?

—Yemeyip ne yapacağım?

—Ulan, nasıl yedin?

—Bayağı.

—Atıyorsun, ulan?

—Vallahi! Evvela kemikleri iyice kemirdim. Sonra taşla kırdım ezdim hamur gibi yaptım, yedim.

Bir insanın köpek gibi kemik yemesi Badik Ahmet'in çok hoşuna gitti. Cebinden çıkardığı sağ elini hızla oyluğuna vurdu

—Vay anasını be!... Bari karnın doydu mu?

—Ne gezer, yalnız, ölmedim işte...

—Demek şimdi derin derin düşündüğün açlıktı?

—Açlıktı ya...

Badik Ahmet sustu. Elli ayaklı bir adamın bu kadar düşünmesine vicdanı razı olmadı. Ödleklik ne fena şeydi! Kendi aylarca meteliksiz gezdiği halde aç kalmak değil, hatta yemek vakitlerini bile değiştirmemişti. Fani dünyada ne olmak ihtimali vardı?

—Evet.

—Bunda düşünecek bir şey yok! dedi.

—Nasıl?

—Ben, uğradığın haksızlığı düşünüyorsun sandım. Eğer düşündüğün buysa yalnız... hiç...

—Nasıl hiç, canım? Ölüyorum be!

—Ben senin karnını doyururum.

Murat'ın birdenbire yüzü güldü. Sarı yanaklarına hafif bir renk geldi:

—Eksik olma... diye mırıldandı.

—Haydi yürü! Vay enayi vay!... Düşünecek şey mi bu?

Yokuşu yan yana inmeğe başladılar. Badik Ahmet durdu. Bir sağa, bir sola baktı. Biraz da düşündü. Sonra sağa, Galata'ya doğru yürüdü. Cami kapısının karşısında, her nedense dört beş tramvay birikmiş, lokomtifsiz bir tren gibi duruyordu. Çok gitmediler. Badik Ahmet sendeleyerek döndü. Önünde durduğu dükkanın pis, tozlu camları üstünde gayet kötü mavi bir boya ile "Gülistan lokantası" yazılmıştı.

—Buraya girelim! dedi.

—Üstüm başım berbat,

—Beğenmeyen kızını vermesin.

—Ahmet, gel buraya girmeyelim. Bana bakkaldan peynir, ekmek al yeter.

—Haydi ulan!... Peynir ekmek yenir mi, enayi?

Hızla camlı kapıyı itti. Lokantaya girdi. Dükkanın sahibi şişman Yahudi, ürkmüş gözleriyle bu yeni gelenlere bir baktı. "Buyurun..," diyemedi. Yutkundu. Ödlek Murat, büyük bir kabahat yapmış gibi kirli boynunu sivri omuzlarının arasına çekiyor, sıkılıyordu. İçerde başka kimse yoktu. Badik Ahmet, yemekleri gözden geçirdi. Et, sebzeler, pilav... Hatta ucundan birkaç tane alınmış koca bir tepsi baklava da vardı.

—Âlâ... dedi.

Tezgahın ta yanında esmer, mermer masaya yaklaştı. Kısa iskemleye çöktü. Kapının önünde ayakta kalan Murat'ı çağırdı. Karşısına oturttu. Şaşkın şaşkın bakan Yahudi'ye bağırdı:

—Ulan, iki tabak et getir.

—Soğuktur efendim.

—Ne olursa olsun, getir diyorum be...

Yahudi, suratını ekşiterek tabakları getirdi. Bir dilimden fazla ekmek vermek istemiyordu. Badik Ahmet:

—Ulan parana geçer hükmün! diye bağırdı. "Getir" diyorum, iki okka ekmek... Okkası birmediciye mi, iki mecidiye mi, kaç kuruş?

Yahudinin, on kuruşa aldığı ekmeği iki mecidiyeye sokmak fırsatını kaçırmak elinden gelmezdi. Çok düşünemedi. Neşelendi. Tezgâhın altındaki kımızı bezden çamurlu eteği kaldırdı. İki ekmek çıkardı. Kesmeden, biçimlerini pek beğenmediği müşterilerinin önüne koydu. Badik Ahmet'in de karnı çok acıkmıştı. El kadar kopardığı ekmek parçalarını yuvarlarken karşısında, üç gündür aç yaşayan Ödlek'in yiyişine bakıyor, gülümsüyordu. Zavallının toprak rengi elleri tir tir titriyordu. Kopardığı ekmeği hızla yemeğe batırıyor, hiç çiğnemeden yutuyordu. Yutarken tabağın içine dikilen gözleri yerinden fırlıyor, lokmasının, kirli uzun boynunda, kırılmamış iri ceviz gibi, kabararak geçtiği belli oluyordu. Badik Ahmet, şarap da istedi, içti. Her yemekten üçer tabak gövdeye yuvarladılar. Bir bir arkasına onar baklava yediler. Badik,

—Ah, bir cigara olsa! dedi.

Murat dudaklarını yalıyor, karnında gayet tatlı, gayet uyuşuk bir ağırlık hissediyordu. Titremesi geçen elleriyle pantolonunun üstündeki siyah kayışı gevşetti. Kulakları çınlıyor, şakaklarından dağılan bir hararet, ılık bir hamam havası gibi, ensesinden akıyor, sırtından geçiyor, bütün vücudunu ürpertiyordu. Bugün kendine hayat veren arkadaşının mert yüzüne, Allahını gören bir mümin gibi, saygıyla bakıyordu. Badik Ahmet sordu:

—Daha ne istiyorsun?

—Hiç...

—Söyle söyle, kahve mi?

—Hayır vallahi... Artık kalkalım, istersen...

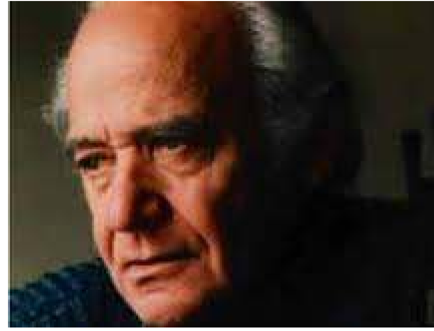
—Nasıl istemem?

—Öyleyse kalkalım?

—Nasıl kalkalım?

—Bayağı...

Badik Ahmet:
—Ulan, bende tek metelik yok! diye kahkahayı bastı
—Ne?
—Vallahi...
—Ey, biliyorsun bende de yok. Ne yapacağız
—Ulan, karnın açken ıslanmış eşek gibi düşünüyorsun. O vakit "düşünmenin ne faydası vardı?
-Ey?
—Şimdi düşün işte... Ne yapacağız?
—Ne yapacağız?
—Ne yapacağız?
Ödlek Murat düşünmek istedi. Lakin insan tok karınla hiç düşünemiyordu! İstemeye istemeye gözleri lokantacıya kaçtı. Tezgahından bu obur müşterilerinin laflarına kulak kabartan Yahudi'nin patlak mavi gözleri birdenbire derinleşmiş, birdenbire kaşları çatılmış, ağzı bir karış açık kalmış, çirkin suratı o kadar tuhaf olmuştu ki...
Ödlek kendini tutamadı. Başını önüne eğdi. Sivri omuzlarını kıstı, fıkır fıkır gülmeğe başladı.

RIFAT ILGAZ (3 ÖYKÜ)

KURBAN KANI

TURŞU SUYU

ÖKSÜRÜK

KURBAN KANI

İlk taksiti yatırdığım gün tâââ merdivenin alt başından seslendim bizimkine:
«Salime, oldu bu iş! Altı aya varmaz içindeyiz!»
Birinci ikramiye vurmuş bir piyango bileti gibi sallıyordum elimdeki makbuzu. Bir Köroğlu, bir Ayvazdık ama tam otuz beş yıldır kira evlerinde sürtmekten, ev sahiplerinin ağız kokusunu dinlemekten iflahımız kesilmiş, kanımız kurumuştu. Saymakla tükenmezdi çektiklerimiz... Kiracının, ev sahibi gözünde sinek kadar değeri, haysiyeti yoktur. Kapının önüne silkelenecek çöp tenekesinden farksız görür en hali vakti yerinde kiracısını bile.

Şöyle rahat soluk alabildiğimiz bir apartıman katında bile ancak iki yıl oturabilmiş, bu musibet yere taşınmıştık. Burada rahat mıydık sanki? Daha ikinci ayında aklı başına sonradan gelmiş gibi hemen bir tahliye dâvası açmıştı. Bir sinir savaşıdır başlamıştı aramızda. Diken üstünde oturuyorduk sanki...

Şu kadar yıl devlet kapılarında sürten bir memurdum. Cebimize henüz bir anahtar koyamamıştık ama, ilk taksidin makbuzunu koymuştuk ya...

Bir kağıt parçasında bahçesi ile birlikte bir ev görecek kadar zengin bir hayal gücümüz olduğunu bu gece anlamıştım. Karım, bahçesinde ayçiçeği yetiştiriyor, sonra cayıyor, tavuk beslemeğe kalkışıyordu. Tek katlı olacaktı evimiz... İki oda... Bir mutfak..: Kooperatifin müdürü bilgili bir adama benziyordu. Açık kahverengi bir kâğıdın üstündeki parsellenmiş arsalara bakmış, bana, güneş gören bir ev vereceğini söylemişti. Demek bizim ev, doğuya karşı olacaktı. Arsalar satılır satılmaz hemen temeller kazılacaktı. Dediğine göre bu kış arsalar satılır, ilkbaharda temeller atılırdı, önümüzdeki kış mutlaka anahtarını korduk cebimize. Yaza doğru karım bahçede, boyunca ayçiçeği yetiştirirdi.

Ertesi sabah, beni alaca karanlıkta uyandırdı Salime:

«Kalk!» dedi, «Gidelim, görelim!»

«Neyi be yahu?»

«Evimizi!»

«Ne evi hanım? Daha temeli bile atılmadı!»

«Canım ben de biliyorum temeli atılmadığını. Hiç olmazsa yerini görürüz. Deniz görüyor mu, görmüyor mu? Florya'dan çok uzak mı, asfalt geçiyor mu, geçmiyor mu?»

«Ayol acelen ne? Dur hele, öğreniriz!..»

«İçim rahat etmiyor, kalk gidiyoruz... Ben çayı demledim bile!»

Çayları içer içmez girdik yola... Florya'ya gitmenin bir zorluğu yok! Kırkbeş dakikada indik Sirkeci'ye, atladık trene, doğru Florya! Zorluk bundan sonra başlıyordu. Vurduk tepelere... Kan ter içinde evin yerini aradık. Kooperatif müdürünün dediğine göre, asfalttan ancak çeyrek saat uzaktaydı. Deniz ayağımızın altında olacaktı... Ev yapılacak bütün boş tepeleri karış karış taradık. Çamlı evler dendiğine göre mutlaka bir iki çam olacaktı. Bütün gün dolaştık, ne çama rastladık, ne de parsellenmiş arsalara... Önümüze gelene:

«Çamlı evler nerde?» diye soruyorduk. Yüzümüze şaşkın şaşkın bakıyorlar, sonra saflığımızla alay eder gibi:

«Ne çamı?» diyorlardı, «Bu tepelerde çam değil, ot bile yetişmez!»

Bu sefer biz onların saflığına gülüyorduk:

«Göreceksiniz!» diyorduk. «Kooperatif buralara bahçeli evler yapacak. Ayçiçeği bile yetiştireceğiz bahçesinde...»

Ertesi gün, Çamlı Evler Kooperatifinde aldım soluğu:

«Nerde bizim evlerin yeri?» diye dikildim müdürün karşısına.

«İşte!» dedi.

«Nerde yahu?»

Elindeki cetveli, duvardaki kâğıdın üzerinde gezdirerek:

«İşte!» dedi, «Görmüyor musun?»

Gözlüğü taktım. O, durmadan anlatıyordu:

«Şu caddeyi görüyorsun değil mi?.. Geç ana caddeyi! Birinci sokağa sap, elli metre kadar yürü! Köşedeki ev... Sizin ev!»

«Çamlar nerde?»

«Ne çamları?»

«Çamlar canım! Çamlı evler kooperatifi değil mi bu?»

«Evet Çamlı Evler Kooperratifi!»

«Çamlar nerde?»

«Çamlar mı? Ne çamları, siz dikeceksiniz... Uzmanların raporu var, nah rapor!»

Çekmeceyi çekti. Kapı kadar bir rapor dayadı gözüme.
«Güzeeel!» dedim.
«Biz eğer ayçiçeği yetiştirirsek?»
«O da yetişir! Toprak her türlü çiçek yetiştirmeğe de elverişli!»
«Peki!» dedim, «Su meselesi?»
«Suyun lafı mı olur... Terkos Gölü nah şuracıkta... Bakın plâna, her köşe başında bir çeşme... Nah, sizin evin karşısında da bir çeşme var... Şurası yeşil saha... Şurası park... Şurası çocuk bahçesi... Her evde... Hattâ her bahçede terkos, havagazı... Bakın caddedeki elektrik direklerine, onar metre ara ile... Her taraf gündüz gibi!»
Akşam bizimkine müjde ettim:
«Gördüm!» dedim, «Bizim çamlı evleri... Bizim köşebaşındaki evi de gözümle gördüm. Önünde çeşme... Gerisinde yeşil saha... Az ilerisinde çocuk bahçesi... Geniş caddeler, muntazam sokaklar, her on metrede elektrik direkleri... Su, havagazı... Terkos Gölü burnumuzun dibinde!»
Bir gazetenin arka sayfasında boydan boya Çamlı Evler'in plânını görünce bizimki de inanadı ister istemez. Kestik gazeteyi, duvara çaktık... Bir gazete de fazladan aldım, götürdüm kooperatife:
«Gösterin!» dedim, «Bizim evin yerini!»
Müdür, yardımcısına emir verdi:
«Gösterin lütfen kırmızı kalemle! Beyefendi görsün!»
Müdür yard4mcısı, masanın üstündeki kalemi kapması ile işaretlemesi bir oldu.
«Ne teşkilât?» dedim, «Herifler ezbere biliyorlar arsaları...»
«Aman bir yanlışlık olmasın!» dedim.
Acıyarak yüzüme baktı bütün memurlar!
Bizim kooperatif bu gazete ilânından sonra büsbütün parladı. Ne zaman gitsem kuyrukta on onbeş kişi... Ellerinde ikişer bin liraları...
Dedikleri gibi ilkbaharda bir törenle temelleri atıldı. Kooperatifin önünden özel otobüsler kalktı. Tââââ arsalara yakın bir yere kadar güle oynıya gittik. Eh biraz da yürüdük tabiî. Yarım saat kadar... Henüz caddeler plândaki kadar düzgün değildi. Kooperatif müdürü belediye başkanını da davet etmişti. Nutuklar söylendi, kurbanlar kesildi. Bol bol kurban kanı karıştı temellere. Deniz, temel atılan yerden görünmüyordu ama, duvarlar yükseldikçe deniz de görünürdü, karşıdan adalar da...
Ben artık boş vakitlerimi değerlendirecek bir eğlence bulmuştum. Hemen atlıyordum bir trene... İki saat kadar da yürdükten sonra Çamlı Evlerin yükselen temellerini incelemeğe gidiyordum, ilk temeli atılan evler yirmiyi yirmibeşi geçmiyordu ama... İlk taksidi yatıranlar arasında olduğum için benim hiç korkum yoktu. Beş tane de yapılsa biri benimdi. Köşebaşındaki olmamış da çeşme başındaki olmuş ne çıkardı! Nerde olursa olsun şimdiden evimi öğrenmeliydim.
Plândaki evimin yerini biliyordum ama onunla iş bitmiyordu. İş arsasını bulup çıkarmaktaydı... Kooperatif müdürüne bu iş için belâ olmaya başladım.
«Hangi ev benim?» diye asıldıkça asılıyordum.
Bir gün o kadar ileri gittim ki:
«Evimi göstermezseniz taksiti vermem!» diye direttim!
«Hele durun biraz!» dediler.
«Hemen göstermezseniz surdan şuraya gitmem!»
Yeni müşterilerden korktuklarının farkına vardığım gün, iş biraz daha kolaylaştı. «Gösteririz!» diyorlardı. Ama, önüme düşüp de gösteren çıkmıyordu. Beş on müşterinin ellerindeki parayla kuyruğa girdikleri bir gün:
«Haydi düşün önüme de gösterin!» dedim.
«Canım şu kayıtlar bitsin!»

Kayıtlar bitince işin nereye varacağını biliyordum. Kooperatif müdürü:

«Buyrun!» dedi, «Gidelim!»

Atladık bir arabaya, Çamlı Evler'de aldık soluğu:

«İşte!» dedi, «Şurası!»

«Hani, köşebaşında diyordunuz!»

«Ne yapalım!» dedi, «Burası düştü size!»

Ona da razı olduk. Ertesi gün sabah damladım. Ustabaşının eline bir yüzlük tutuşturdum:

«Bu ev benimdir!» dedim, «Aman sıvası temiz olsun!»

«Sen hiç merak etme!» dedi.

Bir yüzlük de marangoza verdim.

«Aman kapılar, pencereler budaksız tahtadan olsun!»

Bir yüzlük de badanacıya:

«Aman!» dedim. «Badanasına biraz da yeşil boya damlat! Bizim Salime filizi renkten çok hoşlanır!»

Kasımın sonuna doğru evler tamamlandı. Ayın onaltısında törenle tapular verilecekti. Üçüncü taksit olan ikibin lirayı da vermiş, tapuları bekliyorduk.

Tören günü bizimkini aldım yanıma... Kooperatif arabasını beklemeden sabah sabah damladık... Tam yirmidört tane gıcır gıcır ev, sahibini bekliyordu. Kapılar bile ardına kadar açıktı. Salime ile evimizi bulmuş son incelemelerimize başlamıştık. Karım, açık yeşil badanayı görünce ağzının suyu akmıştı:

«Aman ne güzel!» diyor, başka bir şey diyemiyordu. Kapıları, pencereleri açıp kapatıyor, bahşişlerin boşa gitmediğini anlıyordu:

«Ben şu odayı, yatak odası yapacağım!» diye tutturdu. «Canım olur mu?» dedim, «Cadde üstünde yatak odası? Burası oturma odası olsun!»

«Olmaz» diye diretiyordu, «Güneş alan yalnız bu oda...» iş kızıştıkça kızışıyordu. Bizim eve doğru gelen çoluklu çocuklu bir ailenin fikirlerini alabilirdik. Öndeki kasap kılıklı adama:

«Efendim!» dedim, «Siz olsaydınız yatak odası hangisini yapardınız?.. Şunu mu, arkadakini mi?»

Herif boyunduruğa bakar gibi dikti gözlerini: «Anlamadım!» dedi, «Ne diyorsun sen?» «Yani!» dedim, «Şu odayı mı yatak odası yapalım, arkadaki odayı mı? Bizim hanım diyor ki...»

«Yahu!» diye gürledi. «Siz ne söylüyorsunuz? Kimin evine sahip çıkıyorsunuz siz?»

«Kendi evimize...» dedim.

«Bu evin size ait olduğuna dair bir vesika var mı elinizde?..» «Henüz yok!» dedim, «Bugün verecekler tapuları!» «Bu evin tapusu bizim üzerimize.» «Peki öyleyse siz gösterin!»

«Tapular bugün verilecek! Üçüncü taksidi yatırırken plânını gösterdiler!»

«Bize de gösterdiler!» «Yahu! Bu ev benim diyorum sana!» «Bu evin helasını alaturka yaptırdım. Tam ikiyüz lira verdim fazladan. Duşu, banyosu yok! Birine üçyüz lira verdim kurna koydurttum!»

«Peki!» dedim, «Badanasını filizi yaptıran kim söyler misin?» Herif burnundan soluyarak üzerime doğru yürüdü: «Hele bak şuna!» dedi, «Bizim hanım sarı olsun diye tutturmuştu, bu işi sen bozdun demek! Gösteririm sana ben!»

Birden bir kalas parçası almasıyla kafama fırlatması bir oldu. Kadınlar araya girip bizi ayırmak isterlerken baktım kapıda beş nüfuslu bir aile daha belirdi:

«Yahu!» dedim, «Şu canavara bakın bizim eve sahip çıkıyor!»

İki delikanlı fırladı ileri:

«Ne?» dediler, «Sizin eve mi? Bu ev nerden sizin oluyormuş?»

«Kooperatiften öyle söylediler!»

«Çıkın dışarı bakalım! Kimse kalmasın içerde!»
Kasap direttikçe diretiyordu:
«Kimin evinden kimi çıkarıyorsunuz siz?»
Delikanlılar daha ağır basmışlardı.Onlar da yerden birer kalas kaptılar!
«Hayır!» diyordu kasap, «Bu iş burada bitecek bugün!»
Onlar birbirlerini haklıya dursunlar. İki grup daha geldi, kapıda birleşti. Olanı biteni bir süre seyrettikten sonra içlerinden biri çıktı ortaya:
«Arkadaşlar!» dedi, «Bu evde sizin kadar bizim de hakkımız var. Boşuna hırlaşmayın. Evin temeline kâfi miktarda kurban kanı karıştı. Noterlikte kura çekmekten başka çare kalmadı.»
Bu «kan» sözü kasaba birşeyler hatırlatmıştı. Bıçağına sarılmasiyle delikanlıların da, yeni gelenlerin de üzerine yürümesi bir oldu.
Onlar ne yaptılar bilmem, biz evi kurtaramadık ama canımızı kurtarmasını bildik. Kuralar çekildiği gün bile görünmedik ortalıkta. Ya kura bize vurursa mı? Vurursa vursun! Kafama bir kalas yememek için kasap evlerden birine yerleşinceye kadar oralarda görünmiyeceğim!

TURŞU SUYU

Niyazi'ye Aksaray'da rastladım. Kent içi yolculuklarımızı taşıt araçlarına başvurmadan yapardık o günlerde! Hep bir halliydik. Girdim koluna, Lâleli'ye doğru yürümeye başladık.
«Şiir yazıyor musun?» dedim laf olsun diye.
«Başka ne yapabilirim ki...» dedi, «En güzeli, dergiler yayınlamak için bizden para da istemiyor!»
En yenilerinden birini okumaya başladı. Lâleli yokuşuna doğru, gelip geçenlere aldırmadan okuyordu, ağız dolusu. Durağa geldiğimizde, soluk soluğaydı.
«Çekilmiyor Niyazi!» dedim, «Aç açına hiç gitmiyor. Hiç olmazsa bir kahveye girsek de...»
Bütün ceplerini karıştırdı, bulduklarını avucuna topladı:
«Hepsi bu kadar!» dedi, «Sana yeni şiirlerimi bir lokantada dinletmek isterdim. Şarap bardaklarını tokuşturatokuştura... Karnın doydu mu daha da kolay beğendirirdim şiirlerimi sana... Ama ne çare...»
«Zararı yok!» dedim, «Bir kahvede de dinleyebilirim. Hele surdan iki simit alalım! İki de çay...»
Bir şeyler düşünüyordu Niyazi. Yeme içme oldu mu böyle bıyıklarını çekiştirip düşünür, ayna gibi de çıkardı işin içinden.
«Ali'yi görüyor musun bu günlerde?» diye sordu.
«Hayır gördüğüm yok!»
«Görünmez tabi... İşleri yolundaymış Ali'nin, Nisuaz kahvesinde elbise provası yaptırıyormuş!»
Ali zil zamanlarında, toplandığımız Beyazıt kahvelerine gelir, akşamları üç ondan, beş bundan para katıp köftecinin üstünde düzenlediğimiz şarap şölenlerinden nasiplerinirdi. Niyazi'nin kafasında, beklenen mutlu şimşek çakmıştı:
«Buldum!» dedi, «Galatasaray'a gideceğiz!»
«Ne var Galatasaray'da?»

«Ali! Bizim Ali, yeni kafadarlarını bu saatlerde topluyormuş, lokantada... Rakı, şarap gırla! Tam zamanı! Bastıralım!»

Kendi buluşunu gene, kendi beğendi:

«Harika!»

«Harika», o zamanlar modaydı, en çok da Ali kullanıyordu bu sözcüğü... İlhan'ın kötü şiirlerine bile yüzünü kızartmadan:

«Harika!» diyebiliyordu.

Paralarını yeniden saydı Niyazi. Benim bunlara ekliyecek kör, kuruşun} yoktu. Yol paralarını bir yana ayırıp, attı cebinin bir köşesine. Geriye kalanları avucunda sıkarak:

«Yürü!» dedi, «Önce turşucu'ya!»

«NeeeL Zıvıttın mı sen! Aç karnına turşu ha!»

Elimden yakalamış, beni durağın karşısındaki .«Meraklı Turşucu» ya doğru sürüklüyordu.

«Yahu!» dedim, «Aç karnına şiir nasıl gitmezse, turşu hiç gitmez!»

«Turşu değil canım!» dedi, «Turşu suyu!»

«Turşu suyu mu? Ne işe yarar bu turşu suyu?»

«Turşu suyu iştahı açar. Ziyafete gitmiyor muyuz!»

«Miğdem zaten açlıktan kazınıyor, bir de turşu suyu içersem...»

«Uzatma, yürü!..»

Girdik dükkâna. Tezgâhın arkasındaki takkeli adama:

«Bize iki turşu suyu!» dedi, «Çabuk tarafından!»

Niyazi, Turşucu'nun kepçeyle bardağa boşalttığı turşu suyunu, bir dikişte yuvarladı:

«Doldur!» dedi, «İkinciyi de!»

Bardağım boşalınca, elimden aldı, turşucuya uzattı.

«Yeter!» dedim, «İçemem fazlasını!»

«Olmaz, içmen lâzım, içeceksin!»

Kendimi zorlayarak ikiciyi de içtim.

«Çok hoş değil mi?» diye girdi koluma.

«Kazınıyor miğdem!» dedim.

«Benimki de öyle!» dedi, «Şimdi pirzola öyle gider ki, bu turşu suyunun üstüne... Birer şişe de şarap!»

Aksaray'dan gelen tramvaya atladık. Yollar tıkanıktı, Karaköy'ü en azdan yarım saatte geçtik. Galatasaray'a geldiğimiz vakit hava kararmıştı. Müthiş bir eziklik vardı miğdemde, Niyazi:

«Hele şükür geldik!» dedi.

İş gelmekte değil, Ali'yi lokantada bastırmaktaydı. Yoldan geçenlere çarpa çarpa yürüyorduk. Hızla bir sokağa saptı Niyazi, ben de peşinden... Bir lokantanın kapısında durdu, geriden yetişmemi bekledi. Elimden tutup çekti içeriye:

«işte burası!» dedi.

İçerisi kalabalıktı. Bir süre kapının önünde dikildik, Ali içerdeyse bizi görünce masasına çağırması için! Gelen giden yoktu... Birkaç adım daha attık.

«Daha gelmedi mi yoksa?» dedim.

«Kalmaz bu saate kadar!»

Bir masanın önünden geçerken, isteksiz bir el uzandı. Baktım, bizim Çelebi:

«Ne işiniz var buralarda!» diye kalktı ayağa.

«Ali'yi arıyoruz!» dedim.

«Ali'yi mi? işte Ali be!..»

Çulu değiştirdiği için birden tanıyamamıştık. Dalgınlığımıza gülüyordu Ali de:

«Hele oturun şöyle!» dedi, «Eee, hoş geldiniz bakalım! Nasılsınız çocuklar?»

Masanın kıyıcığına ilişmiştik. Çelebi sigara yakıyordu, bize de uzattı:

«Hele yakın birer sigara!»
Sırası değildi ama sigaranın, ister istemez yaktık. Ali, garsonun getirdiği hesabı inceliyordu. Ters ters:
«Şu ne parası?» diye sordu.
«Su parası!»
«Suyu kim içti ki... Hepimiz şarap içmedik mi?»
Gözü bize ilişmişti garson'un:
«Bir şey emreder misiniz?» diye sordu.
«Biz mi?» diye önce birbirimize bakındık, sonra başımızı Ali'den yana çevirdik. O, hiç oralı değildi. Çelebi:
«Salık veririm size çocuklar!» dedi, «Bu şaraptan siz de için!»
Çenesiyle, masanın üstündeki boş şarap şişelerini gösteriyordu. Salık vermekle bitmiyordu ki iş Ali, başını hesap pusulasından kaldırmadan lâfa karıştı:
«Niyazi anlar şaraptan, bir denesin hele!»
Sonra garsona döndü:
«Beylere birer kadeh getir bakalım, beğenecekler mi?»
Cebinden bir yüz liralık çekti:
«Bu iki kadeh şarabı da ekle hesaba!» dedi.
Onları biraz daha masada alıkoymak için, yudum, yudum içiyorduk. Ali, hiylemizi sezmiş gibi hemen kalktı ayağa. Tabaktaki paraları cebine korkan:
«Çocuklar!» dedi, «Bizim yeni eve gidiyorduk, isterseniz siz de gelin!»
Yapılacak başka bir iş de yoktu, hiç düşünmeden:
«Hay hay!» dedi Niyazi, düştük peşlerine. Tünel başından Kuledibi'ne doğru yürüdük. Çelebi'yle önden yürüyordu Ali... Niyazi her adımda biraz daha geriliyordu, bir ara sarıldı koluma:
«Kazınıyor miğdem!» dedi, «Nerden de içtik şu turşu suyunu!»
«Bana şarap, turşu suyundan çok dokundu!» dedim. «İçim öyle yanıyor ki!»
«Hele şu eve bir varalım, bir kuru ekmek olsun buluruz!»
«Belki bir şişe şarap...»
Dolambaçlı yollardan geçtik, kısa bir yokuş tırmandıktan sonra, önümüzden yürüyen Ali duraladı:
«İşte!» dedi, «Bizim apartıman! Meşhur Komando Hanı!»
Başladı tarihten sayfalar çevirmeye. Altı yedi katlı bir apartımandı. Çelebi buraya çok gelip gitmişe benziyordu, yürüdü önden. Hanın tarihine ilgisizliğimizi sezen Ali, Çelebi'ye yetişmek için döşendi merdivenlere, biz de ağır aksak peşinden. Niyazi ikinci katta sızlanmaya başladı:
«İçim bayılıyor!»
«Başım dönüyor!»
«Bir halsizliktir yapıştı dizlerime!»
Benim de ondan aşağı ka'ır yanım yoktu. Birbirimize tutuna tutuna, dura dikile dördüncü katı bulduk. Ali beşinci kattan bize sesleniyordu:
«Evim çok mükemmel! Bir kusuru var, asansörü! Hele bir manzarası var ki... Bütün Haliç ayağımın altında! Davranın biraz canım!..»
Niyazi birşeyler söylemek istedi, söyleyemedi, kurumuş olmalıydı boğazı. Artık trabzanlara tutuna tutuna çıkıyorduk. Biz beşinci kata ulaştığımızda, onlar çoktan son katı bulmuşlardı. Kan ter içinde katları bitirdik. Açık kapıdan girdik içerk Görünürde kimseler yoktu. Terastan geliyordu sesleri. Niyazi önce mutfağa bir daldı, rafları dolapları karıştırdı. Miğdesini bastıracak kuru bir ekmek kabuğu bile bulamamıştı:
«Tükürmüşüm böyle apartmanın içine!» dedi, «Bir dilim ekmek bile yok!»
Ali balkondan sesleniyordu:

«Çocuklar, nerdesiniz be! Hele şu manzaraya bir bakın! Haliç, İstanbul'un neresinden böyle güzel görünür! Şu boğaza bakın bir, pırıl pırıl... Heey! Allı pullu gelinler. Nasıl, Niyaziciğim hoş değil mi?»

Niyazi balkonun beton duvarına dayanmış, baygınlıklar geçiriyordu, Ali, beni çekiştire çekiştire ordan oraya sürüklüyor, durmadan apartımanın görüntüsünü övüyordu:

«Galata Kulesi kapımızın dibinde, gecekondu gibi kalıyor zavallı! Elini uzatsan, yıldızları avuçlayacaksın! Hele şu şu Süleymaniye Camisine bak! Minarelerinin ucuyla burun burunayız! Şu gidip gelen Haliç vapurlarına bak dostum!»

Birden sokuldu Niyazi'nin yanına:

«Biliyorum!» dedi, «Manzara şaşırttı seni, anlıyorum, tatlı bir baş dönmesi içindesin! Sarhoş gibisin! Ne muhteşem dekor, değil mi? Harika! Çok.hoşuna gitti, anlıyorum, dilin tutulmuş sanki... Beğendin değil mi Niyaziciğim!»

«Hem de nasıl!»

Ali, sorusunu genelleştirdi:

«Sevdiniz değil mi, çocuklar?»

Niyazi bir eliyle bana yaslanıyor, bir eliyle de miğdesini oğuşturuyordu:

«Bayıldık!» dedi, «Hem de nasıl bayılma!»

«Manzara harika değil mi?»

«Harika!»

«Haliç!»

«Harika!»

«Marmara, Adalar?»

«Harika!»

«Boğaz!»

«Enfes!»

«Galata Köprüsü, Süleymaniye?»

«Şaheser!»

«Zevk sahibi olmadığımı iddia edemezsiniz ya!»

Niyazi son gücünü de toplayarak cevap verdi:

«Ne münasebet Aliciğim, zevkin de harika, apartmanın da harika, manzara da harika, sen de harikasın!»

ÖKSÜRÜK

Bu öksürük, bu dinine yandığımın öksürüğü beni bozacak, beni rezil edecek, beni yerin dibine batıracak, işlerimi alt üst edecek zamanı bilir. Bende bir göğüs hastalığı var, bir bronşit, ne bileyim sigaradan, ya da mevsim değişmesinden... Lodostan, poyrazdan, Karayerden! Ama bu demek değildir ki, ben gece gündüz öksürür, aksırır, tıksırırım." Eğer odamda yalnızsam, yanımda utanacak kişi yoksa «gık!» bile demem. Yanlışlıkla bir konuğa, bir ziyarete gidecek olsam, iş gereği, şöyle çizgili pantolonlu, boyunbağlı, kerli ferli bir yüksek kişinin yanına girsem, o saatlerce içimde çöreklenmiş bir yılan gibi kıvrılıp uyuyan öksürük, hemen işin farkına varır, önce gözlerini açar, boğazımı sinsi sinsi tırmalar, bir gıcık halinde yapışır gırtlağıma... Bir yutkunurum, gitmez... İki yutkunurum, gitmez... «Hıh!» derim kaybolmaz... «Ihı!» derim inadına çoğalır... Bir «Öhö!»yle atlatmak isterim, nafile!.. Zincirleme, makaralı bir öksürüktür boşanır!.. Hem de nasıl öksürük, bomba gibi!.. Ne bombası! Bomba bir kez patlar, yapacağını yapar, yıkacağını yıkar, kaybolur gider. Benim öksürüğüm öyle değil, kestane fişeği gibi... Çatapat gibi... Bir patladı mı gelir arkası! Artık ne

konuşmanın tadı kalmıştır, ne görüştüğüm işin, bir anlamı! Ben öksürdükçe, söylediğimi de, söyleyeceğimi de şaşırır, başlarım saçmalamaya!., iş çığırından çıkar. Bu çığırından çıkan işi, düzenine koyabilirsen koy! Bir anda karşımdaki kişide başlayan tiksin

meyi, görmemek için tek akıllıca yol, hemen tası tarağı toplayıp kaçmaktır.

İşsiz güçsüz dolaştığım yıllardaydı. Uzaktan bir arkadaşın, hatırı sayılır bir yakını aracılığı ile Yalova'daki Termal Otelinde bir iş umudu çıkmıştı karşıma. İki üç gün önceden kendime çeki düzen vermek için hazırlıklara başlamıştım. Günü gelince de tutmuştum Yalova Kaplıcaları'nın yolunu. Getirdiğim «tavsiye kartı» etkisini göstermekte gecikmemişti. Odasına girdiğim Müdür, kartı okuduktan sonra, çalmakta olan yemek ziline kulak kabartarak:

«Önce buyur yemeğe!» dedi.

Otelin herşeyi güzeldi, havası, suyu, hele yemeği! İşsiz geçen yıllarımı unutmuş, dünyayı yeniden sevmeye, insanlara yeniden ısınmaya başlamıştım. Kulağımın dibinde güm güm öten cazın davulu bile hoş geliyordu bana. Bu yemek süresi içinde yeni arkadaşlar bile edinmiştim. Salonda kahvemi içerken:

«Direktör çağırıyor!» dediler.

İki yıldır rengini, biçimini, daha doğrusu kişiliğini yitiren ceketimin düğmelerini ilikleyerek girdim Direktörün yanına. Koskoca Direktör, yemekten önce sunduğum kartvizitin yüzü suyuna, şöyle bir kımıldadı yerinden. Uzanan iri bir şövalye yüzük, benim gibi iki adamın yanyana oturabileceği, bir koltuk gösterdi:

«Buyrun!»

ilk sorusu, üçyüz, lirayı kabul edip etmiyeceğim oldu, aylık olarak...

Yıllardan: 1946!.. Bu üçyüz liranın değerini anlatmam bilmem gerekir mi? Bu üçyüz liraya şunları da ekliyelim: Yatıp kalkacak temiz bir yatak... İstediğim zaman içine girebileceğim bir banyo küveti... Cazlı çalgılı bir yemek salonu... Temiz hava... Okuyup yazmak için bol zaman... Hiç düşünmeden:

«Kabul!» dedim.

Yükleneceğim görev, okuyup yazma bilen herkesin yapabileceği bir işti.

Öğrenimimi sordu. Adamı kuşkulandırmamak için, gireceğim işe göre bir öğrenim düzeyi tutturdum:

«Orta!»

Gerçek öğrenimimi söylesem, işin içinde bir kurt yeniği olabilirdi.

«Şimdiye kadar ne gibi işlerde çalıştın?» diye sordu.

«Çeşitli kâtiplikler...» dedim, gözünü korkutmamak için. Yeni görevimin adaylığına yakışır, bir iş daha eklemem gerekiyordu:

«Avukat yanında da çalıştım!»

Çok hoşuna gitmişti, eskiden böyle bir iş yapmış olmam. Beğeni ile baktı yüzüme:

«Güzeel!» dedi, «Çoluk çocuk?»

Bilirim otelcilerin çoluk çocuktan hoşlanmadıklarını. Gelip otele yanlamalarından korkarlardı bu gibiler...

«Ayrıldım!» dedim, kısaca.

Daha da garantilemek için:

«Sık sık istanbul'a inmek yok haaa!..» diye sesini dikleştirdi.

«Merak etmeyin!» dedim, «İstanbullular buraya gelmek için can atarken, ben vakitli vakitsiz kalkıp İstanbul'a gidecek değilim!»

Güldü. Aklına bir şey gelmiş olacak ki:

«Misafir de istemem haaa!..» dedi.

Hoşuna gidecek bir karşılık bulmalıydım:

«Zaten ben onlardan kaçıyorum!..»

«Sen onlardan kaçabilirsin ama...» dedi, «Bundan sonra seni arayabilirler... Nedense burda çalışanların çok dostu olur!»

Kuşkusunu dağıtmak için:

«Burada çalıştığım sürece dosta ihtiyacım oimıyacak!» dedim.

Güldü. Anlaşıyorduk demek.

«Seni şimdilik üç yataklı bir odaya vereceğim!» dedi, «Sonraları tek yataklıya da geçersin!»

«Geçmesem de olur.»

Ne söylesem hoşuna gidiyordu. Raftan kalınca bir defter indirdi. Adımı, soyadımı sordu. Söylediklerimi yazdı. Söylemediklerimi de ekledi.

Ohhh İki yıllık işsizlik, sıkıntı, yıkıntı sona ermişti artık! Rahat bir soluk aldım. Sevinçten mi, yoksa on, on beş dakikalık baskıdan, hesap vermekten mi bilmem, önce boğazımda bir kaşıntı başladı. Daha aşağılara doğru bir yanma, bir kazıntı, bir gıcık... Geldi, gırtlağıma yapıştı!

Yavaştan bir «Ihı» dedim, geçmedi. «Öhö!» dedim, olmadı. «Öhhööö!»leri birbirine ekledim. Kesilecek yerde, ciğerlerimin kökünden kopup gelen bir sarsıntı, bir öksürük... Durmadan öksürüyor, öksürdükçe tıkanıyordum. Direktör, bu halimi, kaşlarını çatarak inceliyordu. Birden kaktı, yanındaki etajerde duran sürahiden, su koydu bir bardağa, uzattı:

«İç bir yudum!»

Ama, aklına bir şey gelmiş gibi, uzattığı bardağı geri çekti. Ben onu bu zor durumdan kurtarmak için elimle bir «Mersi!» işareti yaptım. Arka cebimdeki mendili çekmek istedim... Elim boşa gitmişti... Yoktu mendilim yerinde... Arayınca ne zaman bulmuştum ki mendilimi cebimde!..

Kendimi bir anda, sopasını düşürmüş bir cambaz gibi, ipin üstünde tek başına kalmış gördüm... Tek başına, çaresiz... Şimdi ne yapacaktım ben!

«Pardon!» diye fırladım dışarı. Bana acıyarak bakan iki sıfırlı bir kapıya daldım. Bu, kendimi dar attığım yerden dışarı çıkıp da Direktörün yanına girince, onu birşeyler hesaplarken bulmuştum:

«Demek rahatsızsın!» diye bakıyordu yüzüme acımasız.

«Çok eskiden bir rahatsızlık geçirmiştim!» dedim, «Geçti!»

«Öyle geçmişe benzemiyor!» dedi, «Bir film çektirsen iyi olur!»

«Haklısınız! Bir kontrol ettirmem gerekiyor.» diye işi geçiştirmek istedim.

«Hiç vakit kaybetmeden!»

Önündeki deftere uydurma bir göz attıktan sonra:

«Ben adını, adresini yazdım zaten!» dedi, «Bu iş için birkaç müracaat daha var... Neticeyi bildiririm adresine!»

Oturmamın bir anlamı kalmamıştı, hemen kalktım... Elimi sıkmamak için geri geri çekilirken:

«Güle güle!» dedi, «Durumu bildiririm size!» «Zahmet etmeyin!» dedim, «Durum belli oldu!» Kurduğum şato, bir öksürükle yıkılmıştı tepeme.

SİR ARTHUR CONAN DOYLE

BOHEMYA'DA SKANDAL

I.

Sherlock Holmes'a göre o, 'O kadın'dı. Onun için başka bir ifade kullandığını pek duymadım. Holmes'un gözünde, cinsiyetinin bütün özelliklerini gösteren tam bir kadındı. Holmes'un Irene Adler'a karşı hissettiği kesinlikle sevgi değildi. Bütün duygular, özellikle de bu duygu, onun soğuk, mükemmeliyetçi ama hayranlık uyandıracak kadar dengeli zihnine çok uzaktı. Bana göre o, dünyanın gördüğü en mükemmel akıl ve gözlem makinesiydi, fakat bir aşık olarak pek başarılı olamayacağı da bir gerçekti.

Tutkulardan hep alayla bahsederdi. Bir gözlemci için bu duygular, insanın amaçlarının ve eylemlerinin ardında yatan gerçeği gösteren belirtilerden başka bir şey değildi. Ama deneyimli bir akılcı böylesine tehlikeli duyguların hassas ve dengeli doğasına girmesine izin verse, bunlar, vardığı mantıksal sonuçlarına gölge düşürebilecek saptırıcı faktörler haline gelirdi. Hassas bir aletin üzerinde bir toz zerresi veya güçlü bir mercekte bir çatlak neyse, onunki gibi bir doğaya sahip bir insan için güçlü tutkular da oydu. Ama her şeye rağmen onun için sadece bir kadın vardı: anısı şüphe ve sorularla dolu Irene Adler.

Son zamanlarda Holmes'u çok az görüyordum. Evliliğim dolayısıyla bir süredir görüşemiyorduk. Ben kendi topraklarının efendisi olmanın güzelliğini keşfetmiş bir insan olarak evimle ilgilenip tam bir mutluluk yakalamışken; Bohem ruhuyla sosyal etkinliklerin her türlüsünden nefret eden Holmes ise eski kitaplarına gömülmüş, haftadan haftaya kokain ve hırsları arasında gidip gelirken, ilacın yarattığı uyuşukluk ve güçlü tabiatının vahşi enerjisi arasındaki savaşla, değişen ruh halleri içinde Baker Sokağı'ndaki evimizde kalmıştı.Gerçeği önceden olduğu gibi suç araştırmalarına devam etmiş, olağanüstü yeteneklerini ve gözlemlerini kullanarak resmi polisin bile çaresiz kaldığı bazı vakaları çözmüştü. Arada bir, yaptıklarından haberim oluyordu; Trepoff cinayetinde Odessa'ya çağırılmasını, Trincomalee'deki Atkinson kardeşlerin trajedisini çözüşünü ve son olarak Hollanda kraliyet hanedanı vakasında gösterdiği başarıyı hep takip etmiştim. Ama günlük gazeteleri okuyan herkes gibi ana sayfalardan edindiğim bu bilgiler dışında, eski dostum ve yoldaşımdan fazla haber alamıyordum doğrusu.

1888'de özel hekimlik yapmaya başlamıştım. Bir gece hastalarımdan birinden dönerken yolum tesadüfen Baker Sokağı'na düştü. Zihnimde 'Kızıl Çalışma'nın1 karanlık olaylarıyla yer etmiş o kapının önünden geçerken, Holmes'u yeniden görmek ve olağanüstü güçlerini nasıl kullandığına yeniden şahit olmak için dayanılmaz bir arzu duydum içimde. Odaların ışıkları yanıyordu ve yukarı baktığımda, uzun, ince gölgesinin iki kez perdenin önünden geçtiğini gördüm. Başı önde, elleri arkasında, odada bir ileri bir geri, hızla dolaşıp duruyordu. Tüm alışkanlıklarını bilen biri olarak hareketlerinin anlamını hemen çıkardım. Yine iş başındaydı. Uyuşturucunun yarattığı sarhoşluktan sıyrılmış, yeni bir iz peşine düşmüştü. Zili çaldım ve bir zamanlar onunla paylaştığım odaya girdim.

Bana karşı tavrı coşkulu değildi. Zaten nadiren öyle olurdu; fakat sanırım beni gördüğüne sevinmişti. Fazla bir şey söylemeden, sevecen bir bakışla koltuğu işaret etti. Sonra ateşin önünde durarak, kendine özgü bakışlarıyla beni baştan aşağı dikkatlice süzdü.

"Evlilik sana yaramış," dedi. "Seni gördüğümden bu yana yaklaşık olarak dört kilo almışsın Watson."

"Üç buçuk!" diye atıldım.

"Gerçekten mi? Bana kalırsa biraz daha fazladır. Bir parça daha fazla olduğuna eminim sevgili Watson. Gördüğüm kadarıyla pratisyenliğe dönüş yapmışsın. Çalışmaya başlamaya niyetinin olduğunu söylememiştin."

"O halde nereden biliyorsun?"

"Görüyorum; gördüklerimden çıkarıyorum. Peki, son zamanlarda en az bir kez, yağmurdan iliklerine kadar ıslandığını ve çok beceriksiz ve dikkatsiz bir hizmetçi tutmuş olduğunu nasıl bilebiliyorum sence?"

"Sevgili Holmes," dedim, "bu kadarı da fazla. Birkaç yüzyıl önce yaşasaydın kesinlikle büyücü diye yakılırdın. Perşembe günü kırda bir yürüyüşe çıktığım ve eve perişan bir halde döndüğüm doğru, ama elbiselerimi değiştirmiş olduğuma göre bunu nereden anladın? Mary Jane'e gelince; karım da onu sık sık uyarıyor ama kadın umutsuz bir vaka. Yine de bütün bunları nasıl olur da biliyorsun aklım almıyor."

Kendi kendine güldü ve uzun ellerini ovuşturdu.

"Basitliğin ta kendisi," dedi. "Gözlerim, bana, sol ayakkabının yanında, tam ışığın vurduğu yerde, ayakkabı derisinin üzerinde neredeyse paralel altı kesik bulunduğunu söylüyor. Kurumuş çamuru çıkarmak için kazımaya çalışmış beceriksiz birinin elinden çıktıkları açık. Bu yüzden çifte akıl yürütmeyle, kötü bir havada dışarıda kaldığını ve Londra'nın en kötü çizme temizleyicisine sahip olduğunu çıkarabiliyorum. Senin mesleğine gelince; tentürdiyot kokan, sağ işaret parmağında siyah bir gümüş nitrat lekesi ve şapkasının sağ tarafında, stetoskopunu saklamış olduğu yeri belli eden bir şişkinliği olan bir beyefendi odama girdiğinde, onun bir tıp adamı olduğunu anlayamamam için aptal olmam gerekir."

Akıl yürütme sürecini açıklamadaki rahatlığı üzerine kendimi gülmekten alamadım. "Bunları bana anlattığın zamanlar," dedim, "kendim de yapabilirmişim gibi kolay görünüyor. Fakat yeni bir örnekle karşılaştığımda sen açıklayana kadar şaşkınlığım geçmiyor. Üstelik gözlerim de seninkiler kadar iyi görüyordur."

"Öyle," diye cevap verdi. Bir sigara yaktı ve kendini koltuğa bıraktı. "Görüyorsun ama gözlemlemiyorsun. Aradaki fark açık. Örneğin, antreden bu odaya çıkan merdivenleri sık sık görmüşsündür."

"Sık sık."

"Ne kadar sık?"

"E, yüzlerce kez."

"Peki kaç tane basamak var?"

"Kaç tane mi? Bilmiyorum."

"Tam tahmin ettiğim gibi! Gördün ama gözlemlemedin. Ama gördün. Üzerinde durduğum nokta da bu. Ben on yedi basamak olduğunu biliyorum çünkü hem gördüm, hem gözlemledim." Bir an durdu ve sonra yine devam etti: "Bu arada, küçük problemlerimle ilgilendiğin ve benim bazı önemsiz deneyimlerimi başkalarına aktarma alışkanlığına sahip olduğu için bu ilgini çeker sanırım." Masanın üzerinde duran pembe renkli kâğıt tomarını bana attı. "Son postayla geldi," dedi. "Yüksek sesle oku."

Not tarihsizdi ve üzerinde ne bir imza, ne de bir adres vardı.

"Bu gece saat sekize çeyrek kala," diyordu notta, "önemli bir konuda size danışmak üzere bir beyefendi gelecektir. Son zamanlarda Avrupa'nın kraliyet ailelerinden birine yaptığınız hizmetler böyle önemli bir konuda da güvenilir olduğunuzu gösteriyor. Her kesimden sizinle ilgili edindiğimiz bilgiler bu yöndedir. Lütfen o saatte odanızda olunuz ve maskeli ziyaretçinizi bekleyiniz."

"Çok gizemli," dedim. "Sence ne anlama geliyor?"

"Henüz elimde yeterli veri yok. Elinde veri olmadan bir teori üretmek büyük bir hatadır. İnsan teorileri gerçeklere uyduracağına, farkında olmadan gerçekleri teorilere uydurmaya çalışır. Peki notun kendisini ele al, ondan ne çıkarıyorsun?"

Yazıyı ve üzerine yazıldığı kâğıdı dikkatle inceledim.

"Yazının sahibinin hali vakti yerinde olsa gerek," diye söze başladım, dostumun düşünce tarzını taklit etmeye çalışarak. "Böyle bir kâğıdın paketi üç şilinden aşağı değildir. Alışılmadık derecede sağlam ve sert bir kâğıt."

"Alışılmadık... doğru tanım bu," dedi Holmes. "Kesinlikle. İngiliz kâğıdı değil. Işığa tut."

Dediğini yaptım ve kâğıdın dokusuna "Eg", "P" ve "Gt" harflerinin işlenmiş olduğunu gördüm.

"Bundan ne çıkarıyorsun?" diye sordu Holmes.

"Üreticinin adı şüphesiz; adının kısaltması olsa gerek."

"Pek değil. 'G' ve 't' Almanca'da 'Şirket' anlamına gelen 'Gesellschaft'ın kısaltması. Bizdeki 'Şti.' gibi. 'P' tabii ki, 'Papier'- yani 'kâğıt.' Şimdi de 'Eg' için uluslararası atlasımıza bakalım." Raftan kalın bir cilt indirdi. "Eglow, Eglonitz -hah! işte buldum, Egria. Carlsbad yakınlarında Almanca konuşulan bir ülkede - Bohemya'da bir yer. 'Wallenstein'in öldüğü yer olmasının yanı sıra çok sayıda cam ve kâğıt fabrikalarının bulunmasıyla ün yapmış bir yer.' Ha ha, dostum buna ne diyorsun?" Gözleri parıldadı ve sigarasından, zaferini ilan edercesine mavi koca bir duman bulutu üfledi.

"Kâğıt Bohemya'da yapılmış," dedim.

"Kesinlikle. Ve notu yazan adam bir Alman. Garip cümle yapısını fark ettin mi? 'Her kesimden sizinle ilgili edindiğimiz bilgiler.' Bir Fransız ya da Rus bunu bu şekilde yazmazdı. Sadece Almanlar fiillere böyle kaba yaklaşır. O halde yapılacak tek bir şey kalıyor; Bohemya kâğıdına yazan ve yüzünü göstermemek için maske takan bu Alman'ın ne istediğini keşfetmek. Ve yanılmıyorsam, kendisi bütün şüphelerimizi gidermek üzere şu an buraya geliyor."

Cümlesinin ortasındayken sokakta atların ve gıcırdayan tekerleklerin sesi, hemen ardından da zilin ani çalışı duyuldu. Holmes ıslık çaldı.

"Sese bakılırsa bir çift," dedi. "Evet," diye devam etti, pencereden dışarı bakarak, "şirin, küçük bir araba ve güzel bir çift at. Her biri üç bin şilin eder. Bu vakada para var Watson."

"Sanırım artık gitsem iyi olacak Holmes."

"Hiç de değil Doktor. Olduğun yerde kal. Boswell'im olmadan hiçbir şey yapamam. Kaldı ki, bu vaka çok ilginç olacak gibi. Kaçırman yazık olur."

"Ama müşterin..."

"Onu kafana takma. Yardımına ihtiyacım olabilir. İşte geliyor. Şu koltuğa otur Doktor ve tüm dikkatini bize ver ."

Merdivenlerde ve koridorda duyulan yavaş ve ağır ayak sesleri, kapının önünde durdu. Ve kapı sertçe vuruldu.

"Girin!" dedi Holmes.

İçeriye, en az 1.95 boyunda, Herkül gibi bir adam girdi. Kıyafeti, İngilizlere göre zevksiz sayılacak derecede gösterişliydi. Kruvaze paltosunun kollan astragan şeritlerle süslenmiş, alev rengi ipek astarlı lacivert pelerini de zümrüt bir broşla boynunda tutturulmuştu. Baldırlarına kadar çıkan çizmelerini süsleyen kahverengi kürk, giysileriyle uyandırdığı barbar zenginliği tamamlıyordu. Bir eliyle geniş kenarlı bir şapka tutuyor, diğeriyle de yanaklarından başlayarak yüzünün üst kısmını örten bir büyücü maskesi oturtmaya çalışıyordu. Yüzünün görünen alt kısmından güçlü bir karaktere sahip olduğu anlaşılıyordu; inatçılık derecesine varan bir kararlılığı gösteren kalın, sarkık bir dudak ve uzun, düz bir çene.

"Notumu aldınız mı?" diye sordu, kalın, sert bir ses ve belirgin bir Alman aksanıyla. "Size geleceğimi söylemiştim." Kime hitap edeceğine karar verememiş gibi bir bana bir Holmes'a baktı.

"Lütfen oturun," dedi Holmes. "Sizi dostum ve meslektaşım Dr. Watson'la tanıştırayım. Kendisi vakalarımda bana yardım eder. Kimle konuşma şerefine erişmiş olduğumu öğrenebilir miyim acaba?"

"Bana Kont Von Kramm diyebilirsiniz; Bohemya'lı asillerdenim. Dostunuz bu beyefendinin böyle önemli bir meselede güvenilir olduğunu umuyorum. Aksi takdirde sizinle yalnız görüşmeyi tercih ederim."

Gitmek üzere kalktım, fakat Holmes beni bileğimden yakalayarak sandalyeye geri itti. "İkimizi de kabul etmediğiniz takdirde ben de olmayacağım," dedi Holmes. "Bana söyleyeceğiniz her şeyi bu beyefendinin önünde de söyleyebilirsiniz."

Kont geniş omuzlarını silkti. "O halde başlayayım," dedi. "Fakat öncelikle ikinizden de iki yıl kesin gizlilik şartı koştuğumu hatırlatmalıyım; bu sürenin sonunda önemi kalmayacaktır ama şu an için, Avrupa tarihini etkileyecek bir olay olduğunu söylersem abartmış olmam."

"Bu konuda bana güvenebilirsiniz," dedi Holmes.

"Bana da," diye ekledim.

"Bu maskeyi mazur göreceksiniz," diye devam etti garip ziyaretçimiz. "Beni görevlendiren kişi tanınmamı istemiyor ve şunu da itiraf etmeliyim ki, kendimi size tanıttığımda kullandığım unvan gerçekte benim değil."

"Bunun farkındaydım," dedi Holmes kayıtsızca.

"Şartlar çok hassas ve Avrupa'nın kraliyet hanedanlarından birini ciddi durumlara düşürecek bir skandalin patlak vermemesi için her türlü önlemin alınması gerekiyor. Açıkça söylemek gerekirse, bu mesele Bohemya hanedanıyla, büyük Ormstein Sarayıyla ilgilidir."

"Bunu da biliyordum," diye homurdandı Holmes. Koltuğuna yerleşip gözlerini kapatmıştı.

Ziyaretçimiz, kendisine Avrupa'nın en keskin zekalı ve en enerjik dedektifi olarak tanıtılan bu adamın şimdi koltukta gevşekçe uzanmış halini görünce şaşırmıştı. Holmes gözlerini yavaşça açarak iri yarı müşterisine sabırsızca baktı.

"Eğer Majesteleri vakaya geri dönme tenezzülünü gösterirse," diye söze başladı, "elimden geleni yaparım."

Adam sandalyesinden fırlayarak sıkıntıyla odada ileri geri yürümeye başladı. Sonra umutsuz bir ifadeyle yüzündeki maskeyi çıkararak yere fırlattı. "Haklısınız," diye bağırdı; "ben Kral'ım. Neden gizlemeye çalışayım ki?"

"Neden gerçekten?" diye söylendi Holmes. "Majesteleri daha konuşmaya başlamadan bile Cassel-Felstein Grandükü, Bohemya hanedanının Kralı Wilhelm Gottsreich Sigismond von Ormstein'la karşı karşıya olduğumu anlamıştım."

"Fakat anlayışlı olun," dedi garip ziyaretçimiz, tekrar oturup elini yüksek alnında gezdirerek, "bu tip işleri kendi adıma yapmaya alışık değilim. Ama bu mesele o kadar hassas ki hiçbir ajana güvenemezdim. Sırf size danışmak için Prag'dan buraya gizlice geldim."

"O halde lütfen danışınız," dedi Holmes, gözlerini yeniden kapatarak.

"Gerçekler tam olarak şöyle: Beş yıl kadar önce, Varşova'ya yaptığım uzun bir gezide ünlü maceraperest Irene Adler'la tanıştım. İsim herhalde size tanıdık gelmiştir."

"Lütfen fihristime bakar mısın doktor?" dedi Holmes gözlerini açmadan. İnsanlar ve eşyalarla ilgili yıllardır uyguladığı bilgi depolama sistemi sayesinde, bir konu ya da insan hakkındaki bilgiye hızla ulaşabiliyordu. Kısa bir süre içinde, bir Yahudi hahamın bilgileri ile derin deniz balıkçılığı üzerine bir yazısı bulunan bir kurmay binbaşının bilgileri arasındaki maddede aradığım kadının biyografisini buldum.

"Bir bakalım!" dedi Holmes. "Hım! 1858'de New Jersey'de doğmuş. Kontralto...La Scala! Hım Varşova Kraliyet Operasında primadonna - evet! Opera sahnelerinden emekli - aha! Londra'da yaşıyor - kesinlikle! Anladığım kadarıyla Majesteleri bu genç insanla ilişkiye girmiş, ona bazı tehlikeli mektuplar göndermiş ve şimdi de o mektupları geri almak arzusunda."

"Tamamen doğru. Fakat siz nasıl..."

"Gizli bir evlilik oldu mu ?"

"Hayır."

"Herhangi bir resmi belge veya sertifika?"

"Hayır."
"O halde Majesteleri'ni anlamakta zorlanıyorum. Eğer bu genç insan, mektuplarını şantaj veya başka amaçlar için kullanacaksa orijinal olduklarını nasıl ispat edebilir?"
"Üstünde el yazım var."
"Taklit edilmiş olabilir."
"Ama benim özel not kağıdım."
"Çalınmıştır."
"Kendi mühürüm?"
"Kalıbı çıkarılmıştır."
"Ya fotoğrafım?"
"Satın alınmıştır."
"Peki ikimizin birlikte fotoğrafıysa?"
"Aman Tanrım! Bu çok kötü işte! Majesteleri gerçekten düşüncesizce davranmış."
"Deliydim, çıldırmıştım."
"Kendinizi ciddi bir tehlikeye atmışsınız."
"O zamanlar Veliahttım. Henüz gençtim. Şimdi bile daha otuz yaşındayım."
"Resmi geri almalı."
"Denedik fakat başaramadık."
"Majesteleri parasını ödemeli. Satın alınmalı."
"Satmak istemiyor."
"Çalınsın o zaman."
"Beş kez denendi. Benim tuttuğum hırsızlar iki kez evini soydu. Bir keresinde seyahat ederken bavulunu değiştirdik. İki kez yolu kesildi. Hiçbir sonuç alınamadı."
"Fotoğrafı hiç görmediniz mi?"
"Kesinlikle görmedik."
Holmes güldü. "Oldukça hoş küçük bir mesele," dedi.
"Fakat benim için çok önemli," diye karşılık verdi Kral sitemle.
"Öyle olmalı. Kadın fotoğrafla ne yapmayı düşünüyor?"
"Beni mahvetmeyi."
"Ama nasıl?"
"Evlenmek üzereyim."
"Duymuştum."
"İskandinavya Kralı'nın ikinci kızı Clothilde Lothman von Sa-xe-Meningen'le. Ailesinin katı prensiplerini biliyorsunuzdur belki. Müstakbel eşim kendisi de çok hassas bir ruha sahip. Sadakatimle ilgili en ufak bir şüphe gölgesi bütün evlilik planlarımı sona erdirir."
"Peki Irene Adler?"
"Onlara fotoğrafı göndermekle tehdit ediyor. Ve bunu yapacaktır da. Yapacağını biliyorum. Siz onu tanımazsınız, çelik gibi sert bir ruhu vardır. Yüzü kadınların en güzeli, aklıysa erkeklerin en kararlısıdır. Başka bir kadınla evlenmeyeyim diye yapmayacağı şey yoktur."
"Henüz göndermediğine emin misiniz?"
"Eminim."
"Peki sizce neden henüz göndermedi?"
"Çünkü nişanın resmen açıklandığı tarihte göndereceğini söyledi. Bu da önümüzdeki pazartesiye geliyor."
"Daha üç günümüz var demek," dedi Holmes esneyerek. "Bu da gayet iyi, çünkü şu an ilgilenmem gereken birkaç önemli işim var. Majesteleri bir süre Londra'da kalacaklardır tabii?"
"Elbette. Beni Langham'de, Kont von Kramm adıyla bulabilirsiniz."
"O halde nasıl gittiğini bildirmek üzere size telgraf çekeceğim."
"Lütfen bunu yapın. Merakla bekleyeceğim."

"Peki ya para meselesi?"
"Açık krediniz var."
"Tamamen mi?"
"Size şu kadarını söyleyeyim, o fotoğrafı ele geçirmek için krallığımın eyaletlerinden birini verirdim."
"Peki şu anki harcamalar için?"
Kral, pelerinin altından ağır, deri bir çanta çıkartarak masanın üzerine koydu.
"Üç yüz altın ve yedi yüz banknot var," dedi.
Holmes defterinin sayfasına bir makbuz yazarak ona uzattı.
"Matmazelin adresi?" diye sordu.
"Briony Köşk'ü, Serpentine Caddesi, St. John Korusu."
Holmes not aldı. "Son bir soru daha," dedi. "Fotoğraf büyük boy mu?"
"Evet."
"O halde iyi geceler Majesteleri, size yakında iyi haberler getireceğime inanıyorum."
Kraliyet arabası sokakta giderken bana dönerek: "Sana da iyi geceler Watson," dedi. "Eğer yarın öğleden sonra saat üçte bana uğrarsan, bu küçük mesele hakkında seninle sohbet edebiliriz."

II

Ertesi gün tam üçte Baker Sokağı'ndaydım, fakat Holmes henüz dönmemişti. Ev sahibi, sabah saat sekizi biraz geçe çıkmış olduğunu söyledi. Ne kadar sürerse sürsün beklemeye karar vererek ateşin yanına oturdum. Bu araştırma çok ilgimi çekmişti. Gerçi daha önceden anlattığım iki hikâyedeki garip ve karanlık özellikleri yoktu ama meselenin doğası ve müşterinin yüksek konumu dolayısıyla bu hikâyenin kendine özgü bir yapısı vardı. Yapılan araştırmalardan çok, dostumun olaylara hâkimiyeti, keskin akıl yürütüşü, çalışma sistemi ve en karmaşık gizemleri hızlı ve mükemmel yöntemleriyle çözüşüydü beni çeken. Değişmez başarısına o kadar alışmıştım ki, başarısızlık ihtimali aklımdan bile geçmiyordu.
Saat dörde doğru kapı açıldı ve kırmızı yüzlü, kötü giyimli, sarhoş görünümlü bir seyis girdi odaya. Dostumun kılık değiştirmedeki inanılmaz yeteneklerini bilmeme rağmen Holmes olup olmadığına emin olana kadar onu dikkatle incelemek zorunda kaldım. Bana selam verip yatak odasına girdi ve beş dakika sonra her zamanki düzgün kıyafetleriyle dışarı çıktı. Ellerini ceplerine sokarak ateşin önüne bacaklarını uzattı ve birkaç dakika kahkahalarla güldü.
"Doğru olamaz," diye bağırdı ve sonunda güçsüz kalana kadar tekrar gülmeye başladı.
"Ne oldu?"
"Çok eğlenceli. Eminim ki sabahtan beri neyle uğraştığımı tahmin edemezsin."
"Tahmin edemiyorum. Sanırım Bayan Irene Adler'ın alışkanlıklarını, kim bilir belki de evini gözetledin."
"Hemen hemen; ama süreç oldukça garipti. Sana anlatacağım zaten. Bu sabah saat sekizde, işten çıkmış bir seyis kılığında evden ayrıldım. Seyislere her zaman sempati duyulur. Onlardan biri olursan bilinmesi gereken her şeyi öğrenirsin. Briony Köşkü'nü hemen buldum. Arkasında bir bahçesi olan, önü sokağa bakan iki katlı şirin bir villaydı, kapısında büyük bir kilit vardı. Evin sağ tarafındaki oturma odasının neredeyse yere kadar inen uzun pencerelerinin kilitleri ise bir çocuğun bile kolaylıkla açabileceği cinstendi. Arkadan, yandaki fayton durağının çatısından evin koridoruna ulaşılabiliyordu. Başka da kayda değer bir şey görünmüyordu. Çevresinde dolaşarak her açıdan inceledim fakat özellikle ilginç olan bir şey gözüme çarpmadı.
"Sonra sokaktan aşağı yürürken, bahçenin bir duvarının başka bir sokağa baktığını fark ettim. Atları kaşağılamada seyislere yardım etmem karşılığında bir miktar para, bir bardak içki, iki sarımlık sert tütün ve Bayan Adler hakkında bana yetecek kadar bilgi aldım. Tabii bu

arada, çevrede oturan ve hiç ilgimi çekmeyen diğer insanların hayat hikâyelerini de dinlemek zorunda kaldım."

"Peki Irene Adler hakkında neler öğrendin?" diye sordum.

"Bu konuda bütün adamlar yelkenleri suya indirdi. O, bu gezegen üzerindeki en sevimli yaratıkmış- adamlardan biri böyle diyordu. Sakin bir hayatı varmış; konserlerde şarkı söyler, her gün saat beşte dışarı çıkar ve tam yedide akşam yemeği için geri dönermiş. Şarkı söylemeyeceği zamanlar nadiren dışarı çıkarmış. Tek bir ziyaretçisi varmış, bir erkek. Esmer, yakışıklı ve gösterişli bir adam. Günde en az bir kere gelirmiş; çoğu zaman iki kere. Adliyeden Bay Godfrey Norton diye biri. Faytoncularla dostluk kurmanın yararlarını gör işte. Adamı birçok kez buradan, Serpentine sokağından, eve götürmüşler ve onun hakkında her şeyi biliyorlar. Anlattıklarını dinledikten sonra Briony Köşkünün önünde son bir tur daha atarak uygulayacağım planı düşündüm.

"Bu Godfrey Norton'ın meselede önemli bir rolü olduğu açıktı. Avukat olduğunu söylüyorlardı, bu bana ilginç geldi. Aralarındaki ilişki ve sık sık yaptığı ziyaretlerin amacı neydi? Bayan onun müşterisi mi, dostu mu, yoksa metresi miydi? Eğer ilkiyse fotoğrafı ona emanet etmiş olmalıydı. Eğer değilse bunun olma ihtimali azdı. Bu sorunun cevabı,araştırmamı Briony köşkünde yoksa adamın işini bulmak için adliyede mi sürütmem gerektiği konusunda belirleyici olacaktı. Önemli bir noktadaydım ve bu da araştırma alanımı genişletiyordu. Korkarım seni bu ayrıntılarla sıktım fakat durumu anlaman için küçük sorunlarımı sana anlatmam çok önemliydi."

"Seni dikkatle dinliyorum," diye cevap verdim.

"Tam da bu meseleyi zihnimde tartıyordum ki Briony Köşkü'ne bir fayton geldi ve içinden bir beyefendi çıktı. Kartal burunlu, bıyıklı, esmer ve yakışıklı bir adamdı. Besbelli ki bahsettikleri adam buydu. Acelesi varmış gibi görünüyordu. Faytoncuya beklemesini söyledi ve sanki kendi evine girermiş gibi, ona kapıyı açan hizmetçinin yanından hızla içeri daldı.

"Eve gireli yarım saat olmuştu ve ben oturma odasının penceresinden adamın odada yürüyüşünü, heyecanlı heyecanlı konuşuşunu ve elini kolunu sallayışını görebiliyordum. Kadını göremedim. Sonunda adam, öncekinden daha da aceleci bir şekilde dışarı çıktı. Faytona binerken cebinden altın saatini çıkarıp baktı, 'Çılgınlar gibi sür,' diye bağırdı, 'önce Regent Sokağı'nda Gross&Hankey'se, sonra da Edgeware Yolu'ndaki St. Monica Kilisesi'ne. Yirmi dakikada gidersen on şilin alırsın.'

"Gözden uzaklaştılar. Onları takip etsem mi diye düşünürken, yolun yukarısından, ceketinin düğmeleri çözülmüş, kravatı kulağının arkasına düşmüş sürücüsüyle küçük bir fayton çıkageldi. Evin önünde daha durmamıştı ki kadın, kapıdan fırlayarak faytonun içine daldı. Onu çok kısa bir an gördüm, ama bir erkeğin uğrunda ölebileceği kadar güzel bir kadın olduğunu söyleyebilirim.

" 'St. Monica Kilisesi'ne, John,' diye bağırdı, ' yirmi dakikada gidersen bir altın alırsın.'

"Bu fırsat kaçırılmazdı, Watson. Ne yapacağımı düşünürken bir fayton geldi. Paspal görünümüme şöyle bir baktı, fakat ben itiraz etmesine izin vermeden faytona atladım. 'St. Monica Kilisesi,' deydim, 've yirmi dakikada gidersen bir altın alırsın.' Saat on ikiye yirmi beş vardı ve ufukta beni nelerin beklediği az çok belli olmuştu.

"Fayton adeta uçuyordu; hiç bu kadar hızlı gittiğimi hatırlamıyorum. Ama diğerleri bizden öndeydi ve kiliseye vardığımda onların faytonlarının da kapının önünde olduğunu gördüm. Arabacıya parasını vererek kiliseye daldım. İçeride, takip ettiğim iki kişi ve beyaz cüppeli bir papaz dışında kimse yoktu. Üçü de mihrabın önünde duruyordu. Kiliseye gelmiş herhangi biri gibi yan koridorda bir sıraya oturdum. Birden mihraptakiler yüzlerini bana doğru çevirdiler ve Godfrey Norton tüm hızıyla bana doğru koşmaya başladı.

"Tanrıya şükür," diye bağırdı. "Oldu işte. Geliniz! Geliniz!"

"Ne var?" diye sordum.

"Geliniz, beyefendi, geliniz, sadece üç dakikanızı alır, yoksa geçerli sayılmaz."

Neredeyse sürüklenerek mihraba götürüldüm. Daha nerede olduğumu bile anlayamadan, kulağıma fısıldanan sorulara cevap verirken buldum kendimi; bilmediğim şeyler için yemin ediyordum; Irene Adler ile Godfrey Norton'un evlenmelerine yardım ettim; Her şey bir anda olup bitti. Bir yanımda beyefendi, diğer yanımda hanımefendi, bana teşekkür ederken önümdeki papaz gülümseyerek bana bakıyordu. Ömrüm boyunca içine düştüğüm en akıl almaz durumdu ve bunu düşünmekti beni az önce güldüren. Görünüşe göre evlilikle ilgili belgelerde bazı eksiklikler vardı ve papaz bir şahit olmadan onları evlendirmeyi kesinlikle reddetmişti. Benim ortaya çıkışım sonucu, sokakta uygun bir adam aramak zorunda kalmamışlardı. Gelin bana bir altın verdi. Bu altını, olayın bir hatırası olarak saatimin zincirinde taşıyacağım."

"Bu tamamen beklenmedik bir gelişme," dedim. "Sonra ne oldu?"

"Evet, planlarımın suya düşme tehlikesi vardı. Çiftin çabucak gideceklerini düşünüyordum, hızlı ve enerjik önlemler almam gerekiyordu. Fakat kilisenin kapısında birbirlerinden ayrıldılar ve adliyeye, kadın da evine doğru gitti. 'Her zamanki gibi saat beşte parkta olacağım,' dedi kadın ayrılırken. Daha fazlasını duyamadım. Onlar farklı yönlere gittiler, ben de kendi planlarıma geri döndüm."

"Planın nedir?"

"Biraz soğuk biftek ve bir bardak bira," diye cevap verdi, zili çalarken. "Yemek düşünemeyecek kadar meşguldüm ve görünüşe göre bu akşam daha da meşgul olacağım. Bu arada Doktor, yardımını isteyeceğim."

"Memnuniyetle."

"Kanunlara karşı gelmek seni rahatsız eder mi?"

"Hiç önemli değil."

"Peki tutuklanma tehlikesi?"

"İyi bir sebebi varsa o da önemli değil."

"Sebebi mükemmel!"

"O halde emrindeyim."

"Sana güvenebileceğimi biliyordum."

"Peki istediğin nedir?"

"Bayan Turner tepsiyi getirdiğinde sana her şeyi açıklayacağım." Tepsi geldi. "Şimdi," dedi ev sahibinin getirdiklerine eğilerek, "bunu yerken konuşmalıyız, çünkü fazla zamanım yok. Saat neredeyse beş olmuş. İki saate kadar olay yerinde olmalıyız. Matmazel Irene, daha doğrusu Madam, saat yedide gezintisinden dönmüş olur. Onunla buluşmak için Briony Köşkü'nde olmamız gerekiyor."

"Peki sonra?"

"Gerisini bana bırak. Ben olacakları zaten ayarladım. Önemli tek bir nokta var. Ne olursa olsun olaylara karışmaman gerekiyor. Anlıyor musun?"

"Tarafsız mı olmam gerekiyor?"

"Muhtemelen bazı küçük tatsızlıklar olacaktır. Sen müdahale etme. Tartışmanın sonunda beni eve sokacaklar. Dört-beş dakika sonra oturma odasının penceresi açılacak. Sen bu açık pencerenin yakınında bulunmalısın."

"Tamam."

"Beni izleyeceksin, çünkü senin görebileceğin bir konumda olacağım."

"Tamam."

"Elimi kaldırdığımda - aynen böyle - sana fırlatman için vereceğim bir şeyi odanın içine fırlatacaksın ve hemen 'yangın' diye bağırmaya başlayacaksın. Takip edebiliyor musun?"

"Kesinlikle."

"Korkulacak bir şey değil," dedi, cebinden puro şeklinde sarılmış bir nesne çıkartarak. "Tesisatçıların kullandığı duman fişeklerinden. Her iki ucundaki başlıklar kendi kendine yanmasını sağlar. Senin görevin bu kadar. Sen bağırmaya başladığında birçok insan koşup

gelecektir. O zaman sokağın sonuna doğru yürürsün ve ben de on dakika içinde sana katılırım. Yeterince açık mı?"

"Ben müdahale etmeyeceğim, pencerenin yakınında bulunacağım, seni izleyeceğim, işaretinle birlikte bu nesneyi fırlatacağım, yangın diye bağıracağım ve sonrasında seni sokağın köşesinde bekleyeceğim."

"Tam olarak böyle."

"O halde bana güvenebilirsin."

"Mükemmel. Sanırım artık oynayacağım yeni role hazırlanmamın zamanı geldi."

Yatak odasına daldı ve beş dakika sonra sevecen, saf bir rahip kılığında dışarı çıktı. Geniş siyah şapkası, bol pantolonu, beyaz boyunbağı, sempatik gülümseyişi ve genel olarak iyiliksever ve meraklı bakışlarıyla tam rolüne bürünmüştü. Holmes sadece kıyafetini değiştirmiş değildi. İfadesi, tavrı ve hatta ruhu, bile benimsediği role uymuştu. Bir dedektif olmaya karar verdiği için sahneler iyi bir aktör; bilim ise bir akılcı kaybetmişti.

Baker Sokağı'ndan çıktığımızda saat altıyı çeyrek geçiyordu. Serpentine Caddesi'ne vardığımızda on dakikamız daha vardı. Ortalık çoktan kararmıştı. Sahibinin gelmesini beklerken Briony Köşkünün önünde bir ileri, bir geri yürüdük. Sokak lambaları yakılmaya başlamıştı. Ev, Sherlock Holmes'un tarifinden aklımda kaldığı gibiydi, fakat çevre, beklediğimden daha hareketliydi. Bir grup paspal kıyafetli adam bir köşede sigara içip gülüyor, bir bileyici çarkını döndürüyor, iki muhafız bir hemşireyle kırıştırıyor ve iyi giyimli birkaç genç adam, ağızlarında puroları, sokağı arşınlıyorlardı.

"Anlıyorsun ya," diye söze girdi Holmes evin önünde yürürken, "bu evlilik her şeyi açıklıyor. Fotoğraf artık çift uçlu bir silah haline geldi. Müşterimiz, nasıl prensesin görmesini istemiyorsa, Bayan Adler da Bay Godfrey Norton'un görmesini istemeyecektir. Şimdi sorun şu: fotoğrafı nerede bulabiliriz?"

"Nerede, hakikaten?"

"Yanında taşıyor olması mümkün değil. Çünkü fotoğraf büyük boy. Bir kadının kıyafetleriyle saklayamayacağı kadar büyük. Kaldı ki, Kralın yolunu kestirip üzerini aratabileceğini biliyor. Buna benzer iki deneme yapılmış. O halde yanında taşımadığını kabul edebiliriz."

"Nerede öyleyse?"

"Bankacısında veya avukatında. Böyle bir çifte ihtimal var. Ama her ikisinde de değil diye düşünüyorum. Kadınlar, gizliliğe önem verirler ve kendi sırlarını kendileri saklarlar. Niye bir başkasına teslim etsin ki? Bu konuda en çok kendine güvenebilir, çünkü durumu başka kimseye açıklayamaz. Ayrıca, birkaç gün içinde kullanmaya kararlı olduğunu unutma. Elinin altında bir yerlerde olmalı. Yani evinde olmalı."

"Ama ev iki kez soyulmuş."

"Haydi canım! Nereye bakacaklarını bilememişler."

"Peki sen nereye bakacaksın?"

"Ben bakmayacağım."

"Ne yapacaksın o zaman?"

"Onun göstermesini sağlayacağım."

"Ama kabul etmeyecektir."

"Kabul etmemesi gibi bir şey olmayacak. Tekerleklerin sesini duyuyorum. Bu onun arabası. Şimdi iş başına, talimatlarımı harfiyen uygula."

Bunları söylerken caddenin köşesinden bir arabanın yan ışıkları göründü. Körüklü küçük bir fayton Briony Köşkünün önünde durdu. Köşedeki serserilerden biri biraz bahşiş almak umuduyla arabanın kapısını açmak için fırladı ama aynı şeyi düşünen başka bir serseri onu iterek öne geçti. Bunun üzerine ikisi kavga etmeye başladılar. Başlayan kavgaya önce muhafızlar, sonra gençler ve en son bileyici de katıldı. Arabasından inen hanımefendi kendini büyük bir kavganın ortasında buldu. Bunun üzerine Holmes, bayanı kurtarmak üzere

kalabalığın içine daldı; fakat tam ona ulaşmıştı ki bir çığlıkla yere düştü. Yüzünden kanlar akıyordu. Holmes düşünce, muhafızlar ve gençler ayrı ayrı yönlere dağıldılar ve bütün olayı, karışmadan izlemiş olan birkaç iyi giyimli insan, bayana ve yaralı adama yardım etmek üzere toplandılar, Irene Adler - ona hâlâ böyle hitap edeceğim - hızla merdivenleri çıktı, ama içeri girmeden önce merdivenlerin tepesinde durarak sokağa baktı.

"Zavallı adamın yaraları ciddi mi?" diye sordu.

"Ölmüş," diye bağırdı birkaç kişi.

"Hayır, hayır, hâlâ yaşıyor!" diye atıldı bir diğeri. "Ama hastaneye yetişemeden göçer."

"Cesur bir adam," dedi bir kadın. "Eğer yetişmeseydi bayanın çantasını ve saatini alacaklardı. Onlar bir çete, hem de en kötüsünden. Ah, bakın ama; nefes almaya başladı."

" Sokakta böyle yatamaz. İçeri getirelim mi bayan?"

"Elbette. Oturma odasına çıkarın. Orada rahat bir kanepe var. Buradan lütfen!"

Yavaşça ve büyük bir özenle onu Briony Köşkü'ne sokmalarını ve oturma odasına yerleştirmelerini pencerenin dibinden, bulunduğum yerden izleyebiliyordum. Lambalar yakıldı ama panjurlar indirilmediğinden Holmes'u kanepede yatarken görebiliyordum. Oynadığı rol gereği gerçekten darbe yiyip yemediğini bilmiyordum fakat tuzak kurduğumuz bu kadının güzelliğini ve yaralı adama gösterdiği incelik ve özeni görünce, bu yaptığımdan çok utandım. Ama bana verdiği rolü bırakmak, Holmes'a yapabileceğim en büyük ihanet olurdu. Kalbimi bu düşüncelere kapadım ve ceketimin altından duman fişeğini çıkardım. Sonuçta, diye düşündüm, kadına zarar vermiyorduk. Sadece başkalarına zarar vermesini engellemeye çalışıyorduk.

Holmes kanepede doğruldu ve sanki nefessiz kalmış gibi hareketler yapmaya başladı. Bir hizmetçi, hızla fırlayarak pencereyi açtı. O anda Holmes elini kaldırdı ve ben bu sinyal üzerine fişeği odaya fırlatarak "Yangın!" diye bağırmaya başladım. Ben bağırmaya başlar başlamaz çevredeki izleyici kalabalığı da hep bir ağızdan "Yangın!" diye bağırmaya başladı. Odadan yükselen yoğun duman, pencereden dışarı çıkmaya başlamıştı. Bir an için koşuşturan insanlar gördüm. Çok geçmeden Holmes çıktı ve kalabalığa bunun yanlış alarm olduğunu söyledi. Bağrışan kalabalığın içinden sıyrılarak sokağın köşesine gittim. On dakika içinde dostumun kolunun koluma girişini hissettim. Birlikte bu karmaşadan uzaklaştık. Edgeware yolunun sessiz sokaklarından birine girene kadar hızla ve sessizce yürüdük.

"Çok başarılıydın Doktor," dedi. "Daha iyisi olamazdı. Her şey yolunda."

"Fotoğrafı aldın mı?"

"Nerede olduğunu biliyorum."

"Bunu nasıl öğrendin?"

"Daha önce de bunu kadının yapacağını söylemiştim."

"Ben hâlâ anlayamadım."

"Gizem yaratmak istemem," dedi gülerek. "Mesele çok basitti. Sokaktaki herkesin bu akşam için ayarlanmış oyuncular olduğunu fark etmişsindir tabii."

"O kadarını tahmin ettim."

"O halde devam edeyim. Kavga çıktığında, avuç içimde sıvı kırmızı bir boya vardı. İleri fırladım, yere düştüm, elimi yüzüme götürdüm ve acınacak bir görüntü yarattım. Eski bir numaradır."

"Bunu da anlamıştım."

"Sonra beni içeri taşıdılar. İçeri almak zorunda kaldı. Başka ne yapabilirdi ki? Hem de en çok şüphelendiğim oturma odasına aldı. Yatak odasını da görebildiğinden hangisinde sakladığını anlayabilecektim. Beni bir kanepeye yatırdılar. Nefessiz kalmış gibi yaparak pencereyi açtırdım ve sana fişeği fırlatman için fırsat yarattım."

"Bu ne işe yaradı peki?"

"En önemlisi buydu. Bir kadın, evinde yangın çıktığını fark edince, içgüdüsel olarak en çok değer verdiği şeye koşar. Çok güçlü bir içgüdüdür ve bundan, daha önce de Darlington

skandalinde ve 'Arnsworth Castle' işinde yararlanmıştım. Evli bir kadın bebeğini kapar; bekâr bir kadın da mücevher kutusunu. Bu vakada ise bu kadın için en değerli şeyin bizim aradığımız şey olduğu açıktı. Onu kurtarmak isteyecekti. Yangın alarmı çok başarılıydı. Duman ve bağrışmalar çelik gibi sinirleri bile sarsmaya yeterdi. Buna tam istediğim gibi tepki gösterdi. Fotoğraf, zilin üstündeki bir bölmenin arkasında gizli. Gürültüyü duyduğunda hemen oraya koştu ve fotoğrafı dışarı çıkardı. Yanlış alarm olduğunu açıkladığımda ise nesneyi yerine koydu, fişeğe baktı ve odadan fırladı. Onu bir daha da görmedim. Ben yerimden kalktım, özür dileyerek evden çıktım. Fotoğrafı alıp almama konusunda bir an tereddüt ettim fakat içerideki arabacının beni izlediğini görünce beklemenin daha güvenli olacağına karar verdim. Biraz acelecilik her şeyi bozabilirdi."

"Peki şimdi ne olacak?"

"Araştırmamız pratikte bitti. Yarın, Kral ve seninle, gelmek istersen tabii, oraya gideceğiz. Bayanı oturma odasında bekleyeceğiz, fakat kendisi geldiğinde muhtemelen ne bizi ne de fotoğrafı bulamayacak. Majesteleri buna çok memnun olacaktır."

"Saat kaçta orada olacağız?"

"Sabah sekizde. O saatte henüz kalkmamış olur ve bu da bize zaman kazandırır. Ayrıca çabuk olmalıyız çünkü evliliği, hayatında ve alışkanlıklarında büyük değişikliklere yol açabilir. Gecikmeden Kral'a telgraf çekmeliyim."

Baker Sokağı'na geldik ve kapıda durduk. Holmes, cebinde anahtarları ararken oradan geçmekte olan biri:

"İyi geceler Bay Sherlock Holmes" dedi.

Kaldırımda birçok insan vardı fakat bu ses, oradan hızla geçmekte olan bir gençten gelmiş gibiydi.

"Bu sesi daha önce de duydum," dedi Holmes yarı karanlık sokağa bakarak. "Kim olduğunu merak ediyorum."

III.

O gece Baker Sokağı'nda kaldım. Sabah tost ve kahveden oluşan kahvaltımızı ederken Bohemya Kralı odaya girdi.

"Onu almayı gerçekten de başardınız!" diye bağırdı. Sherlock Holmes'un omuzlarını tutup yüzüne mutlulukla baktı.

"Henüz değil."

"Ama yüksek bir olasılık, değil mi?"

"Evet yüksek."

"O halde gelin. Gitmek için sabırsızlanıyorum."

"Araba çağırmamız gerekiyor."

"Hayır benimki aşağıda bekliyor."

"Gidelim o zaman."

Aşağı indik ve bir kez daha Briony Köşkünün yolunu tuttuk.

"Irene Adler evlendi," diye söze girdi Holmes.

"Evlendi mi? Ne zaman?"

"Dün."

"Fakat kiminle?"

"Norton adlı İngiliz bir avukatla."

"Fakat onu seviyor olamaz."

"Umarım seviyordur."

"Neden?"

"Çünkü bu durumda, Majestelerinin gelecekte olacaklar için korkmasına gerek kalmazdı. Eğer bayan, kocasını seviyorsa Majestelerini sevmiyor demektir. Majestelerini sevmiyorsa, Majestelerinin planlarına da müdahale etmesi için bir sebep kalmazdı."

"Doğru. Ama yine de... Neyse! Benimle olmasını isterdim! Ne muhteşem bir kraliçe olurdu!" Serpentine Caddesi'ne gidene kadar Kralın ağzını bıçak açmadı.

Briony Köşkünün kapısı açıldı ve yaşlı bir kadın merdivenlerin tepesinden bize alaycı bir bakış attı.

"Bay Sherlock Holmes, sanırım" dedi.

Holmes merakla ve oldukça şaşırmış bir ifadeyle kadına baka kaldı. "Evet Bay Holmes benim," diye cevap verdi.

"Güzel! Hanımefendi sizin geleceğinizi söylemişti. Kendisi bu sabah kocasıyla birlikte 5:15 treniyle Charing Cross'tan Amerika'ya gitmek üzere ayrıldı."

"Ne!" Sherlock Holmes geriye doğru sendeledi. Yüzü kederden ve şaşkınlıktan bembeyaz kesilmişti. "İngiltere'den ayrıldılar mı yani?"

"Bir daha dönmemek üzere."

"Peki ya belgeler?" diye sordu Kral sertçe. "Kaybettik!"

"Göreceğiz." Holmes, hizmetçiyi iterek oturma odasına daldı, Kral ve ben de peşinden. Oda darmadağınıktı; mobilyalar sağa sola dağılmış, raflar ve çekmeceler boşaltılmıştı. Kadın kaçmadan önce her şeyi talan etmiş gibiydi. Holmes, zile doğru atıldı, üstündeki küçük bölmeyi kaldırdı ve elini sokarak bir fotoğraf ve bir mektup çıkardı. Fotoğraf, Irene Adler'ın gece kıyafetiyle çekilmiş bir fotoğrafıydı. Mektubun üstünde ise "Sherlock Holmes'a: Kendisi gelip de isteyene kadar açılmayacak." yazılıydı. Dostum mektubu yırtarak açtı ve üçümüz okumaya başladık. Bir önceki gece yarısı yazılmıştı ve şöyle diyordu:

SEVGİLİ BAY SHERLOCK HOLMES,

Gerçekten çok iyiydiniz. Beni tam anlamıyla tuzağa düşürdünüz. Yangın alarmına kadar hiçbir şeyden şüphelenmemiştim. Kendi planlarımı nasıl bozduğumu fark ettiğimde düşünmeye başladım. Aylar öncesinde beni size karşı uyarmışlardı. Bana, Kral bir dedektif tutarsa bunun kesinlikle siz olacağını söylemişlerdi. Adresiniz de bana verilmişti. Fakat buna rağmen, bilmek istediğinizi benim göstermemi sağladınız. Öyle sevimli, yaşlı bir papazdan kötülük gelebileceğinden hiç şüphelenmemiştim. Ama bildiğiniz gibi oyunculuk eğitimim vardır. Erkek kostümleri benim için alışılmadık değildir. Sağladığı rahatlıktan kendim de sık sık yararlanmışımdır. Arabacım John'a sizi izlemesini söyledikten sonra yukarı çıktım, yürüyüş kıyafetlerimi giydim ve siz tam ayrılırken ben aşağı indim..

Sizi kapınıza kadar takip ettim. Böylece gerçekten de ünlü Sherlock Holmes tarafından ziyaret edilmiş olduğum kesinlik kazandı. Biraz da ihtiyatsızca size iyi geceler diledikten sonra, kocamı görmeye adliyeye gittim. Onunla konuştuktan sonra, böyle korkunç bir rakibe karşı en iyi yolun kaçmak olduğuna karar verdik. Bu yüzden, yarın geldiğinizde yuvayı boş bulacaksınız. Fotoğrafa gelince, müşterinizin içi rahat etsin. Ondan daha iyi bir erkeği seviyorum ve o da beni seviyor. Kral istediğini yapabilir. Fotoğrafı ise, ileride bana karşı girişilecek herhangi bir harekete karşı bir silah olarak kullanmak üzere yanımda tutacağım. Onun yerine saklamak isteyebileceği bir fotoğraf bırakıyorum ve size de sevgilerimi iletiyorum Bay Sherlock Holmes.

IRENE NORTON, ADLER.

"Ne kadın...Tanrım ne kadın!" diye bağırdı Bohemya Kralı, mektubu bitirdiğimizde. "Size ne kadar hızlı ve kararlı olduğunu söylemiştim. Ne mükemmel bir kraliçe olurdu! Benim yanımda olmaması yazık değil mi?"

"Gördüğüm kadarıyla, hanımefendi, Majestelerinden farklı bir seviyede," dedi Holmes soğukça. "Majestelerinin meselesini başarıyla sonuçlandıramadığım için üzgünüm."

"Tam tersine sevgili beyefendi," diye bağırdı Kral, "daha başarılı olamazdınız. Irene'in sözünün eri olduğunu bilirim. Fotoğraf artık emin ellerde."
"Majestelerinin sözleri benim memnun etti."
"Size ne kadar borçluyum bilemezsiniz. Lütfen sizi nasıl ödüllendirebileceğimi söyleyin. Bu yüzük..." Parmağından zümrüt bir yüzük çıkardı ve Holmes'a uzattı.
"Majestelerinde benim için daha değerli olan bir şey var," dedi Holmes.
"Söyleyin yeter."
"Bu fotoğraf!"
Kral şaşkınlıkla ona baktı.
"Irene'in fotoğrafı mı?!" diye bağırdı. "Elbette, istediğiniz buysa."
"Majestelerine teşekkür ederim. O halde yapılacak başka bir şey kalmadı. Size iyi günler dilerim." Kralın önünde eğildi ve ona uzanan ele dikkat etmeden arkasını dönerek eve yöneldi.
Bohemya krallığını tehdit eden büyük bir skandalın ve Sherlock Holmes'un bir kadının zekâsına yenilmesinin hikayesiydi bu. O günden beri kadınların zekâsıyla ilgili espriler yaptığını duymadım bir daha. Ve Irene Adler'dan veya fotoğrafından her zaman övgüyle söz etti.

TREVANİAN

BİR BAYRAM ÖYKÜSÜ

“Sen ne yapmaya çalışıyorsun, delikanlı?" diye bizim Eyalet Valisi sanığa sordu. "Din adamlarının nefretini kazandığının farkındasındır, umarım. Gerçi, ara sıra onların da burunlarının sürtülmesi gerekiyor."

Bu sözleri, Yunan dilinin tüm Akdeniz kıyılarında kullanılan halk lehçesiyle sanığa ben çeviriyordum. Vali, bu sınır eyaletinde barbar halk ile iletişim kurabilmek için böyle bir iletişim yolu bulmuştu.

Dillerini konuşamadığı bu insanlarla, bu yolla, kişisel düzeyde bir yakınlaşma sağlayabiliyordu. Ben çeviriyi yaparken, o sanığın gözlerine gözlerini diker ve tepkilerini ölçerdi. Kısacası, beni tamamen aradan çıkararak karşısındaki kişiyle doğrudan ilişki kurabildiği bir yöntemdi bu. Gerçekten de, üst düzey bir Roma aristokratıyla, İmparatorluk sınırlarının güney ucundaki bu ücra Filistin bölgesindeki bir köylünün arasında kurulabilecek ilişki ancak bu kadar olabilirdi.

Pilatus'un sözlerini çevirirken onun dostça ses tonunu, hatta biraz da sanığı rahatlatıcı şaka yollu sözcüklerinin tam karşılığını verebilmek için çok gayret sarf ederdim. Fakat bu kez

sanık gözleri önünde, sanki söylediklerimi duymuyormuş gibi tepkisizdi. Pilatus'a kaçamak bir bakış fırlatarak omuz silktim.

Pilatus'un gülümsemesi kaçtı ve ses tonu ciddileşti. "Benimle işbirliği yapmak zorundasın, delikanlı. O insanların tanrılarına saygısızlık ettin -belki senin kendi tanrılarına da. Eğer benimle konuşmazsan, sana yardım edemem. "

Onun bu sözlerini çevirir çevirmez, sanık başını kaldırıp Eyalet Valisi'ne baktı. Adamın morarmış yanağını ve alnındaki yarayı, Vali o zaman gördü. Anlaşılan, suçunu itiraf etmesi için epeyce zor kullanmışlardı. Vali dönüp taş merdivenlerin altında bekleşen din adamları ve kilise katiplerine doğru baktı. Vali'nin kızgınlığını fark edip huzursuzlaşmışlardı. Filistin'deki Roma yaslarına göre, Vali bu kargaşa yaratmaya bayılan rahip sınıfının cezalandırdığı kişileri bağışlama yetkisine sahipti, çünkü bu sözüm ona bir kontrol mekanizması sağlayan din adamlarının aşırılıklarının zaman zaman bastırılması gerekiyordu. Aslına bakarsanız, bizim Vali şiddete karşıydı. Ancak, bu onun fiziksel cezalandırmalara karşı ahlak ya da hukuk açısından bilinçli bir insan olmasından kaynaklanmıyordu. Sadece bir hassasiyet ya da sağduyuyla böyle hareket ediyordu. Bir keresinde bana, et yiyen bir insan olmasının hayvanların katledilmesinden hoşlandığı anlamına gelmediğini söylemişti.

Ve işte, yine etlerle donanmış bir ziyafet sofrasındayken, yerel halk arasındaki bu kargaşaya hakemlik etmesi için kendisine haber salmışlardı.

Bana sorarsanız, çevresindeki Roma askerlerinden sıkıldığı için, yemeğin ortasında gelen bu habere pek de aldırmadı. Bu kaba saba askerlerden bir tanesi, az önce Vali'nin anlattığı fıkranın ortasında gülmeye başlayarak fıkrayı rezil etmişti. Fıkranın da komik olduğu söylenemezdi, ama diğer askerler de ona katılıp abartılı bir şekilde katılarak gülmeye devam etmişlerdi. Hatta, soylu Claudia Procula bile bembeyaz dişlerini ortaya çıkaran hafif tebessümüyle gülüyordu. Kocası, onun bu gülümsemesiyle çok iyi vakit geçirdiğini ifade ettiğini söylerdi. Claudia o anda, kocasının konuklarıyla en azından ilgilendiğini gösteren bir ev sahibi olarak rolünü yapıp yapmadığını kontrol etmek için bakışlarını Pilatus'a kaydırdı, ve benim gibi aciz bir Vali yardımcısıyla sohbete daldığını görünce gülümsemesi yüzünde dondu. Bu salonda, Roma süvari askerlerinin arasında bile bulunmamam gerektiğini düşünüyordu. Dahası, kocasının konuklarla ilgilenmediği durumda, belden aşağı esprilerden öteye gitmeyen askerlerin sohbetine katılmak da hiç hoşuna gitmiyordu.

Roma'nın soylu ailelerinden gelen Claudia, kocasının bu smır eyaletindeki 'mahrumiyet' bölgesine gönderilmesini kabullenmişti.

Roma İmparatorluğu'nun ancak kızağa aldığı kişileri bu tür görevlere atadığını biliyordu. Bir de Tiberius'un nefretini kazanan kişiler böyle muamele görürdü. Kocasının durumunda ise, Claudia daha evlenmeden önce onun zehir saçan dilinin ölümcül bir yetenek olduğunu bilen bir kadındı. İmparatorluk içinde yükselmek sahte gülücükler ve esnek bir ahlak anlayışıyla mümkündü. Nitelik o kadar önemli değildi. Ne var ki, genç ve yakışıklı Pilatus'un keskin zekasının sebep olduğu zehirli dili Claudia'yı çok etkilemişti. Gün gelip bu yüzden uygarlığın ötesine sürülecekleri kimin aklına gelirdi? Gözü dönmüş yobaz insanların, batıl inançlı din adamlarının ülkesine.

İlk geldiklerinde, eski Vali Valerius Gratus ne demişti? "Sizlere hiç gıpta etmiyorum doğrusu! Tanrı'nın kurban ettiği bir yer burası!"

Claudia resmi ikametgahları sayılan Caesarea'da konuk ağırlama lüksüne bile sahip değildi. Buraya atanmalarının bir nedeni de, Roma İmparatorluğu'nun güçlü kollarını en uzak köşelere kadar uzandığını göstermek içindi. Bu sınır bölgesinde geleneksel olarak kutlanan 'Kurban Bayramı'nda mutlaka ama mutlaka bir ayaklanma olurdu. Bu, yıllar boyunca, şaşmamış bir rastlantıydı.

Claudia genel olarak askerlere bir soru yönelterek, "Neydi şu bayramın adı?" dedi.

Askerlerden biri, "Kurban Bayramı," diye cevap vardı.

"Kurban Bayramı mı? Bu ne anlama geliyor acaba?"

"Kim bilir! Olsa olsa, Tanrı'nın bu insanları her yönden es geçip kurban ettiği için böyle bir bayramı kutluyorlardır herhalde. "

Claudia askerle arasındaki sınıf farkını hatırlatan bir ses tonuyla konuşuyordu. "Doğrusu, bunun için de bayram kutlanır mı?"

"Bunlar garip insanlar, efendim. Olur olur!"

Aynı anda, masanın öbür ucunda ben de Vali ile aynı konuda konuşuyordum -tabii, askerin konuşmalarına kıyasla daha kibar bir dille.

"Sayın Vali, sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, bu insanları anlamak mümkün değil. Yahudiler zeki insanlar olabilir ama batıl inançları akıl almaz bir boyuttadır. Bu kıraç topraklardan gelip geçen her ulusa yenik düşmüş ve herkesin kölesi olmuş bir toplum olarak hâlâ Tanrı'nın seçilmiş kulları olduklarına inanıyorlar. Tarihin gerçeğini görmezden gelip, buna nasıl inanabiliyorlar? Ama onlar bu inançla ayakta kalabiliyorlar." Konuyu pek güzel bağlamış olmaktan memnun, Vali'ye gülümsedim.

"Hım," diye Vali boşalan kupasına uzandı. Hizmetlilerden bin hemen kupayı doldurmak için davrandı, fakat Vali eliyle işaret ederek onu durdurdu. Çok içiyordu. Bana, can sıkıntısından içkiye sarıldığını söylemişti. "Buraya ilk geldiğimde, bu insanları ve inançlarım anlamaya çalıştım. Diğer Akdeniz ulusları gibi, bunların da bir savaş tanrısına tapındığını gördüm. Dediğin gibi, tarih boyunca yenilgiye uğramış bir toplum olmalarına rağmen onu 'Orduların Tanrısı' olarak görüyorlar.

Dahası, bu tanrı Roma Panteonu'ndaki tanrıları bile geçti. Tek tanrı sanki o! Aslına bakarsan, ortada bir rekabet filan da yok, ama bu kıskanç bir Tanrı! Tabii, kendine güveni yok da ondan. Sürekli pohpohlanmak istiyor. Kendi insanları gibi. Eh, işin aslı da bu değil mi? İnsanlar tanrılarını kendileri yaratıyor." Vali kıs kıs güldü.

Ben de ona katıldım. Hatta, tipik bir Vali Yardımcısı olarak, "Haklısınız, efendim," deyip ona yağ çekmeye devam ettim. "Kendi mitolojilerinde de, sizin bu söylediğinizi kanıtlayacak bir öykü vardır. Bir gün bu huysuz Tanrı, yasalara uymayan bir kenti tüm ahalisiyle birlikte yok etmeye karar vermiş. Ancak, peygamber bu kentte gerçekten iyi birkaç insan bulabilirse, Tanrı hepsini birden bağışlayacağını söylemiş. Derken, peygamber kent halkının kurtulması için tanrıya kaç iyi insan bulması gerektiğini sormuş ve aralarında bir pazarlık başlamış. Ne ilginç bir Tanrı, değil mi? Pazarlık edebiliyorsunuz! Bizim o çapkın kahraman tanrılarımıza kıyasla çok yumuşak başlı sayılır. "

"Bence değil. Onların Tanrısı hırslı, kıskanç ve intikam güden bir Tanrı." Gözlerini yumdu. "Belki de, bu insanları bir türlü anlayamamış olmamın nedeni budur. Bunlar saman altından su yürüten, sinsi, entrikacı, hileci insanlar. Bense, damarlarımdaki Romalı kanımla - İmparator'dan bile Romalı kanımla- mantıklı bir insanım. "

Vali'nin İmparatorumuzla ilgili olarak değindiği bu küçük parantezi diplomasi gereği atladım. Gerçi, adından da anlaşılacağı gibi Ponti aristokratlarından olan Vali, İmparator'dan çok daha soylu bir aileden geliyordu ve Tiberius'un köylü kökenlerine zaman zaman böyle değinirdi.

"Roma'nın gücünde rasyonel düşünce yatar!"

"Belki de, gücünü sağlayan tek koşul," diye hafif bir gülümsemeyle ekledim. Vali alınacak olursa, hemen aptal rolüne bürünüverecektim.

"Rasyonel olabilmek için koşullar şarttır... kısıtlayıcı olsa da," dedi Vali ve hemen kendi konusuna döndü. "Ben mantıksız, tepkisel ve hissi davranışlardan nefret ederim. Belki saldırgan ya da inatçı olmayı kabul edebilirim. Kurnazlık ya da aptallık da bence kabul edilebilir ... ama delilik asla! Bu kaçık ve yobaz insanları kafam almıyor..." Bir an için sustu. "... hatta, onlardan korkuyorum diyebilirim."

"Evet, burası yobazlığı anlayamayan biri için çok zor bir yer," diye bir cesaret gösterip yorumumu yaptım.

"Belki de, bu nedenle gözden çıkardıkları kişileri bu bölgeye gönderiyorlar." Vali buruk bir şekilde gülümsedi.

Sadece gülümsemiş olmak için gülümsedim. Vali'nin buralara düşmesine neden olan olayları çok iyi biliyordum. Soylu bir aileden geliyor olmasının dışında, zeki bir insandı ve çok daha iyi yerlerde olabilirdi, ama onun budalalara ve iki yüzlü politikacılara tahammülü yoktu. Bu görüşler insana bir şey katmadığı gibi, elindekileri de alıp götürürdü. Pilatus'un neden politikaya girdiğini insan merak edebilir, ama cevap son derece basittir. Ona, ülkesine hizmet etmenin bir centilmenlik olduğu öğretilmişti. Oysa politikaya bir tür ticaret olarak bakılan bir dönemde bu öğretinin modası geçmişti artık. Ne var ki, Pontius Pilatus kendi doğru bildiği değerlere sıkı sıkıya bağlı bir insandı.

Soyluluğu ve yetenekli bir insan oluşu onun aleyhine çalışmıştı. Hırslı ve küçük insanlar onun düşüşünden keyif duymuş, bu fırsattan yararlanarak kendileri yükselirken Tiberius'u da ona karşı kışkırtmışlardı. Pilatus ülkesine gerektiği gibi hizmet edemeyeceğini anlamış, kent dışındaki şatosuna çekilmek istemişti. Ancak, eşi Claudia kocasının pozisyonunun getirdiği hareketli hayatı seven bir kadındı ve kent dışında yaşamak onun için bir kabustu. Ona hareket gerekiyordu, yoksa yaşlılık kompleksinden kahrolurdu. Suriye elçisi Vitellius'u ikna ederek kocasının bu sınır bölgesine atanmasını sağladı. Claudia'nın Vitellius'u "ikna" etmesiyle ilgili çeşitli dedikodular dönmüştü ama ben görevim gereği bunları görmezden gelmek zorundaydım.

Tiberius'un çevresindeki psikopatlar, Pilatus'un atanmasına elbette ki karşı çıkacak değildi. İmparatora ellerinden geldiğince en iyi şekilde hizmet veren bu kitlenin işine burnunu sokan Pilatus cezasını çekecekti. Bakalım, develer ülkesinde yaşamak burnu büyük Pilatus'un hoşuna gidecek miydi?

Vali, bu onur kırıcı atamanın ötesinde, Filistin halkının Roma egemenliğine karşı Tanrı'nın onlara bağışladığı sızlanma ve yakınma politikasıyla içten içe savaştığını fark ederek, bu insanların idaresinin zor olduğunu görmüştü.

Bu can sıkıcı topraklarda insanları oyalamanın tek yolunun eğitim olduğunu düşünerek, kısa yoldan aydın olmayı başaran bir Yunan kölesini yanına aldı. Benim soylu Vali'nin yanma girişim işte böyle olmuştu. Eh, kendisine biraz olsun yararım .dokundu diyebilirim. Bu insanlarla uzun yıllar birlikte yaşamıştım ve Koine lehçesi kadar İbrani dilini de biliyordum. Hatta, Peygamber Danyal'ın Kutsal Kitabı'nın yazıldığı Arami dilini bile biliyordum. Her neyse, şimdi kendi bilgeliğimi övmeye kalkışmam doğru olmaz. Bundan utanç duyuyorum. Beni lütfen bağışlayın. Zavallı yaşlı bir aydının bu gururlanışını bağışlayın... zavallı ve yoksul aydınların gururlanabileceği tek şey budur.

Pontius Platus en başından her şeyi görmüştü. Eşi kadar ben de, onun bu gördüğü şeyin hastalıklı bir şey olduğuna inanıyordum. İki günün biri, çölden bir din adamı peşine taktığı kayıp bir güruh yobazla -kendi kayıp, mutsuz, çaresiz kaderlerini ancak bir mucizeyle kurtarılacağı umuduyla- bir 'Kurtarıcı' olarak kendini ortaya atıyordu. İsrail'in zorlu tarihini daha da zorlaştıran bu salgın halindeki 'Kurtarıcılar basit bir felsefeden yola çıkarak büyük laflarla Yahudiliği destekleyici bir güç olurken, Roma işgalcilerini köstekleyici oluyordu. Zaten nereye gittiğini bilmeyen bu toplumu büsbütün kargaşaya iten olaylar, Roma'nın işine gelmiyordu.

İnsanların ortak bir yerde buluşması yerine, kendi çıkar ve korkularının kitleleri nasıl yönlendirdiğine güzel bir örnek. Bu, insanoğlunun doğasıdır... tümüyle insanın kısır döngüsünü ifade eden genel bir kavram.

Evet, Pilatus en başından her şeyi görmüştü derken, bu fanatik insanların ne kadar tehlikeli olabileceğinin elbette ki farkındaydı; ama ilginç olan, bu fanatizm onu büyülemişti. Eşi Claudia ve benim açımdan her ne kadar hastalıklı bir yaklaşım olarak yorumlansa da. Vali çocukluğundaki bir ikilemi yeniden yaşıyordu. Bir köpeğin ezildiğini görmüş, ve bu sahne midesini bulandıracak kadar tiksindirici gelmesine rağmen, kanlar içinde paramparça yerde

yatan köpekten gözlerini alamamıştı. Bu yobazlar da, güçlü Roma İmpartorluğu'nun onları ezip geçebileceğinin pekala bilincindeydi ama inançları uğruna şehit olmayı göze alacak kadar da çılgın ve tutucuydular. Bu durum Piletus'u garip bir şekilde heyecanlandırıyordu. Vali'ye yaşadığı çelişkiyi uygun bir dille anlatmaya çalıştım. Soylu ve mantıklı bir insan olarak bu duygusallıklara ve çılgınlıklara kapılmasının ona hiç yakışmadığını ima ettim. Gülüp geçti.

Zamanla, onun bu 'Kurtarıcı' figürlerine için için gıpta ettiği kuşkusuna kapıldım. Ölümü göze alacak kadar bir uğurda savaşmak, Pilatus'a heyecan veriyordu!

Burası, bu tür duygular için ideal bir ortamdı. Her köşede bir olay patlak veriyordu. Bu uzak sınır bölgesindeki asker birliklerini, Vali kendi varlığı ve kalabalık avenesiyle pekiştirmişti. Güzel eşi ve onun hizmetlileriyle köleleri, kendi hizmetlileriyle haremi ve katipleriyle birlikte yaşlı filozofu durumunda bendeniz... Vali'nin sırdaşı ve konuşma sanatı açısından rakibi, aynı zamanda danışmanı ve şaklabanı olan ben, bu görevlerimi Vali'nin ruh durumuna göre ayarlamak durumundaydım. Vali, bu sınır bölgesinde düzeni sağlamak -daha doğrusu kabul edilebilir sınırlar içinde bir düzeni sağlamak- için uğraşıyordu. Çünkü fazla baskı, bu taşkın ve hararetli insanları daha çok isyana sürükleyebilirdi. Dolayısıyla, yer yer patlamalara göz yummak gerekiyordu. Ayrıca, üç buçuk milyonluk nüfusa karşı, Vali'nin elinde sadece üç bin asker vardı ve blöf yapacak durumu yoktu. Özellikle, dini bayramları sırasında yüzlerce ve binlerce kişinin Kudüs'ü ziyareti sırasında tam anlamıyla galeyana gelmiş halkı durdurmak için çok akılcı bir politika gütmek gerekiyordu.

O akşam Vali'nin hiç keyfi yoktu ve boş kafalı askerlerin varlığından çok sıkılmıştı. O anda danışmanlık görevimden hemen sıyrılarak, "Devlet işlerinden çok yoruldunuz," dedim. "Akıntıya kürek çekiyorsunuz, efendim. Bana kalırsa, biraz da eğlenmenize bakın. Sizi şöyle canlandıracak, gençleştirecek bir şeyler ayarlayabilirim..."

"Hayır, hayır. Hiç böyle bir arzum yok."

"Ama buralı kadınları yabana atmayın. Erkekleri incir çekirdeğini doldurmayan boş tartışmalarla derin sularda boğuşuyor ve kadınların canı sıkılıyor. Oysa çok esnek, yaratıcı, istekli kadınlar... ve kendi erkeklerinin bu durumundan dolayı size minnettar kalacaklarından eminim. Bu, onların sevicilikte teselli arayışlarını açıklayan bir durumdur, efendim... ya da belki..."

Fakat Vali benim ona sunduğum şıkları dinlemiyordu bile. Anto-nia Şatosu ile Kudüs Yolu'nu birbirine bağlayan Ana Kapı'da bir karışıklık başlamıştı. Nöbetçi askerlerden biri, metal zırhından çıkan tangırtılarla taş merdivenleri azametli bir şekilde çıkarak Vali'nin huzuruna geldi. Vali ona ters ters bakarak, "Yemekte olduğumuzu görmüyor musun?" diye bağırdı.

"Evet, efendim, görüyorum!"

"İyi o zaman bekle..."

"Halk sizi istiyor, efendim!"

Vali'nin gözü döndü. "Ne demek bu! Beni istemek, ha!"

"Yani... şey... sizinle görüşmek için izin istiyorlar, efendim! Şey... Millet Meclisi üyesiyrniş." Yahudi Millet Meclisi'nin ne olduğundan haberi bile olmadığı kesindi.

Vali kaşlarını kaldırarak bana baktı çünkü o da anlayamamıştı.

"Bir tür dini komite, efendim," diye açıkladım. "Roma İmparatorluğu bazı dinsel uygulamalar, festivaller gibi ufak tefek iç meselelerinde bağımsız bir komite olarak onlara yetki tanımış durumda."

"Peki, benden ne istiyor bu adamlar?"

"Sizin yargılamanızı istedikleri bir tutuklu getirmişler, efendim. Şu... kendilerini yağlayanlardan bir tane daha."

"Sen ne kadar zamandır buradasın, asker!" dedi Vali. "Ne demek bu?"

"Çok uzun yıllardır buradayım, efendim."

"Hepimiz kadar desene! Ama bunlara 'Kurtarıcı' dediklerini öğrenememişsin hâlâ. Gerçi, vücutlarına yağ sürdükleri doğru ama..." Bana döndü.

"Kurtarıcı," diye onayladım. "Mesih."

Tekrar askere döndü. "Yemeğimi bitirdikten sonra onları kabul edebileceğimi söyle. İki üç saat sonra gelsinler."

"Ama. . efendim..." Asker kekelemeye başladı. "Bu biraz acil bir durum. Sizi acilen istiyor... yani, tabii rica ediyorlar."

Pilatus isteksizce, "Pekala," dedi. "Kaç kişi bunlar?"

"Kalabalıklar, efendim."

"Kalabalıklar mı! İşte bu ilginç! Şimdi git, ve onlara de ki: İçlerinden şöyle temiz pak üç tane temsilci seçsinler. Sadece onlarla görüşeceğim."

Asker huzursuzca yerinde kıpırdandı.

"Ne duruyorsun!"

"Şey... efendim... sanırım, sizin onların yanına gitmeniz gerekiyor. Kutsal merdivenlerde sizi bekliyorlar."

"Ben mi onların yanına gidecekmişim!"

"Evet, efendim. Şu kutsal ekmek konusuyla ilgili bir mesele."

"Ekmek mi?"

Asker, Vali'nin karşısında dimdik duruyor, sadece sinirden tek gözü atıyordu.

Boğazımı temizleyerek durumu açıklamaya hazırlandım. "Meseleyi anlıyorum, sanırım. Yemeğimizi yediğimiz bu mekanı ve bizleri... yeterince ... yeterince temiz bulmuyorlar, efendim."

"Temiz bulmuyorlar mı? Bu ne biçim iftira böyle! Biz gelmeden önce bu herifler yılda iki kere bile yıkanmazdı. Banyo yapmayı bizden öğrendiler!"

"Efendim, tamamen kutsal anlamda bir temizlik kast ediyorlar. Bizim yediğimiz şu mayalı ekmek... onların ise, hamursuz."

"Mayalı ekmek mi! Tanrılar bana sabır verin!" Birden Vali gülmeye başladı. "Pekala, git onlara söyle! Bu pis mayalı ekmeği yiyen Vali birazdan yanlarına gelecek!"

Asker 'hazır ol' komutu almış gibi Vali'yi selamladı ve metal zırhının tangırtılarıyla hemen oradan uzaklaştı.

Claudia Procula yüzünü buruşturarak, "Yağlanmış!" diye tekrarladı. "Gözü dönmüş fanatikler yine halkı ipnotize etmiş! Yine bu... kendi dillerinde ne diyorlarsa... 'kurtarıcı'nm biri olay mı çıkarmış?"

"Mesih, efendim," diye Claudia Procula'ya hatırlattım. "Bunda şaşılacak bir şey yok. Mantar gibi bitiyorlar! Politik ya da ekonomik bir kriz, veyahut dini bir reform dönemlerinde bu mutsuz topraklarda bir 'kurtarıcı' çıkar. Ama son on yılda peşine bir kalabalığı takan maskaralar fazlasıyla çoğaldı. Hastaları iyileştirirler, sözüm ona şarap olduğunu iddia ettikleri o boya katılmış kırmızı suyu yoktan var ederler, ölüleri diriltticklerini iddia edip sarhoşları ayağa kaldırırlar... hep aynı numaralar."

"Ne diye hep aynı numaraları yapıyorlar ki? Hayal gücü eksikliği!" Claudia atıldı.

"Pek öyle sayılmaz, efendim. Bir Peygamberin yaratması gereken mucizelerin aynısını yapmak zorundalar. Kolay değil, tabii. Şu anda düzinelerce sahtekar bu mucizeleri yaratabilmek için sokaklardadır. Hepsi de aynı sözleri tekrarlayarak, yalancı havarileriyle gösteri yapıyordur. Hepsi de bakire analardan doğma!

"Fakat bu kadar zeki bir ırk olarak, Yahudiler nasıl bu şarlatanlara inanabiliyor? Başlarına gelen her türlü rezilliğe ve bu ırka yapılan her türlü hakarete rağmen, kimse bu insanlara "ahmak" damgasını vurmamıştır!"

"Burada bir mantık hatası olmalı," dedi Vali.

"Olmaz mı, efendim. Çelişkiler tüm Akdeniz uluslarını diğerlerinden ayırt eden bir özelliktir. Ancak, Yahudiler'in ahmaklığı çok kendine özgüdür. Belki karşısındaki kişinin onu

aldatmasına izin vermeyecek kadar zeki olabilirler ama öte yandan kendi kendilerini çok güzel aldatırlar. Peki, bunun nedeni nedir diyeceksiniz? Çünkü bu zavallılar sadece ve sadece umudun kurbanları olmuştur."

"Tuhaf!" dedi Claudia. "Fazla hayalcilik olmuyor mu bu?"

"Evet, fazla hayalcilik..." diye ona bir açıklama yapmak üzere söze başladım ama Claudia tekrar konuklarına dönerek onlarla ilgilenmeye başladı. Ben de Vali'ye dönerek, "Düşünün ki, en cin fikirli tüccarın önüne ufacık bir umut ışığı atarsanız, kanar. Bu, tanrı ile pazarlığında bir kayıttır. Bir sözleşme gibi düşünün. Onlara bir avuç kum gösterin, hemen kanarlar. Çünkü sözleşmede onlara kutsanmış topraklar vaad edilmiştir.

Onları bir anda bu inançla heyecanlandırabilirsiniz. Kolayca bir fanatik, bir romantik, bir yobaz olabilirler!"

"Bu insanların kişiliğindeki çelişkiyi çok iyi görebiliyorum, Yunanlı dostum. Bu çelişkilerle ne gibi tuzaklara düşebileceklerini de biliyorum. Ama çok merak ediyorum... bilirsin, canı sıkılan bir insan için merak çıldırtıcı bir duygudur. Merakımdan da öte, bu kurtarıcılar beni büyülüyor."

"Efendim, bir arının da öldürücü darbeyi vurmadan insanı nasıl büyülediğini unutmayın. Ve şunu da hiçbir zaman aklınızdan çıkarmayın ki, bir Yahudi her zaman şehit olmaya istekli ve hazırdır. Çünkü şehit olmayı iliklerine kadar arzu eder. Tıpkı şehit etmeye duyduğu arzu gibi. Bu da sizin için büyük bir tehlikedir, efendim."

"Benim için mi?"

"En azından, Roma için. Ancak, şu anda ve bulunduğunuz bu bölgede Roma siz sayılırsınız."

"Roma buna izin verir mi?"

"Vermemesini dilerim, ama kendi algılamalarımı sizin gözünüzün önüne getirmek benim görevim. "

"Senin bir diğer görevin de, bu algılamalarını kendine saklayıp karışıklıkları çözümlemek."

"Anlıyorum, efendim," diyerek başımı eğdim.

"Ee?"

"Bana bir şey mi söylediniz, efendim?"

"Kahretsin! Seni Yunanlı! Önce üstünlüğünle beni yenmeye kalkışıyorsun, sonra aşağılayarak cezalandırıyorsun! Sende Yahudi kanı olmadığından emin misin!"

Dudaklarımdaki gülümsemeyi hiç bozmadım ama kalbim bir an yerinden fırlayacakmış gibi oldu. Yoksa, geçmişime dair bir şey mi biliyordu? Sonra, onun sadece şaka yaptığını anladım ve hemen toparlanıp, "Ben sadece bu insanlarla uğraşmak zorunda kaldığınız için sizi Yahudiler'in şehitlik konusundaki idefiksleri konusunda uyarmak istemiştim. Bu, düşmanını paylaşmaya zorlayacak bir idefikstir. Çünkü bir Yahudi kendisini uçurumdan aşağı atarken, düşmanının tuniğini de demir pençesiyle kavrar. "

Pilatus kıkırdadı. "Tuniğime sahip çıkmaya çalışırım. Hadi, kalk bakalım. Bu kendini bilmez heriflere, onları önemsemediğimizi hissettirecek kadar beklettik sanırım." Vali ayağa kalktı ve onunla birlikte yerlerinden kalkan konuklarına eliyle işaret ederek, "Hayır, hayır," dedi. "Siz eğlenmenize bakın. Az sonra dönerim." Karısına doğru başını çevirdi. "Claudia, senin konuklarımızla gerektiği gibi ilgileneceğinden eminim."

Claudia'nın bu durumdan hoşlanmadığı belliydi. Hiç kimsenin fark edemeyeceği bir şekilde dudaklarını büzmüştü. Ama diplomasiyi çok iyi bilen bir kadındı ve biz taş merdivenlerin üstündeki avluya doğru çıkarken, o hemen bir subayın anlattığı hikayeyle dalga geçmeye başlamıştı bile.

Taş merdivenlerin altında gözü dönmüş bir kalabalık bizi bekliyordu. Baş rahibin önünde, başını eğmiş genç bir adam duruyordu. Yoldan gelmiş gibi, toz toprak içinde kalmış giysileri ucuz kumaştandı. Tanrı'nın oğlu olduğunu iddia ettiği için, dine hakaretten

suçlanıyordu. Genç adamın kolları ve gözleri bağlıydı. "Madem ulu Tanrı'nın kutsal oğlusun," demişlerdi ona. "O halde, sana hangimizin vurduğunu söyle bakalım!" Adam ses çıkarmayınca onunla alay etmeye başlamışlardı. "Bir de kalkmış halkımızın uzun zamandır beklediği 'Kurtarıcı' olduğunu iddia ediyorsun, ha!"

Adamcağızın bütün bunlara bir tek cevabı olmuştu: "Size ne söylesem fark etmeyecekti. Ne bana inanacaktınız ne de beni serbest bırakacaktınız." Böylece durumu Vali'nin hakemliğine bırakmışlardı.

Taş merdivenlerin tepesinde Pilatus'u gören rahipler tutukluyu merdivenlerin ortasına çıkardılar. Daha doğrusu, mayalı ekmek yiyen ve Yahudi olmayan insanların mekanına ayak basmış olmamak için, merdivenlerin tam ortasından bir basamak aşağıya kadar demek doğru olur. Pilatus onlara tepeden bakarak, konuştu. Sözlerini harfi harfine hatırlıyorum çünkü çevirisini yapan bendim. En azından, söylediği her şey benden geçti demeliyim.

"Bu adamın suçu nedir?"

"Tanrı'nın oğlu olduğunu iddia ederek dinimize hakaret etti."

"Bu o kadar büyük bir suç mu?" diye Pilatus omuz silkti. "Hepimiz tanrılarımızın çocukları değil miyiz? Ama eğer size göre bu bir suçsa, onu kendi geleneklerinize ya da yaslarınıza göre cezalandırmanız gerekir."

Yerel halkın saçma sapan bir hassasiyeti yüzünden bu adamı suçlamaktan kaçındığını fark eden baş rahip bir atağa daha geçti. "Bu adam aynı zamanda bir haindir. Kendisini Yahudiler'in Kralı ilan ederek Sezar'a vergi verilmesine engel olmak istiyor. Bunu Roma'ya karşı bir vatan hainliği olarak cezalandırmamız gerekir ama İmparatorluğunuz ölüm cezası vermemizi yasaklamış durumda."

Roma İmparatorluğu, bu insanların din kavgaları yüzünden birbirlerini öldürmesini engellemek için bu yasağı getirmişti gerçekten de. "Yani bir grup cahil insana politik birtakım vaazlar vermeye kalkışmakla kimse ölüm cezasına çarptırılamaz!" Piratus'un bu aldırmaz tavrı belki bir avuç çocuğu kandırabilirdi ama karşısındaki insanların avlarını öyle çabuk bırakmayacakları belliydi. Sonunda, "Pekala," dedi ve adamı sorgulamayı kabul etti. "Onu yukarı getirin!"

Vali'ye bu insanların mayalı ekmek yenilen bir mekana girmeyeceklerini hatırlattım.

"O halde, tek başına gelsin!" dedi. "Hepiniz aşağıda bekleyin."

Ve sanığı karşısına alıp, "Sen ne yapmaya çalışıyorsun, delikanlı?" diye sorgulamayı başlattı.

Sanığın ilk anda onu duymamış gibi davranması üzerine biraz daha sert bir sesle devam etti. Adam bu kez başını kaldırdı, ama sadece gözlerini Pilatus'a dikti. Hiç konuşmadı.

"Gerçekten de, kendini Yahudiler'in Kralı mı ilan etmek istedin? İstersen, cevabını vermeden önce sana şunu hatırlatayım: Sezar tek Kral'dır. Dolayısıyla, ikinci bir krallık iddiası vatan hainliğine girer. Anlıyor musun? Pekala, şimdi cevap ver bakalım: Yahudiler'in Kralı mısın değil misin?"

"Bu sözler bana ait değil, size ait."

Sanığın bu cevabı üzerine Pilatus bana baktı. Ben de sadece ellerimi iki yana açtım. Daha önce sorgulama durumunda kaldığımız 'Kurtarıcıların pek çoğundan aynı tepkiyi almıştık. Ölümü göze aldıkları pek çok şeyi itiraf etmekten kaçınırlardı. Sanki, yaşama içgüdüsüyle şehitlik arasında bocalar gibiydiler.

"Öyleyse, Yahudiler'in Kralı olduğunu iddia etmiyordun," diye Pilatus onu yönlendirerek konuştu.

Adam tekrar cevap verdi ama, tabii, bu sorulan sorunun cevabı değildi.

"Ben bu amaç için dünyaya geldim ve doğru olan şeyi amaçladım. Doğruyu ve gerçeği bilen herkes benim sözlerimi duydu."

Vali ile bakıştık. Yeryüzüne doğru olanı amaçlamak üzere gelmiş olmak palavrası bütün 'kurtarıcıların sözleriydi. Öyle ki, kelimesi kelimesine. Bunun üzerine Vali adamın

anlamaması için kendi Latin dilinde bana," Bu da rolünü çok iyi ezberleyenlerden," dedi. "Hepsi de şarlatan mı bunların?"

"Çoğu, ama hepsi değil. Bazıları gerçekten birtakım sesler duyup hiç olmamış şeyleri bilirler. Diğerleri 'Kurtarıcı' kişiliğinde dinin öğretilerini cahil insanlar arasında yaymaya çalışırlar. Bu öğretmenlik yapmaya kalkışan dindar kişiler zaman zaman rahipler tarafından sorguya çekildiğinde elleri ayaklan dolanır. Ya iddialarından vazgeçip taraftarlarını kaybederler ve emekler boşa gider; ya da dine hakaretten suçlanırlar yani ölüm cezasına çarptırırlar."

Pilatus kafasını sallayarak, "Zor bir seçim," dedi. "Ölüm ve şan şeref bir tarafta; yaşam ve yenilgi diğer tarafta. Fakat yine de anlayamadığım bir şey var. Bu sahtekarlar cahil insanları neyle kandırıyorlar? Yani, onlara ne vaad ediyorlar ki, ne kazançları oluyor?"

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey mi?"

"Yani, hiçbir şey kavramından daha farklı... daha yüce bir şey: Hiçlik. İşte, dünyanın sonu gelmek üzere diyorlar. Kıyamet! Cennet ve Cehennem seçenekleri. Zavallı, kayıp, sakat, başarısız, cahil, güçsüz insanlar için bu iyi bir son. Çünkü Kıyamet Günü zengin, akıllı, başarılı, güçlü, özgür, aydın kişilerin de sonu olacak. Yoksul ve cahil sınıfın nefret ettiği sınıf."

"Kendileri için acı çekmenin sonu olan Kıyamet, bizler için Cehennem azabı olacak yani," diye Vali bu fikirle pek eğlendi. "Doğrusu insanın aklını başından alacak bir çözüm. Huzur ve intikam bir arada!"

"Kurtarıcıların çoğu bu vaad edilen güne herkesten önce ulaşır aslında."

Pilatus gözlerini yumdu, başını sallayarak beni dinledi ve aşağıda bekleyen kalabalığa döndü. "Bu suçladığınız adamı sorguya çektim," dedi. "Gözlerinizin önünde bunu yaptım ve onu hiçbir şekilde suçlu bulmadım."

Baş rahip atıldı. "Bizim de yasalarımız var ve bu yasalara göre onun ölmesi gerekiyor çünkü Tanrı'nın Oğlu olduğunu iddia ediyor."

"Yani, cahil ve batıl inançları içinde boğulmuş bir zavallı olduğu için ölmesi mi gerekiyor?" Pilatus hepsini küçümseyerek bağırdı.

"Dikkat çekip önemli biri olmak için kendim kandırmaya kalkışan bir zavallı o. Bir düşünün, dostlarım. Bu zavallı adamdan size ne zarar gelebilir ki? Çölde peşine takılan üç beş kişiyle dolanıp duran, el çabukluğuyla birtakım mucizeleri gerçekleştirdiğine sizleri inandırmaya çalışan bir zavallıdan ne zarar gelir? Bence, onu bir güzel pataklayın gitsin! Bu, diğerlerine de ders olur."

Rahiplerden biri daha atıldı. "Bu adamı serbest bırakacak olursanız, siz Sezar'ın dostu değilsiniz demektir," dedi.

Vali'yi bakışlarımla uyarmaya çalıştım. Bu adamların dini bir suçlamayı politik bir suçlamaya dönüştürerek, adamın sorumluluğunu kendi üstlerinden atmaya çalıştıklarının farkına mıydı acaba? Adamın dine yönelik suçlanması halinde, Pilatus Vali olarak ölüm cezasına ya izin verecek ya da ölüm cezasını geri çekecekti. Ama adam politik bir suçluysa, Roma İmparatorluğu'nun bir temsilcisi olarak adamın ne şekilde cezalandırılacağına sadece Pilatus karar verecekti. Böylece tüm sorumluluk onun üzerinde kalacaktı. Bu insanların amacı, Vali'yi ikilemde bırakmaktı.

Ama Pilatus Akdeniz ülkelerinin entrikalarına alışkındı. Bu tuzağa düşmeden yana doğru bir adım atıp kendini kurtarıverdi. "Şimdi, bu adam Yaudiler'in Kralı olmak gibi bir iddiadan vazgeçerse, onu bırakmak zorundasınız," dedi ve sanığa döndü. "Şimdi iyi düşün ve cevabını ver, evlat. Sen Yahudiler'in Kralı mısın?"

Adam hiç cevap vermeden inatçı bakışlarını Pilatus'a çevirdi. Annemden bilirim, bu bakışların geri dönüşü yoktur. Adam şehitliği göze almıştı ama Pilatus onun hayatına kıymasına bu kadar kolay izin vermeyecekti. "Cevap vermeyecek misin? Sana yapılan

suçlamaları duymadın mı? Yahudiler'in Kralı olarak Sezar'a vergi verilmesine engel olmak istiyormuşsun. Bunlar ciddi suçlamalar, evladım. Hayatın tehlikede."

Sanık yine ağzını açmadı.

"Yahudiler'in Kralı mısın?" diye Pilatus son kez ona bir şans verdiğini hissettiren bir ses tonuyla sordu.

Nihayet durumun ciddiyetini kavrayan genç adam cevap verdi. "Benim krallığım bu dünyanın çok ötesindedir."

"İşte, duydunuz!" diye Pilatus adamın ağzından lafı alarak atıldı. "Duydunuz değil mi? Onun krallığı bu dünyada değilmiş. Elle tutulur, gerçek ve somut bir krallıktan bahsetmiyor ki! Yahudiler'in Kralı olduğunu filan söylemiyor gördüğünüz gibi!"

Rahip hâlâ avım kolay kaptırmamakta ısrarlıydı. "Ama onca yol gelmiş ve peşine bir sürü insanı sürüklemiş. Galile'den buraya kadar!"

'"Galile'den mi?" Pilatus hemen bir açık yakalamıştı. "Yani bu adam Galileli mi? O zaman, Herod Antipas'ın yasalarınca yargılanması gerekir. Herod Antipas da sizin Bayramınız için burada bulunuyor. Bu adamı ona götürün, çünkü benim gözümde hiçbir suçu yok." Bir el hareketiyle askerlerine sanığı aşağıda bekleyen kalabalığa teslim etmelerini işaret etti ve kendi de nöbetçi askerlerinin eşliğinde Praetorim'a geri döndü. Ben de aşağıdaki kızgın kalabalığın suçluyu ite kaka oradan uzaklaştırdıklarını izledikten sonra Pila-tus'un arkasından yemek salonuna döndüm.

Pilatus karısının elinden şarap kupasını alırken. Claudia çok üzgün görünüyordu. Yanlarında durup hiçbir şey duymuyormuş gibi, gözlerim kapalı öylece bekledim.

"Üzülme, sevgilim," diyordu Pilatus karısına. "Şu kendinin peygamber sananlardan biri daha. Ortada ciddi bir şey yok."

"Sana katılmıyorum, Pontius," diye karısı kaygıyla cevap verdi. "O kadar ciddi bir şey yoksa neden onların sorunlarıyla ilgilenerek kendini tehlikeye atıyorsun?"

"Bu benim görevim, hayatım. Sana gerçeği söyleyeyim mi? Beni bile kandırıyorlar. Bir ün kazanmak için her şeyi feda etmeye haza bu insanlar! Ölmeye bile hazırlar! Profesyonel aktörler gibi!"

"Pontius, yalvarırım artık bu işlerle uğraşmayacağına dair bana söz ver. Dün gece rüyamda senin bu gözü dönmüş fanatikler tarafından yok edildiğini gördüm. Her şeyini yok ediyorlardı... ününü... adını..."

Pilatus güldü. "Bunları ben zaten Roma'da kaybettim, sevgilim."

"Şakanın sırası değil, Pontius. İçimde çok kötü bir his var."

"Hadi, git konuklarımızla ilgilen. Az sonra ben de geleceğim."

"Bazen, gerçekten de çok aptal olduğunu düşünüyorum, Pontius."

"Öyle, öyle canım."

Claudia hışımla oradan uzaklaşırken, Vali düşünceli düşünceli içkisini yudumladı. "Doğrusu çok merak ettiğim bir şey var," diye kendi kendine mırıldandı ama benim hemen yanında durduğumun farkındaydı.

"Nedir acaba ?" diye sessizce sordum.

"Şu 'Kurtarıcılarla ilgili söylediklerini düşündüm de... ileride insanlar bunlardan birinin gerçek kurtarıcı olup olmadığı konusunda kuşku duyacaklardır. Gerisi şarlatan olabilir belki. Ama ya bir tanesi gerçekse?"

"Hayır, efendim, gelecek kuşaklar bunları hiç bilmeyecekler bile. Dolayısıyla, üzerinde düşünüp fikir yürütemeyecekler. Tarih her zaman kazanan tarafından kaleme alınır. Benim tahminimce, bu tarihi de gerçek Kurtarıcının havarileri kaleme alacaktır. Her kim olacaksa... onun havarileri asla diğerlerinden bahsetmeyecektir. Çünkü onlar gerçek Kurtarıcıyı bulmuş olmanın üstünlüğünü ellerinde tutmak isteyeceklerdir ve bundan kendilerine bir pay çıkaracaklardır. Çölde batan çıkan diğerleri unutulup gidecektir. Son ve başarılı Kurtarıcı ise, kusursuz bir şekilde akıllarda kalacaktır. Bazı emin olmadığı noktalar

üzerinde filozoflar kafa yoracak, kusurları -eğer hiç kusuru olursa tabii- insanca yönünün ağır bastığının kanıtı olacaktır. Ama o mükemmel bir şekilde tanıtılacaktır. Ruh ve vücut olarak arınmış, annesi gibi bakir... eğer bir karısı filan olursa, havarileri bunu inkar edecektir. Asla, endişe etmeyin, efendim. Başarılı olan Kurtarıcı kesinlikle kusursuz olacaktır. Ve hiçbir rakibi olmayacaktır. "

Pilatus aklından başka bir şeyler geçirir gibiydi. Karanlık bir şeyler düşündüğünden emindim ve huzursuz oldum. Şu anda, zekasına en çok ihtiyaç duyduğu andı ve onu kendine getirmek için yavasşça, "Konuşabilir miyim acaba?" diye sordum.

"Zaten konuşuyorsun," diye mırıldandı. "Daha az konuşabilirsin."

"Eşinizin bu geceyle ilgili söylediklerini küçümsemeyin, efendim. Bu insanlarla uğraşırken, bir anda kafanızı bir kazığa geçiriverirler. Bir takım öğretileri yaymak isteyen grubun tarafını tutarsanız, gerçek din adamları Roma'da seslerini duyuracak kadar ileri gidebilirler. Diğer taraftan, gerçek din adamlarının tarafını tutacak olursanız, fanatikler peşinizi bırakmayacaktır..."

"Yani, benim için kazanmanın yolu yok, öyle mi?"

"İş bu noktaya gelince, kazanmak konu dışı olacaktır. Sadece fazla kaybetmemek ve toplum içinde açık vermemek önemlidir. Dolayısıyla sizin kurtuluşunuz hiçbir şey yapmadan, her iki tarafın korkularına ve haklarına hoşgörüyle yaklaşmaktır."

"Acaba bizim sanık Herod Antipas'm karşısında ne yaptı?" "Ne düşünüyorsunuz? Onu tekrar sizin huzurunuza getirirler mi acaba?"

Gözlerini yumarak parmaklarını göz çukurlarına bastırdı, "o zavallının hayatını kurtarmak için elimden geleni yapacağım ama bunu başaramazsam ona çok onurlu bir ölüm bağışlayacağım. Belki rahipleri mutlu etmek için onu biraz kalabalığın önünde aşağılayıp alay edebilirim."

"Ya bu onları mutlu etmezse?"

"O zaman içeri attığımız bir sürü belalı katilden birini onun yerine öldürmelerini teklif ederek adamın hayatını bağışlamalarını önerebilirim."

"Nasıl bir toplum içinde bulunduğunuzun farkında mısınız siz?" "Peki, sence ne yapmalıyım?"

"Bu zavallı adamı biraz aşağılayarak ve biraz da onunla alay ederek bu insanları mutlu edemezseniz; kana susamışlıklarını başka birini öldürmelerini önererek tatmin edemezsiniz. Geriye bir tek şey kalıyor. Herkesin önünde bu işten çekildiğinizi ilan ederek adamı yobazların eline bırakırsınız, olur biter." "Ama onu taşlayacaklar."

"Onların yasaları bunu gerektiriyorsa, yapılacak bir şey yok. Bu onların görüşü. Siz temize çıkarsınız. Roma da bu işten sorumlu olmaz."

"Sen hiç birinin taşlandığını gördün mü? Ben gördüm. Buraya geldiğim yıldı. Bu insanların vahşetini izlemek için kendimi zorla-dım. İnanır mısın, kurbanın akıbetindense o kalabalığın dehşeti beni daha çok etkiledi. Zavallı bir kadındı üstelik. Suçu da zina. O sahneyi görmeliydin... önce yavaş yavaş teker teker eline bir taş alan kadına fırlatıyordu. Bu onun canını yakmak ya da cezalandırmaktan çok, işlediği suçu ya da günahı küçümsemek amacıyla yapılan bir şeydi. Ama bir, üç, beş derken o insanların nasıl vahşileştiklerini tahmin edemezsin. Gözleri parıldıyor, zevkten kendilerini kaybediyorlardı. Birbirlerini kışkırtarak galeyana geliyorlar, ağızları köpürüyordu. Ve o zavallı kadın... yalvarıyor... ağlıyor... orasına burasına isabet eden taşlara rağmen onları mantıklı olmaya davet ediyor, konuşmaya çalışıyordu. Önceleri acısını hiç belli etmemek için gayret sarf etti. Herhalde bunun onlara daha büyük bir zevk vereceğini düşünmüştü. Ama yüzünden aşağı kanlar süzülmeye başladığında paniğe kapıldı, korktu ve gücünü yitirdi. Yere düştüğünde daha çok taşlamaya başladılar. Attıkları taşlar bir insanı öldürecek cinsten değildi. Küçük küçük taşlardı. Bu kalabalığın içinde tek bir kişiyi sorumlu kılmaktan kurtardığı gibi, işkenceyi de uzatıyordu. Derken, kadın bir kez daha düştü ve yerinen kalkamadı. İnsanlar soluk soluğa sessizce

başında bekledi. Kadın tekrar kalktı ama sendeliyordu. Kanlar yüzünü gözünü örtmüş, dişleri dökülmüştü. Artık insafa geleceklerini umarak tekrar yalvarmaya başladı. Önce kimse bir şey yapmadı, ama birden sanki aniden bir dürtüyle coşarak tekrar kadına saldırdılar. İki saatten fazla süren bu vahşet bittiğinde yerde sadece bir et yığmı ve etrafında yine soluk soluğa bir kalabalık kalmıştı. Yerdeki şekilsiz cesede hâlâ taş atıyorlardı ve sanki bataklığa fırlatılmış bir taşın çıkardığı ses gibi bir ses çıkıyordu. Ve nihayet kalabalık, durulmuş ve tatmin olmuştu. Ağır ağır herkes evine gitti. İşin en korkunç tarafı, bu cinayetten kimse sorumlu değildi. Evlerine gidip gönül rahatlığı içinde, insanların hayvansal içgüdülerinin nasıl kurbanı olduğu üzerine konuşmalar yaptıklarından eminim." Pilatus bu sahneyi yeniden yaşamanın verdiği bir çöküntü içinde bana döndü. "Biliyor musun, birini cezalandırdığım zaman insanlar ne diyor? Pilatus zavallıyı kamçılattı. Üç katili çarmıha gerdirdi. Ama biri taşlandığı zaman hep edilgen fiil kullanılır. Kadın taşlandı... sanki taşlar kendi kendine gidip kadına vurmuş gibi. O taşları atan kimse yoktu sanki. Hayır, bu zavallı adamı taşlamalarına izin vermeyeceğim. O sadece önemli biri olmak istiyor. Ama eğer onu öldürtmekten başka seçeneğim kalmazsa, daha insanca bir yöntem kullanacağım."

"Çarmıha germek gibi mi?"

"Bildiğim, en kısa ve en az acı veren ölüm bu herhalde."

"Ama taşlanma bu tür suçlar için uygulanan bir yöntem. Bunu değiştiremezsiniz."

"Hayır, ama adamın suçunu değiştirebilirim. Roma'ya ihanet!"

"Ama bu adamın öldürülmesiyle ilgili olarak size sorumluluk yükler. Rahiplerin üzerinden bu sorumluluğu ne diye siz..."

"Biliyorum. Ama kararımı verdim. Eğer bu adam ölecekse, suçu ihanet olarak belirlenecek ve çarmıha gerilecek. Ölümünü iyice çabuklaştıracak çiviler bulacağım. Gerçi, çarmıha gerilenleri de günlerce iplerle bağlı tutup işkence ediyorlar. Nöbetçilerden birine mızrağının ucuna bir kupa takarak ona su vermesini emrederim... umarım, işler bu noktaya gelmez. Herod Antipas'ın şu din komitesinin kafasını karıştıracak bir şeyler bulması için dua et. Şeytanın tekidir."

"Evet, kendi bu sorumluluğu almayacak kadar!"

Pilatus sadece başını salladı ama hafif gücenmiş gibiydi.

Tam o sırada Nöbetçi Subay geri geldi ve suçluyla birlikte kalabalığın geri döndüğü haberini verdi.

"Bu kadar çabuk mu?" diye Pilatus içki kupasını masaya koydu. "Herod çok çabuk kendini sıyırdı."

Rahiplerle önce ben konuşmak istedim. Onların niyetlerini anlayıp Pilatus'u o doğrultuda yönlendirebilirdim. Onlarla son derece mantıklı konuşmaya kararlıydım. Gerekirse, pazarlık edip yal-varabilirdim... Vali'yi onların tuzağına düşürmemek için her şeyi göze almıştım.

Ve sonunda, Pilatus'a koşup büyük bir sevinçle getirdikleri suçlunun az önceki suçlu olmadığı haberini verdim.

"Bir günde iki intihar teşebbüsü! Bunların hiç sonu gelmeyecek mi?"

"Öyle görünüyor, efendim."

"Bu da, Peygamber Davud'un ailesinden geldiğini, bakire bir anneden doğduğunu, Mısır'a kaçıp sığındığını, mucizeler gerçekleştirdiğini ve diğer bütün palavraları atmıştır herhalde."

"Bundan eminim, efendim."

Pilatus iç geçirerek suçluyu getirmelerini işaret etti. "Kim bilir, belki bu o kadar inatçı çıkmaz da canının kurtarır."

"Umarım, efendim. Nasıra kentinden geliyormuş. Adının İsa olduğunu söylüyor."

MERAKLI OKURLAR İÇİN NOT...

Pontius Platus'un tarihte bıraktığı iz pek o kadar derin değildir. Oysa, Romalılar arasında en ünlü kişidir -hatta, Sezar'dan bile ünlü.

Pontius'a ait iki resmi belge ele geçirilmiştir. Bunlardan biri talan edilmiş bir mezardan geriye kalan yazıttır, ve bu da bize onun Roma tarihinden çok, din tarihine mal edilmiş bir kişi olduğunu gösterir. Ancak, din tarihine baktığımızda da çok az kaynak olduğunu görmekteyiz. Bunların hiçbiri de güvenilir kaynaklar değildir. Josephus ve Philo adlı kişiler tarafından yazılmış "İmparator'a Mektuplar" ve "Pilate Kanunları" gibi belgeler Pilatus'un anılarının toplandığı belgeler olarak kabul edilmektedir. Eusebius, Püate'nin Roma'ya geri çağrıldığım yazar. Yahudi Hıristiyanların üzerinde bir denetim kurup bölgeye düzen getiremediği için sorgulandığını anlatır. Ancak, o Roma'ya döndüğünde Tiberius ölmüştür. (Tahmini olarak MS 47yılının Mart ayına rastlayan bu olaydan sonra Pilate tekrar Filistin'e gönderilmemiştir.) Yine Eusebius'a göre, Pilate İsa ile karşılaşmasının ardından Hıristiyan olmuştur. İntihar ederek hayatına son veren Püate'nin suçluluk duygusu ve kendi felaketinin ıstırabı içinde bocalayarak bunu yaptığı tahmin edilmektedir.

İronik sonları sevenler için, Pilate'nin eşinin (öykümüzde de bahsettiğimiz rüyası nedeniyle) Ortodoks Kilisesi'nde bir tür azize mertebesine yükseltildiğini ve Pilate'nin de Mısır Hıristi-yanlarınca bir Kıpti azizi kabul edildiğini burada bir not düşmek isterim.